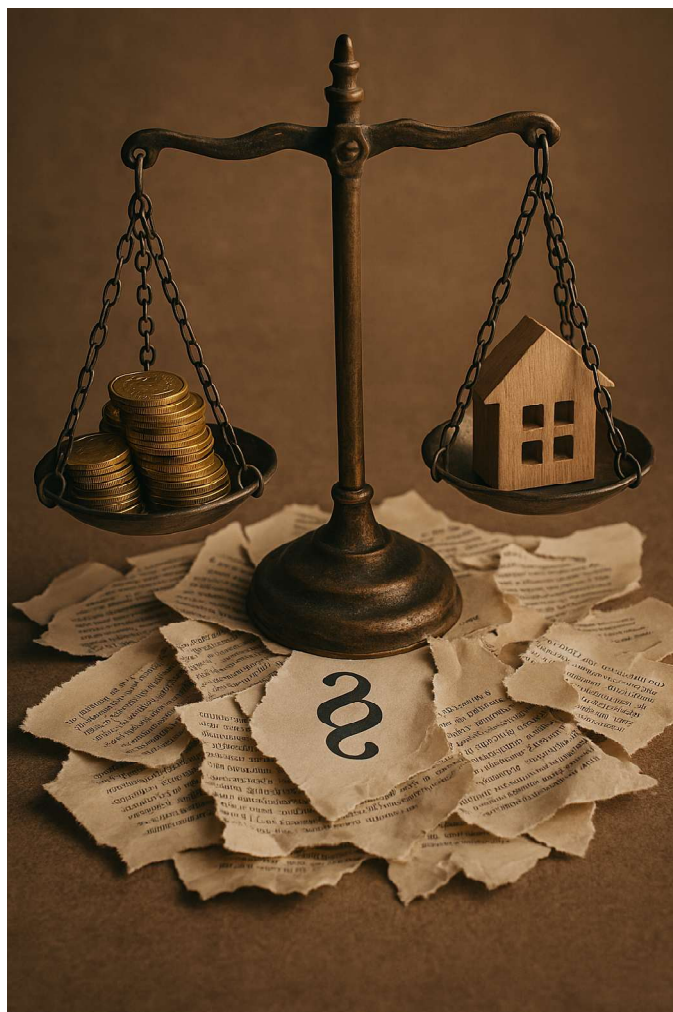

**A DEVIZAHITELEZÉS BUKÁSA - HOGYAN TÉVESZTETTEK
MEG TÖBB MILLIÓ EMBERT MAGYARORSZÁGON**

K.T.

Tartalomjegyzék

Áttekintés.....	3
Jogszabályi háttér	8
Címszavakban	14
Hogyan kellene elszámolnia a bankoknak?	17
Stratégia.....	18
⚖️ A KÉT LEHETSÉGES ÉRVELÉSI ÚT – ÖSSZEHASONLÍTÁS	20
Régi Ptk nagykommentár.....	21
Szanyi Tibor: vissza a babaruhát! – Érthetően devizahitel-ügyben (Városi kurír 2025.5.12)	38
RÓNA Péter– Népszava, 2025.5.14.....	40
Dr. Szabady Ügyvédi Iroda - értelmezése	43
Dr. Marczingós László ügyvéd - DEVIZA ALAPÚ SZERZŐDÉSEKKEL KAPCSOLATOS TÖRVÉNYJAVASLATOK TÁRGYÁBAN	44
BERCSÉNYI MÁTYÁS - Miért érvénytelen minden deviza alapú kölcsön?	51
A Tanács 93/13/EGK irányelve.....	57
A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (tizedik tanács) C630/23 ügyben	63
Devizás káosz és forró nyár margójára	76
Járvás Éva – A szakértői kérdés.....	77
Dr. Balogh Zsigmond: Az okiratot záradékoló közjegyzőség mindennapjai (KK, 2010/5., 8-26. o.)...	78
Fővárosi Ítéltábla - 2.Kf.27.121/2007/8. szám.....	92
Teendők, hogyan tovább, mit vegyek figyelembe	99
Egyéni ügyet érintő elemzés.....	103

Áttekintés

A **hitelszerződés** és a **kölcsönszerződés** közötti különbség elsősorban a **Polgári Törvénykönyv (Ptk.)** szabályaiból ered, és jogilag, valamint gyakorlati működésük szempontjából is eltérő fogalmak. Ez a két szerződés játszott kulcsszerepet a több, mint 20 éve tartó, milliókat érintő kálváriának. A különbség figyelmen kívül hagyása, az a gyakorlat, hogy ezeket tulajdonképpen egymás szinonimáiként kezelték a köznyelvben, vezethetett oda, hogy a jelen pillanatban is embereket tesznek utcára, családok mennek tönkre, értelmetlen halálesetek és tömeges kivándorlás lett az eredmény,

1. Hitelszerződés (rPtk 522§, Ptk. 6:382. §)

- **Lényege:** A hitelező **vállalja**, hogy egy meghatározott pénzüsszeget a jövőben **rendelkezésre bocsát**, de nem kötelező azonnal odaadni.
- **A pénz átadása nem szükséges a szerződés megkötésekor** – ez csak egy lehetőséget biztosít a hitelfelvevőnek.
- Gyakran használják például folyószámla-hitelkeret esetén.
- Jellemző: „**Lehetőséget ad pénz igénybevételére**”.

2. Kölcsönszerződés ((rPtk 523-528§, Ptk. 6:383. §–6:389. §)

- **Lényege:** A kölcsönadó egy meghatározott pénzüsszeget (vagy helyettesíthető dolgot) **átad** a **kölcsönvevőnek**, aki azt a szerződés szerint **később visszafizeti**.
- **A pénz átadása megtörténik a szerződés megkötésekor**, vagyis a szerződés csak akkor jön létre, ha a pénz ténylegesen rendelkezésre áll.
- Jellemző: „**Ténylegesen átadott**” összeg.
- Példa: egy magánszemély ad egy másiknak 1 millió forintot, amit az visszafizet később, kamattal vagy anélkül.

Összefoglaló táblázat:

Tulajdonság	Hitelszerződés	Kölcsönszerződés
Pénz átadása	Csak lehetőség, nem feltétlenül kerül sor rá	Szerződéskötéskor, ténylegesen átadásra kerül
Ptk. szerinti szabályozás	rPtk 522§, 6:382. §	rPtk 523-528§, 6:383–6:389. §
Célja	Hitelkeret biztosítása jövőbeni lehívásra	Meghatározott összeg átadása és visszafizetése
Példa	Hitelkeret, bank által nyújtott elérhető összeg	Magánkölcsön, személyi kölcsön, pénzintézeti kölcsön

Róna Péter érvelésében: Róna Péter a **devizahiteleket azért tartja hibásnak**, mert azok **nem felelnek meg a kölcsönszerződés törvényi követelményeinek**: nem határozható meg pontosan a visszafizetendő összeg, így az adós nem tudja, mibe megy bele – vagyis nem „meghatározott pénzüsszeget” kap. Ez szerinte ellentétes a kölcsön jogi természetével. Ez egy **kulcsfontosságú kérdés**, és **jogi szempontból súlyos következményekkel jár**, ha **nem jött létre érvényes kölcsönszerződés**.

Haladjunk tovább mélységében: a kérdés az, hogy például **2007-ben lehetett-e jogszerűen írásbeli forma nélkül kölcsönszerződést kötni, különösen pénzügyi intézmény (pl. bank) által nyújtott deviza elszámolású hitelek esetében.**

Ehhez a Polgári Törvénykönyv után meg kell vizsgálni a **vonatkozó pénzügyi szabályozást, különösen az akkori PSZÁF (MNB) - és Hpt.- (hitelintézeti törvény) előírásokat, nem elfelejtve a számvitelről szóló törvényt.**

1. Polgári jog – ismételés

- **A Ptk. nem követelte meg az írásbeliséget** a kölcsönszerződéshez, ha nem bank nyújtotta.
- **Szóbeli vagy ráutaló magatartással létrejött kölcsönszerződés jogilag érvényes lehetett, de nem praktikus vagy biztonságos.**

2. Pénzügyi intézményi szabályozás

Hpt. – 1996. évi CXII. törvény a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról

Hpt. 2007-ben hatályos szabályai szerint: Hpt. 213. § (1): „A hitelintézet és az ügyfél között létrejött hitel- vagy kölcsönszerződést **írásba kell foglalni.**”

Ez kötelező szabály volt, és azt jelenti, hogy:

- **Ha a kölcsönt pénzügyi intézmény (pl. bank) nyújtotta, akkor írásbeli szerződés volt kötelező.**
- **Szóbeli megállapodás vagy ráutaló magatartás alapján ilyen szerződés nem jöhetett létre jogszerűen.**
- **Az írásbeliség hiánya az érvénytelenség (semmisség) következményével járt – kivéve, ha azt később pótolták.**

3. MNB szerepe – Felügyeleti funkció

2007-ben az MNB még **nem látta el a pénzügyi felügyeletet** (azt a **PSZÁF – Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete** – végezte, ami 2013-ban beolvadt az MNB-be).

PSZÁF és MNB együttműködtek, és a pénzügyi intézmények működési feltételeit szabályozták.

A PSZÁF és az MNB elvárásai:

- A pénzügyi intézményeknek **szigorúan dokumentált, írásos szerződéskötési kötelezettsége volt.**
- A PSZÁF 2007-ben is **elvárta a prudens működést**, ideértve:
 - **szerződéses transzparenciát,**
 - **írásbeliséget,**
 - **a fogyasztó megfelelő tájékoztatását** (pl. THM, devizaárfolyam-kockázat).

4. A számviteli törvény szerepe (2000. C tv)

- **Hivatkozott törvény határozza meg, mint nevezünk számviteli bizonylatnak (166§), és milyen kritériumoknak kell megfelelnie:** „Számviteli bizonylat minden olyan a gazdálkodó által kiállított, készített, illetve a gazdálkodóval üzleti vagy egyéb kapcsolatban álló természetes személy vagy más gazdálkodó által kiállított, készített okmány (számla, szerződés, megállapodás, kimutatás, hitelintézeti bizonylat, bankkivonat, jogszabályi rendelkezés, egyéb ilyennek minősíthető irat) - függetlenül annak nyomdai vagy egyéb előállítási módjától -, amely a gazdasági esemény számviteli elszámolását (nyilvántartását) támasztja alá.”
- **169. §:** A könyvvizetésnek a gazdasági eseményekről valósághű és ellenőrizhető képet kell adnia. A könyvviteli nyilvántartás alapja a bizonylat. Ez azt jelenti, hogy a **könyvviteli nyilvántartásnak és a pénzügyi eseményeknek (pl. kölcsönnyújtás) dokumentáltan alá kell támasztaniuk a tranzakciókat, pl. írásos szerződéssel.**

Következtetés

Szereplő	Írásbeli forma 2007-ben kötelező?	Érvényességi feltétel?
Magánszemély (pl. szomszéd ad kölcsönt)	Nem	Nem volt kötelező, de bizonyítási problémás
Bank, pénzügyi vállalkozás	Igen (Hpt. 213. §)	Kötelező érvényességi feltétel
Devizahitel esetén (banki)	Igen, feltétlenül	Ha nincs írásos kölcsönszerződés → semmis

Ebben az összefüggésben

1. 1959. évi IV. törvény – rPtk.

A (régi) **Polgári Törvénykönyv** (rPtk.) határozta meg a **kölcsönszerződések és hitelszerződések** fogalmát.

rPtk.522. § (1) „Bankhitelszerződéssel a pénzintézet arra vállal kötelezettséget, hogy jutalék ellenében meghatározott hitelkeretet tart a másik szerződő fél rendelkezésére, és a keret terhére – a szerződésben meghatározott feltételek megléte esetén – kölcsönszerződést köt, vagy egyéb hitelműveletet végez.”

(2) A bankhitelszerződés érvényességéhez a szerződés írásba foglalása szükséges.

rPtk. 523. § (1) bekezdés – Kölcsönszerződés fogalma:

„Kölcsönszerződés alapján a pénzintézet vagy más hitelező köteles meghatározott pénzösszeget az adós rendelkezésére bocsátani, az adós pedig köteles a kölcsön összegét a szerződés szerint visszafizetni.”
Ez a szöveg a **kölcsönszerződés** alapvető jogi meghatározása, amely rögzíti, hogy a kölcsönszerződés alapvetően pénzügyi tranzakció, ahol a pénz vagy más dolog kölcsönbe kerül átadásra, és azt vissza kell fizetni.

Ez az egyértelmű jogi meghatározás segítette a pénzügyi intézményeket a szerződések jogi kezelésében.

2. Hpt. 213. § – A kölcsönszerződés írásbeli formájának előírása

Hpt. 213. § (1) bekezdés – Írásbeli kölcsönszerződés:

A régi Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja szerinti érvénytelenség esetén a szerződés ugyan általában létrejött (a felek között van szóbeli vagy ráutaló magatartással kötött megállapodás a szerződés tárgya tekintetében), de alaki okból érvénytelen (ezt nem foglalták írásba). Ebben az esetben a szerződés érvényessé nyilvánításának van helye akként, hogy a bíróság a felek alaki okból érvénytelen, de létező megállapodása alapján rögzíti a szerződésben a szerződés tárgyát, és ennek alapulvételével számol el.

A régi Hpt. 210. § (1) bekezdése szerint a pénzügyi intézmény pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződést csak írásban vagy minősített elektronikus aláírással ellátott elektronikus okirat formájában köthet. Az írásban kötött szerződés egy eredeti példányát a pénzügyi intézmény köteles az ügyfélnek átadni.

A régi Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja szerint **semmis az a fogyasztási, lakossági kölcsönszerződés, amelyik nem tartalmazza a szerződés tárgyát.**

A régi Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott tartalmi követelmény a 87/102/EGK Irányelv 4. cikke (3) bekezdése átültetéseként került a Hpt.-be, amely szerint "az írásba foglalt szerződésnek továbbá tartalmaznia kell a szerződés egyéb lényeges feltételeit". **(CKOT2015.11.09:7. - Mi az alkalmazandó jogkövetkezmény, ha a szerződés a régi Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja alapján érvénytelen?)**

3. Fogyasztóvédelmi szabályozás és a tájékoztatási kötelezettség

A **2000. évi C. törvény** és a kapcsolódó **Hpt.** módosításai kiemelt figyelmet fordítottak a fogyasztók védelmére is. A törvény célja, hogy biztosítsa a **szolgáltatások átláthatóságát** és a **tájékoztatás megfelelő szintjét**, különösen pénzügyi termékek esetén. A **számvitelről szóló törvény értelmében** pedig a kölcsönszerződés maga a számviteli bizonylat, amit utólagosan nem lehet „előállítani”:

Hpt. 213/A. § (2) – Tájékoztatási kötelezettség:

„A hitelintézeteknek **teljes körű tájékoztatást** kell adniuk az ügyfelek számára a szerződéses feltételekről, így különösen a hitel kamatáról, a teljes költségről (THM), és az esetleges kockázatokról.” Ez a szabályozás biztosította, hogy a bankok és pénzügyi intézmények az ügyfeleket **megfelelően tájékoztassák a kölcsönökkel kapcsolatos minden lényeges információról**. Az információk nemcsak a kölcsön összegét és a kamatokat tartalmazzák, hanem a kölcsön egész költségét (pl. THM), és a lehetséges kockázatokat, például az **árfolyamkockázatot**, amely különösen fontos volt a **devizahitelek** esetében.

4. Hogyan hatott ez a devizahitel-szituációra?

Írásbeli szerződés:

Mivel a **2000. évi C. törvény** és a **Hpt. 213. §** egyértelműen előírta, hogy a **hitelintézetek kölcsönszerződéseit írásba kell foglalniuk, a devizahitelek ügyében**, ahol nem volt megfelelő írásbeli szerződés, a bankok **jogilag nem követelheték** az „adósságot”, vagy ha követelték, akkor a **szerződés érvénytelensége** miatt **jogorvoslatra volt/lett volna lehetőség**.

Fogyasztóvédelmi szempontok:

A **fogyasztóvédelmi szabályok** egyre fontosabbá váltak a devizahiteles ügyekben, hiszen az ügyfelek gyakran nem kaptak megfelelő tájékoztatást a **devizaárfolyam kockázatról** és a kölcsönök teljes költségéről. E törvények védelmet nyújtottak a tisztességtelen szerződési feltételek ellen és biztosították, hogy a bankok jogszerűen működjenek a kölcsönök kihelyezésében.

Összegzés és jogi hivatkozások:

- **Ptk. 523. § (1)** – Kölcsönszerződés alapvető meghatározása.
- **2000 évi C. tv** – Számviteli bizonylatok
- **Hpt. 213. § (1)** – Kölcsönszerződés írásbeli forma előírása.
- **Hpt. 213/A. § (2)** – Tájékoztatási kötelezettség a hitelintézetek számára.

Ez a szabályozás segítette a devizahitelek jogvédelmét, mivel a nem megfelelő írásbeli szerződések, a félrevezető tájékoztatás és a **devizakockázatok** helytelen kezelésére alapozva sok ügyfél védelme valósult meg a törvények alapján.

A **200. § (2) bekezdése** a régi Polgári Törvénykönyvben (régi Ptk., 1959. évi IV. törvény) így szól:

„A szerződés akkor jön létre, ha a felek a lényeges kérdésekben megállapodtak.”

Ez a bekezdés a szerződés létrejöttének **alapvető feltételét** rögzíti: akkor jön létre **érvényes szerződés**, ha a felek a **lényeges (esszenciális) feltételekben** megegyeztek.

Mit jelent ez a gyakorlatban?

- „**Lényeges kérdés**” például egy kölcsönszerződésnél: az összeg, a kamat, a futamidő, a visszafizetés módja.
- Ha ezekben a kérdésekben **nem jött létre megállapodás**, akkor **nincs érvényes szerződés**, még ha egyes formai elemek (pl. aláírás) megvannak is.
- Ez a szabály különösen fontos lehet **devizahiteles ügyeknél**, ahol gyakran **hiányos vagy nem egyértelmű** megállapodásra hivatkoznak, és nagyon fontos: nem kötötték meg a finanszírozók a kölcsönszerződéseket. Ennek oka csupán később válik világossá.

Jogsabályi háttér

◆ 1. 1959. évi IV. törvény (régi Ptk.) – A szerződés létrejötte

200. § (1)–(2):

(1) A szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre.

(2) A szerződés akkor jön létre, ha a felek a lényeges kérdésekben megállapodtak.

Ez volt hatályban **2014. március 15-éig**, amikor az új Ptk. lépett a helyébe.

◆ 2. 2013. évi V. törvény (új Ptk.) – Jelenleg hatályos szabályozás

6:58. § [A szerződés létrejötte]

(1) A szerződés a felek kölcsönös és egybehangzó akaratnyilatkozatával jön létre.

6:59. § [Lényeges és járulékos kikötések]

(1) A szerződés létrejön akkor is, ha a felek a szerződés valamennyi feltételét nem állapították meg, de megállapodtak az ügylet lényegében.

(2) A felek akaratától eltérő rendelkezése hiányában a szerződés tartalmává válnak a szokásos szerződési kikötések is.

◆ 3. 2000. évi C. törvény a számvitelről – (közvetett relevancia)

Ez a törvény **nem közvetlenül a kölcsönszerződésre vonatkozik**, de meghatározza a pénzügyi intézmények kötelezettségeit a bizonylati rend és dokumentáció terén:

166. § (1): A könyvvizetésnek a gazdasági eseményekről valósághű és ellenőrizhető képet kell adnia. A könyvviteli nyilvántartás alapja a bizonylat.

Ez azt jelenti, hogy a **könyvviteli nyilvántartásnak és a pénzügyi eseményeknek (pl. kölcsönnyújtás) dokumentáltan alá kell támasztaniuk a tranzakciókat**, pl. írásos szerződéssel.

◆ 4. 2001. évi CXII. törvény a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról (Hpt.) – korabeli szabályozás

Ez a törvény szabályozta a pénzügyi intézmények tevékenységét, köztük a kölcsönnyújtást is.

210. § (1): A hitelintézet és a pénzügyi vállalkozás pénzkölcsönt csak **írásbeli szerződés** alapján nyújthat.

Fontos! Ez azt jelenti, hogy már **akkor is jogszabály írta elő**, hogy kölcsönt **csak írásos szerződés alapján** lehet nyújtani!

Hpt. 213. § (1):

A pénzügyi intézmény köteles a pénzügyi szolgáltatás igénybevevőjével írásban szerződést kötni, amelynek tartalmaznia kell a szolgáltatás lényeges feltételeit, különösen:

- a szolgáltatás típusát, összegét,
- a teljes hiteldíj mutatót (THM),
- a kamatot, díjat, költségeket,
- a törlesztés ütemezését és módját,
- a szerződés felmondásának feltételeit.

Ez a joghely **közvetlenül cáfolja**, hogy írásbeli szerződés nélkül jogszerűen lehetett volna pénzt kölcsönözni.

◆ 5. MNB rendeletek és iránymutatások

2007-ben az MNB nem volt még a mai felügyeleti szerepében, de már léteztek ajánlásai és követelményrendszerei, például az ügyféltájékoztatásról és a hitelezésről. Ezek a jogforrások **a Hpt. előírásaira épültek**, és az **írásbeli szerződés meglétét elengedhetetlennek** tekintették.

Mi következik ebből?

- **a jogszabályok egyértelműen előírták**, hogy pénzkölcsönt csak **írásbeli szerződés alapján** lehetett nyújtani.
- Ennek hiányában:
 - a kölcsönszerződés **semmisnek** minősülhet;
 - a bank követelése **jogi úton nem érvényesíthető** az eredeti (hitel-) szerződés alapján, hiszen csupán a kölcsönszerződés alapoz meg követelést. Amennyiben a bank pénzt folyósított az ügyfél részére, az jogalap nélkül történt.
- a végrehajtás alapjául szolgáló okirat is **érvénytelenné válhat – sőt vált is**
- A **követeléskezelők** nem lehetnek erősebb jogi helyzetben, mint a bank, tehát **ők sem érvényesíthetnek jogellenesen létrejött követelést**.

Miért volt jogellenes a devizahitelezés? – Közérthetően, lépésről lépésre¹

A devizahitelezésben nemcsak polgári jogi semmisségről van szó, hanem büntetőjogi következményekről is. A szerződés hiánya nem csupán érvénytelenségi ok – hanem a számviteli rend, a közbizalom és a jogbiztonság elleni támadás, amit a bank és a bíróság együttműködésével lepleztek el. A devizahitelezés nemcsak a szerződéskötéskor sértette meg a törvényeket, hanem a követeléskezelés, a végrehajtás és az ingatlanok megszerzése során is.

Ez komplex, rendszerszintű visszaélés – és a felelősségre vonás mind a mai napig várat magára.

1. Finanszírozási igény lépett fel

az ügyfél bement a bankba és tájékoztatás kapott arról, milyen lehetőségei vannak: ne felejtjük el, a forint alapú hitelekhez egyre nehezebben lehetett hozzájutni, a tv-ből és rádióból is a deviza alapú hitelek reklámjai szóltak. Mondhatjuk, egymással versengtek a bankok az ügyfelekért, egy harc, melybe hamarosan a biztosítók és ezek bankjai is beszálltak. Többek között azt is, hogy amennyiben a törlesztőrészek emelkednek, akkor a megemelkedett törlesztőknek is bele kell férniük a jövedelembe annak érdekében, hogy a törlesztés ne kerülhessen veszélybe. Számos esetben az érdeklődőknek összehasonlító táblázatot mutattak az ügyintézők, amelyen egyértelműen látszott, hogy egy 20-30%-os árfolyamváltozás esetén is jobban járunk, ha CHF alapú hitelben gondolkodunk.

- a. A bankok **nem figyelmeztették a fogyasztókat a devizaalapú hitelek veszélyeire**, sőt, hamis biztonságérzetet keltettek. **Hpt. 213/A. § (2):** a hitelintézet „köteles teljes körű tájékoztatást adni” a szerződéses feltételekről, **THM-ről, árfolyamkockázatról.**
- b. A bankok ehelyett **elhallgatták**, hogy a svájci frank (CHF) vagy euro alapú hitelek **tartósan kiszámíthatatlan árfolyamváltozásnak vannak kitéve.** Itt érvként hozták fel azt, hogy hamarosan Magyarország is csatlakozik az euro-zónához, olyan erős lesz a Forint, hogy pikk-pakk vissza lesznek fizetve a hitelek.

2. A bank időpontot kért a közjegyzőhöz közokiratba foglaláshoz – ahol megjelent a hitelfelvevő, kezes, esetleg a bank valamelyik képviselője. Itt jobb esetben a közjegyző felolvasta az okiratot.

- a. Az egyoldalúan szerkesztett banki dokumentáció megérkezett a közjegyzőhöz, a legtöbb esetben nem a közjegyző készítette el.
- b. **Az értő olvasást követően** (a későbbi perek során ezt az „adósok”-nak fel is hánytorgatták, sőt számon is kérték őket) az ügyféltől elvárt volt, hogy minden szakzsargon értelmetten és tisztában legyen a hitelnyújtás feltételeivel és körülményeivel, nem hivatkozhatott arra, hogy nem értette meg, amit a közjegyző felolvasott, illetve arra sem, hogy az az ő szándékával nem egyezett meg.
- c. **A közjegyzővel szemben nem támasztottak elvárást** az általa felolvasott szöveg megértésére, és arra sem, hogy észlelje, a dokumentum, amit közokiratba² foglalt **nem volt a hatályos jogszabályoknak megfelelő.**
 - Az okiratban CHF szerepelt (9000/1946ME) - 9000/1946. ME rendelet alapján Magyarország területén csak a forint számít hivatalos pénznemnek. Az árfolyamhoz kötött (CHF) konstrukciók törvénytörő pénzmegjelölést tartalmaztak – amit a közjegyzőnek

¹ Fontos megjegyezni, hogy a bankok eljárása helyenként eltérhet, jelen bemutatónál a legáltalánosabb eljárás hivatott bemutatni a részletekbe menő pontosság igénye nélkül.

² A közokirat végrehajtható okirat, amely alapján a hitelező bírósági eljárás nélkül, azonnal kérheti a végrehajtást, ha az adós nem teljesít. Ez lerövidíti az időt és költséget a bank számára – nem kell pereskednie.

észlelnie kellett volna. Ha ezt észrevették, de nem jelezték, az bűnpártolás (Btk. 282. §), ha nem vették észre, akkor a szakmai gondosság minimumát is megsértették.

- **Zavaros a fogalmak használata és sokszor egymás helyettesítésére használták** (hitel, kölcsön, adós, zálogkötelezett, kezes, zálogjog).
 - elhítetik az ügyféllel, hogy ezt követően neki visszafizetési kötelezettsége keletkezik (hitelszerződés nem keletkeztet kötelezettséget, mivel nem történik pénzmozgás), sőt sok esetben, mint „hitelfelvevőre” vagy „adósra” hivatkoznak rá.
- d. A közjegyző által hitelesített tartozáselismerések adott esetben **nem minősültek érvényes közokiratnak**, mert **nem egy valós és jogszerű szerződés alapján készültek. A közjegyzők felelőssége itt mindenképp tetten érhető, ugyanis figyelmen kívül hagyták a jogsértéseket**
- e. Ptk. 523. § (régi): A kölcsönszerződés lényege, hogy meghatározott pénzösszeg kerül átadásra – ez sok esetben nem volt meghatározva, vagy nem történt meg tényleges pénzátadás. Ehelyett a dokumentum tipikus hitelszerződés (Ptk. 522. §) volt, ahol pénz rendelkezésre bocsátásáról van szó – a kettő közötti különbséget a Legfelsőbb Bíróság 1998-as döntése (BH1998.443.) még egyértelműen ismerte. Ez a különbség jogilag lényeges: ha nincs **meghatározott összeg, nincs szerződés, így a közjegyző nem hitelesíthetett volna végrehajtható okiratot.**
3. Az elkészült „**közokirattal**” az ügy tovább haladt és a **Földhivatal** széljegyet jegyezt be. A rendellenesség ebben az esetben az volt, hogy nem a folyósításkori „valódi” teljesítés erejéig történt mindez, hanem a hitelszerződésben szerepeltetett „hitelkeret” felső határának erejéig. Nagyon sok esetben az ügyfélnek nem utalt a bank akkora összeget, mint amekkora összegre a Földhivatal széljegyet vett fel.
- a. Sok ügyfél esetében a széljegyet is CHF-ben jegyezték fel. **(9000/1946ME)**
- b. Ez közokirathamisítás, hiszen egyrészt az összeg, másrészt a valuta nem stimmel. Földhivatali közreműködéssel bejegyzett törvényellenes zálogjognak büntetőjogi következményei is lehetnek. A devizahitel-szerződésekhez kapcsolódóan a bank zálogjogot jegyeztetett be az ügyfél ingatlanára, de nem a ténylegesen átadott forintösszeg (pl. 10 millió Ft), hanem a szerződésben szereplő, devizában vagy forintban meghatározott „keretösszeg” (pl. 70.400 Ft CHF) alapján. Ez jogsértő volt, mert a zálogjog a tényleges tartozást biztosíthatja – nem fiktív, nem realizált „keretösszeget”. Ptk. 5:86. § (1): *„A zálogjog csak meghatározott követelés biztosítására alapítható.”* A „keretösszeg” nem minősül meghatározott követelésnek, ha nincs mögötte valódi pénzmozgás. Földhivatal nem jegyezhet be zálogjogot jogsértő vagy nem valós jogügylet alapján.
- c. Milyen **bűncselekményről** van szó? Hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisítás (Btk. 342. §) Ha a földhivatali bejegyzés hamis tartalmat rögzít közokiratként (pl. zálogjog nem létező követelésre), akkor ez közokirat-hamisítás, különösen, ha a hivatalos személy tudhatta volna, hogy:
- nem volt érvényes kölcsönszerződés,
 - nem volt pontosan meghatározott követelés,
 - a keretösszeg csak lehetőség, nem tényleges tartozás.
- d. További bűncselekmények gyanúja merül fel: Jogtalan elsajátítás előkészítése – csalás előkészülete (Btk. 373. §, 310. §) A zálogjog ilyen módon történő bejegyzése megalapozza azt, hogy a bank később az egész keretösszeget követelhesse, holott az ügyfél soha nem kapta meg azt. Ez:
- jogtalan előnyszerzés céljából történik,
 - és megtévesztésen alapul, így akár csalás előkészületeként is értelmezhető.
- e. Hivatali visszaélés (Btk. 305. §) - Ha a földhivatal dolgozója tudott a hiányosságokról (pl. nem volt pénzmozgás, nem volt pontos követelés, devizában szerepel az összeg), mégis bejegyezte a zálogjogot, akkor:
- jogellenesen, jogosulatlanul járt el, ezzel személyt vagy vagyont hátrányosan befolyásolva,
 - súlyos vagyoni kárt idézhetett elő – ez hivatali visszaélés.

- f. A jogellenesen bejegyzett zálogjog az egész végrehajtási láncot szennyezi – tehát a végrehajtás, árverés, kilakoltatás stb. mind jogalap nélkülivé válhat. A földhivatal felelőssége nem csak szakmai, hanem büntetőjogi is lehet, különösen szervezett együttműködés esetén (bank + közjegyző + hivatal). Az ilyen zálogjog megtámadható bíróságon, törlését lehet kérni, ha a jogellenesség bizonyítható (pl. nem volt pénzmozgás, nincs érvényes szerződés).
4. A **hitelszerződésben** szerepeltetett feltételek teljesítését követően az ügyfél visszament a bankba, ahol közölték, hogy milyen dátumon lesz a folyósítás.
- a. A folyósítás napján azonban nem történt meg a kölcsönszerződés aláírása - **Hpt. 213. § (1)** (1996. évi CXII. törvény): „A hitelintézet és az ügyfél között létrejött hitel- vagy kölcsönszerződést írásba kell foglalni.” Ha nincs **írásbeli szerződés**, a megállapodás **semmis**, tehát **nem keletkezett érvényes jogviszony**.
 - b. **Ptk. 523. § (1)** (régi Ptk., 1959. évi IV. törvény): A kölcsönszerződés lényege, hogy egy „meghatározott pénzüsszeg” kerül átadásra.
 - c. Mivel az **árfolyamkockázat miatt a visszafizetendő összeg nem volt meghatározható**, a szerződés **sem jogilag, sem erkölcsileg nem állta meg a helyét**.
 - d. **EU-jog: 93/13/EGK irányelv, C-630/23 EUB ítélet**: az árfolyamkockázat egyoldalú áthárítása **tisztességtelen kikötés**, az ilyen szerződés **érvénytelen** – de idág el sem jutunk.
 - e. Róna Péter és az Európai Bíróság is kimondta: **a fogyasztók nem tudták előre, mekkora összeget kell visszafizetniük**, mert a devizahitelek nem fix összegre szóltak, hanem **árfolyamhoz kötött „szerencsejátékok” voltak**.
 - f. **A kölcsönszerződés egyben számviteli bizonylat is** – ez azt jelenti, hogy jogszerű elszámolásra csak akkor van lehetőség, ha a pénz átadását tételesen és bizonylattal igazoló írásos szerződés áll rendelkezésre. **Számviteli törvény (2000. évi C. tv.) 169. § (1): „A könyvvizetésnek a gazdasági eseményekről valósághű és ellenőrizhető képet kell adnia. A könyvviteli nyilvántartás alapja a bizonylat.”**
 - g. Ha nem volt írásbeli kölcsönszerződés, akkor nem volt számviteli bizonylat sem. Ez a bank könyvelésében valótlan adat rögzítését jelentette, amellyel megsértette: **Btk. 403. § (1): számvitel rendjének megsértése – „Aki a gazdálkodó szervezet könyvvizetési, beszámolási, könyvvizsgálati rendjére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket megszegi...” büntetendő**.
 - h. Az „adóssal” elhitették, hogy a folyósítást követően kötelessége a havi törlesztések határidőre történő teljesítése. Ebben az esetben is felmerül a csalás gyanúja: **Btk. 373. § – Csalás. Ugyanis egyértelmű, hogy amennyiben a kölcsönszerződés nem került megszerkesztésre és aláírásra, akkor a bank jogalap nélkül teljesített. A jogalap nélküli teljesítés nem keletkeztet követelést, ráadásul ez a „követelés” végképp nem hajtható be jogi úton, pláne nem végrehajtás útján.**
5. Amikor az „adós” nem tudta fizetni a havi részleteket, akkor a bank elkezdte zaklatni, fenyegetni, végül felmondta a nemlétező kölcsönszerződést és a felmondást egy általa választott közjegyzővel közokiratba foglaltatta. Ennek a költségei az „adóst” terhelték. A közjegyző, a maga során a felmondásról tájékoztatta az „adóst”, majd a tájékoztatás kézhezvételét igazoló postai tértivevénnyel, az egységes szerkezetbe foglalt felmondást eljuttatta ahhoz a közjegyzőhöz, aki az eredeti, közokiratba foglalt hitelszerződést végrehajtási záradékkal látta el. A felmondást felvevő közjegyző nem volt köteles vizsgálni, hogy a szerződés létrejött-e, érvényes-e és fennáll-e. Viszont semmi sem tiltotta, hogy az eredeti közjegyző észlelje, hogy az egész ügylet alapjául szolgáló közokirat elvesztette közokirati jellegét azáltal, hogy valótlan adatokat tartalmazott, az a szerződés nem felelt meg a hatályos jogszabályoknak.
- a. Ugyan az eredetileg elkészített okirat valóságának vélelme fennáll, ellenbizonyításnak ebben az esetben is helye van (rPP 195§ (6)).
 - b. A közokirat hiánya miatt **nem lett volna szabad végrehajtást indítani**, mivel az **nem volt jogszerűen közokirati formában rögzítve**.

- c. Az eredeti közjegyző végrehajtási záradékkal látta el az okiratot, és ezzel el is indult a végrehajtási folyamat.
 - d. **A végrehajtások is jogellenesek voltak** - 2023-ban a bíróság (2.Pkf.20.979/2023/3.) kimondta, hogy a közjegyző által megküldött irat nem volt közokirat, így a végrehajtások **jogalap nélkül történtek**. Így a jogtalanul indult végrehajtás **megszüntethető**, a végrehajtó által levont pénz, a költségek, az elárverezett ingatlan értéke visszakövetelhető.
 - e. A legtöbb devizahiteles esetében a végrehajtást közjegyzői okirat alapozta meg, amely gyakran „tartozáselismerő nyilatkozatként” vagy „kölcsön-szerződésként” szerepelt. Ezek azonban valójában nem feleltek meg a kölcsönszerződés jogi követelményeinek – sem formai, sem tartalmi szempontból.
6. A finanszírozó számos esetben eladta a követelést harmadik félnek, faktorcégeknek, követeléskezelőknek.
- a. nem vették figyelembe, hogy az ügyfelek nem járultak hozzá adataik átadásához
 - b. **nem létező követelés adtak el, ami nem kellene, hogy az ügyfelet érintse, ezt a két jogtalanul eljáró fél intézte egymás között.**
 - c. A bank által átruházott követelés **sem ér többet a semminél, ha az eredeti szerződés semmis**. A követeléskezelő csak annyit követelhet, **amennyit a bank is követelhetett volna. Ptk. 6:193. § (1):** engedményezés esetén **csak az átruházott jogokat lehet érvényesíteni.**
7. Az ügyfél az eljárás ezen pontjai valamelyikén pert indított, amikor a jogainak jelentős semmibevételét tapasztalta. A faktorcégek már akkor megkeresték az „adósokat”, amikor még nem is vásárolták meg a követeléseket, zaklatták és fenyegették az embereket. A bírósági eljárás során újabb jogellenes cselekmények történtek, ugyanis sok hozzá nem értő ügyvéd a megbízójával elismertette a szerződések meglétét, a bíróságok pedig „érvényesnek” nyilvánították a szerződéseket. **Amikor egy bíróság mégis „érvényesnek” nyilvánítja az ilyen jogszerűtlen vagy hiányzó szerződést, azzal utólagosan jogellenes számviteli bizonylatot legalizál – ezzel a bűncselekményt nemcsak elfedi, hanem annak jogi látszatot ad.**
- a. **A bank és a bíróság a számviteli fegyelem ellen is vétett**
 - b. **Ez a magatartás kimerítheti a bűnpártolás tényállását:** Btk. 282. §: *„Aki más által elkövetett bűncselekmény büntetőjogi felelősségre vonását megghiúsítani törekszik, bűnpártolást követ el.”*
 - c. **Ha a bíróság a bizonyítékok hiánya ellenére vélelmezi a szerződés létrejöttét, azzal megalapozatlan számviteli eseményt „hitelesít” visszamenőleg, amely súlyos jogállami következményeket hordoz. Számviteli tv. 169. § (1): A nyilvántartás alapja a valós, alátámasztott bizonylat. Szerződés nélkül nincs bizonylat – nincs gazdasági esemény sem. Btk. 403. § – „Aki számviteli bizonylatot meghamisít vagy hamis adattartalommal hoz létre...”** – a bíróság ilyen döntése kvázi utólagos bizonylatot hoz létre, visszamenőleg. Ez legalább bűnpártolásnak (Btk. 282. §) minősül, mivel megghiúsítja a felelősségre vonást a bank, közjegyző vagy más érintett vonatkozásában.
 - d. **Ez a gyakorlat aláássa a közbizalmat, a jogállamiságot és a számvitel alapelveit is.** Ilyen esetben a bíróság nem dönthetne jogszerűnek tűnő alapon, hanem kötelessége lenne vizsgálatot elrendelni a jogsértések okairól és felelőseiről.
8. Visszásságok az ingatlanárveréseknél
- a. Az ingatlanokat **a végrehajtás kérője** vagy az ő érdekeltségi körébe tartozó vállalkozás szerezte meg. **A vevők gyakran rokonok, strómanok, végrehajtókhoz köthető cégek.**
 - b. Előfordult az is, hogy a végrehajtás ellenére, az ingatlanok vételára nem került elszámolásra a „fennálló tartozás”-sal.
-

Címszavakban

A devizahitelezés valódi menete – lépésről lépésre

1. Nem jött létre kölcsönszerződés, a **hitelszerződés önmagában nem jogalap**

- A bankok nem kölcsönszerződést kötöttek, hanem ún. hitelszerződést, amelyben keretösszeget jelöltek meg, a hitelszerződés csak egy lehetőség pénz lehívására, nem jelent tényleges követelést
- Ez nem felelt meg a kölcsönszerződés definíciójának, így nem keletkezett visszafizetési kötelezettség. A bank viszont úgy járt el, mintha kölcsönt adott volna, és jogos követelése lenne.

Joghivatkozás:

- Ptk. 522. § – Hitelszerződés nem azonos a kölcsönszerződéssel
 - Ptk. 523. § (1) – Meghatározott pénzösszeg nélkül nincs kölcsönszerződés
 - Hpt. 213. § – Írásbeli forma kötelező
 - BH1998. 443. – A szerződés csak akkor jön létre, ha meghatározott az összeg
 - Ptk. 6:108. § – Semmisség esetén vissza kell állítani az eredeti állapotot
-

2. **Közjegyzők:** nem létező tartozásra állítottak ki közokiratot

- A közjegyzők „tartozáselismerésként” hitelesítették ezeket a nem létező szerződéseket.
- Ez megsértette a közokirat-hitelesség követelményét, hiszen nem létező tartozást tettek végrehajthatóvá.

Joghivatkozás:

- Btk. 342. § – Közokirat-hamisítás
 - Btk. 373. § – Csalás
 - Btk. 396. § – Gazdasági csalás
 - 9000/1946. ME rendelet – Forint az egyetlen törvényes pénznem (CHF-ben nem is lehetett volna szerződni)
-

3. **Földhivatal:** keretösszegre jegyezték be zálogjogot

- A zálogjogokat nem a valós folyósított összegre, hanem a keretösszegre jegyezték be.
- Ez szabályellenes, mivel nem egy meghatározott, jogszerű követelést biztosítottak.

Joghivatkozás:

- rPtk 263-264. § – Zálogjog csak konkrét követelésre jegyezhető be
 - Inyvtv. 32. § – Csak érvényes szerződés alapján lehet bejegyezni
 - Btk. 342. § – Közokirat-hamisítás
 - Btk. 305. § – Hivatali visszaélés
 - Btk. 373. §, - Csalás
-

4. **A bank jogellenes számviteli műveletet végzett**

- Kölcsönszerződés hiányában nem volt számviteli bizonylat, mégis nyilvántartásba vették a „követelést”. Ez számvitelrend-sértésnek minősül.
- Elhitették az „adóssal”, hogy kötelezettsége keletkezett

Joghivatkozás:

- Számviteli tv. 166. §-169. § – Csak bizonylat alapján lehet könyvelni
 - Btk. 403. § – Számvitel rendjének megsértése
 - Btk. 373. §, - Csalás
 - Btk. 396. § – Gazdasági csalás
-

5. A bank felmondja a nemlétező szerződéseket

- Felmerül, hogy az eredeti „közokirat” mégsem közokirat, sem földhivatali bejegyzés, sem követelést nem lehet rá alapozni.
- Elhitették az „adóssal”, hogy kötelezettsége keletkezett

Joghivatkozás:

- Btk. 373. §, - Csalás
 - rPP 195§ (6) – közokirat valódiságának vélelme
 - Vht. 23/C. § – Csak érvényes, lejárt követelés záradékolható
 - Btk. 282. § – Bűnpártolás (a jogellenes követelés érvényesítésének segítése)
-

6. A bank a nemlétező követelést átadja harmadik félnek

- A bankok minimális százalék fejében eladják a követeléseket. Részint csomagban, de egyedi ingatlanokra vonatkozó „követelést” is értékesítenek.
- Ezzel hozzájárulnak ahhoz, hogy a követeléskezelő vegzálja, zaklassa és fenyegetse az „adósokat”, „önkéntes teljesítésre” kényszerítse őket.

Joghivatkozás:

- Btk. 373. § - Csalás
 - Btk. 222§ - Zaklatás
 - Btk. 399§ - Pénzmosás
 - Btk. 195. § – Kényszerítés
-

7. Zaklatás, kényszer, végrehajtás – a jogsértés folytatódott, nemlétező tartozás alapján

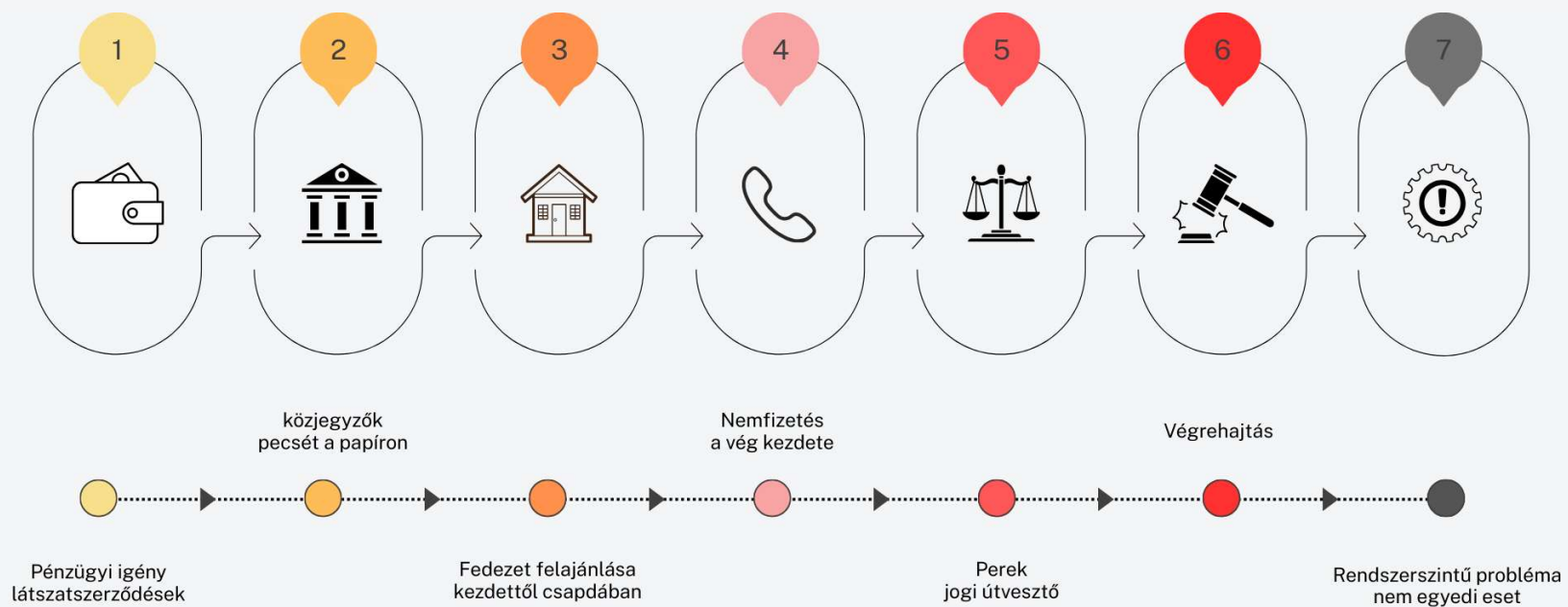
- Az ügyfeleket a nem létező kölcsönszerződésre hivatkozva: fenyegették, zaklatták telefonon, levélben, személyesen, rendszeresen „önkéntes teljesítésre” kényszerítették.

Joghivatkozás:

- Vht. 41. § – Csak végrehajtható jogcímen alapulhat végrehajtás
- Vht. 136–156. § – Ingatlan végrehajtás
- Ptk. 6:579. § – Jogalap nélküli gazdagodás
- Btk. 195. § – Kényszerítés
- Btk. 222. § – Zaklatás
- Btk. 342. § – Közokirat-hamisítás
- Btk. 305. § – Hivatali visszaélés
- Btk. 282. § – Bűnpártolás (a jogellenes követelés érvényesítésének segítése)

„ÍGY VEZETTEK FÉLRE EGY EGÉSZ ORSZÁGOT A DEVIZAHITELEKKEL”

7 LÉPÉS, AMIT SOHA NEM MONDTAK EL NEKED

Hogyan kellene elszámolnia a bankoknak?

Az alábbiakban összefoglalom, hogyan kell(ene) elszámolni a banknak és a követeléskezelő cégnek egy ilyen helyzetben:

1. Ha nem volt érvényes kölcsönszerződés:

Joghatás:

- **A szerződés semmis vagy nem jött létre, így nincs jogalapja a követelésnek.**
- A semmis szerződés esetén a Polgári Törvénykönyv (rég: Ptk. 239. §, új: 6:108. §) szerint **az eredeti állapotot kell helyreállítani** (visszajár minden, amit a felek egymásnak teljesítettek).

2. A bank elszámolási kötelezettsége

Ha a bank pénzt folyósított Önnek:

- **Jogalap nélküli teljesítésként** lehet értékelni
- A bank **csak a ténylegesen kifizetett tőkét követelheti vissza**, kamatot, kezelési költséget, egyéb díjakat nem.
- **Nem számíthat fel ügyleti kamatot vagy késedelmi kamatot**, mivel nem jött létre érvényes kölcsönjogviszony.

3. A követeléskezelő szerepe

Ha a bank átruházta a követelést egy követeléskezelő cégre:

- A követeléskezelő **csak olyan jogokat szerezhetett, amelyek a bankot is megilletnék.**
- Ha a bank követelése **nem volt jogszerű** (mert nem volt szerződés), akkor a követeléskezelőnek sincs érvényes követelése.
- Ilyen esetben a követeléskezelő követelése **semmis**, és a teljesített összegek visszakövetelhetők.

4. A bank és követeléskezelő elszámolása

Visszakövetelhető:

- Az összes levont bér, túlfizetett törlesztés, költség és kamat.
- A végrehajtásból befolyt összegeket, ha jogalap nélkül vonták le (pl. mivel nem volt közokirat, és nem volt érvényes követelés).

5. További lépések

Célszerű:

- **Bírósági úton** követelni a jogalap nélkül beszedett összegek visszafizetését.
- **Polgári pert indítani** jogalap nélküli gazdagodás vagy kártérítés címén.
- **Kártérítési igényt** előterjeszteni az elszenvedett vagyoni és nem vagyoni hátrányok miatt (ingatlanvesztés, letiltott jövedelem stb.).

6. Fontos EU és hazai jogelvek

- Az EU bíróság több ítélete (pl. **C-26/13 – Kásler-ügy**) előírja, hogy a fogyasztót nem érheti hátrány tisztességtelen feltételek miatt.
 - Magyar Kúria is kimondta: ha nem állapítható meg a pontos kötelezettség a szerződés alapján, az a szerződés **érvénytelenségét** vonhatja maga után.
-

Stratégia

Az Európai Unió jogrendje és a nemzeti bíróságok viszonya egy erős egyensúlyjáték. De ha az a cél, hogy **érveléssel kikényszerítsük a Kúria uniós jog szerinti eljárását**, akkor az alábbi stratégiát lehetne alkalmazni – **jogi hézagokat, elvi ellentmondásokat és közvetlen uniós kötelezettségeket kihasználva**.

STRATÉGIAI IRÁNYOK

1. Közvetlen hatály és az EU jog elsőbbsége (Alapérv)

Érvelés:

Az EUB joggyakorlata szerint az uniós jog **közvetlen hatályú** és **elsőbbséget élvez** a tagállami joggal, így a Kúriának **nincs mérlegelési joga** abban, hogy alkalmazza-e vagy sem.

◆ Hivatkozás:

- **Costa v ENEL (1964)** – az uniós jog elsőbbsége
- **Simmenthal-ügy (106/77)** – a nemzeti bíróságnak félre kell tennie a nemzeti jogot, ha az ellentétes az uniós joggal
- **C-154/15 Gutiérrez Naranjo** – a fogyasztóvédelmi ítéletek **ex tunc** hatállyal visszamenőlegesen is kötelezőek

➡ **Taktika:** Érvelés, hogy a Kúria elmulasztotta az elsőbbség elvét alkalmazni, amikor nem vette figyelembe az EUB értelmezését a 630/23 ítéletben. Ez önmagában **jogsértés** az uniós jog szerint.

2. Fogyasztóvédelmi irányelv (93/13/EGK) kötelező értelmezése

Érvelés:

Az EUB C-630/23 ítélete **a 93/13/EGK irányelvet értelmezi**, amely **harmadik jogforrási szintű norma**. Ennek **kötelező az alkalmazása** minden tagállami bíróság számára, **akkor is**, ha nem került kodifikálásra a nemzeti jogban.

◆ Hivatkozás:

- 93/13/EGK irányelv 6. cikk (1) bekezdés:

„A tagállamok biztosítják, hogy a fogyasztóval kötött szerződésekben a tisztességtelen kikötések **ne legyenek kötelezőek** a fogyasztóra nézve.”

➡ **Taktika:** Annak kimutatása, hogy a Kúria **megkerülte** az irányelv érvényesítését, és ezzel **a fogyasztóvédelmi jogrendszer alapelveit** sértette meg.

3. Előzetes döntéshozatali kötelezettség elmulasztása = jogsértés

Érvelés:

Ha a Kúria úgy értelmezett egy uniós jogon alapuló kérdést, hogy az vitatható volt (különösen a 630/23 után), akkor **kötelessége lett volna előzetes döntéshozatalért az EUB-hoz fordulni**.

◆ Hivatkozás:

- **CILFIT-ügy (C-283/81)** – ha egy kérdés nem „acte clair” vagy „acte éclairé”, akkor a legfelsőbb bíróság **köteles** előzetes döntést kérni
- **Köbler-ügy (C-224/01)** – az előzetes döntés elmulasztása **állami kártérítési felelősséget** alapozhat meg

➡ **Taktika:** A Kúria nem kérdezett rá a 630/23 értelmezésére újra az EUB-tól. Ez **processzuális jogsértés**, és **perelhető** is a magyar állam az EU-szinten.

4. Eljárási aránytalanság – az arányosság uniós elve

Érvelés:

Az EUB többször kimondta, hogy a nemzeti bíróság nem hagyhatja figyelmen kívül az uniós jog **arányosság** és **jogbiztonság** elvét, ha azzal a fogyasztó sérelmére tér el a közösségi jog értelmezésétől.

◆ Hivatkozás:

- **C-168/05 Mostaza Claro** – a bíróság hivatalból köteles vizsgálni a tisztességtelenséget
- **C-260/18 Dziubak-ítélet** – a nemzeti jog nem írhatja felül a fogyasztó jogait még akkor sem, ha az ítélet következménye „drámai” a bankra nézve

➔ **Taktika:** Annak bemutatása, hogy a Kúria döntése **aránytalan következményeket** hagy érvényben, sértve ezzel a 93/13 irányelv **védelmi célját**.

Összefoglalás – így szorítanád sarokba a Kúriát:

Érvelési pont	Jogforrás	Támadási lehetőség
EU jog elsőbbsége	Costa, Simmenthal, C-154/15	Nem alkalmazták közvetlenül az EU jogot
Fogyasztóvédelmi irányelv	93/13/EGK + 630/23	A tisztességtelen kikötés figyelmen kívül hagyása
Előzetes döntéshozatal elmulasztása	CILFIT, Köbler	Eljárási mulasztás, kötelezettségszegés
Arányosság és jogbiztonság	Mostaza Claro, Dziubak	Fogyasztóvédelmi cél semmibevétele

A KÉT LEHETSÉGES ÉRVELÉSI ÚT – ÖSSZEHASONLÍTÁS

Szempon	1. Nem létező kölcsönszerződés + bűncselekmény	2. EU jog érvényesítése (pl. C-630/23 alapján)
Alapja	A Ptk. (régi és új) alapján érvényes szerződés írásbeliségének hiánya; polgári és büntetőjogi jogsértés	Fogyasztóvédelmi irányelvek (93/13/EGK), EU jog elsőbbsége, EUB ítélkezési gyakorlata
Bizonyítás	Tényekkel igazolható: nincs szerződés, nincs kölcsönösszeg-folyósítás, hiányzó okiratok	Szakjogi érvelés kell, erősen EU-jog specializált szinten, gyakran csak Strasbourg vagy EUB előtt érvényesíthető
Jogi terep	Magyar nemzeti jog, büntetőjogi és polgári peres eljárások	EU jog és nemzeti bíróságok összehangolása, adott esetben EUB előtti képviselet
Eljárás	Feljelentés csalás vagy okirathamisítás miatt; polgári per a semmisség megállapítására	Polgári per vagy alkotmányjogi panasz, előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésével
Kimenetel esélyei rövid távon	50-70% , ha valóban nincs hitel- vagy kölcsönszerződés – a dokumentumhiány objektív	20-30% Magyarországon; az EU jog alkalmazása hazai bíróságokon sokszor elutasító vagy formális
Kimenetel esélyei hosszú távon	60-80% a nemzeti jog alapján is, ha előkerül a hamisítás vagy jogcím nélküli gazdagodás	70-90% , de csak akkor, ha az ügy eljut EUB vagy Strasbourg elé (idő: 2–5 év)
Társadalmi/jogi környezet	Magyar bíróságok már hoztak pozitív döntéseket irat- és okirati hibák alapján (pl. végrehajtás megszüntetése)	Kúria gyakran blokkolja az EU ítéletek automatikus alkalmazását, kivéve, ha EUB rákényszeríti
Erkölcsei súlya, médiatámogatás	Nagyobb: „nem volt szerződés, de elvitték a házat” típusú érvek megérintik a közvéleményt is	Inkább jogtechnikai, jogtudományi vita, nehezebb kommunikálni laikus közönségnek

ÉRTÉKELÉS – MELYIK ÉRVELÉSI IRÁNY AZ ERŐSEBB?

1. A nem létező kölcsönszerződésre alapozott jogsértés (és akár bűncselekmény)

➡ Ez az erősebb, gyorsabb és jobban bizonyítható út. Indoklás:

- A jogviszony érvényességéhez **írásbeli kölcsönszerződés** kellett (Ptk. 523. § (1)-(2)). Ha ez hiányzik, nincs érvényes kötelelem – így **nincs jogszerű pénzkövetelés**. A szerződés hiánya nemcsak **polgári érvénytelenségi ok**, de **okirathamisítás, jogtalan gazdagodás**, sőt **csalás** gyanúját is felvetheti. A magyar bíróságok (pl. végrehajtás megszüntetésével kapcsolatos ügyekben) **egyre nyitottabbak** ezen érvelésre.
- Tényalapú bizonyítás**: nem spekuláció, hanem objektív dokumentumhiány.

2. Az EU-jog alapján történő megtámadás (pl. C-630/23 alapján)³

➡ Ez hosszabb távon erősebb lehet, de nagyon kockázatos a hazai jogalkalmazás miatt – feltételezi, hogy van fogyasztói szerződés. Indoklás:

- A Kúria jelenleg **rendszerszinten korlátozza** az EUB ítéletek alkalmazását (ld. 2024-es nyilatkozataik).
- Előzetes döntéshozatalt nem kérnek**, az EUB-értelmezést nem érvényesítik automatikusan.
- Az út végső soron **Strasbourgba vagy Luxemburgba vezet**, ami időigényes és költséges.

³ Az EU-jog alkalmazása, mint kényszerítő háttér, különösen, ha az első körben elutasít a bíróság → lehet érvelni azzal, hogy a magyar állam **elmulasztja alkalmazni a közösségi jogot**, ezzel **állami kártérítési felelősség** is felvethető (Köbler-ítélet alapján).

1. A hitel- és a kölcsönszerződés

Ptk. 522. § (1) Bankhitelszerződéssel a pénzügyi vállalkozás arra vállal kötelezettséget, hogy jutalék ellenében meghatározott hitelkeretet tart a másik szerződő fél rendelkezésére, és a keret terhére - a szerződésben meghatározott feltételek megléte esetén - kölcsönszerződést köt, vagy egyéb hitelműveletet végez.

(2) A bankhitelszerződés érvényességéhez a szerződés írásba foglalása szükséges.

Jegyzet: Lásd az alábbi jogszabályokat: 1996. évi CXII. tv. a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról (többször módosítva); 1996. évi CXI. tv. az értékpapírok forgalomba hozataláról, a befektetési szolgáltatásokról és az értékpapírtőzsdéről (többször módosítva); 1996. évi CXIII. tv. a lakás-takarékpénztárakról (többször módosítva); 1996. évi CXIV. tv. az Állami Pénz- és Tőkepiaci Felügyeletről (többször módosítva); 1996. évi XLVIII. tv. a közraktározásról (többször módosítva); 1997. évi XXX. tv. a jelzálog-hitelintézetéről és a jelzáloglevélről (többször módosítva); 1997. évi LXXXVI. tv. a nemzetközi pénzügyi lízingről szóló, Ottavában 1988. május 28-án kelt UNIDKOIT Egyezmény kihirdetéséről; 1994. évi XXXIX. tv. az árutőzsdéről és az árutőzsdei ügyletekről (többször módosítva); 2001. évi CXX. tv. a tőkepiacról (többször módosítva); 2001. évi LVIII. tv. a Magyar Nemzeti Bankról (többször módosítva); 232/2001. (XII. 10.) Korm. r. a pénzforgalomról, a pénzforgalmi szolgáltatásokról és az elektronikus fizetési eszközökről; 1989. évi 2. tvr. a takarékbetétéről (többször módosítva); 39/1984. (XI. 5.) MT r. a pénzforgalomról és a bankhitelről (többször módosítva); 105/1987. (XII. 31.) PM-KeM együttes r. az áruvásárlási kölcsönről (többször módosítva); 6/1997. (MK 61.) MNB rendelkezés a pénzforgalomról. (A Jegyzet hatályos szövege itt található) A 2000. évi CXXXIII. törvény 40-55. §-ai a hitelgaranciával kapcsolatos rendelkezéseket tartalmazzák.

A hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások általában

1. A hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások rendkívül fontos szerepet töltenek be gazdasági életünkben: ezek széles körű tevékenysége útján bontakoznak ki a Ptk.-ban szabályozott bank- és hitelviszonyok. Nyilvánvaló, hogy a pénzügyi intézmények tevékenységét hozzá kell igazítani demokratikus rendünk gazdasági viszonyaihoz, valamint az európai integráció követelményeihez. Ezt a feladatot végezte el a *hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény*, amely 1997. január 1-jén lépett hatályba azzal, hogy rendelkezései a folyamatban levő ügyekben akkor alkalmazandók, ha azok az ügyfélre kedvezőbb szabályt tartalmaznak.

Ezt a törvényt több törvény, legutóbb a *2003. évi XXXIX. törvény módosította*. A módosított törvény számos rendelkezése módosításra került, s a módosításokat beépítették a törvény megfelelő rendelkezéseibe. A módosító 2003. évi XXXIX. törvény 2003. július 1-jén lépett hatályba, kivéve a következő rendelkezéseket: 5. §, 25. §, 32. §, 34-41. §, 47-48. § és 52. §. Ezek hatálybalépésének napja: az Európai Unióhoz történő csatlakozásról szóló nemzetközi szerződést kihirdető törvény hatálybalépésének napja. A módosított törvénynek - módosító törvény 34-41. §-ával beiktatott - 185/A-185/H. §-ában foglalt rendelkezések először a 2004. május 5-e után indított végelszámolásra vagy felszámolásra irányuló eljárás esetén alkalmazandók.

A módosító törvény 52. §-a (1) és (4) bekezdésének rendelkezéseit az Európai Unióhoz történő csatlakozásról szóló nemzetközi szerződést kihirdető törvény hatálybalépésének napját követően megkötött lakás-előtakarékossági szerződésekre kell alkalmazni.

A módosító törvény 52. §-ának (2) bekezdését az Európai Unióhoz történő csatlakozásról szóló nemzetközi szerződést kihirdető törvény hatálybalépésének napját megelőzően kötött szerződésekre is alkalmazni kell a lakástakarék-pénztárakról szóló 1996. évi CXIII. törvény 7. §-ának (1) bekezdésében meghatározott lakáskölcsön vonatkozásában, ha a kiutalási időszak az Európai Unióhoz történő csatlakozásról szóló nemzetközi szerződést kihirdető törvény hatálybalépésének napját követő időszakra esik; a lakás-előtakarékossági támogatás azonban e szerződések esetében is csak a Magyar Köztársaság területén megvalósuló lakáscél esetén használható fel.

2. *Pénzügyi intézmény* a hitelintézet és a pénzügyi vállalkozás. *Hitelintézet* az a pénzügyi intézmény, amely betétet gyűjt, és egyéb pénzügyi szolgáltatási tevékenységet végez. A hitelintézet bank, szakosított hitelintézet vagy szövetkezeti hitelintézet (takarékpénztár, illetve hitelszövetkezet) lehet. *Pénzügyi vállalkozás* az a pénzügyi intézmény, amely - meghatározott tevékenység kivételével - egy vagy több pénzügyi szolgáltatást végez. A bankközi piacon pénzügyi ügynöki tevékenységet csak pénzügyi vállalkozás kizárólagos tevékenységként végezhet.

Az említett törvény meghatározza, hogy milyen tevékenységek minősülnek *pénzügyi szolgáltatásnak*:

a) *Pénzügyi szolgáltatás* a következő tevékenységek üzletszerű végzése forintban, illetve devizában, valutában:

- betét gyűjtése és más visszafizetendő pénzeszköz - saját tőkét meghaladó mértékű - nyilvánosságtól történő elfogadása;
- pénzkölcsön nyújtása;

- pénzügyi lízing;
- pénzforgalmi szolgáltatások nyújtása;
- készpénz-helyettesítő fizetési eszköz kibocsátása és az ezzel kapcsolatos szolgáltatás nyújtása;
- kezesség és bankgarancia, valamint egyéb bankári kötelezettség vállalása;
- valutával, devizával - ide nem értve a pénzváltási tevékenységet -, váltóval, illetve csekkel saját számlára vagy bizományosként történő kereskedelmi tevékenység;
- pénzügyi szolgáltatás közvetítése (ügynöki tevékenység);
- befektetési alap letétkezelés;
- letéti szolgáltatás, széfszolgáltatás;
- hitel referencia szolgáltatás;
- önkéntes kölcsönös biztosító pénztár részére vagyonkezelés;
- készpénzáttutalás.

b) *Kiegészítő pénzügyi szolgáltatás* a következő tevékenységek üzletszerű végzése forintban, illetve devizában:

- - pénzváltási tevékenység;
- - az elszámolásforgalom lebonyolítását végző elektronikus áttutalási rendszerek működtetése (elszámolásforgalmi ügylet);
- - pénzfeldolgozási tevékenység;
- - pénzügyi ügynöki tevékenység a bankközi piacon [3. § (1)-(2) bek.].

Az említett törvénnyel kapcsolatos *értelmező rendelkezéseket* a törvény 2. számú melléklete tartalmazza.

Az értékpapírok forgalomba hozataláról, a befektetési szolgáltatásokról és az értékpapír-tőzsdéről szóló 1996. évi CXI. törvény alkalmazásában *hitelviszonyt megtestesítő értékpapír*: minden olyan értékpapír, amelyben a kibocsátó (az adós) meghatározott pénzüsszegnek a rendelkezésére bocsátását elismerve arra kötelezi magát, hogy a pénz (kölcsön) összegét, valamint kamatozó értékpapír esetén annak meghatározott módon számított kamatát vagy egyéb hozamát (a törvényben a továbbiakban együtt: kamat), illetőleg az általa vállalt egyéb szolgáltatásokat az értékpapír birtokosának (a hitelezőnek) a megjelölt időben és módon megfizeti, illetve teljesíti [1996. évi CXI. tv. 3. § (2) bek. 25. pont]. (A bekezdés hatályos szövege itt található)

A bankhitel jelentősége

3. A bankhitel igen fontos szerepet tölt be mind a gazdasági tevékenységek végzéséhez, mind pedig az egyéb szükségletek kielégítéséhez szükséges pénzellátásban. Bankhitel nyújtása meghatározott célra irányul, mégpedig - az inflációs veszélyek lehető elhárítása érdekében is - megfelelő fedezetről való gondoskodás mellett.

Demokratikus rendünk gazdasági mechanizmusának tökéletesedésével, a gazdasági élet élénkülésével, a bankhitel jelentősége egyre nő. A hitel nyújtása *szerződések* útján történik, amelyek ennek folytán fontos jogi eszközei a gazdasági életben egyre inkább bővülő pénzforgalmi kapcsolatok szabályozásának. A hitelek nyújtásának fontos szempontja, hogy a hitel megfelelően járuljon hozzá a bel- és külföldi piac *reális igényeinek kielégítéséhez* és általában a *gazdaság fejlesztéséhez*, mégpedig a hitelt igénylők *hitelképességéről* való meggyőződés mellett.

A gazdasági célokra történő hitelnyújtás mellett igen nagy gyakorlati jelentősége van a magánszemélyek részére lakások szerzése, lakások építése, valamint áruvásárlás céljára nyújtott hiteleknek. Nyilvánvaló, hogy hitelnyújtás a takarékosagra nevelésnek is jó eszköze. Hitel nyújtására akkor kerül sor, ha a hitelt igénylő a hitel céljának megvalósításához meghatározott mértékben a saját anyagi eszközeivel is hozzájárul.

A bankhitelt - amennyiben ingatlan szolgál biztosítékul a tartozás megfizetésére - jelzálogjog alapításával is lehet biztosítani (LB Fpkf. II. 33704/1992. - BH 1994/10. sz. 548.).

Bankhitelszerződés

3. A bank- és hitelviszonyok körében a tv. elsőként a *bankhitelszerződést* szabályozza. Ez jelzi azt, hogy a tv. ezt a szerződést a kölcsönszerződéstől elkülönülő szerződésfajtának tekinti.

a) A bankhitelszerződés *alanyai*: a *pénzüntézet* és a *vele szerződő fél* (tehát a pénzüntézet ügyfele). Míg az egyik fél mindig pénzüntézet, addig a másik fél akár jogi személy, akár magánszemély lehet.

A bankhitelszerződést mint szerződéstípust a pénzüntézetek gyakorlata fejlesztette ki. Az ilyen szerződés *tartós hitelkapcsolatot* létesít a pénzüntézet és a partnere között.

b) A bankhitelszerződésben a pénzüntézet kettős kötelezettséget vállal:

- egyrészt azt, hogy *meghatározott hitelkeretet* tart a másik szerződő fél rendelkezésére,
- másrészt pedig azt, hogy a rendelkezésre tartott hitelkeret terhére - a szerződésben meghatározott feltételek esetében - *kölcsönszerződést köt, vagy egyéb hitelműveletet végez.*

A hitelszerződés tárgya tehát meghatározott hitelkeret rendelkezésre tartása, vagyis nem kölcsön azonnali nyújtása, hanem *kötelezettségvállalás* arra, hogy a pénzüintézet - a másik fél igénylésére - meghatározott keretben kölcsönszerződéseket fog kötni, vagy egyéb hitelműveletet fog végezni. A pénzüintézet a kölcsönnyújtást meghatározott feltételekhez kötheti.

A pénzüintézettel szerződő felet (a hitelszerződés kedvezményezettjét) *nem terheli* a hitel igénybevételének, tehát – a hitelszerződésben meghatározott keretben - kölcsönszerződések tényleges kötésének *kötelezettsége*, hanem a kölcsönök igénybevételének („lehívásának”) *joga* illeti meg. Viszont a hitelkeret engedélyezéséért, a kölcsönhöz jutás lehetőségének biztosításáért *jutalékot (províziót)* fizet a pénzüintézetnek. A jutalékot az egész hitelösszeg után kell fizetni.

A bankhitelszerződésben a pénzüintézet által vállalt hitelkeret kimerítésével, vagyis a hitelkeret által lehetővé tett kölcsönök tényleges nyújtásával a bankhitelszerződés *megszűnik*, az annak alapján kötött *kölcsönszerződések* azonban önálló életet élnek: az ezekkel kapcsolatos jogviszonyt már a kölcsönszerződések tartalma szerint kell elbírálni.

c) A bankhitelszerződés érvényességét a tv. meghatározott alakhoz köti: a szerződés csak akkor érvényes, ha *írásba foglalták*.

Ebből az is következik, hogy a szerződés *lényeges tartalmát* írásba kell foglalni [218. § (1) bek.]. A lényeges tartalomhoz tartozik a felek és a pénzüintézet által biztosított hitelkeret meghatározása.

Eltekintve attól az esettől, amikor a bankhitelszerződés a hitelkeret kimerítése vagy a szerződés teljesedésbe menetele folytán szűnik meg, a szerződést csak írásban lehet megszüntetni vagy felbontani, de legalábbis az szükséges, hogy az ennek megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratával létrejöjjön [218. § (3) bek.].

d) A bankhitel szerződésekkel kapcsolatban a gyakorlatban nagy jelentősége van a *fedezetigazolásnak*.

A fedezetigazolást a számlavezető hitelintézetnél lehet kérni. A fedezetigazolás összegét a hitelintézet elkülönítetten kezeli. A fedezetigazolást a felhasználáskor a fizetésre vonatkozó megbízáshoz mellékelni kell, és a megbízáson „Fedezetigazolással” megjelölést kell feltüntetni. Terhelendő számlaként a fedezetigazoláson közölt számlát (számlákat) kell megjelölni. A fedezetigazolást az érdekelt kérheti a saját részére vagy a jogosult részére elküldeni. Tehát egyértelműen kell tartalmaznia az igazolásnak azt, hogy milyen pénzkövetelés kiegyenlítésére, milyen összegben rendelkezésre tartva (zárolva) a pénzüintézetnek, és az milyen időpontig érvényes (LB Fpk. VIII. 31890/1997. - BH 1999/8. sz. 380.).

Ptk. 523. § (1) Kölcsönszerződés alapján a pénzüintézet vagy más hitelező köteles meghatározott pénzösszeget az adós rendelkezésére bocsátani, az adós pedig köteles a kölcsön összegét a szerződés szerint visszafizetni.

(2) Ha a hitelező pénzüintézet - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában -, az adós kamat fizetésére köteles (bankkölcsön).

A kölcsönszerződés általában

1. A szükségletek kielégítése gyakran történik *hitel* igénybevételével. Már akkor is hitelezésről van szó, ha a szerződéses viszonyban az egyik fél szolgáltatásait nem követi nyomon a másik fél szolgáltatása, tehát az ellenszolgáltatás. Akkor is hitelezésről van szó, ha valaki a későbbi visszaadás kötelezettségével kap valamilyen szolgáltatást. Ha ilyenkor a szolgáltatás tárgya pénz vagy más helyettesíthető dolog, a hitelezés *kölcsönszerződés* útján megy végbe.

A kölcsönszerződés jó eszköze tehát a *szükségletek kielégítésének*, hasznos szerepet tölt be a szükséglet-kielégítés folyamatának egyes szakaszaiban: a termelésben, az elosztásban és a fogyasztásban egyaránt. A kölcsönnek tehát demokratikus rendünk kialakuló piacgazdaságának viszonyai között igen nagy a jelentősége, már csak azért is, mert a különféle célok eléréséhez idegen tőkék megszerzésének egyik legfontosabb eszköze.

Egyébként a kölcsönszerződés a hitelviszonyokat kifejező szerződések *alaptípusa*.

A kölcsönszerződés is a felek akaratnyilvánításával és nem a kölcsönösszeg átadásával jön létre. A kölcsönszerződés lényeges tartalmi eleme a kölcsön összegének meghatározása. Ennek hiányában a kölcsönszerződés létrejötte nem állapítható meg (LB Fpk. VI. 728/1996. - BH 1998/9. sz. 443.).

A pénzüintézet a kölcsönszerződés részévé tett üzletszabályzatának egyoldalú módosítására csak abban az esetben jogosult, ha ezt a bankkölcsönszerződésben a felek közösen kikötötték. Ennek hiányában a pénzüintézet az üzletszabályzatának a vele szerződő félre is kiható változását csak a Ptk. 241. §-a alapján vagy a vele szerződő féllel közösen érvényesítheti (LB Gf. I. 31469/1992. – BH 1993/8. sz. 513.).

Amennyiben a kölcsönszerződés feltételeit - annak megkötése után - jogszabály módosítja, és e változott feltételeket a kölcsönvevő elfogadta, utóbb a szerződésnek a Ptk. 241. §-a szerinti megváltoztatására csak akkor kerülhet sor, ha a szerződés bírósági úton való módosítására alapot adó változások a szerződésmódosítás időpontjához képest később következtek be (LB Gfv. I. 32467/1997. -BH 1999/3. sz. 129.).

A kölcsönszerződés fogalma, a felek kötelezettségei

2. A tv. úgy határozza meg a kölcsönszerződést, hogy a szerződés alanyainak az **alapvető kötelezettségét** állapítja meg, s így módon fejezi ki annak lényegét. Eszerint a kölcsönszerződés **jellemzői** az alábbiak:

a) a hitelező a szerződés alapján **köteles**

b) meghatározott pénzüsszeget

c) az adós rendelkezésére bocsátani,

d) az adós pedig köteles azt a szerződés szerint visszafizetni.

a) a tv. szerint - minthogy szerződési rendszere a konszenzuális elv alapján áll - a szerződés azzal jön létre, hogy a felek az akaratukat kölcsönösen és egybehangzóan kifejezésre juttatják [205. § (1) bek.]. Ilyen szerződés a kölcsönszerződés is. A hitelező kötelezettsége a **szerződés alapján** áll fenn. A szerződés tehát nem a kölcsönösszeg átadásával jön létre, mégpedig akkor sem, ha a szerződés keletkezése gyakorlatilag egybeesik a kölcsönösszeg átadásával.

A kölcsönszerződés létrejöttével mindkét félnek kötelezettsége keletkezik:

- a **hitelezőnek** (kölcsönadónak) az, hogy a kölcsönt a szerződés alapján *folyósítsa*,

- az **adós**nak (kölcsönvevőnek) pedig az, hogy a kölcsönösszeget egy későbbi időpontban *fizesse vissza*.

Mindkét fél kötelezettsége tehát a szerződés alapján áll fenn, az adós a szerződés létrejöttével kötelmi igénye keletkezik a kölcsönösszeg tényleges szolgáltatására. A kölcsönszerződés csak a törvényben meghatározott esetekben szűnik meg, attól a hitelező önkényesen nem állhat el.

b) A hitelező **meghatározott pénzüsszeget** köteles az adós rendelkezésére bocsátani. Azért rendelkezik így a törvény, mert a kölcsönszerződések zömében pénz kölcsönbe adásáról van szó, s így a kölcsönszerződések alaptípusának a pénzkölcsönt kell tekinteni. A kölcsön **tárgya** azonban lehet más **helyettesíthető dolog** is [528. § (1) bek.].

Pénzkölcsönről van szó olyan esetben is, amikor a hitelező valójában nem pénzt ad át az adós, hanem valamely más dolgot, de azzal, hogy az adós azt értékesítse, a kapott pénzüsszeget használja fel, s majd ugyanilyen pénzüsszeget adjon vissza (ez a római jogból ismert ún. *contractus mohatrae* esete). Ilyenkor a kölcsön tárgya - a felek megállapodása szerint - az értékesített dologért kapott pénzüsszeg. A szerződést csak akkor lehet azonban kölcsönszerződésnek tekinteni, ha a felek valóban az átadott dologért kapott pénzüsszeget tekintik a kölcsön tárgyának.

c) A kölcsönszerződés alapján a hitelező a meghatározott pénzüsszeget **köteles az adós rendelkezésére bocsátani**. A hitelező akkor, amikor a kölcsönösszeget az adós rendelkezésére bocsátja, azt egyben az adós **tulajdonába** is adja (119. §). Ez teszi lehetővé, hogy az adós a megkapott pénzt (vagy más helyettesíthető dolgot) a saját céljaira felhasználja.

A **rendelkezésre bocsátás** különféle módon történhet. A tipikus mód a kölcsönösszegnek, illetőleg a kölcsönadott helyettesíthető dolognak a **közvetlen átadása**. De történhet **egyszámla nyitásával** úgy is, hogy pl. az eladó a **ténylegesen felajánlott vételárat** nem veszi át a vevőtől, hanem azt kölcsönként a vevőnél hagyja, s a vevő a vételárnak megfelelő kölcsönösszeget ad elismervényt. Ez valójában a *constitutum possessorium* és a *brevi marnu traditio* sajátos vegyülete, tehát két jogi aktus lebonyolításának összevont (lerövidített) módja. Ilyenkor valóságos kölcsönszerződésről van szó. Ha azonban a vevő a vételárat **nem tudja megfizetni**, s a vételárnak megfelelő összegről mint kölcsönösszeget ad elismervényt, ez a tartozás jogcímének megváltoztatását jelenti, tehát nem jön létre önálló kölcsönszerződés, s így nincs szó a kölcsönösszeg „rendelkezésre bocsátásáról”. Az alakilag kölcsönként jelentkező követelések a legkülönbébb követeléseket takarhatnak, ami visszaélésekre is alkalmat adhat.

A rendelkezésre bocsátás történhet **takarékbetétkönyv átadásával**. Ez valójában azt jelenti, hogy a hitelező a pénzüszintézzel szemben fennálló követelését engedi át az adós, s így módon történik a kölcsönösszeg szolgáltatása.

Lehet, hogy az adós ad át a hitelezőnek takarékbetétkönyvet. Önmagában azonban a takarékbetétkönyvnek a hitelező birtokában léte nem mentesíti a hitelezőt annak bizonyítása alól, hogy az milyen jogcímen és milyen tartalmú megállapodás alapján került hozzá.

A rendelkezésre bocsátás történhet **bankátírás** útján. Ennek a célja lehet a készpénzkímélés vagy az ellenőrzés megkönnyítése.

d) A kölcsönszerződés alapján az adós köteles a kölcsön összegét a szerződés szerint **visszafizetni**. E rendelkezésből is ugyancsak az következik, hogy a törvény az adós tulajdonosi minőségét feltételezi: arra kötelezi ugyanis az adóst, hogy a kölcsön **összegét** fizesse vissza, tehát nem a kapott pénzjegyeket (pénzdarabokat).

Nincs törvényi akadálya annak, hogy a kölcsönszerződésben harmadik személy a kölcsön visszafizetéséért az adóssal egyetemleges fizetési kötelezettséget vállaljon (LB Pfv. VI. 21994/1994. - BH 1995/8. sz. 457.).

A törvény nem tartalmaz olyan rendelkezést, hogy az adós köteles a kölcsön tárgyát *átvenni*. Ellenkezőleg - amint erről később szó lesz - kártérítés terhével az átvétel megtagadására jogosítja fel az adóst. Kártérítési kötelezettség nélkül is megtagadhatja azonban az adós az átvételt akkor, ha a szerződéstől való elállásra a jogszabály feljogosítja (pl. ha a kölcsönösszeg szolgáltatásának késedelme miatt már nem áll érdekében a teljesítés).

Mindebből az a következtetés vonható le, hogy az adós - hacsak nem kívánja vállalni a hátrányos következményeket - köteles a kölcsön tárgyát átvenni. Hátrányos következmények nélkül csak akkor tagadhatja meg az átvételt, ha az ilyen jogkövetkezmények nélküli elállásra jogszabály feljogosítja.

Az adós kötelezettségei közé tartozhat *biztosíték* nyújtása is. Ezt a szerződés vagy jogszabály írhatja elő. Ha az adós a biztosítékot a kölcsön tárgyának szolgáltatása előtt köteles nyújtani, a hitelező megtagadhatja a teljesítést mindaddig, amíg az adós a biztosíték-nyújtási kötelezettségének nem tesz eleget.

A kölcsönszerződés teljesítése az adós által általában a kölcsönösszeg visszafizetésével történik. Történhet azonban a kölcsöntartozás rendezése úgy is, hogy a felek a hitelező kölcsönkövetelését más címen fennálló követeléssé változtatják át. Ilyen esetben az ebből eredő jogokra és kötelezettségekre már a módosított szerződésre vonatkozó szabályok az irányadók (P. törv. II. 20787/1985. - BH 1986/8. sz. 325. - PJD XI. 211. sz.).

Az adós fizetési kötelezettsége csak a szívességi, illetőleg kamatmentes kölcsön esetében szorítkozik a hitelezőtől kapott összegre. Ha a kölcsönszerződésben *kamatot* is kötöttek ki, illetőleg a kamatfizetést jogszabály írja elő, az adós ugyancsak a szerződés alapján köteles a kölcsön összegénél nagyobb - a kamattal kiegészült - összeget a hitelezőnek fizetni, minthogy a

kölcsönszerződés tartalma egységes, s ebbe a kamat kikötése is beletartozik. *Visszafizetni* az adós valóban csak a kölcsön összegét köteles, a kamatot viszont nem visszafizetni, hanem - a szerződésben vállalt kötelezettsége alapján - megfizetni köteles.

Ha több személy közösen vesz fel kölcsönt azzal, hogy a visszafizetésért felelősséget vállalnak, a kölcsönvevőket a visszafizetésért egyetemleges felelősség terheli, függetlenül attól, hogy az együtt felvett kölcsön felhasználásában egymás között hogyan állapodtak meg (LB Pfv. IV. 21028/1993. - BH 1994/10. sz. 538.).

Olyan esetben, amikor a kölcsön tárgya nem pénz, hanem *más helyettesíthető dolog* [528. § (1) bek.], az adós mindenképpen köteles ugyanolyan dologból ugyanannyit visszaadni. A felek azonban - a kamatra vonatkozó szabályok szerint, illetőleg azok korlátai között - megállapodhatnak abban, hogy az adós a kapottnál nagyobb mennyiséget köteles visszaadni. Ilyenkor az adós a kapott mennyiség visszaadásán felül a többletet is szolgáltatni köteles. Az adós természetesen nem a hitelezőtől kapott dologegyedeket adja vissza, hanem - minthogy azokat rendszerint elhasználja - ugyanolyan dologból ugyanannyit, illetőleg ezenfelül esetleg még a kamatnak megfelelő többletet is szolgáltatja.

Kamatkozó kölcsön esetében a kölcsönösszeg visszafizetésén és a kamaton kívül a hitelező - jogszabály rendelkezése alapján - az adóstól *egyéb ellenszolgáltatást* is követelhet (pl. folyósítási jutalék, kezelési költség, külön szolgáltatásért felszámítható díj).

A fentiekből következően a kölcsönszerződés lehet *ingyenes* vagy *visszterhes*, attól függően, hogy az adóst - szerződési kikötés vagy jogszabály rendelkezése alapján - terheli-e *ellenszolgáltatás* nyújtásának kötelezettsége. Szolgáltatási kötelezettség terheli az adóst ingyenes kölcsönszerződés esetében is, ilyenkor azonban ez a kapott pénzösszeg, illetőleg dologmennyiség visszaadására szorítkozik.

Visszterhes kölcsönszerződés esetében a hitelezőnek az abban megnyilvánuló szolgáltatásával, hogy meghatározott pénzösszeg, illetőleg más helyettesíthető dolog meghatározott mennyiségének használatáról lemond, s azt az adósnak átengedi, ez utóbbinak a kamatszolgáltatása áll szemben. Megvan tehát a szolgáltatás és ellenszolgáltatás szinallagmatikus viszonya. Az *ingyenes* kölcsönszerződésnél viszont ez a szinallagmatikus viszony hiányzik. Minthogy azonban az adóst ilyenkor is terheli a visszaadási kötelezettség, ezért a 201. §-ának alkalmazása szempontjából az ilyen kölcsönszerződést is „visszterhes szerződés”-nek kell tekinteni.

Idő előtti teljesítés

3. A kölcsönszerződések körében sajátosan merül fel az *idő előtti teljesítés* problémája, nevezetesen az a kérdés, vajon a hitelező mint a kölcsönösszeg szolgáltatásának kötelezettje a kölcsönösszeget idő előtt szolgáltathatja-e az adósnak, illetőleg mint a kölcsönösszeg visszafizetése iránti követelés jogosultja az adós által idő előtt visszafizetni szándékozott kölcsönösszeget köteles-e elfogadni. Mindez a 292. § (2) bekezdésében foglalt azzal a rendelkezéssel kapcsolatban merülhet fel, amely szerint a jogosult a határnapot megelőzően, illetőleg a határidő kezdete előtt felajánlott teljesítést is köteles elfogadni, amikor is a teljesítés és a lejárat közötti időre kamat vagy kártérítés nem jár, sőt a feleknek az ilyen kamatra vagy kártalanításra vonatkozó megállapodása - jogszabály engedélye hiányában - semmis.

Ez a rendelkezés nyilvánvalóan olyan pénzzolgáltatást tart szem előtt, amelyet valamely szolgáltatás ellenszolgáltatásaként teljesítenek (pl. vételár), nem pedig az olyant, amelyet valaki *visszaszolgáltatási*

kötelezettség mellett nyújt másnak, illetőleg amellyel a kötelezett a jogosulttól kapott pénzüsszeg tekintetében a visszaszolgáltatási kötelezettségének tesz eleget. A szóban levő rendelkezés indoka az, hogy a pénzkövetelés jogosultja nem szenved érdeksérelmet, ha a kötelezett idő előtt teljesít, mert a megkapott összeget módjában áll pénzüintézetnél elhelyeznie, ahonnan kamatra tehet szert, s így az esetleg számba vett kamattól való elesés nem jelent számára a jog által is méltánylandó érdeksérelmet.

Kölcsön esetében azonban másként áll a helyzet.

a) Ha *kamatozó kölcsön* esetében a hitelező a szerződésben meghatározottnál *korábban adja át a kölcsönösszeget*, nem merülhet fel az, hogy az adós elesik a várt kamattól. Ellenkezőleg, ha korábban kapja meg a pénzt, azt korábban is használhatja. Lehetséges azonban, hogy a pénzt csak a szerződésben meghatározott későbbi időben tudja a kölcsön céljának megvalósítására fordítani (akkor utazik külföldre, akkor lesz lakodalom, akkor építkezik stb.). A kölcsönösszeget elhelyezhetné ugyan pénzüintézetnél azért, hogy kamathoz jusson, amelyet neki a hitelező részére fizetnie kellene, erre azonban a hitelező nem szerződésszerű teljesítésével járó hátrány elhárítása céljából nem kényszeríthető.

Az adós nem köteles elfogadni a hitelező által idő előtt felajánlott kölcsönösszeget, hacsak a hitelező nem mond le a kamatigényéről. A szóban levő esetben nem a kamattól az idő előtti teljesítés folytán bekövetkező elesésről van szó, hanem a kamatfizetési kötelezettség keletkezéséről. Ha az adós átveszi a kölcsönösszeget, azt módjában áll hasznosítania, ezért kamatot kell fizetnie.

Szívességi - kamatfizetéssel nem járó - *kölcsön* esetében az adós a korábbi teljesítést is köteles elfogadni, minthogy ebből semmiféle hátrány nem érheti, de nyilván nem is kifogásolja a korábbi felajánlást. Szívességi kölcsön esetében egyébként a kölcsönszerződés megkötése rendszerint egybeesik a kölcsönösszeg átadásával.

b) Különbég van kamatozó és nem kamatozó kölcsön között a tekintetben is, hogy a hitelező köteles-e az *adós által idő előtt visszafizetett kölcsönösszeget* elfogadni.

Kamatozó kölcsön esetében már figyelembe jönnek a Ptk. 292. § (2) bekezdésében foglalt szabállyal védeni kívánt érdekek. A hitelező az idő előtt visszafizetett kölcsönösszeget és a kamatot is köteles elfogadni, s nem követelhet kamatot vagy kártalanítást a szerződésben meghatározott és a tényleges teljesítés közötti időre. A visszakapott összeget módjában áll más módon hasznosítania. Más a helyzet akkor, ha az említett időszakra vonatkozóan kamat vagy kártalanítás követelését jogszabály kifejezetten megengedi. Így pl. ha a pénztartozás jogosultja vagy kötelezettje *külföldi fél*, a határnapot megelőzően, illetőleg a határidő kezdete előtt történő teljesítés esetére - a teljesítés és a lejárat közötti időre - kamat vagy kártalanítás érvényesen kiköthető [1978. évi 8. tvr. 12. § (2) bek.]. Speciális szabályok vannak a *bankkölcsön* határidő előtt történő önkéntes visszafizetésére vonatkozóan.

Nem kamatozó kölcsön esetében a szóban levő kamat-megfontolások nem is jönnek szóba, a hitelező a lejáratnál korábban visszafizetett kölcsönösszeget köteles elfogadni.

Ha a kölcsön tárgya nem pénz, hanem *más helyettesíthető dolog*, az idő előtti teljesítésre a Ptk. 282. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezést kell alkalmazni.

A kölcsönszerződésen alapuló váltó kibocsátója a kölcsön lejárat ideje bekövetkezésének hiányára mint időelőtti kifogásra a váltóbirtokossal szemben nem hivatkozhat, ha a kölcsönt a váltóbirtokos felmondta, és a kölcsön fedezetül szolgáló váltó megtekintésre szóló váltó volt (LB Gf. I. 30739/1993. - BH 1993/12. sz. 752.).

Kamatfizetés

4. A Ptk. 523. § (1) bekezdése - amely a feleknek a kölcsönszerződés alapján fennálló kötelezettségeit állapítja meg - a kölcsönadói pozícióban pénzüintézetet vagy más hitelezőt említ, a *kamatról* azonban nem rendelkezik. A (2) bekezdése viszont kimondja, hogy ha a hitelező pénzüintézet - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában -, az adós *kamat fizetésére köteles (bankkölcsön)*.

a) Az említett két rendelkezés egybevetése alapján a következők állapíthatók meg:

-ha a hitelező *nem pénzüintézet*, a törvény tipikusnak a kamatmentes szívességi jellegű kölcsönt tekinti; ilyenkor *kamatot csak kikötés esetében* köteles az adós fizetni;

-ha a hitelező *pénzüintézet*, a törvény tipikusnak a *kamatozó kölcsönt* tartja, tehát az adós általános szabály szerint köteles kamatot fizetni;

-*pénzüintézet* is nyújthat *kamatmentes* kölcsönt, ez azonban nem tipikus, s csak akkor lehetséges, ha *jogszabály így rendelkezik*.

Mindezek összhangban vannak a szerződésekre vonatkozó közös szabályok között levő azzal az általános rendelkezéssel, hogy a szerződéses kapcsolatokban - ha jogszabály kivételt nem tesz - kamat jár; magánszemélyek egymás közti szerződéses viszonyában kamat csak kikötés esetében jár [Ptk. 232. § (1) bek.].

b) Kamatozó kölcsön esetében is csak egy szerződés jön létre a felek között, a jogviszony nem bomlik fel két külön szerződésre: a tulajdonképpeni kölcsönszerződésre és a kamatra vonatkozó szerződésre. Ez utóbbi tehát szerves része az egységes kölcsönszerződésnek.

A kölcsönösszeg után járó kamatnak igen fontos *funkciói vannak*. Attól eltekintve, hogy a kamat útján történik meg a kölcsönösszeg használatáért megfelelő *ellenszolgáltatás nyújtása*, a kamat arra ösztönzi az adóst, hogy a kölcsönösszeget *megfontoltan, gazdaságosan használja fel*. A kamatnak tehát *értéknövelő szerepe* is van, minthogy az adós a kölcsönösszeg olyan felhasználására törekszik, hogy ne csak a kamatot tudja megfizetni, hanem - ezt meghaladóan - a kölcsönösszeg felhasználásával a *saját gazdasági céljait* meg tudja valósítani. Csak egyik - korántsem elsődleges - szerepe a kamatnak a pénzintézet fenntartási költségeinek fedezése. A mondottakból az is következik, hogy a kitűzött gazdaságpolitikai és egyéb célok megvalósítása terén fontos funkciót tölt be a helyes kamatpolitika.

Kölcsönszerződés esetén a szerződésben kikötött ügyleti kamat is „tőkésedik”, ha azt az esedékességkor nem fizetik ki. Késedelme következményeként az adós az ügyleti kamatösszeg figyelembevételével is a speciális jogszabályban meghatározott mértékű késedelmi kamatot köteles a kölcsönadónak megfizetni (LB Gf. I. 32818/1993. - BH 1994/10. sz. 551.).

Ha a kölcsönszerződésben a kötelezett teljesítésének időpontja dátumszerűen meg van jelölve, a határidő lejártát követően a kötelezett késedelme - a jogosult felszólítása nélkül is - beáll. A késedelem beálltával érvényesülnek a késedelem jogkövetkezményei, így a késedelmi kamat fizetésére vonatkozó kötelezettség is (LB Gf. I. 32454/2000. - BH 2002/8. sz. 322.).

Gyakori eset, hogy valaki kölcsönt vesz fel, mielőtt azonban a kölcsönösszeget visszafizetné, meghal, amikor is a kölcsön sorsát az öröklés szabályai határozzák meg. Az ezzel kapcsolatos egyik perben hozott ítéletében a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy az örökhagyó által kötött kölcsönszerződésből eredő jogok és kötelezettségek egészükben szállnak át az örökösrre az örökhagyó halála esetén, ezért az örökös az eredeti kölcsönszerződésben kikötött kamatokkal tartozik késedelem esetén, és terhelik az örökhagyó által vállalt egyéb terhek (LB Gfv. I. 32350/1998. - BH 2000/3. sz. 119.).

A kamatfizetéssel kapcsolatban nemegyszer sajátos kérdések is felmerülnek a gyakorlatban. Az egyik ilyen perben a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy kölcsönszerződésnél a kölcsönvevő által a szerződés szerint fizetendő ügyleti kamat az ellenszolgáltatás. A szerződésnek a szolgáltatás-ellenszolgáltatás feltűnő aránytalansága címén történő megtámadása esetében tehát csak az ügyleti kamat mértéke vehető figyelembe. A kölcsön biztosítékaul lekötött vagyontárgyak zálogul történt lekötése azok értékesítését nem akadályozza, mert jelzálogjog kikötése esetén ez az új tulajdonost is terheli, a bankhitelt biztosító zálogjog pedig - jogszabályi előírás folytán - a kézi zálogként lekötött vagyontárgyakon is fennmarad (LB Gf. I. 33312/1995. - BH 1998/8. sz. 390.).

Bankkölcsön

5. *Bankkölcsönről* van szó minden olyan esetben, amikor pénzintézet nyújt kölcsönt. Ez a bankhitel egyik formája. Kölcsönszerződés köthető akár hitelszerződés keretében, akár attól függetlenül. A bankkölcsön fontos *funkciója* a szükségletek minél jobb kielégítése s ennek érdekében a kitűzött céloknak megfelelő feladatok leggazdaságosabb teljesítésének elősegítése. A kölcsönvevő azonban nem hagyatkozhat csupán a kölcsönre: saját anyagi erejével is hozzá kell járulnia annak a célnak az eléréséhez, amelyre a kölcsönt kéri. A bankkölcsönök igen fontos szerepet töltenek be a *beruházások finanszírozása* terén. A magánszemélyek részére nyújtott bankkölcsönök között kiemelkedő jelentőségűek azok, amelyek az *építkezések, vállalkozások* működési feltételeinek megteremtését kívánják elősegíteni.

A bankkölcsönökre vonatkozó speciális rendelkezéseket *külön jogszabályok* tartalmazzák.

A bankhitelszerződés vagy annak módosítása csak írásban történhet (LB Gf. I. 31030/1994. - BH 1996/7. sz. 378.). Ugyanakkor viszont a Legfelsőbb Bíróság az egyik ítéletében megállapította, hogy a bankkölcsön-szerződés nincs alakíthatósághoz kötve, ezért - ha a szerződést kötő felek bankhitel nyújtására vonatkozó színlelt szerződése valójában bankkölcsön-szerződést leplez

- az írásba foglalás hiánya miatt a szerződést nem lehet érvénytelennek minősíteni (LB Gf. I. 33023/1995. - BH 1998/3. sz. 144.).

Nyilvánvaló, hogy ha a bank kölcsönt nyújt, gondoskodnia kell a kölcsönösszeg visszafizetésének biztosításáról is. Ez a biztosíték a legkülönbözőbb lehet, s a kölcsönösszeg megtérülésével kapcsolatban a kölcsönnyújtó banknak a behajtás bizonytalanságával is számolnia kell. Az egyik ítéletében a Legfelsőbb Bíróság arra mutatott rá, hogy ha a bankkölcsön biztosításául jelzálogjoggal terhelt ingatlan szolgál, a pénzintézet csak bírósági végrehajtás útján elégítheti ki magát, mert az ingatlant maga nem értékesítheti. Erre irányuló kereseti kérelem esetén ezért nem mellőzhető a zálogkötelezettnek a kielégítés türéseire való kötelezése (LB Gfv. I.32437/1995. - BH 1998/1. sz. 38.).

Ptk. 524. § (1) A kölcsönösszeg átadását a hitelező megtagadhatja, ha bizonyítja, hogy a szerződés megkötése után akár az ő, akár az adós körülményeiben olyan lényeges változás állott be, amely miatt a szerződés teljesítése többé el nem várható, továbbá a szerződés megkötése után olyan körülmények következtek be, amelyek miatt azonnali hatályú felmondásnak (525. §) van helye.

(2) Az adós a kölcsönösszeg átvételére nem köteles, ebben az esetben azonban a hitelezőnek a szerződés megkötéséből eredő kárát meg kell térítenie. Ha a hitelező pénzügyi intézet, kártérítés nem illeti meg, arra az időre azonban, amely alatt a kölcsönösszeget - akár hitelszerződés alapján, akár anélkül - az adós rendelkezésére tartja, az adós jutalék fizetésére köteles.

A kölcsönösszeg átadásának megtagadása általában

1. A kölcsönszerződés megkötése után - de még a kölcsönösszeg átadása előtt - olyan körülmények következhetnek be, amelyekre tekintettel már nem volna helyénvaló a hitelezőnek a kölcsönösszeg átadására való kényszerítése. Az átadás alóli mentesülés lehetővé tétele a *clausula rebus sic stantibus* érvényesülését jelenti meghatározott körben, s ez indokolt korrekciója a konszenzuális elven alapuló konstrukciónak.

A törvény két olyan esetkört különböztet meg, amelyekben a hitelezőnek módjában áll a kölcsönösszeg átadásának megtagadása:

- az egyik az, amikor a szerződés megkötése után a felek körülményeiben bekövetkezett lényeges változás tekintettel *nem várható el* a hitelező részéről a szerződés teljesítése;
- a másik pedig az, amikor - ugyancsak a szerződés megkötése után - *azonnali hatályú felmondásra jogosító körülményváltozás* következik be.

A két esetkör egyezik abban, hogy

- a kölcsönösszeg átadásának megtagadására mind a *pénzügyi intézet*, mind pedig a *magánszemély* hitelező jogosult,
- csak a szerződés megkötését követően beállott körülményváltozások jogosítanak fel a kölcsönösszeg átadásának megtagadására,
- továbbá hogy
- a *bizonyítási kötelezettség* mindkét esetkörben a *hitelezőt* terheli.

Ugyanakkor azonban van különbség is a két esetkör között. Az első esetkör bizonyos vonatkozásban tágabb, bizonyos vonatkozásban pedig szűkebb a másodikkal:

- *tágabb* annyiban, hogy igen széles - előre meg nem határozható - skálája lehet azoknak a körülményváltozásoknak, amelyek miatt nem várható el a kölcsönösszeg átadása; a másik esetkört a törvény - az egyes esetek felsorolásával - pontosan meghatározza;
- *szűkebb* viszont annyiban, hogy az ide tartozó esetek a felek (a hitelező és az adós) körülményeinek a változására korlátozódnak, tehát nem általában körülményváltozásról van szó.

Ugyanakkor azonban *átfedés* is van a két esetkör között: az azonnali hatályú felmondásnak is vannak olyan esetei, amelyek valójában a felek körülményeiben beállott - a kölcsönösszeg átadásának megtagadására jogosító - változásnak minősülnek.

A felek körülményeiben beállott változás

2. A törvény a kölcsönösszeg átadásának megtagadására jogosító lényeges körülményváltozást közelebbről nem határozza meg. Ez a feladat konkrét esetekben a bíróságra hárul.

Mindenesetre az említett körülményváltozásnak kell tekinteni az olyat, amely a hitelező *kockázatát* - a szerződéskötéskor számba vetthez képest - *jelentős mértékben megnöveli*. Ebből az is következik, hogy a hitelező nem tagadhatja meg a kölcsönösszeg átadását akkor, ha már eleve ilyen kockázat tudatában vállalt kötelezettséget a kölcsön nyújtására.

Kockázatnövekedés különféle okokból előállhat. Ez következik be pl. akkor, ha a szerződés megkötése után romlik az adós anyagi helyzete, vagy pedig egyéb ok veszélyezteti a kölcsönösszeg visszafizetését (pl. az adós vagy harmadik személy által nyújtott biztosíték megsemmisülése vagy értékének jelentős csökkenése). A hitelező és az adós személyi és családi körülményeiben bekövetkezett változás is megalapozhatja a veszélyeztetettséget s ennek folytán az átadás megtagadását.

A kölcsönösszeg átadásának megtagadása csak akkor tekinthető jogszerűnek, ha ennek *objektív alapja* van. Visszaélésekre nyílnék tág lehetőség, ha a hitelező szubjektív szempontokra, érzéseire, feltevéseire hivatkozással is elzárkózhatnék a kölcsönösszeg átadása elől.

Mindezekkel kapcsolatban felmerülhet az a kérdés, vajon a hitelező megtagadhatja-e a kölcsönösszeg átadását olyan esetekben, amikor az átadás megtagadását megalapozó körülmények már a *szerződéskötéskor is fennállottak*, azokról azonban a hitelező csak a *szerződés megkötése után szerez tudomást*.

A nemleges válasz mellett felhozható, hogy az említett esetekben nincs utólagos körülményváltozás, tehát az átadás megtagadásának törvényi feltétele nem valósul meg. Figyelembe jöhet az a jogpolitikai szempont is, hogy a szerződő feleket a szerződéskötésnél való körültekintő eljárásra kell ösztönözni, s egyébként is a hitelező - a törvényben meghatározott feltételek esetében - a 210. § alapján megtagadhatja a szerződési nyilatkozatát. Ha a hitelező a szóban levő okból is megtagadhatná a kölcsönösszeg átadását, ez - a bizonyítási nehézségekre is

figyelemmel - lehetővé tenné, hogy az adós körülményeit valójában ismerő hitelező az ismereteinek hiányára hivatkozással utólag szabadulhasson az időközben megbánt szerződéstől.

A törvény most tárgyalt rendelkezésének alapgondolata azonban az, hogy a hitelezőtől nem lehet elvárni a kölcsön tényleges szolgáltatását, ha olyan körülmények következnek be, amelyekre figyelemmel nyilvánvalóan meg sem kötötte volna a szerződést. A lényeges tehát az, hogy vannak-e ilyen körülmények, s hogy a hitelező ismerte-e ezeket vagy sem a szerződéskötéskor. Ha ismerte, a teljesítés nem tagadható meg. Ha viszont nem ismerte, de később tudomást szerzett róluk, megtagadhatja a teljesítést. Gyakorlatilag is járhatóbb útnak és életszerűbb megoldásnak tűnik az arra az álláspontra való helyezkedés, hogy a hitelező a szóban levő esetben megtagadhatja a kölcsönösszeg átadását. A kölcsönszerződésen alapuló jogviszonynak ebben a szakában nem is volna célszerű a hitelezőnek arra való kényszerítése, hogy szerződési nyilatkozatának a megtámadása útján érje el azt, ami egyszerűbben is elérhető.

A körülményváltozások a *kölcsönnyújtás indokaival*, a *kölcsön céljával* is kapcsolatosak lehetnek. A törvény indokolása azt a példát említi, amikor valaki hitelezői minőségben azzal a személlyel köt kölcsönszerződést, akivel a rokona házasságot kíván kötni, s a házasság meghiúsul. Ilyenkor is szerződéskötés után bekövetkezett körülményváltozásról van szó, nem pedig a szerződéskötéskor már fennállott, de a hitelező által nem ismert körülmény megváltozásáról.

Nemcsak az adós, hanem a *hitelező körülményeiben* beállott változás is alapja lehet a kölcsönösszeg átadása megtagadásának (pl. a szerződés megkötése után bekövetkező s a hitelező számára nagy anyagi terhet jelentő betegség vagy más esemény bekövetkezése).

A *társadalmi felfogásnak* is jelentős szerepe lehet annak megítélésénél, hogy milyen körülményváltozás jogosítja fel a hitelezőt a teljesítés megtagadására.

Azonnali hatályú felmondásra jogosító körülményváltozás

3. A kölcsönösszeg átadásának megtagadására jogosító másik esetkörbe azok a helyzetek tartoznak, amikor a szerződés megkötése után olyan körülmények következnek be, amelyek miatt *azonnali hatályú felmondásnak* van helye. Az azonnali hatályú felmondás eseteit a Ptk. 525. §-a sorolja fel, ezért ezekről e § tárgyalása során is szó lesz.

Az említett rendelkezés alapja az a nyilvánvalóan ésszerű elgondolás, hogy ha már a kölcsönösszeg átadása előtt olyan körülmény következik be, amelyre tekintettel a már átadott kölcsönösszeg is azonnal visszakövetelhető volna, akkor a hitelezőt - akár a pénzügyintézetet, akár magánszemélyt - az a jog is megilleti, hogy megtagadja a még nem folyósított kölcsönösszeg átadását. A hitelező tehát attól függően gyakorolhat más-más jogot (az átadás megtagadását vagy azonnali hatályú felmondást), hogy ugyanaz az ok a felek közötti jogviszony melyik fázisában - a kölcsönösszeg átadása előtt vagy után - következik be.

A Ptk. az 524. § (1) bekezdésében általában - minden megszorítás nélkül - rendelkezik akként, hogy az 525. §-ban felsorolt felmondási okok megvalósulása esetén megtagadható a kölcsönösszeg átadása. Márpedig - az említett rendelkezések tartalmára figyelemmel - nyilvánvaló, hogy csak *megfelelő* alkalmazás jöhet szóba.

a) A hitelező megtagadhatja a kölcsönösszeg átadását, ha a kölcsönnek a *szerződésben meghatározott célra fordítása* - a szerződés megkötését követően - *lehetetlenné válik*. Nem tagadhatja meg a hitelező a kölcsönösszeg átadását, ha már a szerződés megkötésekor tudta, hogy lehetetlen a kölcsönnek a szerződésben meghatározott célra való fordítása.

A szóban levő megtagadási ok nemcsak akkor áll fenn, ha abszolút értelemben vett „lehetetlenné válás” következik be, hanem minden olyan esetben, amikor reális szemlélet mellett már nem fordítható a kölcsönösszeg a szerződésben meghatározott célra.

b) Az azonnali hatályú felmondási ok, hogy az adós a kölcsönösszeget a *szerződésben meghatározott céltól eltérően használja*, a kölcsönösszeg átadásának megtagadása szempontjából nyilvánvalóan nem jöhet figyelembe. Esetleg sor kerülhet azonban olyan *megfelelő* alkalmazásra, hogy a hitelező már akkor is jogosult megtagadni a kölcsönösszeg átadását, ha kellően megalapozott tudomást szerez arról, hogy az adós a kölcsönösszeget a szerződésben meghatározott céltól eltérően *szándékozik* felhasználni. Ez egyébként akár olyan körülményváltozásnak is tekinthető, amely a 2. pontban említettek szerint is feljogosít a kölcsönösszeg átadásának megtagadására.

c) A kölcsönre nyújtott *biztosíték értékének csökkenése* címén csak akkor jöhet szóba a kölcsönösszeg átadásának megtagadása, ha a biztosíték szolgáltatása megelőzi a kölcsönösszeg átadását, és a biztosíték értéke a szerződés megkötése után csökken jelentős mértékben. A szóban levő rendelkezés *megfelelő* alkalmazása jöhet szóba olyankor is, amikor az adós még nem szolgáltatta a biztosítékot, s a kilátásba helyezett biztosíték értéke a szerződés megkötését követően jelentősen csökken. Ha a biztosíték értékének csökkenése megalapozza a

kölcsönösszeg átadásának megtagadását, akkor bizonyára ez a hatása annak is, ha az adós a biztosítékot egyáltalán nem szolgáltatja.

d) A kölcsönszerződés létének a kölcsönösszeg átadását megelőző szakaszában is bekövetkezhet, hogy az adós vagyoni helyzetének romlása vagy a fedezet elvonására irányuló magatartása *veszélyezteti a kölcsön visszafizetésének lehetőségét*. Ezt azonban nemcsak az adós vagyoni helyzetének romlása és a fedezet elvonására irányuló magatartása idézheti elő, hanem más körülmény is. Egyébként az adós vagyoni helyzetének romlása egybeeshet a biztosíték (fedezet) jelentős mértékű csökkenésével, továbbá a szóban levő tényállás éppen az egyik legtipikusabb esete annak, amikor a hitelező az adós körülményeinek lényeges változása miatt tagadhatja meg a kölcsönösszeg átadását [az 524. § (1) bekezdésének a 2. pontban tárgyalt első fordulata].

e) A hitelező *pénzintézet* megtagadhatja a kölcsönösszeg átadását, ha az adós a szerződés megkötését követően *hitelképtelenné válik*. A hitelképtelenné válás azonban nyilvánvalóan veszélyezteti a kölcsön visszafizetésének lehetőségét, ezért az átadás megtagadásának már ezen az alapon is helye lehet (d) alpont), sőt azért is, mert a hitelképtelenné válás az adós körülményeiben beálló lényeges változás is (2. pont). Az adós hitelképtelenné válása egyébként nemcsak a pénzintézetet, hanem a magánszemély hitelezőt is feljogosítja a kölcsönösszeg átadásának megtagadására.

f) Az az azonnali hatályú felmondási ok, hogy az adós a *pénzintézetet* a kölcsön összegének a megállapításánál *valótlan tények közlésével, adatok eltitkolásával vagy más módon* - a kölcsön összegének megállapítását befolyásolón - *megtévesztette*, a kölcsönösszeg átadása megtagadásának okaként a törvény szövegéből következően valóban nem szolgálhat, mert az adós nyilván nem a szerződés megkötése után téveszti meg a pénzintézetet, hanem még a szerződés megkötése előtt. Ettől eltekintve azonban a szóban levő esetben a hitelező (akár pénzintézet, akár magánszemély) nyilvánvalóan nem köteles a kölcsönösszeget szolgáltatni, mégpedig azért, mert maga az a valóságos helyzet ad alapot a teljesítés megtagadására, amelyet illetően az adós a pénzintézetet megtévesztette.

g) Megtagadhatja a pénzintézet a kölcsönösszeg átadását akkor is, ha az adós a szerződés megkötése után - még a kölcsönösszeg átadása előtt - figyelmeztetés ellenére *akadályozza* a kölcsön fedezetével, biztosítékával vagy céljának megvalósulásával kapcsolatos *vizsgálatot*, illetőleg *megszegi* a szerződésben vállalt vagy jogszabályban előírt *adatszolgáltatási kötelezettségét*. Az ilyen magatartás gátolja az arról való meggyőződést, hogy a kölcsönnyújtás feltételei valóban folyamatosan fennállanak-e.

A fentiek arra az esetre is vonatkoznak, amikor a hitelező még csak *részben nem szolgáltatta* a kölcsönösszeget.

A kölcsönösszeg átvételének megtagadása

4. A törvény kifejezetten úgy rendelkezik, hogy az adós *nem köteles a kölcsönösszeget átvenni*. Ezt azonban az adós nem teheti jogkövetkezmények nélkül. Ezek eltérőek attól függően, hogy ki a hitelező.

a) Ha a hitelező *nem pénzintézet*, a kölcsönösszeg átvételét megtagadó adós (akár magánszemély, akár jogi személy) *köteles a hitelezőnek a szerződés megkötéséből eredő kárát megtéríteni*. Kártérítési kötelezettsége tehát csak a negatív interesse-re terjed ki, s nem öleli fel az elmaradt kamat megtérítését.

Az adósnak ez a kártérítési kötelezettsége nem áll fenn olyankor, amikor az adós jogszabály rendelkezése alapján jogosult a szerződéstől való elállásra (pl. a hitelező szerződésszegése esetében). Ha nem erről van szó, az adós - kártérítési kötelezettség terhével - minden további nélkül megtagadhatja a kölcsönösszeg átvételét, ezt a magatartását nem kell indokolnia.

b) Ha a hitelező *pénzintézet*, a kölcsönösszeg átvételének megtagadása esetében *nem tarthat igényt kártérítésre*. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az adós (akár magánszemély, akár jogi személy) a pénzintézet hitelezővel szemben minden jogkövetkezmény nélkül tagadhatja meg a kölcsönösszeg átvételét. Arra az időre ugyanis, amely alatt a pénzintézet a kölcsönösszeget rendelkezésére tartja, *jutalékot* köteles fizetni. Ez a kötelezettsége attól függetlenül fennáll, hogy a felek között jött-e létre hitelszerződés, tehát hogy a pénzintézet a kölcsönösszeget *akár hitelszerződés alapján, akár anélkül* tartja az adós rendelkezésére.

Ptk. 525. § (1) A hitelező azonnali hatállyal felmondhatja a kölcsönt, ha

a) a kölcsönnek a szerződésben meghatározott célra fordítása lehetetlen;

b) az adós a kölcsönösszeget a szerződésben meghatározott céljától eltérően használja;

c) a kölcsönre nyújtott biztosíték értéke jelentősen csökkent, és azt az adós a hitelező felszólítására nem egészíti ki;

d) az adós vagyoni helyzetének romlása vagy a fedezet elvonására irányuló magatartása veszélyezteti a kölcsön visszafizetésének lehetőségét;

e) az adós más súlyos szerződésszegést követett el.

(2) Ha a hitelező pénzintézet, az (1) bekezdésben meghatározott eseteken kívül azonnali hatállyal felmondhatja a kölcsönt, ha

a) az adós hitelképtelenné válik,

b) az adós a pénzügyintézetet a kölcsön összegének megállapításánál valótlan tények közlésével, adatok eltitkolásával vagy más módon megtévesztette, amennyiben ez a kölcsön összegének a megállapítását befolyásolta;

c) az adós a kölcsön fedezetével, biztosítékával vagy céljának megvalósulásával kapcsolatos vizsgálatot – figyelmeztetés ellenére - akadályozza, ideértve azt az esetet is, ha a szerződésben vállalt vagy jogszabályban előírt adatszolgáltatási kötelezettségét megszegi.

A kölcsönszerződés azonnali hatályú felmondása a hitelező által általában

1. A törvény felsorolja azokat az eseteket, amelyekben a hitelező *azonnali hatállyal felmondhatja* a kölcsönt. Minthogy nem tesz különbséget határozott és határozatlan időre kötött kölcsönszerződés között, ebből következik, hogy minden kölcsönszerződés (így a határozott időre kötött is) azonnali hatállyal felmondható, ha megvalósul az ilyen hatályú felmondásra jogosító valamelyik ok. A törvénynek az azonnali hatályú felmondásra jogosító okokat meghatározó rendelkezése is diszpozitív szabály, amelytől a felek eltérhetnek, és szerződésükben az azonnali hatályú felmondásra jogosító más okokat is megállapíthatnak.

Az azonnali hatályú felmondás okai - amint erre a törvény indokolása rámutat - általában azon alapulnak, hogy

- a kölcsönszerződés nem töltheti be a gazdasági rendeltetését;

- a hitelező érdekeinek méltányos védelme, biztonságának megóvása szükségessé teszi a szerződés megszüntetését;

- az adós elítélendő magatartása szolgáltatott elegendő alapot a szerződés megszüntetésére.

A törvény az azonnali hatályú felmondásra jogosító okokat két csoportba osztja:

- az egyikbe azok az okok tartoznak [525. § (1) bek.], amelyek *bármilyen kölcsönszerződés* esetében figyelembe jönnek (akár pénzügyintézet a hitelező, akár nem);

- a másikba pedig azok az okok [525. § (2) bek.], amelyek *bankkölcsönszerződés* azonnali hatályú felmondásának szolgálhatnak alapjául.

Az azonnali hatályú felmondás okairól mint a kölcsönösszeg átadásának megtagadására jogosító okokról az 524. § tárgyalása körében már volt szó.

A hitelező *nem köteles* az azonnali hatályú felmondás jogát gyakorolni, még ha az erre alapot adó ok meg is valósul. Enyhébb eszközöket is igénybe vehet, amelyeket számára a szerződésszegésre vonatkozó szabályok biztosítanak (pl. követelheti a szerződés megfelelő teljesítését). Továbbá az azonnali hatályú felmondás jogának gyakorlása nem akadályozza annak, hogy a hitelező a felmondás alapjául szolgáló *szerződésszegésen alapuló jogait* az erre vonatkozó szabályok szerint érvényesíthesse (pl. a szerződésszegéssel okozott kárának megtérítését követelje), bár ennek - a kölcsönszerződés sajátossága folytán - nincs nagy gyakorlati jelentősége.

A kölcsönszerződés megszegése egyébként - még ha alapot ad is az azonnali hatályú felmondásra - önmagában nem szünteti meg a kölcsönszerződést. Ez csak az azonnali hatályú felmondás folytán következik be.

A szerződésben meghatározott célra fordítás lehetetlensége

2. A felek a kölcsönszerződéssel meghatározott - kisebb vagy nagyobb jelentőségű - gazdasági célt kívánnak elérni. Ez rendszerint abban jut kifejezésre, hogy - kifejezetten vagy ráutaló magatartással - meghatározzák a kölcsön célját, tehát azt, hogy az adós mire fordítja a kölcsönt. A kölcsönszerződésnek azonban nem szükségszerű tartalmi eleme a kölcsön céljának meghatározása.

Ha azonban a felek a kölcsön célját a szerződésben meghatározták, és a kölcsönnek a *szerződésben meghatározott célra való fordítása a kölcsönösszeg átadása után lehetetlenné válik*, ez a hitelezőt azonnali hatályú felmondásra jogosítja fel [Ptk. 525. § (1) bek. a) pont].

E felmondási ok fennállását azonban mindig az *éltszerűség* követelményeinek szem előtt tartásával kell elbírálni. Lehetséges pl., hogy a kölcsönnek a szerződésben meghatározott célra való fordítása a kölcsönösszeg szolgáltatását követően beállott okból már lehetetlen, a kiadások azonban a kölcsön céljának megvalósítása érdekében már felmerültek. Ilyenkor nyilvánvalóan méltánytalan és indokolatlan volna az arra a formális álláspontra való helyezkedés, hogy a hitelező jogszerűen gyakorolhatja az azonnali hatályú felmondás jogát, különösen ha a lehetetlenülés az adós magatartásán kívül eső okból következett be.

A kölcsönszerződésnek a szóban levő okból azonnali hatállyal történő felmondása - amint ez az előbbiekből is következik - csak akkor lehetséges, ha a felek a kölcsön célját a *szerződésben valóban meghatározták*, s a kölcsönnek erre a célra való fordítása válik utóbb lehetetlenné. A szerződés kifejezett rendelkezése hiányában az eset összes körülményének gondos mérlegelésével dönthető csak el, hogy az adott esetben valóban történt-e a szerződésben ilyen célmeghatározás.

Előfordulhat, hogy a hitelező előtt ismereteseek az adós körülményei, s tudja azt is, hogy az adósnak miért van szüksége kölcsönre. Egymagában ez azonban még nem tekinthető úgy, hogy a felek a kölcsön célját a szerződésben meghatározták. Ehhez a kölcsön céljának pusztán ismereténél többre van szükség, mégpedig arra, hogy a felek a kölcsön célját mintegy a kölcsönszerződés szerves részévé tegyék. Ez állapítható meg akkor, ha - az eset körülményeiből következtethetően - a hitelező a szerződés megkötésekor kétségtelenül jelentőséget tulajdonított a kölcsön céljának, tehát a cél meghatározása valóban része a felek megállapodásának. Kölcsönszerződés létesíthető a cél meghatározása nélkül is. A pénzügyi intézmény által általában meghatározott - a szerződésben is feltüntetett - célra nyújt kölcsönt.

A kölcsönösszegnek a szerződésben meghatározott céltól eltérő használata

3. Azonnali hatályú felmondásra ad okot, ha az adós a kölcsönösszeget a meghatározottól eltérő célra használja [Ptk. 525. § (1) bek. b) pont]. Ha pl. az adós a ház tatarozására kapta a kölcsönt, azt azonban üzleti célra használja fel, a szóban levő felmondási ok megvalósul. Bankkölcsön tekintetében jogszabály rendszerint kimondja, hogy a kölcsön összegét csak a kölcsönszerződésben meghatározott célra szabad felhasználni.

A *gazdasági (termelési) rendeltetésű* kölcsön esetében akkor is helye lehet azonnali hatályú felmondásnak, ha az adós gazdasági (termelési) célra használja ugyan a kölcsönösszeget, de nem arra a gazdasági (termelési) célra, amelyet a felek a szerződésben meghatároztak. A túlzások azonban e vonatkozásban sem vezetnének helyes eredményre, az *életszerű szemlélet* e téren is fontos követelmény. Az azonnali hatályú felmondásra jogosító ok fennállása általában akkor állapítható meg, ha valamely fontos érdek tette szükségessé a kölcsönösszegnek meghatározott célra való fordítását, s az adós más gazdasági (termelési) célra használta fel a kölcsönt.

A *fogyasztási rendeltetésű* kölcsönnél hasonló a helyzet, sőt itt még inkább indokoltnak tűnik az életszerűség által megkívánt rugalmasság. Különösen magánszemélyek egymásközi kölcsönszerződéseinek esetében aligha volna életszerű szemlélet az azonnali hatályú felmondási ok fennállásának feltétlen megállapítása olyan esetekben, amikor a kölcsönösszeg felhasználása a fogyasztási szükségletkielégítés általános keretén belül marad, s csupán a ténylegesen kielégített szükséglet más, mint amelyet a felek a szerződéskötésnél figyelembe vettek. A felmondás érvényességének elbírálásánál ilyenkor is komoly jelentősége van az adott tényállásnak, különösen a felek szándékának, a kölcsönnyújtás körülményeinek, valamint a más célra való felhasználás okának.

Ha az adós a kölcsönösszeget a szerződésben meghatározott céltól eltérő célra használja fel, ezzel egyben a kölcsönnek a szerződésben meghatározott célra való fordítása lehetetlenné is válik, tehát ez a felmondási ok is megvalósul, az egyik valójában elnyeli a másikat. Az említett két felmondási ok ezért a gyakorlatban rendszerint összefonódottan jelentkeznek.

A biztosíték értékének csökkenése

4. A kölcsönszerződés azonnali hatállyal felmondható azon az alapon, hogy a *biztosíték értéke jelentősen csökkent*, és azt az adós a hitelező felszólítására nem egészíti ki [Ptk. 525. § (1) bek. c) pont]. E felmondási ok indoka az, hogy sérelmet szenved a hitelező érdeke, biztonsága. A felmondásnak *két együttes (konjunktív) feltétele* van:

- a már szolgáltatott biztosíték *értékének jelentős csökkenése és*, ezen túlmenően
- a hitelező felszólítására történő *kiegészítés elmaradása*.

A törvény ezt a felmondási okot nem kapcsolja a biztosíték meghatározott fajtájához. Ebből következik, hogy bármilyen – a szerződésben kikötött, illetőleg jogszabályban előírt - biztosíték tekintetében következik is be az említett két együttes feltétel, a kölcsönszerződést azonnali hatállyal fel lehet mondani.

Abban, hogy *jelentéktelen* értékcsökkenés nem lehet alapja az azonnali hatályú felmondásnak, az életszerűségre és a jogviszony lehető stabilitására való törekvés nyilvánul meg.

Ha a biztosíték értékének csökkenése jelentéktelen, a határozatlan időtartamú kölcsönszerződés az 526. § alapján csak tizenöt napra mondható fel, a határozott időtartamúnál pedig ilyen címen nincs helye felmondásnak. Az más kérdés, hogy a szerződésszegéshez egyébként milyen jogkövetkezmények fűződnek.

A hitelező a kölcsönszerződést jogosult azonnali hatállyal felmondani, ha a kölcsön fedezete megszűnik (LB Gf. I. 32312/2001. -BH 2003/5. sz. 204.).

A kölcsön visszafizetésének veszélyeztetettsége

5. A hitelező jogos érdekének, biztonságának védelmét szolgálja az is, hogy a hitelező azonnali hatállyal felmondhatja a kölcsönszerződést, ha az *adós vagyoni helyzetének romlása vagy a fedezet elvonására irányuló magatartása veszélyezteti* a kölcsön visszafizetésének lehetőségét [Ptk. 525. § (1) bek. d) pont].

E felmondási ok megvalósulásának ugyancsak *két együttes (konjunktív) feltétele* van:

- az adós vagyoni helyzetének romlása vagy az adósnak a fedezet elvonására irányuló magatartása és ezáltal

- a kölcsön visszafizetése lehetőségének veszélyeztetettsége.

Azonnali hatályú felmondásra nem ad alapot a *hitelező* anyagi helyzetének romlása. Ez ugyanis bizonytalanná tenné az adós helyzetét, az adóst valójában a hitelezőnek kiszolgáltatott helyzetbe hozná. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a szóban levő esetben olyan tényállásról van szó, amikor nemcsak a kölcsönszerződés megkötése történt meg, hanem a kölcsönösszeg szolgáltatása is. Ha a hitelező a kölcsönösszeget még nem szolgáltatta, annak *átadását* megtagadhatja a Ptk. 524. § (1) bekezdése alapján azon a címen, hogy a körülményeiben változás állott be.

Az adós más súlyos szerződésszegése

6. Az adós elítélendő magatartásának szankcionálása nyilvánul meg abban, hogy a hitelező azonnali hatállyal felmondhatja a kölcsönszerződést, ha az *adós* - az előbb már említetteken kívül - *más súlyos szerződésszegést* követ el [Ptk. 525. § (1) bek. e) pont].

Csakis az összes körülmény gondos mérlegelésével dönthető el, hogy olyan súlyos szerződésszegésről van-e szó, amely indokolja a szerződés megszüntetése legsúlyosabb módjának az alkalmazását. Ilyennek tekinthető pl. az, hogy a hitelező a kölcsönösszeget már átadta az adósnak, ez utóbbi azonban nem tesz eleget a szerződésben vállalt biztosítéknyújtási kötelezettségének. Ha pedig a hitelező a kölcsönösszeget még nem adta át, gyakorolhatja a Ptk. 524. § (1) bekezdésében biztosított azt a jogát, hogy megtagadja a kölcsönösszeg átadását.

Bármennyire is elítélendő magatartást tanúsít az adós, azonnali hatályú felmondásnak csak akkor lehet helye, ha ez a magatartás *szerződésszegésnek* minősül. A szívességi viszony megromlása - amint erre a törvény indokolása rámutat - alapul szolgálhat a kölcsön folyósításának megtagadására, azonnali hatályú felmondásra mégsem vezethet, mert ez az adóst igen kiszolgáltatná a kölcsönadónak. Szívességi, tehát ajándékozási elemet is tartalmazó kölcsönre - minthogy itt kölcsönszerződésről van szó - az ajándékozási szerződés szabályai nem alkalmazhatók. A szívességi kölcsön is a kölcsönszerződésre vonatkozó rendelkezések uralma alatt áll.

Pénzintézet adósának hitelképtelenné válása

7. Az *adós hitelképtelenné válása* alapot ad a pénzintézetnek az azonnali hatályú felmondásra [Ptk. 525. § (2) bek. a) pont].

Gazdasági szervezetek esetében általában azt kell figyelembe venni, hogy a gazdasági szervezet akkor hitelképes, ha a termékeit (szolgáltatásait) rendszeresen értékesíti, jövedelmezően gazdálkodik, fizetési kötelezettségének rendszeresen eleget tesz, a hitel visszafizetése biztosítottnak tekinthető. A *jogi személy* és *magánszemély* adósok hitelképtelenségének megállapítása szempontjából a bankkölcsön fedezetére és biztosítékaira vonatkozó követelményeknek van elsősorban jelentőségük.

A pénzintézet megtévesztése az adós által

8. A pénzintézet azonnali hatállyal felmondhatja a kölcsönt, ha az *adós* a kölcsön összegének megállapításánál valótlan tények közlésével, adatok eltitkolásával vagy más módon *megtévesztette*, amennyiben az a kölcsön összegének megállapítását befolyásolta [Ptk. 525. § (2) bek. b) pont]. Ez a felmondási ok tehát akkor valósul meg, ha

- az adós megtéveszti a pénzintézet és
- ez befolyásolta a kölcsön összegének megállapítását.

A pénzintézet kölcsönt akkor nyújt, ha az *adós által adott tájékoztatás* vagy a rendelkezésre álló *egyéb adatok* alapján meggyőződött arról, hogy a kölcsönnyújtás feltételei fennállanak. Igen nagy jelentősége van tehát annak, hogy az adós (jogi személy vagy magánszemély) által adott tájékoztatás megfeleljen a valóságnak, az adós ne tévessze meg a pénzintézetet, mert különben ez utóbbi nem tud megalapozott döntést hozni a kölcsön nyújtása, illetőleg a nyújtandó kölcsön mértéke tekintetében.

A törvény szövege szerint a megtévesztés *annyiban* ad alapot az azonnali hatályú felmondásra, *amennyiben* ez a kölcsön összegének megállapítását befolyásolta. Ezzel kapcsolatban merül fel az a kérdés, hogy helye van-e a kölcsönszerződés *részleges* azonnali hatályú felmondásának, illetőleg hogy az adós jogszerűen ragaszkodhat-e a kölcsönszerződés *részleges fennmaradásához* azon az alapon, hogy a megtévesztés csak részben befolyásolta a kölcsön összegének megállapítását, tehát a kölcsönösszeg egy részére vonatkozóan a szerződés megkötése - a megtévesztés ellenére - indokolt volt (a pénzintézet mindenképpen nyújtott volna kölcsönt, de a szerződésben meghatározottnál kisebb összegűt).

A törvény szövegéből az következik, hogy ilyen részleges azonnali hatályú felmondásnak helye lehet (a törvény az „amennyiben” szót általában ilyen értelemben használja). Kérdés azonban, hogy a törvényhozói szándék valóban erre irányult-e, s nem csak szövegezési pontatlanságról van-e szó. Mindenesetre a gyakorlatban nem kis

nehézséget okozna annak eldöntése, hogy az adós részéről történt konkrét megtévesztéssel milyen mértékű azonnali hatályú felmondás („kölcsonvesztés”) áll arányban, illetőleg hogy a megtévesztés mikor olyan súlyú, hogy alapot ad az egész kölcsönszerződés azonnali hatályú felmondására. Ezek a nehézségek is amellet szólnak, hogy helyesebb lett volna a törvényben az „amennyiben” szó helyett a „ha” vagy az „és” szó használata. Az azonnali hatályú felmondás szempontjából a kölcsönszerződés „felparcellázásának” lehetővé tétele aligha mutatkozik a legcélszerűbb megoldásnak.

A pénzüintézet részéről történő vizsgálat akadályozása az adós által

9. A pénzüintézetnek nyilvánvalóan meg kell győződnie arról, hogy fennállnak-e a kölcsönnyújtás feltételei. Az adós biztosítékadási, illetőleg fedezetnyújtási kötelezettségéből, valamint abból, hogy a bankkölcsönt csak a kölcsönszerződésben meghatározott célra szabad felhasználni, az is következik, hogy a pénzüintézet nemcsak a kölcsönszerződés megkötése előtt vizsgálhatja a kölcsönnyújtás feltételeinek meglétét, hanem a szerződés tartama alatt is megilleti a biztosíték, illetőleg a fedezet meglétével és a kölcsön felhasználásával kapcsolatos ellenőrzés joga.

Az ellenőrzés lehetőségének biztosítását a törvény annyira fontosnak tartja, hogy a pénzüintézetet a kölcsön azonnali hatályú felmondására jogosítja fel, ha az adós a kölcsön *fedezetével, biztosítékával vagy céljának megvalósulásával kapcsolatos vizsgálatot - figyelmeztetés ellenére - akadályozza*, ideértve azt az esetet is, ha a szerződésben vállalt vagy jogszabályban előírt *adatszolgáltatási kötelezettségét* megszegi [Ptk. 525. § (2) bek. c) pont].

Az említett körön túl a vizsgálat nem terjedhet, vagy ha netán mégis túlterjedne, a vizsgálat e túlterjedő részének akadályozása nem valósít meg azonnali hatályú felmondási okot. A vizsgálat akadályozásának minősül az is, ha az adós - akár a szerződés alapján fennálló, akár jogszabályban meghatározott - *adatszolgáltatási kötelezettségének* nem tesz eleget.

Ha az adós akadályozza is a vizsgálatot, a pénzüintézetet az azonnali hatályú felmondás joga csak akkor illeti meg, ha az adóst előzetesen *figyelmeztette*, s az adós ennek ellenére is gátolja a vizsgálatot.

A szóban levő felmondási ok természetéből következően a pénzüintézet részéről történt felmondás akkor is megszünteti a kölcsönszerződést [Ptk. 321. § (1) bek.], ha végül is az derül ki, hogy a fedezet vagy a biztosíték megvan, s az adós a kölcsönt a szerződésben meghatározott célra használja fel.

Azonnali hatályú felmondás esetében a kölcsönszerződés a *felmondó nyilatkozat hatályossá válásával* szűnik meg, s állnak be a megszűnés következményei [Ptk. 319. § (2) bek.].

Ptk. 526. § (1) A határozatlan időre kötött kölcsönszerződés tizenöt napi felmondással szüntethető meg.

(2) A hitelezőnek a kölcsönösszegre vonatkozó visszakövetelési joga a szerződésben meghatározott lejárát, illetve lejáratok szerint, felmondás esetén pedig a felmondási idő elteltével nyílik meg.

Határozatlan időre kötött kölcsönszerződés felmondása

1. A törvény az azonnali hatályú felmondáson kívül rendelkezik a kölcsönszerződés rendes felmondásáról; *határozatlan időtartamú* kölcsönszerződés esetében a hitelező (akár pénzüintézet, akár más hitelező) a szerződést *tizenöt napi felmondással szüntetheti meg*.

Ez a rendelkezés *diszpozitív* jellegű, a felek tehát hosszabb vagy rövidebb felmondási időben is megállapodhatnak. A hitelezőt megilleti az a jog, hogy a tizenöt napos felmondási idővel létesült - határozatlan időtartamú - kölcsönszerződést tizenöt napnál hosszabb időre mondja fel.

Minthogy nem azonnali hatályú felmondásról van szó, a kölcsönszerződés a *felmondási idő elteltéig fennmarad* [Ptk. 321. § (2) bek.]. Ebből következik, hogy az adós a felmondási időre is köteles kamatot fizetni, ha kamatozó kölcsönről van szó, viszont a felmondási időre sem áll fenn kamatfizetési kötelezettsége, ha a kölcsön ingyenes. A kölcsönszerződés tehát a felmondási időben az eredeti tartalma szerint marad fenn. Ha azonban az adós a kamatozó kölcsönt a felmondási idő eltelte előtt visszafizeti a hitelezőnek, csak a visszafizetésig terjedő időre kell kamatot fizetnie.

Felmondás esetében az adós köteles a kölcsönösszeget visszafizetni és - ha a kölcsön kamatozó - a visszafizetésig járó kamatot (mint a kölcsönnyújtás ellenértékét) is megfizetni [Ptk. 319. § (2) bek.].

A felmondás alakszerűsége

2. A felmondás *alakszerűségét* illetően az a szabály jön figyelembe, amely szerint ha jogszabály vagy a felek megállapodása a szerződés érvényességét megszabott alakhoz köti, az ilyen alakban kötött szerződés *megszüntetése* vagy felbontása is csak a *megszabott alakban* érvényes; a szerződésnek a megszabott alak

mellőzésével történt megszüntetése vagy felbontása is érvényes, ha az annak megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratából létrejött [Ptk. 218. § (3) bek.].

Ha pl. jogszabály rendelkezése szerint a kölcsönszerződés érvényességéhez írásbeli alak szükséges, akkor a felmondásnak is ilyen alakban kell történnie. Érvényes azonban a szóban történt felmondás is, ha az adós erre a kölcsönösszeget visszafizette.

A felmondás érvényességéhez nem szükséges a „felmondás” szó használata. Érvényes felmondásnak minősülhet adott esetben a kölcsönösszeg visszafizetésére való felszólítás is.

A felmondás hatályossá válása

3. A felmondási időt attól az időponttól kell számítani, amikor a felmondó nyilatkozat *hatályossá válik*. Figyelembe veendő tehát az a rendelkezés, amely szerint a szerződési nyilatkozat, ha azt szóban vagy szóbeli üzenettel tették, a másik fél *tudomásszerzésével* válik hatályossá, az írásban vagy távirati úton közölt nyilatkozat hatályosságához pedig az szükséges, hogy az a másik félhez *megérkezék* [Ptk. 199. §, 214. § (1) bek.].

Ha pl. a hitelező a határozatlan időtartamú és tizenöt napos felmondással megszüntethető szerződést a december 2-án írt és az adóshoz december 5-én érkező levéllel mondja fel, a kölcsönszerződés december 20. napjának elteltével szűnik meg, az adós tehát a kölcsönt ezen a napon még késedelembeesés nélkül visszafizetheti.

Az adós késedelmi kamatfizetési kötelezettsége a felmondási idő elteltével áll be.

A kölcsönösszegre vonatkozó visszakövetelési jog megnyílása

4. A kölcsönösszegre vonatkozó *visszakövetelési jog* megnyílása szempontjából elsősorban is különböztetni kell határozott és határozatlan időre kötött kölcsönszerződés között.

a) *Határozott időre* kötött kölcsönszerződés esetében a hitelező visszakövetelési joga a *szerződésben meghatározott lejárati időre, illetőleg lejáratok szerint* nyílik meg. Az ilyen szerződés ugyanis a kölcsönnyújtás időtartamára meghatározott idő elteltével felmondás nélkül megszűnik. Ha a felek a kölcsönösszeg egyes részletei tekintetében különböző lejárati időt kötöttek ki, a megszűnés az egyes részletek szerint szakaszosan következik be, s a hitelező visszakövetelési joga is a lejáratok szerint szakaszosan nyílik meg.

Előfordul, hogy a felek a kölcsön visszafizetésének idejét határnap kitűzése nélkül csupán az *év megjelölésével* határozzák meg. Ilyen esetben a kölcsön visszafizetése - figyelemmel a Ptk. I. 3. §-ának (2) bekezdésére - a visszafizetés évében a kölcsönadás napjának megfelelő napon válik esedékessé (P. törv. V. 20857/1976. - BH 1977/9. sz. 378. - PJD VII. 217. sz.). E megoldással kapcsolatban azonban meg kell jegyezni, hogy ez helyesnek mutatkozik abban az esetben, ha a határidőt években állapítják meg (pl. a hitelező 1990. január 1-jén három évre ad kölcsönt, mely esetben a határidő 1993. január 1-jén jár le). Ha azonban a hitelező 1990. január 1-jén azzal adja a kölcsönt, hogy azt az adós 1993-ban köteles visszafizetni (tehát a felek a visszafizetés évét jelölik meg), akkor ez - a körülményekre tekintettel - jelentheti azt is, hogy a visszafizetés 1993-ban bármikor megtörténhet.

b) *Határozatlan időre* kötött kölcsönszerződés esetében a szerződés megszűnéséhez felmondás szükséges (hacsak az adós felmondás nélkül is önként nem fizeti vissza a kölcsönösszeget). Ilyenkor a hitelező visszakövetelési joga a *felmondási idő elteltével* nyílik meg.

A határozott időtartamú kölcsönszerződés is megszüntethető azonnali hatályú felmondással. Ilyenkor viszont nincs felmondási idő. A törvényhozói szándék azonban nyilvánvalóan arra irányult, hogy ilyenkor a visszakövetelés joga magával a *felmondással* – a felmondó nyilatkozat hatályossá válásával - nyíljon meg.

A lejárati idejét a felek közös megállapodással *meghosszabbíthatják*, amikor is az új határidőt kétség esetében az eredeti határidő elteltét követő naptól kell számítani [Ptk. I. 4. § (1) bek.].

Ha a hitelező a lejárati idő után a kölcsönösszeget továbbra is az *adósnál hagyja* anélkül, hogy a visszakövetelési igényét haladéktalanul érvényesítené, az eset körülményeiből esetleg arra lehet következtetni, hogy a határozott időre kötött kölcsönszerződés határozatlan időtartamúvá alakult át, amely tizenöt napos felmondással szüntethető meg. Ügyelni kell azonban arra, hogy a türelmes hitelező ne kerüljön hátrányos helyzetbe az adóssal szemben tanúsított megértő magatartása miatt. Ezért a határozatlan időtartamúvá való átváltoztatást csak akkor indokolt megállapítani, ha a feleknek erre irányuló közös akarat a körülmények alapján kétségtelenül megállapítható.

A *lejárati idő meghatározása* nemcsak naptári idő szerint történhet, hanem egyéb módon is. Ha pl. a szerződés szerint az adós „felszólításra” köteles a kölcsönösszeget visszafizetni, akkor a kölcsönszerződés a felszólítással megszűnik, s egyben esedékessé válik a kölcsönösszeg visszafizetése. Alkalmazni kell azonban azt a szabályt, amely szerint a kötelezett a teljesítés előkészítéséhez szükséges idő elteltével köteles teljesíteni [280. § (2) bek.]. Magánszemélyek között létesülő kölcsönszerződések esetében előfordulnak olyan kikötések, hogy az adós a kölcsönösszeget akkor fizeti vissza, ha pénze lesz, ha az anyagi helyzete javul, ha valamilyen másik adósságát már rendezte stb. Ilyen esetben tehát a lejárati idő bizonytalan ugyan, a szerződés azonban mégsem tekinthető

egyértelműen határozatlan időtartamúnak, mert a felek lejáratí időként valamely - bizonytalan időben bekövetkező - jövőbeli meghatározott eseményt állapítottak meg. Kérdéses lehet ezért, hogy szükség van-e felmondásra (mint határozatlan időtartamú szerződés esetében), vagy pedig a szerződés a jövőbeli esemény bekövetkeztekor minden további nélkül megszűnik (mint a határozott időtartamú szerződés tipikus eseteiben). Minden esetre irányadó szabály aligha állítható fel. Vita esetében a körülmények gondos mérlegelésével és a konkrét eset sajátosságaihoz igazodóan kell meghatározni a lejáratí időt. Előtérbe kerül az életszerűség szempontja, amelyre tekintettel nem maradhat figyelmen kívül - egyebek mellett - a kölcsönösszeg nagysága és a kölcsön célja sem.

Lehetséges, hogy az adós a „legrövidebb idő” alatt történő visszafizetést vállalta, a teljesítés idejét tehát a felek nem állapították meg teljes határozottsággal. Ilyenkor a kölcsönt határozatlan időre adottnak kell tekinteni, amikor is a visszafizetés tizenöt napos felmondással tehető esedékessé.

A lejáratí idő meghatározásának különösen a késedelmi kamatfizetési kötelezettség kezdő időpontja és az elévülési idő kezdete vonatkozásában van gyakorlati jelentősége.

A kölcsön visszafizetésével kapcsolatos kedvezmények a volt házastársakat közösen illetik meg (LB P. törv. II. 20355/1992. - BH1992/11. sz. 695.).

Kérdéses lehet, hogy miként alakul a zálogjoggal biztosított kölcsönügyletek sorsa akkor, ha az adóssal szemben felszámolási eljárásra kerül sor. A felszámolási eljárásban a zálogjoggal biztosított kölcsönügyletek kielégítési elsőbbséget élveznek a zálogtárgy értékének erejéig, feltéve, hogy a biztosítékot a felszámolási eljárás megindítása előtt hat hónappal kikötötték. Ha a hitelek felvételére forgóeszközök vásárlása céljából került sor, azt is vizsgálni kell, hogy a zálogtárgyakhoz a hitelező által nyújtott kölcsönökből jutott-e az adósnak (LB Fpkf. II. 30889/1991. - BH 1992/11. sz. 719.).

Ptk. 527. § (1) Ha az adós a kölcsönösszeget neki felróható módon a szerződésben meghatározott céltól eltérően használja, a szerződés megszegéséből eredő jogkövetkezmények e felhasználás időpontjától kezdődően állnak be.

(2) Ha az adós kamat fizetésére köteles, a kamatot negyedévenként utólag, illetőleg akkor kell megfizetni, amikor a kölcsön visszafizetése esedékessé válik.

A jogkövetkezmények beállításának időpontja a meghatározottól eltérő célra felhasználás esetében

1. Korábban már volt szó arról, hogy az adós a kölcsönösszeget a szerződésben meghatározott célra köteles felhasználni. Ha a kölcsönösszeget *nem erre a célra* használja, tehát megszegi a szerződést, mégpedig neki *felróható módon*, akkor - a törvény rendelkezése szerint - a szerződés megszegéséből eredő *jogkövetkezmények a kölcsönösszeg felhasználásának időpontjától kezdődően állnak be*.

Ennek a szabálynak különösen a bankkölcsönök körében van jelentősége. Bármennyire jól funkcionál is a bankszervezet, a kölcsön szerződésellenes felhasználásáról a pénzintézet rendszerint csak később értesül. Így van ez egyébként nem bankkölcsön esetében is.

Indokolt, hogy az adós szerződésszegő magatartásához már a felhasználás időpontjától kezdve fűződjék szankció. Olyan jogkövetkezmények kerülhetnek ebben a körben alkalmazásra, amelyek a jellegüknél fogva egyáltalán alkalmasak arra, hogy a kölcsön szerződésellenes felhasználásának időpontjától kezdődően álljanak be. Ilyen esetben mintegy automatikusan beáll az adós visszafizetési kötelezettsége, tehát ettől kezdve az adós már késedelembe van.

A kamatfizetés időpontja

2. A kamatfizetéssel kapcsolatban a törvény akként rendelkezik, hogy - ha az adós kamat fizetésére köteles - a kamatot *negyedévenként utólag*, illetőleg akkor kell megfizetni, amikor a kölcsön *visszafizetése esedékessé válik*. Ez a szabály is *diszpozitív*, ezért a felek eltérően is rendelkezhetnek a kamatfizetés idejét illetően (P. törv. I. 20658/1983. - BH 1984/5. sz. 189. - PJD X. 256. sz.). Jogszabály is tartalmazhat e tekintetben eltérő szabályokat (pl. bankkölcsönnél).

A szóban levő rendelkezés egyébként nem egészen egyértelmű. Úgy is lehet értelmezni, hogy ha pl. a kölcsön visszafizetése két év múlva válik esedékessé, akkor - ellenkező megállapodás, illetőleg jogszabály eltérő rendelkezése hiányában - nem negyedévenként kell kamatot fizetni, hanem a két év múlva bekövetkező esedékessé váláskor. Márpedig bizonyára arra irányult a törvényhozói szándék, hogy a kamatfizetési kötelezettség akkor áll be a kölcsönösszeg visszafizetésének esedékességekor, ha ez egy negyedévnél korábbi időpontra esik. Visszterhes kölcsönszerződés esetében tehát a kamatot - általános szabály szerint - a következő időpontokban kell fizetni:

a) a kölcsönösszeg visszafizetésének esedékessé válásakor, ha ez három hónapnál korábban következik be;

b) negyedévenként, ha a kölcsönösszeg visszafizetése három hónap múlva vagy a három hónap többszörösének megfelelő idő elteltével válik esedékessé.

Késedelmi kamat

3. Az adós *késedelembe* esik, ha a kölcsönösszeget az esedékességkor nem fizeti vissza, és - nem ingyenes kölcsön esetében – a kamatot nem fizeti meg. Ilyenkor *kötelezett késedelemről* van szó, minthogy az adós a hitelező által a kölcsönszerződés alapján vele szemben támasztható követelések kötelezettje.

Az adós kötelezett késedelme esetében a késedelmi kamat lényegében olyan idegen pénz használatának díja, amelyet az adós jogalap nélkül tart magánál.

Az adós a késedelmi kamatfizetési kötelezettsége alól *nem mentheti ki magát* annak bizonyításával, hogy a késedelem elhárítása érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Amint erre a törvény indokolása rámutat, a késedelmi kamat

- mint az idegen pénz használatáért járó díj - kimentésétől függetlenül jár.

A *bankkölcsön* késedelmes visszafizetése esetén fizetendő kamatra a jogszabályok speciális rendelkezéseket tartalmaznak.

A *lejárat előtt adott halasztás* esetében az adós késedelmi kamatfizetési kötelezettsége a meghosszabbított határidő elteltével következik be. Ez lényegében a teljesítési határidő tekintetében a szerződésnek közös megegyezéssel való módosítását jelenti (240.§).

A *lejárat után adott halasztás* már korábban beállott késedelmi kamatfizetési kötelezettségen nem változtat. A felek azonban megállapodhatnak abban, hogy az adós az újabb határidő elteltéig nem köteles késedelmi kamatot fizetni.

Ptk. 528. § (1) A kölcsönre, valamint a kamatra irányadó szabályokat megfelelően alkalmazni kell akkor is, ha a hitelező nem pénzt, hanem más helyettesíthető dolgot ad kölcsön.

(2) Ha jogszabály kivételt nem tesz, a bankhitelre és a bankkölcsönre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni azokra a kölcsönökre is, amelyeket pénzügyi intézmény nem a saját nevében vagy nem a saját pénzügyi forrásából nyújt az adósnak.

(3) A bankhitel- és bankkölcsönszerződés részletes szabályait külön jogszabály tartalmazza.

Jegyzet: Lásd a többször módosított 39/1984. (XI. 5.) MT rendeletet a pénzforgalomról és a bankhitelről, a 105/1987. (XII. 31.) PM-KeM együttes rendeletet az áruvásárlási kölcsönről, a közraktározásról szóló többször módosított 1996. évi XLVIII. törvény 28. §-át. (A Jegyzet hatályos szövege itt található)

[...]

Magyar Nemzeti Bank

Nagy jelentőségére tekintettel a bank- és hitelviszonyok körében meg kell említeni a *Magyar Nemzeti Bankról* szóló – többször módosított - 2001. évi LVIII. törvényt. Rendelkezései közül - polgári joggal való összefüggésükre is tekintettel - az alábbiak említhetők meg:

- a Magyar Nemzeti Bank (MNB) a Magyar Köztársaság *központi bankja*; az MNB, valamint döntéshozó szerveinek tagjai e törvényben foglalt feladataik végrehajtása és kötelezések teljesítése során *függetlenek*, nem kérhetnek, nem fogadhatnak el utasításokat a Kormánytól vagy bármilyen más szervtől (1. §);

- az MNB kamatként *jegybanki alapkamatot* állapít meg, amelynek mértékét a Magyar Közlönyben közzéteszi (12. §);

- az MNB alkalmazottai és felügyelő-bizottsági tagjai kötelesek a feladatuk ellátása során tudomásukra jutott *államtitkot, banktitkot, értékpapírtitkot és üzleti titkot* megőrizni, amely kötelezettség a megbízás megszűnését követően is fennmarad; a banktitok, az értékpapírtitok és az üzleti titok fogalmára, és azok megtartásának kötelezettségére az ezt szabályozó törvények rendelkezései az irányadók (54. §);

- az MNB-t jegybanki feladatának ellátásával összefüggésben keletkező követelése alapján belföldi adósának bármilyen címen birtokába jutott vagyona felett *törvényes zálogjog* illeti meg; az MNB követelését törvényes zálogjoga alapján a zálogtárgyakból *bírói eljárás nélkül, a legalkalmasabbnak talált módon* elégítheti ki; a rendelkezéseket értelemszerűen alkalmazni kell az MNB rendelkezésére bocsátott óvadékból történő kielégítésre is [62. § (1) bek.];

- jegybanki feladatai ellátásával összefüggésben az MNB javára szolgáló *zálogjog* és *óvadék* esetében a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. törvény ilyen biztosítékok közvetlen érvényesíthetőségének korlátozására vonatkozó rendelkezéseit nem kell alkalmazni [62. § (2) bek.];

- az MNB ellen *bírói eljárás* belföldön csak székhelyén indítható. Ez nem vonatkozik a munkaviszonyból eredő perekre (63. §).

Szanyi Tibor: vissza a babaruhát! – Érthetően devizahitel-ügyben (Városi kurír 2025.5.12)

Sokadszor írom le ezt a felszólítást, ugyanis a devizahitelek hosszú történetében bőven volt alkalmam ilyesféle rendezést javasolni. Jogi nyelven ez az eredeti állapot helyreállítását jelenti, azaz a szűkebb értelemben vett ügylet semmis, azt vissza kell csinálni, aztán ha van egyéb rendeznivaló is, az már egy másik, kártérítési eljárás kérdése. Április 30-án ezt mondta ki az Európai Unió Bírósága.

Márpedig a magyar devizahitelek 2001 végére vezethetők vissza, amikor is egy, Orbán Viktor által ellenjegyzett kormányrendelet engedélyezte, hogy magánszemélyek is szabadon dönthessenek a pénzügyi műveleteik devizaneméről.

Ekkor azonban már 1993 óta élt az EU fogyasztóvédelmi direktívája, sőt az azt továbbfejlesztő számos rendelkezés, mi több, az éppen folyó csatlakozási tárgyalások számtalan pontja okán egészen világos lehetett, hogy egy EU-tagországban nem lehet a fogyasztókat büntetlenül szívatni.

Az eredete az osztrák-svájci határterületekről származik. Minthogy renget osztrák munkavállaló Svájcba járt dolgozni, tehát a jövedelmét svájci frankban szerezte. Kézenfekvő volt, hogy az ingázók egyes esetekben a kamatkülönbségeket kihasználva a svájci valutában vegyenek fel hiteleket, de akár euróban törlesszenek. Mindez egészen kiszámítható volt, hiszen a svájci frank sokáig az euróhoz volt kötve (konkrétan 2015-ig!), amennyiben a túlerősödés ellen a svájci jegybank kemény garanciákat vállalt.

Az arany szabály ugyanakkor mindenhol az, hogy olyan valutában adósodj el, amilyenben a jövedelmedet szerzed! Ezt azonban a bankok – finoman szólva – elhallgatták.

A dolog természeténél fogva devizahitelt, ha egyáltalán, csak igen rövid távra lett volna szabad volna folyósítani. Ha valaki, akkor a bankárok igazán tudják, hogy 5-10-15-20 éves távon egyszerűen értelmezhetetlen az árfolyamok előre látása.

a bankok nem adtak, ám nem is adhattak kellő felvilágosítást, tájékoztatást a hiteleket felvevő ügyfeleknek, hiszen a kockázatokat ők maguk sem képesek biztonsággal felfogni azon felül, hogy a devizahitel az egy roppant veszedelmes pálya. Ha esetleg lett volna olyan pénzintézet, amely kiegészítő termékként hitelbiztosítást is ajánlott volna a devizahitel mellé, még az se lenne kielégítő, de a semminél, vagy akár az általános hablatyolásnál nyilván több.

Az, hogy a bankok nagyon is tudták, hogy rászedik az ügyfeleiket, arról két tényező ad bizonyosságot

- Az első és legfontosabb, hogy bankok bár nem devizát adtak kölcsön, hanem származtatott kalkuláció szerinti forintot, ők maguk mégis végeztek ú.n. fedezeti műveleteket, azaz vettek annyi devizát, amennyi az esetleges turbulenciák során szükségessé válhatott.*
- A második, hogy ugyanezt pepitában megtette a Magyar Nemzeti Bank is. Nos, ezen banki árfolyamvédelmi csiki-csuki okán a bankrendszer irtózatossá nyereségekre tett szert, s nem melleleg ebből lett Matolcsy Ádámnak sok milliárd forintnyi ingatlana Dubajban, New Yorkban és Svájcban.*

Más szavakkal szólva a bankok tökéletesen bevédtek magukat a kockázatok elől, konkrétan mindent a fogyasztókra hárítva, s a veszteségeket rajtuk le is pofozva, a nyereséget pedig zsebre vágva. Az alapvető attrakció elvileg és sematikusan a következőképpen zajlott:

amikor a bank nekem kölcsön adott 100 svájci frankot, akkor nekem valójában az akkori árfolyam szerint 12.000 forintot folyósított. Igaz, fedezeti ügyletként fel is vett ugyancsak 100 frank hitelt a nemzetközi pénzpiacon 1 százalékos kamatra, nekem pedig 2 százaléért adta tovább. Eddig rendben, azaz mondjuk az év végén én 12.240 forintot kellett volna visszaadjak, s a bank is visszafizethette a nála lévő 100 frankot, megtoldva 1 frankkal, aminek a 120, avagy magasabb árfolyam esetén több forintja

ugye bőven kijön az általam adott 240-ből. Ha netán változott az árfolyam, akkor azt legfeljebb a kamatnál kellett volna nekem felszámítania, de semmiképp sem a tőkénél, hiszen az fedezetként mindvégig ott volt nála eredeti valutában!

A baj ott volt, hogy én nem svájci frank hitelt kaptam, hanem svájci frank alapút, vagyis a bank csak elbábozta, hogy az általa külföldön hitelként felvett svájci frankot beváltotta forintra, s a későbbiekben neki folyamatosan kell vennie friss svájci frankot az én törlesztéseimből, s így az elszabaduló árfolyamok (virtuális) terheit így hétről hétre (nagyon is valóságosan) az én nyakamba varrta.

A magyar bíróságok inkompetens bírái azonban az ügyvédek és a bankok kedvéért (gondolom, nem ingyen) rendre elutasították a panaszosok kereseteit, pedig csak annak bizonyosságát kellett volna kérniük a bankoktól, hogy az adott hitelfelvevő konkrét hitele kapcsán mikor és mennyi valutát vásároltak?

A jelenlegi jogi helyzet ugyanis az, hogy a magánszemélyek devizahitel-szerződéseik egytől-egyik semmiek, s így értelmetlen bármiféle kamatokról, vagy árfolyamokról beszélni, hanem ahány forintot felvett az ügyfél, pont annyit kell visszafizessen, oszt jó napot!

A „hibás termék”-ről

Két évtized botladozásai, szándékos félremagyarázatai, sőt hazugságai után be kell látnunk, hogy a magyar jog- és intézményrendszer nem képes megbirkózni a devizahitelezés adta kihívással, de még arra sem képes, hogy értelmezze az európai jog hazánkra érvényes rendelkezéseit. Az alábbiakban kísérletet teszek a kialakult jogi zűrzavar tisztázására, mielőtt az Európai Bíróság világos, félreértelmezhetetlen C-630-23 számú ítélete a devizaalapú hitelek jogállásáról elveszne a hazai jogértelmezés bozótjában, pont úgy, ahogy korábbi döntései rendre falra hányt borsónak bizonyultak, illetve kifícamodtak az Országgyűlés devizahitelekről szóló abszurd törvényeinek útvesztőjében.

- 1. A kormány tagjai, a bankok, vezető ügyvédek és jogtudósok, közgazdászok (Nagy Márton, Gulyás Gergely, OTP, Lattmann Tamás, Zamecsnik Péter, László Csaba, et al.) értelmezésében az ítélet egyedi, tehát csak a perben tárgyalt szerződésre vonatkozik. Szerintük minden szerződés jogorvoslásához külön-külön egyedi perekre van szükség. Mivel a devizahitelszerződések száma több millióra rúg, érthető, hogy a jogásztársadalom üdvözli a több millió perből származó jóvedelem várható érkezését, a kormány örül, hogy moshatja a kezeit, mondván, az ügy nem rá, hanem a bíróságokra tartozik, a bankoknak pedig nem kell szembenézniük az ítélet világos következményével, miszerint az "adós" - az ítélet pontos megnevezése szerint a "semmis szerződést aláíró fogyasztó" - csak a kézhez kapott pénz visszafizetésével tartozik, a bank pedig köteles a fogyasztó által befizetett összes törlesztőrészt, kamatot, büntetőkamatot és felszámolt költséget visszafizetni.*

Csakhogyan ez nem így van.

Az Európai Bíróság döntése nem ítélet egy felperes és egy alperes közötti perben, igazat adva ez egyiknek vagy a másiknak, hanem az Európai Unió törvénye, nevezetesen a 93/13/EGK irányelv értelmezése, és mint olyan általános érvényű, kiterjed minden tagállamra, minden devizaalapú hitelszerződésre, a csatlakozási szerződés pedig kötelezi a magyar államot és annak minden szervét, így a Magyar Nemzeti Bankot is annak alkalmazására. Nincs szükség "átültetésre" vagy valamiféle egyedi bírósági ítéletre. Az Európai Bíróság döntése minden további nélkül szerves része a magyar jognak, ugyanúgy, mint minden más EU tagállaménak.

- 2. Az OTP hivatalos közleménye és a kormány szerint az Európai Bíróság azokat a devizahiteleket minősítette semmisnek, amelyeknél a bankok által nyújtott tájékoztatás az árfolyamkockázatról elégtelen volt. Szerintük a magyar bíróságok fognak dönteni minden egyedi szerződés esetében a tájékoztatás minőségéről.*

Csakhogyan ez nem így van.

Az említett nyilatkozók vagy nem olvasták el a Bíróság ítéletét vagy pedig tudatosan hazudnak. Az ítéletben ugyanis a tájékoztatás elégséges voltának kérdése fel sem merül, még szóba sem jön. Az ítélet alapja az, hogy az említett irányelv és az arra épített, a Bíróság korábbi döntései értelmében kialakított jog szerint az árfolyamkockázat fogyasztóra történő hárítása jogellenes, „tiszteességtelen feltétel”, és mint olyan a szerződés semmisségét eredményezi. A feltétel azért „tiszteességtelen”, mert azt az egyik fél már „előzetesen megfogalmazta”, annak kialakításában a fogyasztó nem vett részt, és a feltétel „jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára”. (Lásd az 1993/13/EGK 3. cikkelyét, valamint az ítélet 36. bekezdését, miszerint a szerződés „az ... árfolyamkockázat viselését hárítja az érintett fogyasztóra, noha a fogyasztót teljes mértékben mentesíteni kell az alól.”) Tehát nem lehet a tiszteességtelen feltételt kijavítani, még a legkimerítőbb tájékoztatással sem, vagy azt jogszerűvé tenni a tájékoztatásról szóló nyilatkozat aláíratásával.

3. *A kormány, a bankok és egyes jogászok szerint minden devizaalapú hitelszerződés érvényes mindaddig, amíg a magyar bíróság ki nem mondja, külön-külön az adott egyedi hitelszerződés semmisségét, és annak semmiségét csak a magyar bíróság állapíthatja meg.*

Csak hogy ez nem így van.

Az Európai Bíróság ítélete szerint ezek a szerződések semmisek, ezért a felek kötelesek a szerződést megelőző állapotot visszaállítani. Ennek értelmében a fogyasztó tartozik a hitelezőnek azzal a forint összeggel, amit kézhez kapott, a hitelező pedig köteles a fogyasztónak visszafizetni azt az összeget, amit a fogyasztótól kapott, legyen az tőketörlesztés, kamat, büntetőkamat vagy költség. A bankok kötelezettségének biztosítása a Magyar Nemzeti Bank törvény 41. és 42. cikkelyében megfogalmazottak szerint az MNB törvényes kötelessége. A 41.§(1)(b) cikkely előírja, hogy "az MNB látja el ... a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv végrehajtását", a 42.§(d) pedig előírja, hogy az "MNB ... ellenőrzi az európai uniós jogi aktusok betartását." Az MNB tehát köteles végrehajtani, minden további magyar bírósági ítélet, törvényhozás vagy egyéb intézkedés nélkül az Európai Bíróság döntését az általa felügyelt pénzügyi rendszerben, és ellenőrizni az Európai Bíróság április 30-i döntésének betartását.

Tehát kinek mi a dolga?

Az Európai Bíróság irányelv értelmezését a Kúria kérte. A Kúriának nincs az ügyben további dolga azon kívül, hogy formálisan is tudomásul vegye az Európai Bíróság ítéletét, és azt alkalmazza a folyó ügy esetében.

Az Országgyűlés dolga, hogy törölje a szerencsétlen devizahitel törvényeket. További feladata, hogy véget vessen a végrehajtásoknak. Erre annak ellenére szükség látszik, hogy április 30. óta, a Bíróság ítéletének kihirdetése óta, minden végrehajtás elvesztette jogalapját, felveti a komoly kártérítés helyét, de még a bűncselekmény lehetősége is felmerül.

Az Országgyűlés további feladata az MNB törvény, a Felügyelő Bizottságról szóló 14. cikkely rendelkezésének visszaállítása a korábbi verzióra. A jelenleg hatályos rendelkezés alkalmazása szerint az FB összes tagját a kormány jelöli, illetve delegálja. Ezzel egyidőben ki kell terjeszteni az FB hatáskörét az MNB törvény 41. és 42. cikkely betartásának ellenőrzésére is.

Az MNB kötelessége a felügyelete alatt álló pénzügyintézeteket utasítani, hogy a devizahiteleket töröljék könyveikből, állapítsák meg, hogy az Európai Bíróság ítélete alapján mennyivel tartoznak a fogyasztónak, mennyivel tartozik a fogyasztó a pénzügyintézetnek, és az eredményről tájékoztassák a fogyasztót és az MNB-t. Az MNB-nek köteleznie kell a pénzügyintézeteket az így kiszámított tartozásuk fedezetéhez szükséges céltartalék képzésére.

Remélhetőleg az Európai Bíróság ítélete, valamint Marcingós László és csapata eredményes munkássága nyomán a hibás termék tragikus történetének a végéhez érhetünk. Élünk a lehetőséggel!

A szerző közgazdász és jogász

Róna Péter közgazdász számos alkalommal bírálta a devizahitelezést, hibás terméknek nevezve azt. Álláspontja szerint a devizahitelek nem felelnek meg a klasszikus kölcsön fogalmának, mivel az árfolyam-ingadozások miatt a visszafizetendő összeg előre nem meghatározható, így az adós nem tudja pontosan, mekkora kötelezettséget vállal. (hvg.hu) Róna szerint a devizahitel nem hitel, hanem egy

befektetés, ahol az összes profit a banké, az összes kockázat pedig a hitelfelvevőé. Kiemelte, hogy a bankok a devizahitelezéssel gyakorlatilag törvénysértést követtek el, mivel a Polgári Törvénykönyv 523. paragrafusa szerint a kölcsönszerződés meghatározott pénzösszeg rendelkezésre bocsátását jelenti, amit a devizahitelek nem teljesítenek. ([ORIGO](#), [ATV](#))

A közgazdász 2006-tól kezdve küzdött a devizahitelezés leállításáért, és javasolta, hogy csak forintban lehessen jelzálogot bejegyezni, de ezeket a javaslatait nem vették figyelembe. ([hvg.hu](#))

Róna Péter véleménye szerint a devizahitelezés nemcsak gazdasági, hanem jogi és erkölcsi szempontból is problémás, és az állam, valamint a pénzügyi rendszer hitelességét is aláásta. ([hvg.hu](#))

Dr. Szabady Ügyvédi Iroda- értelmezése

EUB C-630/23

Az Európai Unió Bírósága a 2025. április 30. napján kelt, C-630/23. számú ítélet az alábbiakat mondta ki.

„A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezés nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a devizában nyilvántartott olyan lízingszerződés, amely az e devizához kapcsolódó árfolyamkockázatot az érintett fogyasztóra hárító kikötés mint tisztességtelen kikötés elhagyása folytán érvénytelenné vált, az első rendelkezés értelmében „a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető”, ha e szerződés olyan nemzeti jogszabály hatálya alá tartozik, amely az ilyen szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeként azt írja elő, hogy e fogyasztót kizárólag a tisztességtelen kikötés hátrányos hatásai alól kell teljes mértékben mentesíteni, miközben e szerződés többi elemének érvényessége és kötelező jellege fennmarad. Ilyen esetben, mivel az említett szerződés az említett kikötés kihagyásával nem teljesíthető, az említett rendelkezések azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását írják elő, amelyben az említett fogyasztó ugyanezen szerződés hiányában lett volna.

Az EUB tehát végre teljesen egyértelműen kimondta, hogy a kölcsönszerződésnek az árfolyamkockázati tájékoztató nem megfelelő volta miatti érvénytelensége esetén az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása körében a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint kell elszámolni fogyasztóval, és e körben – az ítélet 79. pontja alapján – a hitelintézetet késedelmi kamatra sem jogosult.

Megjegyezzük, hogy egyes vélemények szerint ez kihat az összes deviza alapú szerződésre, illetve felülírja a Deviza törvényeket is.

Hangsúlyozzuk, hogy ez nincs így, hanem minden esetben egyedileg kell megvizsgálni az adott szerződést, hogy ahhoz kapcsolódóan megfelelő árfolyamkockázati tájékoztatást adott-e a hitelintézet.

Mindezek okán csak olyan ügyvédet keressenek meg ez ügyben, aki valóban helyesen értelmezi az Európai Unió Bíróságának ítéletét, és meg tudja állapítani, hogy mely kölcsönszerződések vonatkozásában lehet helye pert indítani a hitelintézetek ellen.

Dr. Marczingós László ügyvéd- *DEVIZA ALAPÚ SZERZŐDÉSEKKEL KAPCSOLATOS TÖRVÉNYJAVASLATOK TÁRGYÁBAN*

Az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata alapján alappal kérdőjeleződött meg a Kúria és az elsőbbségi bíróságok ítélkezési gyakorlata, illetve az Alkotmánybíróság DH törvényeket érintő korábbi határozatainak uniós joggal ellentétes jellege.

Mivel az EU alapszerződések értelmében a magyar állam köteles jogszabályait az uniós joghoz igazítani, és minden szerve által biztosítani az uniós jog tényleges érvényesülését, illetve a hatékony fogyasztói jogvédelmet, és megakadályozni minden olyan magatartást, mely az uniós joggal szemben hat, a betérjesztő kéri az Országgyűlést, alkosson meg minden olyan jogszabályt, mely lehetővé teszi az EUB ítéleteinek azonnal végrehajtást és a fogyasztók számára biztosított magas szintű jogvédelmet, emellett alkalmazzák a tisztességtelen hitelezőkkel szembeni visszatartó elvet.

I. A DH-kiigazító rendszer eltávolítása a nemzeti jogból

A DH1 tv. 3.§ (1) bekezdésében foglalt megdönthetetlen- és a DH1 tv. 4.§ (1) bekezdésben szabályozott megdönthető, ám meg nem döntött vélelem kivételével a teljes DH törvény sorozatot meg kell semmisíteni a törvények keltére visszamenőleges hatállyal a jogbiztonság érdekében, ugyanis az érintett törvényi szabályozás az uniós joggal ellentétben állt.

Az Európai Unió Bírósága előtti C-26/13 ügyben a magyar Kúria által már felismert volt, hogy a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó fogyasztói szerződések részévé váló azon általános szerződéses feltételek, melyek a devizában kirótt pénztartozás összegét deviza vételi árfolyamon, míg a fogyasztó törlesztési részletét deviza eladási árfolyamon határozza meg, az irányelv 6. cikk (1) bekezdésébe ütköznek deklarálta. A magyar jog a 6. cikk (1) bekezdését a rPtk. 209/A.§ (2) bekezdésébe átültették.

Az irányelv 6. cikk (1) bekezdését átültető magyar jogi szabályozás teljesen egyértelmű volt:

6. cikk

(1) A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és **ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.**

A rPtk. 239.§ (2) bekezdése így szól:

Fogyasztói szerződés részbeni érvénytelenség esetén csak akkor dől meg, ha a szerződés az érvénytelen rész nélkül nem teljesíthető.

A C-26/13 ítéletet követően a Kúria a 2/2014 PJE határozat 3. pontjában⁴ érintette az indexálási mechanizmus⁵ tisztességtelenségét, míg a 2. pontjában⁶ érintette az egyoldalú szerződésmódosítás

⁴ 3. A folyósításkor a pénzügyi intézmény által meghatározott vételi, a törlesztésekkor pedig az eladási árfolyamok (különmű árfolyamok) alkalmazása tisztességtelen, mert ezekkel szemben nem áll a fogyasztónak közvetlenül nyújtott szolgáltatás, így az számára indokolatlan költséget jelent. E rendelkezések azért is tisztességtelenek, mert alkalmazásuk gazdasági indoka a fogyasztó számára nem világos, nem érthető, nem átlátható. A deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződésekben szereplő vételi és eladási árfolyamok, mint átszámítási árfolyamok helyett az Magyar Nemzeti Bank hivatalos deviza árfolyama válik a szerződés részévé a Ptk. 231. § (2) bekezdésében meghatározott diszpozitív törvényi rendelkezésre tekintettel, mindaddig, amíg kógens törvényi rendelkezés nem lépett azok helyébe.

⁵ Az EUB a C-260/18 Dziubak-ítéletben önálló fogalmat határozott meg a vételi- és eladási árfolyamok alkalmazása kapcsán. Az uniós jogban az EUB által kialakított jogi fogalmakat köteles a tagállamok alkalmazni.

⁶ 2. Az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezés akkor tisztességtelen, ha az nem felel meg a fogyasztói kölcsönszerződésben pénzügyi intézmény által alkalmazott általános szerződési feltételekben szereplő egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségéről szóló 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 6. pontjában felsorolt elveknek (egyértelmű és érthető megfogalmazás elve; tételes meghatározás elve; objektivitás elve; ténylegesség és arányosság elve; átláthatóság elve; felmondhatóság elve; szimmetria elve). Ezen elvek alapján az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét szabályozó szerződéses rendelkezések akkor nem tisztességtelenek, ha azok a fogyasztó számára világosan és érthetően meghatározzák, hogy a hivatkozott PK véleménynek megfelelő ok-listában megjelölt körülmények változásai milyen módon és mértékben hatnak ki a fogyasztó fizetési kötelezettségére; egyben pedig lehetővé teszik annak ellenőrizhetőségét, hogy az egyoldalú szerződésmódosításra a szerződéses rendelkezések betartásával az arányosság, a ténylegesség és a szimmetria elvének érvényre juttatása mellett került-e sor.

joga kikötésének tisztességtelenségét. Mint láthatjuk, a Kúria a 2/2014 PJE határozat 3. pontjában a részleges semmisség esetére nézve behelyettesíteni rendelte a rPtk. 231.§ (2) bekezdésében foglalt diszpozitív normát, mely megoldást ideiglenesnek tekintett, mert már előre tudta, hogy a törvényalkotó létrehoz majd egy kógens normát, melyet minden fogyasztói szerződésbe behelyettesítenek.

Csak hogy a Kúria ezzel nem csupán a 93/13 irányelv 6. cikk (1) bekezdését sértette meg, hanem a rPtk. 239.§ (2) bekezdését is. Mivel a Kúria jogegységi határozata (PJE) nem jogforrás, így annak alkalmazása akár az uniós joggal, akár a nemzeti joggal szemben nem válthat ki hatályt, arra jogforrásként hivatkozni nem lehetséges.

A nemzeti jogalkotó 2014. július 4-én elfogadta a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló a 2014. évi XXXVIII. törvényt.

A jogalkotó két olyan szabályt alkotott, mely összeegyeztethető az irányelvvel. Ennek alapját az irányelv 8. cikke jelenti:

8. cikk

A tagállamok az ezen irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a Szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak.

A megdönthetetlen törvényi vélelemből⁷ fakadóan a perekben nem kell (és nem is lehet) annak ellenkezőjét bizonyítani (a per korlátjai közül kizorul), hogy az indexálási mechanizmus tisztességtelen.

A megdönthető törvényi vélelemből⁸ az következett, hogy az érintett hitelezők külön perben voltak jogosultak igazolni, hogy az általuk alkalmazott általános szerződéses feltételek nem tisztességtelenek. A hitelezők sikerrel nem tudták megdönteni a vélelmet.

A két vélelemből fakadóan nem lehet vita tárgyává tenni tehát sem perben, sem peren kívül azt a jogi tényt, hogy a hitelezők olyan szerződéses mechanizmust állítottak fel, melyek a forint gyengülése esetében a tőketartozás forintban kifejezett értéke növekszik, így a fogyasztó egyre magasabb tőke után köteles fizetni a kamatot, költséget és járulékokat, míg a forint esetleges erősödése esetében (ilyen gyakorlatilag nem történt) a hitelező egyoldalúan emeli a kamatok, költségek és járulékok mértékét. Ezzel a hitelező olyan szerződéses mechanizmust alakított ki, mely nem tette lehetővé, hogy a fogyasztó számára kedvező helyzet alakulhasson ki.

Ennél fogva a két törvényi vélelem a jogszabály hatályba lépését követően kirázta a fentiek kapcsán a jogi tények vitathatóságát. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata⁹ kötelezővé tette a nemzeti bíróságok számára, hogy abban az esetben, amennyiben egy adott általános szerződéses feltétel (ászf) tisztességtelen, akkor az un. blue pencil teszt (szétválasztó elv) alkalmazásával azt vizsgálják meg, hogy az érintett semmis feltételektől megszabadított maradék tartalommal teljesíthető-e a szerződés [lásd: irányelv 6. cikk (1) bekezdés és rPtk. 239.§ (2) bekezdés szabályai]

⁷ 3. § (1) A fogyasztói kölcsönszerződésben - az egyedileg megtárgyalt szerződési feltétel kivételével - semmis az a kikötés, amely szerint a pénzügyi intézmény a kölcsön-, illetve a lízingtárgy megvásárlásához nyújtott finanszírozási összeg folyósítására a vételi, a tartozás törlesztésére pedig az eladási vagy egyébként a folyósításkor meghatározott árfolyamtól eltérő típusú árfolyam alkalmazását rendeli.

⁸ 4. § (1) Az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó fogyasztói kölcsönszerződés vonatkozásában vélelmezni kell, hogy tisztességtelen az annak részét képező egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötés - az egyedileg megtárgyalt feltétel kivételével -, tekintettel arra, hogy az nem felel meg

⁹ 51 Ötödször, azt a kérdést illetően, hogy az olyan kölcsönszerződést, amilyen az alapügyben szerepel, teljes egészében meg kell-e semmisíteni, ha megállapítják, hogy az abban szereplő valamelyik szerződési feltétel tisztességtelen, hangsúlyozni kell egyfelől, amint arra a jelen ítélet 40. pontja is emlékeztetett, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése a felek közötti egyensúly helyreállítására, nem pedig a tisztességtelen feltételeket tartalmazó valamennyi szerződés semmissé nyilvánítására irányul. Másfelől a szerződésnek főszabály szerint úgy kell fennmaradnia, hogy csak a tisztességtelen feltételek elhagyása jelentsen módosulást, ha a belső jogszabályok értelmében a szerződés ilyen módon való fennmaradása jogilag lehetséges (2017. január 26-i Banco Primus ítélet, C-421/14, EU:C:2017:60, 71. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), amit objektív megközelítésből kell vizsgálni (lásd ebben az értelemben: 2012. március 15-i Pereničová és Perenič ítélet, C-453/10, EU:C:2012:144, 32. pont).

A DH1 törvény 3.§ (2) bekezdésében foglalt kógens norma¹⁰ célja azonban pont az volt, hogy a perbírók ne folytassanak le ilyen objektív vizsgálatot, így az irányelv és a nemzeti jog rendelkezés sérelmével orvosoljanak tisztességtelenséget abból a célból, hogy a fogyasztói szerződéseket érvényben és hatályban tartsák.

Fentieknél fogva a DH1 tv. 3.§ (1) bekezdésének, és 4.§ (1) bekezdésének hatályban tartása indokolt, azonban az azon túli normarészek hatályon kívül helyezése (megsemmisítése) indokolt, ugyanis a 3.§ (2) bekezdés egyszerre sérti az uniós jogot (irányelvvel ellentétes), illetve sérti a nemzeti jogot is.

Ki lehet-e mondai megalapozottan, hogy a szerződések teljes egészükben semmiek egy törvényi rendelkezéssel?

Igen, ugyanis az az irányelv 8. cikkéből fakadóan megengedett, a fogyasztók részére magas szintű jogvédelmet biztosít. Ennek részletesebb okai az alábbiak:

- a. visszamaradó tartalom kapcsán figyelembe kell venni – és erre utalt a C-26/13 ügyben maga a kérdést előterjesztő Kúria is – hogy az a megváltozott tartalom, melyből kiesik a tisztességtelen rész – egy teljesen más jellegű szerződést jelenít meg.
- b. Az EUB C-260/18 ügyben¹¹ a Bíróság kijelentette, hogy az indexálási mechanizmusától megfosztott szerződésből már nem következik az árfolyamkockázat.
- c. Ahogyan arra az EUB a C-118/17 Dunai-ügyben utalt, az elsődleges tárgy megváltozása révén előállott állapot hatályban tartása a szerződés novációját jelentené, melyre nincsen lehetősége sem bíróságnak, sem jogalkotónak.
- d. A bíróságoknak és a jogalkotónak tiszteletben kell tartania a felek szerződéskötési autonómiáját.

Amennyiben a DH1 tv. 3.§ (1) bekezdés és 4.§ (1) kivételével hatályon kívül helyezésre kerül, úgy egyidejűleg arról is rendelkezni kell, hogy a DH1 törvény tárgyi hatályába tartozott fogyasztói szerződések összessége teljes egészében semmis.

A DH1 törvényre olyan további kiigazító rendszer épült, mely teljes egészében sérti az uniós jogot a szerződésre gyakorolt hatása miatt.

Az alábbi törvények hatályon kívül helyezése (megsemmisítése) indokolt még:

- I. a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló **2014. évi XL. törvény**
- II. az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló **2014. évi LXXVII. törvény**
- III. az egyes fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintba átváltásával kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló **2015. évi CXLV. törvény**
- IV. a devizakölcsönök törlesztési árfolyamának rögzítéséről és a lakóingatlanok kényszerértékesítésének rendjéről szóló **2011. évi LXXV. törvény**

¹⁰ 3.§ (2) Az (1) bekezdés szerinti semmis kikötés helyébe - a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel - mind a folyósítás, mind pedig a törlesztés (ide értve a törlesztőrészlet és a devizában megállapított bármilyen költség, díj vagy jutalék fizetését) tekintetében a Magyar Nemzeti Bank hivatalos deviza árfolyamának alkalmazására irányuló rendelkezés lép.

¹¹ 44 Ez még inkább igaz az alapügyben szóban forgóhoz hasonló olyan körülmények között, mint amelyek a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott, a jelen ítélet 35. és 36. pontjában összefoglalt információkból következnek, mégpedig, hogy amennyiben a hitelfelvevők a megtámadott kikötések semmisségére hivatkoznak, az nem csupán az indexálási mechanizmus és az árfolyamrész elhagyásához vezetne, hanem közvetetten az árfolyamkockázat megszűnéséhez is, ami közvetlenül kapcsolódik az alapügyben szóban forgó hitel devizához kötöttségéhez. Márpedig a Bíróság már megállapította, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötések határozzák meg az alapügyben szereplőhöz hasonló hitelszerződés elsődleges tárgyát, így az alapügyben szóban forgó hitelszerződés fenntartásának objektív lehetősége e körülmények között bizonytalannak tűnik (lásd ebben az értelemben: 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 48. és 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

Fenti öt (5) törvény a szerződések tartalmába és az érvénytelenség jogkövetkezményeibe avatkozott bele uniós jogot sértő tartalommal.

A 2011. évi LXXV. törvény hatása az volt, hogy a fogyasztók egy csekély hányada a rögzített árfolyamon tudta végtörleszteni a hitelét, azonban ez értelmezhetetlen, amennyiben az érintett szerződések semmiek. Az érvénytelenség következményeként a fogyasztók által teljesített befizetések visszakövetelésének lehetősége nem évült el, ugyanis a DH törvények jogérvényesítésre gyakorolt kizáró hatása miatt az elévülés eleve nyugszik az új törvényi rendelkezés hatályba lépéséig.

Az EUB ítélkezési gyakorlat alapján a fogyasztó jogcím nélkül maradó ellenszolgáltatásainak visszatérítése iránti igény elévülése – habár a polgári jog elvei szerint minden egyes összeg teljesítése napjától kezdődik – nem kezdődhet meg, míg a bíróság vagy a jogalkotó nem hárítja el azon akadályok összességét, mely a fogyasztó jogainak érvényesítését megnehezítették vagy kizárták.

A törvénynek így úgy kell rendezkednie, hogy az elévülés kezdő időpontja a törvény hatályba lépése, és az elévülés 10 év, mely elegendő arra nézve, hogy az érintett fogyasztók megtegyék jogérvényesítéshez szükséges lépéseiket. A hosszabb elévülési határidő meghatározását az igazolja, hogy a rendkívül nagy időmúlás miatt számos esetben olyan jogutódlások következtek (öröklés) be, melyek megnehezítik a jogok felismerését is.

II. Nemzeti Eszközkezelő Program és csődvédelem

A 2011 után bevezetett törvényi szabályozás nem a deviza alapú hitelekkel érintett esetkörre specifikált, azonban nagy számban érintette azon szerződéseket, melyek teljes semmissége miatt a fogyasztó e szerződések érvénytelensége miatt egyáltalán nem volt olyan adósnak tekinthető, aki nem teljesítette szerződéses kötelezettségét. A késedelembe esés hiánya miatt, nem lehetett olyan jogi és ténybeli helyzetet előidézni jogalkotással, mely a fogyasztó vagyonának elvesztésével, fizetési kötelezettségének jogellenes előírásával, vagy személyi-, vagyoni cselekvési szabadságának elvesztésével, korlátozással járt.

Csődvédelem:

A természetes személyek adósságrendezéséről szóló 2015. évi CV. törvény (Are tv.) alkalmazása szempontjából az indexálást tartalmazó szerződések vonatkozásában sem az eredeti hitelezők, sem azok engedményesei nem kerülhettek olyan jogi pozícióba, akik követelést érvényesíthetnének a fogyasztókkal szemben. Ugyanis abban az esetben, ha a fogyasztó az érvénytelenség jogkövetkezményeként köteles a kapott tőkét visszaszolgáltatni, maga a hitelező – vagy jogvita esetében a bíróság – köteles méltányos részletfizetést engedni, vagy más módon elősegíteni a fogyasztó teljesítését.

Fentieknél fogva az Are tv. egyszerre sérti az uniós jogot és a nemzeti jogot. Az érvénytelen szerződések alapján indult adósságrendezési eljárások egészükben jogsértőek és már a törvény célja is az 93/13 irányelv céljától való eltérése volt. A jogszabály olyan tárgyú módosítása indokolt, mely deklarálja, hogy semmis mindazon eljárás, ahol a fogyasztót az Are tv. hatálya alá vonták érvénytelen szerződésből nem fakadó kötelezettségeinek nem teljesítése miatt.

Eszközkezelő:

A hitelszerződésből eredő kötelezettségeiknek eleget tenni nem tudó természetes személyek lakhatásának biztosításáról szóló 2011. évi CLX. törvény hiteladósként kezelt olyan fogyasztókat, akik szerződése a szerződéskötés pillanatában is semmis volt.

Az állam által alapított egyszemélyes gazdasági társaság volt a Nemzeti Eszközkezelő Zrt, mely megszerezte a fogyasztók tulajdonát képező ingatlanokat. A vételárat a társaság a tisztességtelen hitelező felé teljesítette úgy, hogy a jelzálogjoggal biztosított hitelezőnek egyébként nem is volt

jogcímmel rendelkező követelése az adóssal szemben, és a semmis kölcsönszerződést nem is lehetett zálogjoggal biztosítani.

Az olyan törvény, mely az irányelv sérelmével a fogyasztó terhére kötelmet hoz létre semmis szerződés hatályban, érvényben tartásával, az uniós jogot súlyosan sérti.

Hatályon kívül helyezendő egyéb jogi normák:

A Nemzeti Eszközkezelő Programban részt vevő természetes személyek otthonteremtésének biztosításáról szóló 2018. évi CIII. törvény uniós jogot sértő módon avatkozott bele a fogyasztók kötelmi jogi- és dologi jogi jogviszonyaikba.

Elsőként a jogalkotó az irányelv 6. cikk (1) bekezdése megsértésével érvényessé nyilvánított érvénytelen szerződéseket, másfelől a 7. cikk (1) bekezdésének sérelmével a tisztességtelen hitelezők felé nem a visszatartó erőt alkalmazta, hanem az EU jogrendjének sérelmével tiltott vagyoni előnyt juttatott.

A Nemzeti Eszközkezelő Programmal valójában a jogalkotó megfosztotta tulajdonától a fogyasztót.

A Nemzeti Eszközkezelő Programban részt vevő természetes személyek otthonteremtésének biztosításával kapcsolatos egyes szabályokról szóló 274/2018. (XII. 21.) Korm. rendelet is hatályon kívül helyezendő.

A Nemzeti Eszközkezelő Zrt nem lehetett egyetlen ingatlan tekintetében sem tulajdonos, sem vagyonkezelő. Használati (bérleti) díjat sem szedhetett. A fogyasztói szerződések semmisségéből fakadó, Nemzeti Eszközkezelő Zrt működésével kapcsolatos összes kárt a magyar államnak kell megtérítenie.

A jogbiztonság igénye azt indokolja, hogy a jogalkotó az összes fogyasztó és Nemzeti Eszközkezelő Zrt közötti ingatlan átruházására és használatára vonatkozó szerződést semmisnek nyilvánítsa és az eredeti jogi és ténybeli állapot helyreállítását rendelje el.

Kivételes esetben azon jogi tényekre is ki kell terjedjen az in integrum restitutio, amikor valaki az ingatlan-nyilvántartásban bízva, ellenérték fejében szerzett. A jóhiszemű vevőt ért károkat a magyar állam köteles megtéríteni. Az eredetileg a fogyasztó ingatlanában bekövetkezett értékcsökkenésért a magyar állam felel. Az esetlegesen bekövetkezett értéknövekedést a fogyasztó nem köteles megtéríteni sem az állam, sem a jóhiszemű vevő irányában.

III. A közjegyzők által okozott jogsérelmek orvoslása

A közjegyzők az uniós jog őreiként nem működhetek volna közre olyan tartalmú közokiratok kiállításában, melyek uniós vagy nemzeti jogot sértenek, vagy egyéb módon eleve jogvitához vezetnek. A közjegyzői okiratok nem csupán érvénytelen szerződéseket legalizáltak, hanem olyan végrehajtási folyamatokhoz vezettek, melyekben a fogyasztók Chartában biztosított alapjogaik is súlyosan sérültek. Indokolt az ilyen közjegyzői eljárások semmisségének deklarálása és a közjegyzői okiratok megfosztása joghatásaiktól. A törvény indokoltan mondja ki a végrehajtási záradékok semmisségét is.

A tisztességtelen hitelezők két alapvető esetben vontak be közjegyzőt az eljárásukba:

- a) A hitelezők a fogyasztói szerződést eleve közjegyzői okiratba foglalták. A közjegyző részére a hitelezők küldték meg a szerződés elvárt szövegét, és a közjegyzők soha nem tették azt megismerhetővé a szerződéskötés folyamatában, csak a közokirat aláírásának pillanatában ismerhették meg a szöveget.
- b) A hitelezők a tartozás tényét ismertették el a fogyasztókkal.

A hitelezők szándéka kétirányú volt a közokiratok létrehozása kapcsán:

- A közvetlen végrehajthatóság megteremtése, mely kizárja a fogyasztó számára a bírósági út előzetes igénybe vételét.

- A fogyasztó perre kényszerítése a professzionális hitelezővel szemben, ahol a fogyasztónak közokirattal szemben kellett volna bizonyítania.

A közokirat létrehozásának kényszere a fogyasztó jogérvényesítési lehetőségét tette olyan terhessé, hogy a fogyasztók érdekét tekintve nem is tudtak eredményesen fellépni a hitelezővel szemben.

A közokiratok azonban tisztességtelen szerződéses feltételeket tartalmaztak, így azok jogvitához vezettek. Az eljáró közjegyzők kötelesek voltak a 93/13 irányelv és annak hazai jogba történő implementációjának alkalmazására. Amennyiben késve is ismerték fel annak tényét, hogy eljárásuk nem felelt meg a közjegyzői törvénynek, a később kiállított végrehajtási záradékokat törölni lettek volna kötelesek a fogyasztó erre irányuló külön kérelme nélkül.

A jogalkotónak tehát arról kell rendelkeznie, hogy a közjegyző okiratba foglalt szerződések semmissége miatt a közokiratok végrehajtási záradékkal való ellátása eleve jogsértő volt, így ahhoz jogi hatály nem volt fűzhető. A fogyasztók tartozásának közokiratban való elismertetése is tisztességtelen és – habár a tartozás elismerése önmagában nem hoz létre szerződéses kötelmet – jogellenes fordította meg a bizonyítási tehet a szerződés létrejötté és tartalma kapcsán a fogyasztóra. Az így kiállított közokirat végrehajtási záradék kiállítására nem volt alkalmas.

Amennyiben az eljáró közjegyzők és helyetteseik jogellenesen állítottak ki végrehajtási záradékot, úgy az abból fakadó károk megtérítésért korlátozás nélkül felelnek.

IV. A végrehajtások kezelése

Minden olyan végrehajtást meg kell szüntetni, mely olyan szerződés kapcsán indult, mely a DH1 tv. 3.§ (1) bekezdésének tárgyi hatálya alá tartozik. A törvény hatálybalépésekor semmilyen végrehajtási cselekmény már nem végezhető. Az addig végzett végrehajtási cselekmények kapcsán a teljes eljárási költséget a végrehajtást kérő köteles viselni. Az eljáró végrehajtó a birtokában lévő pénzüsszeget úgy köteles kiadni a fogyasztó részére, hogy a végrehajtási cselekmény időpontjától számított törvényes késedelmi kamatok megfizetésére is köteles. Amennyiben a késedelmi kamatok összegén felül a végrehajtó folyószámla-, vagy betéti kamatot kapott, azt is köteles kiadni.

A végrehajtást kérő minden fogyasztótól végrehajtás útján beszedett összeget késedelmi kamatokkal együtt kiadni köteles. Amennyiben a végrehajtás során ingó- vagy ingatlan árverés történt, a vh kérő az árverési vételáron felül köteles megtéríteni a fogyasztót ért telje kárt.

V. A már befejeződött perek semmisségi rendezése

Különös tekintettel arra, hogy a Kúria és a magyar állam szervei az érvénytelenség jogkövetkezményeivel kapcsolatos jogok érvényesítését nem tették a fogyasztók részére lehetővé, a DH1 tv. hatálya alá tartozó szerződésekkel kapcsolatot bármilyen pert nem lehet tisztességesnek tekinteni, és az eljáró bíróság működésével kapcsolatban megdönthető törvényi vélelmet kell felállítani, hogy azok a Charta 47. cikk, EUSZ 19. cikk (1) bekezdés második albekezdése és az EUMSZ 267. cikke szerint nem minősülnek pártatlan és független bíróságnak. Ugyanis az eljáró bíróságoknak lehetőségük volt a DH törvények félretételére.

Mivel az ilyen deviza alapú szerződésekkel kapcsolatos jogviták során a magyar bíróságok gyakorlata irányelvet sértő volt, így azon megdönthető törvényi vélelmet kell felállítani, hogy az eljárások nem feleltek meg a tisztességes eljáráshoz és kontradiktórius eljáráshoz fűződő követelményeknek, így azon eljárások SEMMISEK.

A megdönthető törvényi vélelem kapcsán a fogyasztóval szemben felperesként vagy alperesként szemben álló hitelező, vagy engedményese léphet fel azon igénnyel, hogy a vélelmet megdöntsék. Ennek kapcsán a vélelmet megdönteni szándékozó köteles azt bizonyítani, hogy az eljárás során a fogyasztó gyakorolhatta a nemzeti jogból és az uniós jogból fakadó jogait teljes terjedelemben és jogai

gyakorlásához a perbíróság a szükséges tájékoztatásokat megadta ahhoz, hogy a fogyasztó megalapozott döntést hozhasson azon jogának gyakorlása kapcsán, hogy üggyöntő jelleggel kinyilvánítsa azon szándékát, hogy a szerződés teljes érvénytelenségéből fakadó súlyosan hátrányos következmények elkerülése érdekében jogvédelmet kér a bíróságtól van sem.

Az eljárások semmissége esetében a magyar állam köteles – késedelmi kamataival együtt – a fogyasztónak visszatéríteni a megfizetett eljárási illetékeket. A bíróság a fair trial elv megsértése miatt köteles megtéríteni a fogyasztó azon igazolt költségeit, melyet a per vitele kapcsán merült fel, így az utazási költségek, ügyvédi költségek, etc. A semmisséggel érintett perek nyerteseként perköltségben részesült fél köteles a megfizetett perköltséget kamataival együtt megfizetni a fogyasztónak.

BERCSÉNYI MÁTYÁS- Miért érvénytelen minden deviza alapú kölcsön?

Miért kuka a DH1 tv. 3. Paragrafus (2) bekezdése, az árfolyam-behelyettesítés?

Miért nem (!) az árfolyamkockázati tájékoztatásról szól az EU bírósága C630/23-as ítélete?

Hanem az árfolyamrészről és az árfolyamkockázati kikötésről (de nem az arról történő tájékoztatásról!)
Bercsényi Mátyás megtisztelte mozgalmunk portálját kiváló gondolataival, bankjogászok, DH törvényekben hívók kesztyűt fel!

Tehát: "attól, hogy eljárás alapügyében a kockázatról szóló tájékoztatás elégtelen volt, ez nem jelenti azt, hogy a döntés csupán e körben értelmezi a 93/13/EGK irányelvet.

Eleve következik ez rögtön abból, hogy az ítélet 12. Bekezdésében az alkalmazott magyar jog, éppen a DH1 tv. 3.§-a. Idézzük: „12 a kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. Évi XXXVIII. Törvénynek (a továbbiakban: DH1 törvény) az alapügyre alkalmazandó változata 3.§-ának (1) és (2) bekezdése értelmében:

„(1) a fogyasztói kölcsönszerződésben – az egyedileg megtárgyalt szerződési feltétel kivételével – semmis az a kikötés, amely szerint a pénzügyi intézmény a kölcsön, illetve a lízingtárgy megvásárlásához nyújtott finanszírozási összeg folyósítására a vételi, a tartozás törlesztésére pedig az eladási vagy egyébként a folyósításkor meghatározott árfolyamtól eltérő típusú árfolyam alkalmazását rendeli.

(2) az (1) bekezdés szerinti semmis kikötés helyébe [...] mind a folyósítás, mind pedig a törlesztés (ideértve a törlesztőrészlet és a devizában megállapított bármilyen költség, díj vagy jutalék fizetését) tekintetében a magyar nemzeti bank hivatalos devizaárfolyamának alkalmazására irányuló rendelkezés lép.”

Az ítélet felsorolja még a DH2 tv. 37.§-át, mint a jogkövetkezményi kérelmet előíró jogszabályt, a Ptk. 237.§(1) bekezdését, amely szerint elsődlegesen az eredeti állapotot kell helyreállítani, valamint a Ptk. 361.§(1) bekezdését, amely a jogalap nélküli gazdagodás visszatérítéséről szól.

A fentiek alapján semmilyen utalás nincs arra, hogy az ítélet a DH1 tv. 3.§(1) bekezdésében foglalt vételi és eladási árfolyamok (mint az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő kikötés) tisztességtelenségével az ítélet ne foglalkozna, sőt éppen ellenkezőleg: az ítélet az árfolyamkockázati tájékoztatás, az árfolyamkockázat átláthatósági követelmények körében szinte nem is tesz megállapításokat.

Mint azt az ítélet 41. Bekezdése tartalmazza, a kúria éppen arra kérdez rá, hogy: ***„e fogyasztót kizárólag a tisztességtelen kikötés hátrányos hatásai alól kell teljes mértékben mentesíteni, miközben e szerződés többi elemének érvényessége és kötelező jellege fennmarad. (?) Nemleges válasz esetén e bíróság ezenkívül azon jogkövetkezmények tisztázását kéri, amelyeket ugyanezen szerződés érvénytelenségéből le kell vonnia, miközben rámutat, hogy ebben az esetben lehetséges, hogy belső jogát contra legem kell értelmeznie.”***

A fenti kérdés éppen azt jelenti, hogy amennyiben például a DH1 tv. 3.§(1) bekezdésében megállapított vételi és eladási árfolyamok tisztességtelensége, és ennek folytán ezeknek a szerződésből való kiesése, a szerződés teljes érvénytelenségét okozza, úgy „az eredeti ténybeli és jogi helyzet” kizárólag az, hogy e „tisztességtelen hatástól” a bíróság a fogyasztót mentesítse, vagy pedig „az eredeti ténybeli és jogi helyzet” az, hogy a teljes érvénytelen szerződés következményeként számoljon el a felek között?

Természetesen, mint az látható az ítéletből az EUB szerint a kérdésre a válasz az utóbbi, azaz a teljes érvénytelenség szerinti elszámolás.

A bíróság a DH törvények megfelelőségét – és nem az árfolyamkockázati tájékoztatás kérdését tovább vizsgálja a **49. Bekezdésben**: *„a jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság által nyújtott magyarázatokból az következik, hogy az olyan devizaalapú lízingszerződésekkel, amelyek az árfolyamkockázatra vonatkozó tisztességtelen kikötést tartalmaznak, és amelyek e kikötés elhagyása következtében érvénytelenné váltak, a magyar jog olyan megoldást ír elő, amely nem más, mint a DH2 törvény 37. §-ának (1) bekezdése szerinti „érvényessé” vagy „a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá” nyilvánítás. Ennek keretében a DH1 törvény 3. §-a olyan devizaátváltási mechanizmust ír elő, amely biztosítja, hogy az érintett szerződés alapján nyújtandó szolgáltatások értékét az árfolyamkockázatra vonatkozó tisztességtelen kikötés elhagyását követően továbbra is ki lehessen számítani.”*

Kifejezetten tehát a DH1 törvény teljes érvénytelenséget reparáló megoldásáról van szó!

A bíróság az **54. Bekezdésében** leszögezni ugyan, hogy: *„a 93/13 irányelv 6. Cikke (1) bekezdésének célja a felek közötti egyensúly helyreállítása, főszabály szerint egy szerződés egésze érvényességének fenntartásával, nem pedig a tisztességtelen feltételeket tartalmazó valamennyi szerződés semmissé nyilvánítása (2019. Március 14.-i dunai ítélet, C118/17, eu:c:2019:207, 40. Pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).”*

Rögtön ezután rögzíti azonban, hogy a fentieknek megvannak a maguk határai: „55 mindazonáltal megvannak a határai annak a mérlegelési mozgástérnek, amellyel a tagállamok valamely szerződés tisztességtelen feltételek nélküli fennmaradásának lehetőségét szabályozó kritériumok meghatározását illetően rendelkeznek.”

Ezt követően a bíróság ezen határokat tisztázza.

Legelőször is: *„57 a bíróság e vonatkozásban megállapította, hogy ha a nemzeti bíróság jogosult lenne arra, hogy az ilyen szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek tartalmát módosítsa, e lehetőség sérthetné a 93/13 irányelv 7. Cikke által elérni kívánt hosszú távú cél megvalósulását. E lehetőség ugyanis elősegítené annak a visszatartó erőnek a megszüntetését, amely az eladók vagy szolgáltatók tekintetében jelentkezik az ilyen tisztességtelen feltételeknek a fogyasztók vonatkozásában való pusztán és egyszerű alkalmazhatatlansága következtében, mivel az eladók vagy szolgáltatók továbbra is alkalmazni próbálnák e feltételeket annak tudatában, hogy még ha azok érvénytelenségét meg is állapítanák, a szerződést a nemzeti bíróság a szükséges mértékben továbbra is kiegészíthetné oly módon, hogy ezen eladók vagy szolgáltatók érdekei biztosítottak legyenek (2019. Március 26.-i Abanca Corporación Bancaria és bankia ítélet, C70/17 és C179/17, eu:c:2019:250, 54. Pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).”*

Ez után az EUB rögzíti a kúria álláspontját: „60 a kérdést előterjesztő bíróság hajlik annak megállapítására, hogy ez a helyzet áll fenn, mivel a jelen ügyben az árfolyamkockázatra vonatkozó tisztességtelen kikötést álláspontja szerint egyszerűen elhagyják az alapügyben szóban forgó lízingszerződésből, így e feltétel már nem jelent kötelezettséget a két fogyasztó számára. E szerződés így a 93/13 irányelv 6. Cikke (1) bekezdésének második tagmondata értelmében vett „tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető” a DH1 és a DH2 törvényben előírt átváltási mechanizmus révén, és ennél fogva e rendelkezés értelmében „változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket”

Ismétlem: nem az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás, hanem a DH1 és a DH2 törvényben előírt átváltási mechanizmus (azaz a vételi és eladási árfolyamok helyett, az MNB árfolyam alkalmazása!) Révén.

A fentiekről rögtön meg is állapítja az EUB, hogy: *„61 ugyanakkor a nemzeti jog által alkalmazott ilyen megoldás önmagában nem elegendő annak megállapításához, hogy valamely szerződés a 93/13 irányelv 6. Cikke (1) bekezdésének második tagmondata értelmében „tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető”.*

62 e célból ugyanis bizonyítani kell, hogy – amint az a jelen ítélet 56. És 58. Pontjában említett ítélkezési gyakorlatból következik – az érintett szerződés ilyen fennmaradása jogilag lehetséges, és hogy az nem

jár azon túlmenő módosítással, mint ami az e kikötések elhagyásából ered, aminek hiányában e szerződés fennmaradása ellentétes lenne e rendelkezéssel.”

„64 ezenkívül a bíróság kimondta, hogy a nemzeti bíróság nem orvosolhatja a szerződésnek az abban szereplő valamely kikötés tisztességtelen jellegéből eredő érvénytelenségét oly módon, hogy e szerződést érvényesnek nyilvánítja, és egyidejűleg módosítja annak pénznemét. A bíróság ilyen beavatkozása végeredményben e kikötés tartalmának megváltoztatását jelentené (2023. Április 27.-i Axfina Hungary ítélet, C705/21, eu:c:2023:352, 41. Pont).”

Továbbmenve, „66 tekintettel ugyanis arra, hogy e további pontosítások szerint az ilyen megoldás végső soron azzal a következménnyel jár, hogy az árfolyamkockázatot és annak pénzügyi következményeit, amelyek eredetileg az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés alapján az érintett fogyasztókra hárultak, immár a hitelintézet viseli, meg kell állapítani, hogy ezek szükségszerűen e kikötés módosítását eredményezik.

67 ebből következik, hogy nem állapítható meg, hogy a szóban forgó szerződés a 93/13 irányelv 6. Cikke (1) bekezdésének második tagmondata értelmében a „tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető” lenne.”

Nagyon röviden: a fenti 67. Bekezdés egész egyszerűen azt mondja ki, hogy a DH1 tv. 3.§(2) bekezdésében foglalt MNB árfolyammal történő reparáció ilyen formán nem lehetséges, az nincs összhangban a 93/13 irányelv 6. Cikkével.

Tovább elemezve a 68. Bekezdés szerint bár nem tilos, az érvénytelen szerződést kivételes orvosolni, azonban:

„69 e vonatkozásban hangsúlyozni kell, hogy a szerződés teljes érvénytelenségének megállapítása következtében a fogyasztó helyzetére gyakorolt, az ezen ítélkezési gyakorlat szerinti következmények értékelése szempontjából a fogyasztó e tekintetben kinyilvánított szándéka döntő jelentőséggel bír (2022. Szeptember 8.-i d. B. P. És társai [devizában nyilvántartott jelzáloghitel] ítélet, C80/21–C82/21, eu:c:2022:646, 74. Pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).”

Az adós kifejezetten tiltakozik a DH1 tv. 3.§(2) bekezdésében foglalt reparáció ellen, nem kéri a szerződés érvényessé tételét, de mivel azt törvény írja elő, így a perbíróságtól annak mellőzését kéri, figyelemmel az alkotmánybíróság v-732/2019. Számú döntésében és annak különvéleményében megfogalmazott alkotmányos bírósági kötelezettségeire!

Egyebekben teljességgel irreleváns, hogy miért teljesen érvénytelen egy szerződés (legyen az akár a tájékoztatás vagy a vételi és eladási árfolyamok tisztességtelensége), a C630/23. Számú ítélet abban ad kötelező jellegű iránymutatást, hogy amennyiben – bármilyen okból – teljesen érvénytelen egy szerződés, úgy az milyen esetben orvosolható, és milyen feltételek mellett nem orvosolható.

Jogelméleti szempontból eleve sem tehető különbség teljesen érvénytelen és teljesen érvénytelen szerződés között!

Az adott ügy kapcsán is leszögezi az EUB, hogy : **„70 márpedig a jelen ügyben, függetlenül attól, hogy létezik-e az említett ítélkezési gyakorlat értelmében a magyar jogban valamely diszpozitív vagy az érintett szerződés feleinek megállapodása esetén alkalmazandó rendelkezés, a két fogyasztó mind a kérdést előterjesztő bíróság előtt, mind pedig a bírósághoz benyújtott írásbeli észrevételeiben egyértelműen kifejezte azon kívánságát, hogy az alapügyben szóban forgó lízingszerződést teljes egészében nyilvánítsák semmisnek. E körülmények között a jelen ügyben nem állapítható meg azon feltétel teljesülése, amely szerint a szerződés egészének megsemmisítése folytán az érintett fogyasztókat különösen káros következmények érik, ami ahhoz szükséges, hogy a nemzeti bíróság a megsemmisített tisztességtelen kikötést a belső jogának valamely diszpozitív vagy az ezen szerződés feleinek megállapodása esetén alkalmazandó rendelkezésével helyettesítse (lásd ebben az értelemben: 2022. Szeptember 8i d. B. P. És társai [devizában nyilvántartott jelzáloghitel] ítélet, c80/21–c82/21, eu:c:2022:646, 78. Pont).”**

Nem lehet tehát sem diszpozitív szabállyal, sem törvénnyel reparálni a szerződést, ha ez mégis megtörtént, akkor az ilyen törvényt 93/13 irányelvvel való kollízió okán a bíróság köteles mellőzni!

Ami pedig a felek közötti elszámolást illeti: Elsődlegesen itt is hivatkozik az EUB rögtön a visszatartó erő fontosságára: **„75 ugyanakkor ebben az összefüggésben a bíróság emlékeztetett arra is, hogy a tisztességtelen kikötéseknek a fogyasztókra való puszta és egyszerű alkalmazhatatlanságának visszatartó hatást kell gyakorolnia, mivel ezen alkalmazhatatlanságból e fogyasztó ahhoz való jogának kell keletkeznie, hogy visszatérítsék számára az érintett eladó vagy szolgáltató által az ilyen kikötések alapján jogalap nélkül megszerzett előnyöket. A bíróság megállapította tehát, hogy mivel az ilyen visszatérítési kötelezettség hiánya megkérdőjelezhetné e visszatartó hatást, hasonló visszafizetési kötelezettséget kell elismerni, amennyiben a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződés kikötéseinek tisztességtelen jellege nemcsak e feltételek semmisségét, hanem e szerződés teljes egészének érvénytelenségét is maga után vonja (2023. Június 15.-i bank m. [a szerződés semmissé nyilvánításának következményei] ítélet, c520/21, eu:c:2023:478, 65. És 66. Pont).**

76 ebből következik, hogy a jelzáloghitelszerződések tisztességtelen feltételek megléte miatti semmisségének gyakorlati következményeire vonatkozó nemzeti szabályok uniós joggal való összeegyeztethetősége attól a kérdéstől függ, hogy e szabályok egyrészt lehetővé teszik-e a fogyasztó azon jogi és ténybeli helyzetének helyreállítását, amelyben az érintett fogyasztó akkor lett volna, ha nem köti meg e szerződést, másrészt nem veszélyeztetik-e a 93/13 irányelv által elérni kívánt visszatartó hatást (2023. Június 15.-i Bank M. [a szerződés semmissé nyilvánításának következményei] ítélet, c520/21, eu:c:2023:478, 68. Pont).”

Ettől világosabban és egyértelműbben már nem is írhatta volna le az EUB, hogy a kellő visszatartó hatást nem az érvényessé tétel – és ezzel mindenfelé kamat és költségelőnyök biztosítása a tisztességtelen szolgáltatónak, hanem az az állapot jelenti, „mintha a felek a szerződést meg sem kötötték volna”, ez pedig az eredeti állapot helyreállítása, vagy jogalap nélküli gazdagodás szerinti elszámolás.

A felperes tehát e szerint készítette el a ii. Fejezetben csatolt elszámolását.

A fentieket tovább egyértelműsíti a bíróság a 78. Bekezdésben: **„78 így a jelen ügyben nem elegendő, ha kizárólag az érintett hitelintézet által az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés alapján kapott összegeket térítik vissza a két fogyasztónak, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság javasolja, mivel e fogyasztóknak – éppen ellenkezőleg – az alapügyben szóban forgó lízingszerződés alapján megfizetett havi törlesztőrészek és költségek teljes összegének visszatérítése jár.”**

Nem tudjuk tehát, hogy mennyire kell ettől még egyértelműbben fogalmaznia az EUB-nek ahhoz, hogy a magyar bíróság ténylegesen az uniós jognak megfelelően járjon el!

Ezt követően még egyszer és még egyértelműbben szintén kitér a bíróság arra, hogy az érvényessé tétel (jelen esetben a vételi és eladási árfolyamok pótlása) körében milyen mozgástere van a nemzeti bíróságnak:

„81 másrészt, bár azon jogi és ténybeli állapot helyreállításának célját, amelyben az érintett fogyasztó az általa kötött szerződésben szereplő tisztességtelen feltétel hiányában lett volna, az arányosság elvének tiszteletben tartása mellett kell követni, ezen elvvel csak akkor ellentétes e szerződés egészének érvénytelenné nyilvánítása, ha azon következmények objektív megközelítés alapján történő meghatározása, amelyeket valamely kikötés tisztességtelen jellegének megállapításából az e kikötést tartalmazó szerződés fennmaradásának kérdését illetően a nemzeti jog alapján kell levonni, mérlegelési vagy értelmezési mozgásteret hagy a nemzeti bíróság számára (lásd ebben az értelemben: 2023. November 23.-i Provident Polska ítélet, C321/22, eu:c:2023:911, 85. És 86. Pont).

82 márpedig olyan körülmények között, mint amelyekről az alapügyben szó van, ki kell zárni az ilyen mozgástér fennállását, amint az a jelen ítélet 67. Pontjából következik.”

Azaz e körben nincs mozgástere a nemzeti bíróságnak.

Nagyon fontos az is, hogy a 88. Bekezdésben az EUB tulajdonképpen quasi „felszólítja” illetve azon kötelezettséget támasztja a nemzeti bíróságok felé, hogy nem vehetik figyelembe a magyar kúria által, egyébként is hatáskör nélkül tovább értelmezett kúriai gyakorlatot, iránymutatásokat.

„88 mindazonáltal a bíróság azt is kimondta, hogy az összhangban álló értelmezés követelménye a nemzeti bíróságok azon kötelezettségével jár, hogy adott esetben módosítaniuk kell az állandó ítélkezési gyakorlatot, amennyiben az a belső joguknak valamely irányelv céljaival összeegyeztethetetlen értelmezésén alapul, és hogy – bírói hatalmuknál fogva – mellőzniük kell valamely felsőbb bíróság által elfogadott minden olyan értelmezés alkalmazását, amely e bíróságra nézve e jog értelmében kötelező lenne, amennyiben ezen értelmezés nem egyeztethető össze ezen irányelvvel (lásd ebben az értelemben: 2019. Június 24.-i Popławski ítélet, c573/17, eu:c:2017:503, 78. Pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).”

„89 következképpen valamely nemzeti bíróság nem tekintheti megalapozottan úgy, hogy csupán azon okból kifolyólag lehetetlen a kérdéses nemzeti rendelkezést az uniós joggal összhangban értelmezni, hogy e rendelkezést korábban állandó jelleggel e joggal összeegyeztethetetlen módon értelmezték (2019. Június 24.-i Popławski ítélet, c573/17, eu:c:2017:503, 79. Pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).”

A végéhez érve még azt is hangsúlyozza a bíróság, hogy a fentiek megsértése esetén a fogyasztónak kártérítés jár: **„90 mindazonáltal abban az esetben, ha ez a lehetetlenség bizonyítást nyer, a két fogyasztónak – mint a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetlensége miatt sérelmet szenvedett feleknek – lehetőséget kell biztosítani arra, hogy az 1991. November 19.-i Francovich és társai ítéletből (c6/90 és c9/90, eu:c:1991:428) eredő ítélkezési gyakorlatra hivatkozzanak annak érdekében, hogy adott esetben kártérítést kapjanak (lásd ebben az értelemben: 2022. Január 18.-i Thelen Technopark Berlin ítélet c261/20, eu:c:2022:33, 41. Pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).”**

Végezetül, az ítélet rendelkező része, vagy végkövetkeztetése szerint tehát: „a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. Április 5.-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. Cikkének (1) bekezdését ezen irányelv 7. Cikkének (1) bekezdésével összefüggésben

A következőképpen kell értelmezni: E rendelkezés nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a devizában nyilvántartott olyan lízingszerződés, amely az e devizához kapcsolódó árfolyamkockázatot az érintett fogyasztóra hárító kikötés mint tisztességtelen kikötés elhagyása folytán érvénytelenné vált, az első rendelkezés értelmében „a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető”, ha e szerződés olyan nemzeti jogszabály hatálya alá tartozik, amely az ilyen szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeként azt írja elő, hogy e fogyasztót kizárólag a tisztességtelen kikötés hátrányos hatásai alól kell teljes mértékben mentesíteni, miközben e szerződés többi elemének érvényessége és kötelező jellege fennmarad. Ilyen esetben, mivel az említett szerződés az említett kikötés kihagyásával nem teljesíthető, az említett rendelkezések azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását írják elő, amelyben az említett fogyasztó ugyanezen szerződés hiányában lett volna.”

Nem tudunk elégszer visszatérni arra, hogy az „e devizához kapcsolódó árfolyamkockázatot az érintett fogyasztóra hárító kikötés”, az nem az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás, mivel egy tájékoztatás nem ró semmilyen jogot és kötelezettséget egyik félre sem! A tájékoztatás tisztességtelenségétől nem lesz kevésbé, vagy jobban kockázatos egy szerződés, a kockázatot nem a tájékoztatás telepíti a fogyasztóra!

Az árfolyamkockázatot éppen az hárítja a fogyasztóra, hogy a törlesztését mindig az aktuális forint/devizaárfolyamon köteles teljesíteni. Ez a szerződéskötéskor a bank által alkalmazott vételi és eladási árfolyam, amely később tisztességtelenné bizonyult, és a DH1 tv. 3.§(2) bekezdésében foglalt MNB árfolyam váltotta fel, amely ugyanúgy tovább hárította az árfolyamkockázatot a fogyasztóra.

Márpedig amit megtilt a tagállami bíróságoknak az EU bíróság, azt nem teheti meg a tagállami parlament, kormány se! Hiszen egy törvénynek se lehet uniós jogot sértő hatása, ha egy bírósági ítéletnek, jogegységi határozatnak sem. Sőt! Még kevésbé!

Ez pedig – főleg amennyiben a fogyasztó ellene tiltakozik – az EUB fenti C630/23. Számú ítélete alapján ellentétes a 93/13 irányelvvel.

A fentiek okán a magyar bíróságok a DH1 tv. 3.§(2) bekezdésének félretételével, a perbeli szerződés érvénytelenségét, a DH1 tv. 3.§(1) bekezdésében foglalt vételi és eladási árfolyamok tisztességtelensége okán, a Ptk. 239.§(2) bekezdése alapján, a 93/13/EGK irányelvet tiszteletben tartva állapítsák meg.

Jogkövetkezményként pedig a felek szintén a C630/23. Számú ítélet alapján az eredeti állapot helyreállítása, illetőleg a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint kötelesek elszámolni. "

A Tanács 93/13/EGK irányelve

(1993. április 5.) - a fogyasztókkal kötött szerződésekből alkalmazott tisztességtelen feltételekről

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK TANÁCSA,
tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre és különösen annak 100A. cikkére,
tekintettel a Bizottság javaslatára [1],
az Európai Parlamenttel együttműködve [2],
tekintettel a Gazdasági és Szociális Bizottság véleményére [3],
mivel a belső piac 1992. december 31-ig történő fokozatos létrehozását célzó intézkedéseket kell elfogadni; mivel a belső piac egy olyan, belső határok nélküli térség, amelyen belül biztosított az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása;
mivel a tagállamoknak az egyrészről az áruk eladója vagy szolgáltatások nyújtója, másrészről a fogyasztó között kötött szerződések feltételeire vonatkozó jogszabályai számos eltérést mutatnak, ami azt eredményezi, hogy az áruk eladásának és szolgáltatások nyújtásának nemzeti piaciak különböznek egymástól, és torzulások adódhatnak az eladók és a szolgáltatók közötti versenyben, különösen akkor, amikor más tagállamban értékesítenek, illetve nyújtanak szolgáltatást;
mivel különösen a tagállamoknak a fogyasztókkal kötött szerződésekből alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozó jogszabályai feltűnő eltéréseket mutatnak;
mivel a tagállamok feladata annak biztosítása, hogy a fogyasztókkal kötött szerződések ne tartalmazzanak tisztességtelen feltételeket;
mivel általában a fogyasztók nem ismerik azokat a jogszabályokat, amelyek saját országukon kívüli tagállamokban az áruk értékesítésére és szolgáltatások nyújtására vonatkozó szerződéseket szabályozzák; mivel ezen ismeretek hiánya visszatarthatja a fogyasztókat attól, hogy közvetlenül egy másik tagállamban szerezzenek be árukat és vegyenek igénybe szolgáltatásokat;
mivel a belső piac létrehozásának megkönnyítése érdekében, valamint az állampolgárok fogyasztóként történő megóvása érdekében, amikor nem a saját országuk, hanem más tagállamok jogszabályai által szabályozott szerződésekkel szereznek be árukat vagy vesznek igénybe szolgáltatásokat, lényeges hogy e szerződésekből töröljék a tisztességtelen feltételeket;
mivel ez az áruk eladóit és a szolgáltatások nyújtóit segíteni fogja áruértékesítési és szolgáltatásnyújtási tevékenységükben, mind a saját országukban, mind a belső piac egészében; mivel ez serkentőleg hat a versenyre, és ennek megfelelően növeli a Közösség állampolgárai mint fogyasztók rendelkezésére álló választékot;
mivel a Közösség két programja, nevezetesen a fogyasztóvédelemmel és a fogyasztók tájékoztatásával kapcsolatos program [4] kiemelte a fogyasztóvédelem fontosságát a szerződésekből alkalmazott tisztességtelen feltételek vonatkozásában; mivel ezt a védelmet vagy a Közösség szintjén összehangolt, vagy közvetlenül a Közösség szintjén hozott törvényi és rendeleti rendelkezéseknek kell biztosítaniuk;
mivel az e két programban "A fogyasztók gazdasági érdekeinek védelme" címszó alatt megállapított elv szerint az áruk megvásárlóit és szolgáltatások igénybe vevőit meg kell védeni attól, hogy az eladó vagy a szolgáltató visszaéljen hatalmával és különösen az egyoldalú szabványszerződésekkel, valamint az alapvető fogyasztói jogoknak a szerződésekből való tisztességtelen kizárásával szemben kell megvédeni őket;
mivel a fogyasztók hatékonyabb védelme a tisztességtelen feltételekre vonatkozó egységes jogszabályok elfogadásával érhető el; mivel e jogszabályokat az eladók és szolgáltatók, valamint a fogyasztók közötti valamennyi szerződésre alkalmazni kell; mivel ennél fogva a munkavállalási szerződéseket, az öröklési jog, a családi jog, valamint a gazdasági társaságok létrehozásával és létesítő okiratával kapcsolatos szerződéseket ki kell zárni ennek az irányelvnek a hatályából;
mivel a fogyasztónak egyenértékű védelemben kell részesülnie akár szóban, akár írásban kötötték meg a szerződést, függetlenül attól, hogy az utóbbi esetben a szerződési feltételeket egy vagy több írat tartalmazza;
mivel ugyanakkor a tagállamok nemzeti jogszabályainak jelenlegi állapotában csak egy részleges harmonizáció tervezhető; mivel ez az irányelv csak a kifejezetten nem egyedi szerződési feltételekkel

foglalkozik; mivel a tagállamok számára meg kell hagyni azt a lehetőséget, hogy a Szerződés rendelkezéseinek tiszteletben tartásával saját nemzeti jogszabályaikban az ebben az irányelvben előírtaknál szigorúbb rendelkezésekkel biztosítsanak magasabb szintű védelmet a fogyasztóknak;

mivel a tagállamoknak azok a törvényi vagy rendeleti rendelkezései, amelyek közvetve vagy közvetlenül meghatározzák a fogyasztói szerződések feltételeit, vélhetően nem tartalmaznak tisztességtelen feltételeket; mivel ezért nem tűnik szükségesnek, hogy alárendeljék ennek az irányelvnek azokat a feltételeket, amelyek kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket, valamint olyan nemzetközi egyezmények alapelveit vagy rendelkezéseit tükrözik, amely egyezményeknek a tagállamok vagy a Közösség aláíró felei; mivel ebben a vonatkozásban az 1. cikk (2) bekezdésében szereplő "kötelező törvényi vagy rendeleti rendelkezések" kifejezés azokat a szabályokat is lefedi, amelyeket a jogszabály szerint akkor kell alkalmazni a szerződő felek között, ha ők másban nem állapodtak meg;

mivel a tagállamoknak ugyanakkor gondoskodniuk kell arról, hogy a szerződések ne tartalmazhassanak tisztességtelen feltételeket, mert ezt az irányelvet kell alkalmazni a közszolgáltatás jellegű üzleti tevékenységekre is;

mivel szükséges, hogy általános jelleggel rögzítsék azokat az ismérveket, amelyek alapján megítélik, hogy tisztességtelenek-e a szerződési feltételek;

mivel a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének a rögzített általános ismérvek alapján történő megítélését, különösen a felhasználók közötti szolidaritást figyelembe vevő közszolgáltatási értékesítési és szolgáltatási tevékenységekben ki kell egészíteni a különféle érintett érdekeltségek átfogó kiértékelését biztosító eszközökkel; mivel ez a jóhiszeműség követelményét valósítja meg; mivel a jóhiszeműség megítélésében különös figyelmet fordítanak a szerződő felek alkupozíciójának erősségére, arra, hogy ösztönözték-e valamilyen módon a fogyasztót a feltétel elfogadására, és hogy az árut vagy szolgáltatást a fogyasztó külön megrendelésére bocsátották-e a fogyasztó rendelkezésére;

mivel a jóhiszeműséggel kapcsolatosan támasztott elvárást az eladó vagy a szolgáltató kielégíti, ha a másik féllel szemben, akinek törvényes érdekeit szem előtt kell tartania, méltányosan és tisztességesen jár el;

mivel ennek az irányelvnek az alkalmazásában a csatolt mellékletben felsorolt feltételek csak jelzés értékűnek tekinthetők, és az irányelv minimális jellege miatt ezeknek a feltételeknek a körét a tagállamok bővíthetik vagy szűkíthetik saját nemzeti jogalkotásukban;

mivel az áruk és szolgáltatások természetének befolyásolnia kell a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének megítélését;

mivel ennek az irányelvnek az alkalmazásában a tisztességtelen jelleg megítélésének nem kell kiterjednie a szerződés elsődleges tárgyát képező, sem pedig a szállított áruk vagy nyújtott szolgáltatások ár/minőség viszonyát meghatározó feltételekre; mivel a szerződés elsődleges tárgyát képező és a szállított áruk vagy nyújtott szolgáltatások ár/minőség viszonyát meghatározó feltételeket mindezek ellenére figyelembe lehet venni egyéb feltételek tisztességes jellegének megítélésénél; mivel ebből következik többek között, hogy a biztosítási szerződésekben a biztosított kockázatot és a biztosító felelősségét egyértelműen meghatározó vagy körülíró feltételek nem vethetők alá ilyen megítélésnek, ha ezeket a korlátozásokat figyelembe veszik a fogyasztó által fizetendő biztosítási díj kiszámításánál;

mivel a szerződéseket egyszerű, érthető nyelven kell megfogalmazni; mivel a fogyasztó számára lehetőséget kell biztosítani, hogy megismerhesse az összes feltételt; és mivel kétség esetén a fogyasztó számára legkedvezőbb értelmezést kell irányadónak elfogadni;

mivel a tagállamok kötelesek gondoskodni arról, hogy ne alkalmazzanak tisztességtelen feltételeket az eladó vagy a szolgáltató fogyasztóval kötött szerződéseiben, de ha a szerződés mégis tartalmaz ilyen feltételeket, akkor azok ne legyenek kötelező érvényűek a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is kötelezi a feleket;

mivel bizonyos esetekben fennáll annak a veszélye, hogy megfosztják a fogyasztót az ezen irányelv által biztosított védelemtől, ha nem tagállam jogát jelölik ki a szerződésre alkalmazandó jogként; mivel ebből következően e veszély elhárítása céljából megfelelő rendelkezéseket kell foglalni ebbe az irányelvbe;

mivel azoknak a személyeknek vagy szervezeteknek, amelyeknek valamely tagállam jogszabályai szerint jogos érdekükben áll a fogyasztók védelme, eljárásindítási lehetőséggel kell rendelkezniük – akár

bíróság előtt a megfelelő peres eljárások megindítására, akár a panaszok eldöntésére hatáskörrel rendelkező közigazgatási szerv előtt – olyan szerződési feltételek, különösen a tisztességtelen feltételek alkalmazása ellen, amelyeket a fogyasztókkal kötendő szerződésekben történő általános használatra dolgoztak ki; mivel azonban ez a lehetőség nem jár együtt az egyes gazdasági ágazatokban alkalmazott általános feltételek előzetes ellenőrzésével;

mivel a tagállamok bíróságainak és közigazgatási szerveinek megfelelő és hatékony eszközökkel kell rendelkezniük ahhoz, hogy megszüntessék a fogyasztókkal kötött szerződésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazását,

ELFOGADTA EZT AZ IRÁNYELVET:

1. cikk

(1) Ennek az irányelvnek az a célja, hogy közelítse a tagállamoknak az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit.

(2) Azok a feltételek, amelyek kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket, valamint olyan nemzetközi egyezmények alapelveit vagy rendelkezéseit tükrözik, amely egyezményeknek a tagállamok vagy a Közösség aláíró, különösen a fuvarozás területén, nem tartoznak az ebben az irányelvben előírt rendelkezések hatálya alá.

2. cikk

Ennek az irányelvnek az alkalmazásában:

a) "tisztességtelen feltételek": a 3. cikkben meghatározott szerződési feltételek;

b) "fogyasztó": minden olyan természetes személy, aki az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén;

c) "eladó vagy szolgáltató": minden olyan természetes vagy jogi személy, aki vagy amely az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körében cselekszik, függetlenül attól, hogy az köz- vagy magánjellegű.

3. cikk

(1) Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

(2) Egy szerződési feltétel minden olyan esetben egyedileg meg nem tárgyalt feltételnek tekintendő, ha azt már előzetesen megfogalmazták, és ezért a fogyasztó nem tudta annak tartalmát befolyásolni, különösen az előzetesen kidolgozott szabványszerződések esetében.

Az a tény, hogy egy feltétel bizonyos elemeit vagy egy kiragadott feltételt egyedileg megtárgyaltak, nem zárja ki ennek a cikknek az alkalmazhatóságát a szerződés többi részére, ha a szerződés átfogó megítélése arra enged következtetni, hogy a szerződés mégiscsak egy előre kidolgozott szabványszerződés.

Olyan esetekben, amikor egy eladó vagy szolgáltató arra hivatkozik, hogy egy szabványfeltételt egyedileg megtárgyaltak, ennek bizonyítása az eladót vagy szolgáltatót terheli.

(3) A melléklet tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők.

4. cikk

(1) A 7. cikk sérelme nélkül, egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét azon áruk vagy szolgáltatások természetének a figyelembevételével kell megítélni, amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre, amely a szerződés megkötését kísérte, valamint a szerződés minden egyéb feltételére vagy egy olyan másik szerződés feltételeire, amelytől e szerződés függ.

(2) A feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az ár vagy díjazás megfelelésére az ellenértékként szállított áruval vagy nyújtott szolgáltatással, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek.

5. cikk

Olyan szerződések esetében, amelyekben a fogyasztónak ajánlott valamennyi feltétel vagy a feltételek némelyike írásban szerepel, ezeknek a feltételeknek világosnak és érthetőnek kell lenniük. Ha egy feltétel értelme kétséges, akkor a fogyasztó számára legkedvezőbb értelmezés az irányadó. Ez az értelmezési szabály nem alkalmazandó a 7. cikk (2) bekezdésében említett eljárások vonatkozásában.

6. cikk

(1) A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.

(2) A tagállamok a szükséges intézkedések megtételével gondoskodnak arról, hogy ha a szerződés szoros kapcsolatban áll a tagállamok területével, a fogyasztó ne veszítse el az ezen irányelv által biztosított védelmet annak következtében, hogy nem tagállam jogát jelölik ki a szerződésre alkalmazandó jogként.

7. cikk

(1) A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.

(2) Az (1) bekezdésben említett eszközök olyan rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek lehetővé teszik, hogy a nemzeti fogyasztóvédelmi jogszabályok szerint jogos érdekekkel rendelkező személyek vagy szervezetek eljárást kezdeményezzenek a vonatkozó nemzeti jogszabály értelmében bíróság vagy illetékes közigazgatási hatóság előtt annak megítélésére, hogy a fogyasztókkal kötendő szerződésekben általános használatra kidolgozott szerződési feltételek tisztességtelenek-e, valamint megfelelő és hatékony eszközökkel élnek azért, hogy megszüntessék az ilyen feltételek alkalmazását.

(3) A saját nemzeti jogszabályok tiszteletben tartásával a (2) bekezdésben említett jogorvoslati eljárások elkülönítve vagy együttesen indíthatók az ellen az azonos gazdasági ágazathoz tartozó több eladó és szolgáltató, illetve szakmai szövetségük ellen, akik illetve amelyek azonos általános szerződési feltételeket vagy hasonló feltételeket használnak, vagy azok használatát javasolják.

8. cikk

A tagállamok az ezen irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a Szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak.

9. cikk

A Bizottság ennek az irányelvnek az alkalmazásáról legkésőbb a 10. cikk (1) bekezdésében említett időponttól számított öt éven belül jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak.

10. cikk

(1) A tagállamok legkésőbb 1994. december 31-ig hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek megfeleljenek. Erről haladéktalanul tájékoztatják a Bizottságot.

Minden 1994. december 31-e után megkötött szerződésre az ebben az irányelvben előírt rendelkezések alkalmazandók.

(2) Amikor a tagállamok elfogadják ezeket a rendelkezéseket, azokban hivatkozni kell erre az irányelvre, vagy azokhoz hivatalos kihirdetésük alkalmával ilyen hivatkozást kell fűzni. A hivatkozás módját a tagállamok határozzák meg.

(3) A tagállamok közlik a Bizottsággal belső joguknak azokat a legfontosabb rendelkezéseit, amelyeket az ezen irányelv által szabályozott területen fogadnak el.

11. cikk

Ennek az irányelvnek a tagállamok a címzettjei.

Kelt Luxembourgban, 1993. április 5-én.

a Tanács részéről

az elnök

N. Helveg Petersen

[1] HL C 73., 1992.3.24., 7. o.

[2] HL C 326., 1991.12.16., 108. o. és HL C 21., 1993.1.25.

[3] HL C 159., 1991.6.17., 34. o.

[4] HL C 92., 1975.4.25., 1. o. és HL C 133., 1981.6.3., 1. o.

MELLÉKLET

A 3. CIKK (3) BEKEZDÉSÉBEN EMLÍTETT FELTÉTELEK

1. Azok a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy:

a) kizárják vagy korlátozzák az eladó vagy szolgáltató jogi felelősségét a fogyasztó halála vagy testi sérülése esetén, amit az eladó vagy szolgáltató cselekedete vagy mulasztása idézett elő;

b) jogellenesen kizárják vagy korlátozzák a fogyasztó törvényes jogait az eladóval vagy szolgáltatóval, illetve más féllel szemben arra az esetre, ha az eladó vagy szolgáltató valamely szerződéses kötelezettségét egyáltalán nem vagy csak részben vagy hibásan teljesíti, ideértve a beszámítás lehetőségét is az eladót vagy szolgáltatót megillető tartozás kiegyenlítésére;

c) a fogyasztóra nézve kötelező a szerződés, míg az eladó vagy szolgáltató szerződési kötelezettségeinek teljesítése olyan feltételhez kötött, amelynek megvalósítása csak az eladó vagy szolgáltató szándékától függ;

d) engedélyezik az eladó vagy szolgáltató számára a fogyasztó által megfizetett összegek megtartását olyan esetekben, amikor a fogyasztó úgy dönt, hogy nem köt szerződést vagy nem teljesíti a szerződési feltételeket, ugyanakkor nem teszik lehetővé a fogyasztó számára, hogy az eladótól vagy szolgáltatótól ugyanakkora összeget kapjon abban az esetben, ha a szerződést az eladó vagy a szolgáltató mondja fel;

e) a kötelezettségét nem teljesítő fogyasztótól aránytalanul magas összeg megfizetését követelik meg kártérítés címén;

f) engedélyezik az eladó vagy szolgáltató számára, hogy saját belátása szerint felbontsa a szerződést, ugyanakkor ezt a lehetőséget nem biztosítják a fogyasztó számára, illetve engedélyezik az eladó vagy szolgáltató számára a még nem teljesített szolgáltatások ellenértékéért megfizetett összegek megtartását olyan esetekben, amikor az eladó vagy szolgáltató bontja fel a szerződést;

g) feljogosítják az eladót vagy szolgáltatót a határozatlan idejű szerződés felmondására ésszerű felmondási idő alkalmazása nélkül, kivéve az olyan eseteket, amikor ezt az eladó vagy szolgáltató komoly indokkal teszi;

h) a fogyasztó ellentétes tartalmú nyilatkozatának hiányában az eladó vagy szolgáltató automatikusan meghosszabbít egy határozott időre kötött szerződést, míg ha a fogyasztó nem kívánja meghosszabbítani a szerződést, e szándékának kifejezésre juttatásához a szerződés lejáratához képest túlzottan korai határidőt szabnak meg;

i) a fogyasztót visszavonhatatlanul kötelezik olyan feltételek vonatkozásában, amelyek alapos megismerésére nem volt tényleges lehetősége a szerződés megkötése előtt;

j) feljogosítják az eladót vagy szolgáltatót a szerződési feltételek egyoldalú megváltoztatására a szerződésben feltüntetett és érvényes indok nélkül;

k) feljogosítják az eladót vagy szolgáltatót, hogy a szállítandó áruk vagy nyújtandó szolgáltatások jellemzőit érvényes indok nélkül egyoldalúan megváltoztassa;

l) előírják, hogy az áruk vagy szolgáltatások árának meghatározása a szállítás időpontjában történik, vagy engedélyezik az áru eladójának vagy a szolgáltatás nyújtójának, hogy egyoldalúan megemelve az árakat, mindkét esetben anélkül, hogy ennek megfelelő jogot biztosítanának a fogyasztó számára a szerződés felmondására abban az esetben, ha a megemelt ár lényegesen magasabb annál, mint amiben a szerződés megkötésekor megállapodtak;

m) megadják a jogot az eladó vagy szolgáltató számára annak megállapítására, hogy az áruk vagy szolgáltatások megfelelnek-e a szerződésnek, illetve megadják azt a kizárólagos jogot, hogy a szerződés bármely feltételét az eladó vagy szolgáltató értelmezze;

n) korlátozzák az eladó vagy szolgáltató felelősségét a nevében eljáró képviselők által vállalt kötelezettségek vonatkozásában, illetve az eladó vagy szolgáltató kötelezettségeinek teljesítését sajátos alakiságoknak rendelik alá;

o) kötelezik a fogyasztót kötelezettségei teljesítésére akkor is, amikor az eladó vagy szolgáltató nem teljesíti saját kötelezettségeit;

p) az eladó vagy szolgáltató számára biztosítják a jogot szerződéses jogai és kötelezettségei átruházására, ha ez a fogyasztó hozzájárulása nélkül csökkentheti a fogyasztó számára nyújtott garanciákat;

q) kizárják vagy gátolják a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában, vagy más jogorvoslati lehetőség igénybe vételében, különösen arra kötelezve a fogyasztót, hogy csak jogszabályi rendelkezések által nem kötött döntőbíróshoz fordulhat, jogtalanul korlátozva a rendelkezésére álló bizonyítékokat, vagy olyan bizonyítási terhet róva a fogyasztóra, amelyet az alkalmazandó jog értelmében rendesen a másik szerződő félnek kellene viselnie.

2. A g), j) és l) pontok hatálya

a) A g) pont nem akadályozza azoknak a feltételeknek az alkalmazását, amelyek révén pénzügyi szolgáltatások nyújtója fenntartja a jogát határozatlan időre kötött szerződés felmondási idő nélküli egyoldalú felmondására, ha erre érvényes indoka van, azzal a kikötéssel, hogy a pénzügyi szolgáltatások nyújtója köteles erről a másik szerződő felet vagy feleket haladéktalanul értesíteni.

b) A j) pont nem akadályozza azoknak a feltételeknek az alkalmazását, amelyek szerint a pénzügyi szolgáltatások nyújtója fenntartja a jogát a fogyasztó által fizetendő vagy őt megillető kamatláb vagy a pénzügyi szolgáltatások nyújtásáért fizetendő bármilyen más összeg értesítés küldése nélküli megváltoztatására, ha erre érvényes indoka van, azzal a kikötéssel, hogy a pénzügyi szolgáltatások nyújtója köteles erről a másik szerződő felet vagy feleket a lehető legrövidebb időn belül értesíteni, és hogy az utóbbi jogosult a szerződést azonnali hatállyal felmondani.

A j) pont sem akadályozza azoknak a feltételeknek az alkalmazását, amelyek szerint az eladó vagy szolgáltató fenntartja a jogát határozatlan időre szóló szerződés feltételeinek egyoldalú megváltoztatására, azzal a kikötéssel, hogy az eladó vagy szolgáltató köteles erről a másik szerződő felet vagy feleket ésszerű időn belül értesíteni, és hogy az utóbbi jogosult a szerződést azonnali hatállyal felmondani.

c) A g), j) és l) pont nem alkalmazható a következő ügyletekre:

- olyan tranzakciók, amelyek olyan átruházható értékpapírokra, pénzügyi eszközökre és más termékekre vagy szolgáltatásokra vonatkoznak, amelyek ára értéktőzsdei, árindex, vagy pénzügyi árfolyam-ingadozásokhoz kapcsolódik, amelyek alakulására az eladó vagy szolgáltató nem képes befolyást gyakorolni;

- külföldi fizetőeszköz, utazási csekk vagy külföldi fizetőeszközben kiállított nemzetközi pénzesutalvány vételére vagy eladására irányuló szerződések.

d) A j) pont nem akadályozza árindexálási záradékok alkalmazását, amennyiben azok megengedettek, és az árváltoztatási módszerről egyértelmű leírás áll rendelkezésre.

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (tizedik tanács) C630/23 ügyben

2025. április 30. (*)

„ Előzetes döntéshozatal – Fogasztóvédelem – 93/13/EGK irányelv – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – Devizában nyilvántartott lízingszerződés – 6. és 7. cikk – Az árfolyamkockázatot a fogyasztóra hárító szerződési feltétel – Az ilyen kikötés tisztességtelen jellege megállapításának joghatásai – A szerződés érvénytelensége – E szerződés teljes egészében való semmissé nyilvánításának joghatásai ”

A C-630/23. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Kúria (Magyarország) a Bírósághoz 2023. október 17-én érkezett, 2023. szeptember 26-i határozatával terjesztett elő a

ZH,

KN

és

az **AxFina Hungary Zrt.**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (tizedik tanács),

tagjai: D. Gratsias tanácselnök, E. Regan és B. Smulders (előadó) bírák,

főtanácsnok: D. Spielmann,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következő által előterjesztett észrevételeket:

- ZH és KN képviseletében Marcingós L. ügyvéd,
- az AxFina Hungary Zrt. képviseletében Stanka G. ügyvéd,
- a magyar kormány képviseletében Fehér M. Z. és Szíjjártó K., meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében P. Kienapfel és Teleki Zs., meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 288. o.) 1. cikke (2) bekezdésének, 6. cikke (1) bekezdésének és 7. cikke (1) bekezdésének értelmezésére irányul.
- 2 E kérelmet a ZH és KN (a továbbiakban együtt: a két fogyasztó), valamint az AxFina Hungary Zrt. (a továbbiakban: AxFina) között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgyát az AxFina és ZH között létrejött, devizában nyilvántartott lízingszerződésben szereplő, árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés (a továbbiakban: árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés) elhagyásának jogkövetkezményei képezik.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 93/13 irányelv huszonegyedik és huszonnegyedik preambulumbekendése kimondja: „mivel a tagállamok kötelesek gondoskodni arról, hogy ne alkalmazzanak tisztességtelen feltételeket az eladó vagy a szolgáltató fogyasztóval kötött szerződéseiben, de ha a szerződés mégis tartalmaz ilyen feltételeket, akkor azok ne legyenek kötelező érvényűek a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is kötelezi a feleket
[...]
mivel a tagállamok bíróságainak és közigazgatási szerveinek megfelelő és hatékony eszközökkel kell rendelkezniük ahhoz, hogy megszüntessék a fogyasztókkal kötött szerződésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”
- 4 Ezen irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében: „Azok a feltételek, amelyek kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket, valamint olyan nemzetközi egyezmények alapelveit vagy rendelkezéseit tükrözik, amely egyezményeknek a tagállamok vagy [az Európai] Közösség aláírói, különösen a fuvarozás területén, nem tartoznak az ebben az irányelvben előírt rendelkezések hatálya alá.”
- 5 Az említett irányelv 6. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik: „A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”
- 6 Ugyanezen irányelv 7. cikke (1) bekezdésének a szövege a következő: „A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

A magyar jog

A régi Polgári Törvénykönyv

- 7 A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény alapügyre alkalmazandó változatának (a továbbiakban: régi Ptk.) 209/A. §-a előírja, hogy a fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, továbbá az eladó vagy szolgáltató által egyoldalúan, előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalt tisztességtelen kikötés semmis. E 209/A. § értelmében a semmisségre csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni.
- 8 A régi Ptk. 237. §-ának (1) bekezdéséből kitűnik, hogy érvénytelen szerződés esetén az e szerződés megkötése előtt fennállott helyzetet kell visszaállítani.
- 9 E törvénykönyv 237. §-ának (2) bekezdése értelmében: „Ha a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet nem lehet visszaállítani, a bíróság a szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánítja. Az érvénytelen szerződést érvényessé lehet nyilvánítani, ha az érvénytelenség oka – különösen uzsorás szerződés, a felek szolgáltatásainak feltűnő aránytalansága esetén az aránytalan előny kiküszöbölésével – megszüntethető. Ezekben az esetekben rendelkezni kell az esetleg ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás visszatérítéséről.”
- 10 Az említett törvénykönyv 361. §-ának (1) bekezdéséből kitűnik, hogy az a személy, aki másnak rovására jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, köteles ezt az előnyt visszatéríteni.

- 11 Ugyanezen törvénykönyv 363. §-a értelmében: „[a] gazdagodással kapcsolatos vagyoni előnyök visszatérítésére a jogalap nélküli birtoklásra vonatkozó szabályokat [...] kell alkalmazni; a visszatérítésre köteles személy a dologra fordított szükséges költségei megtérítését követelheti.”

A DH1 törvény

- 12 A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvénynek (a továbbiakban: DH1 törvény) az alapügyre alkalmazandó változata 3. §-ának (1) és (2) bekezdése értelmében:

„(1) A fogyasztói kölcsönszerződésben – az egyedileg megtárgyalt szerződési feltétel kivételével – semmis az a kikötés, amely szerint a pénzügyi intézmény a kölcsön-, illetve a lízingtárgy megvásárlásához nyújtott finanszírozási összeg folyósítására a vételi, a tartozás törlesztésére pedig az eladási vagy egyébként a folyósításkor meghatározott árfolyamtól eltérő típusú árfolyam alkalmazását rendeli.

(2) Az (1) bekezdés szerinti semmis kikötés helyébe [...] mind a folyósítás, mind pedig a törlesztés (ide értve a törlesztőrészlet és a devizában megállapított bármilyen költség, díj vagy jutalék fizetését) tekintetében a Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamának alkalmazására irányuló rendelkezés lép.”

A DH2 törvény

- 13 A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 törvény) az alapügyben alkalmazandó változata 3. §-ának (1) bekezdése az alábbiakat írja elő:

„A [DH1 törvény] 3. § (1) bekezdése szerinti semmis kikötés alkalmazása esetén a semmis kikötés alapján folyósított és a (2) bekezdés szerinti módon átszámított kölcsön, valamint a semmis kikötésnek megfelelően teljesített és a (2) bekezdés szerinti módon átszámított törlesztőrészletek közötti különbséget összegét árfolyamrészből származó túlfizetésként kell elszámolni a fogyasztó javára.”

- 14 A DH2 törvény 37. §-ának (1) bekezdése értelmében: E törvény hatálya alá tartozó szerződések tekintetében a szerződés érvénytelenségének vagy a szerződés egyes rendelkezései érvénytelenségének [...] megállapítását – az érvénytelenség okától függetlenül – a bíróságtól a fél csak az érvénytelenség jogkövetkezményeinek – a szerződés érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánításának – alkalmazására is kiterjedően kérheti. [...]”

A DH7 törvény

- 15 Egyes fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintra átváltásával kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2015. évi CXLV. törvény alapeljárásra alkalmazandó változatának (a továbbiakban: DH7 törvény) 3. §-a a következőket írja elő:

„A pénzügyi intézmény köteles az e törvény hatálya alá tartozó

a) devizaalapú kölcsönszerződések alapján fennálló, devizában nyilvántartott követelését a 4. alcímben foglaltak alapján forintkövetelésre átváltani (a továbbiakban: forintra átváltás),

b) már felmondott fogyasztóval kötött devizaalapú kölcsönszerződésből eredő devizában nyilvántartott követelését az 5. alcímben foglaltak alapján forintkövetelésre átváltani.”

- 16 A DH7 törvény 9. §-ának (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik: „A devizaalapú kölcsönszerződések ezen alcím szerinti módosítása az ügyleti kamat, díj, költség mértéke tekintetében az érintett fogyasztóra nem lehet hátrányosabb.”

- 17 E törvény 12. §-ának (1) bekezdése értelmében: „A forintra átváltásnál alkalmazott árfolyam a 2015. augusztus 19. napján az MNB által hivatalosan jegyzett devizaárfolyam.”

- 18 Az említett törvény 15. §-ának (1) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik: „A már felmondott devizaalapú kölcsönszerződésből eredő, devizában nyilvántartott követelést a pénzügyi intézmény az ezen alcímben meghatározottak szerint, a 12. § (1) bekezdésében rögzített árfolyamon forintkövetelésre váltja át.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 19 2007. június 21-én ZH egy gépjármű megvásárlása céljából devizában – konkrétan svájci frankban (CHF) – nyilvántartott lízingszerződést kötött az AxFinával, KN pedig egyetemleges felelősséget vállalt ZH szerződéses kötelezettségeinek teljesítéséért. A felek megállapodtak abban, hogy az alapügy tárgyát képező hitelt 120 havi fix, forintban (HUF) meghatározott törlesztőrészletben kell visszafizetni. E szerződés ezenkívül tartalmazta az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötést, amelynek értelmében e deviza árfolyamának változását az említett szerződés lejártakor elszámolják, és ez azt eredményezte, hogy az említett devizának a forinthez viszonyított felértékelődéséhez kapcsolódó kockázat teljes egészében a két fogyasztót terheli.
- 20 Az AxFina a két fogyasztónak felróható fizetési késedelmek miatt 2013. május 7-én azonnali hatállyal felmondta a lízingszerződést, amivel az e szerződésből eredő, forintban számított teljes tartozás egy összegben esedékessé vált. E tartozásból az AxFina levonta többek között a DH2 törvény 3. §-ának (1) bekezdésében előírt elszámolásból eredő összeget mint a DH1 törvény 3. §-ának (1) bekezdése szerinti árfolyamrésből származó túlfizetést, valamint az érintett gépjármű értékesítéséből származó összeget.
- 21 Az AxFina keresetet indított annak érdekében, hogy abban az esetben, ha az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés tisztességtelen jellegét, és következképpen az említett szerződés érvénytelenségét megállapítják, ugyanezen szerződést a megkötésének időpontjára visszamenőleges hatállyal nyilvánítsák érvényesnek, és a két fogyasztót egyetemleges kötelezzék 1 637 682 HUF (hosszvetőleg 4000 euró) tőke és késedelmi kamata megfizetésére. Ezen összegből 972 960 HUF (hosszvetőleg 2250 euró) árfolyamkockázat címén fizetendő.
- 22 Ítéletében az első fokon eljáró bíróság, bár megállapította az alapügy tárgyát képező lízingszerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés tisztességtelen jellege miatti érvénytelenségét, kimondta, hogy a két fogyasztó mindemellett korlátozott mértékben köteles viselni ezt a kockázatot. E célból e bíróság az AxFina e szerződés alapján fennálló, általa érvényesnek nyilvánított követelését csökkentette azzal az összeggel, amely ZH ahhoz a helyzethez képest bekövetkező veszteségének felel meg, mint ha az említett szerződést forintban határozták volna meg.
- 23 A két fogyasztó által ezen ítélettel szemben benyújtott fellebbezés tárgyában eljáró bíróság helybenhagyta ezt az ítéletet. Álláspontja szerint az említett ítéletben elfogadott megoldás lehetővé tette az e fogyasztóknak az árfolyamkockázatra vonatkozó feltétel által okozott érdeksérelem kiküszöbölését. Ezenkívül szerinte az említett szerződésben előírt szolgáltatások irreverzibilitása kizárta annak a helyzetnek a helyreállítását, amelyben az említett fogyasztók az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés hiányában lettek volna.
- 24 Ugyanezen fogyasztók a másodfokú ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Kúriához (Magyarország). Ennek keretében többek között az AxFina által benyújtott eredeti keresetet elutasító döntés hozatalát kérik, arra hivatkozva, hogy ellentétes az uniós joggal azon megoldás kizárása, amely azon helyzet visszaállítására irányul, amelyben ők az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés hiányában lettek volna, és hogy a bíróság egyébiránt nem módosíthatja e tisztességtelen kikötés tartalmát.
- 25 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy ily módon a devizában nyilvántartott lízingszerződés sorsáról kell határoznia abban az esetben, ha az e szerződésben szereplő valamely kikötést, amelynek értelmében az árfolyamkockázatot teljes egészében az érintett fogyasztó viseli, tisztességtelennek minősítenek amiatt, hogy e fogyasztót nem megfelelően tájékoztatták e kockázat jellegéről, és ha ezen, az említett szerződés elsődleges tárgyát meghatározó kikötés elhagyása ugyanezen szerződés egészének érvénytelenségét eredményezné.
- 26 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság először is kifejti, hogy a magyar jogban a szerződés teljes érvénytelenségének a jogkövetkezményeit a régi Ptk. 237. §-ának (1) és (2) bekezdése szabályozza. E rendelkezés értelmében ezen érvénytelenség elsődlegesen alkalmazandó és „egymással egyenrangú” jogkövetkezménye vagy az eredeti állapot helyreállítása, vagy – ha az érvénytelenség oka kiküszöbölhető – a szerződés *ex tunc* hatályú érvényessé nyilvánítása, és erre az érvényessé nyilvánításra többek között akkor kerülhet sor, ha az e szerződés megkötése előtti állapot helyreállítása nem lehetséges. Amennyiben az ilyen érvényessé nyilvánítás sem lehetséges, az eljáró bíróság az említett szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánítja, és rendelkezik az esetleg ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének megtérítéséről.
- 27 Ami különösen a DH1 és a DH2 törvény hatálya alá tartozó olyan szerződéseket illeti, mint az alapügyben szóban forgó lízingszerződés, a DH2 törvény 37. §-ának (1) bekezdése értelmében csak a szerződés érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítására kerülhet sor, és így e

- rendelkezés kizárja az eredeti állapot helyreállítását. Hasonlóképpen, a magyar jogirodalom és ítélkezési gyakorlat szerint a hitelmegállapodások és a lízingszerződések jellegére tekintettel az ilyen szerződések érvénytelensége esetén nem képzelhető el az eredeti állapot helyreállítása.
- 28 Ennek keretében a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy bár a Bíróság több alkalommal, többek között a 2023. április 27-i AxFina Hungary ítéletben (C-705/21, EU:C:2023:352) és a 2023. június 15-i Bank M. (A szerződés semmisségének következményei) ítéletben (C-520/21, EU:C:2023:478) állást foglalt a 93/13 irányelvre tekintettel fennálló jogkövetkezményekről, egy olyan kikötés tisztességtelen jellege miatt, amelynek elhagyása az érintett szerződés érvénytelenségét vonja maga után, az ezen ítéletekből eredő ítélkezési gyakorlat nem vonatkozik a magyar szabályozás és gyakorlat értelmezésére vonatkozó valamennyi releváns kérdésre, és nem minden esetben egyeztethető össze azokkal.
- 29 A jelen ügyben a DH1 és a DH2 törvény alkalmazása azzal a hatással járna, hogy az alapügyben szóban forgó lízingszerződés alapján nyújtandó szolgáltatás értéke – akár svájci frankban, akár forintban – mindig kiszámítható, még az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés „kiesése esetén” is, ami lehetővé teszi a szerződés számára, hogy továbbra is kifejtse joghatásait. Általánosabban fogalmazva, a magyar jogban a szerződés érvénytelensége nem feltétlenül jár annak megsemmisítésével, így logikusan helytelen következtetés lenne az *in integrum restitutió*t az ilyen megsemmisítés egyetlen lehetséges jogkövetkezményének tekinteni.
- 30 A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben hangsúlyozza, hogy a 93/13 irányelv, amely e területen csak minimumharmonizációt valósított meg, nem szabályozza kifejezetten azt a kérdést, hogy milyen jogkövetkezmények alkalmazandók a szerződés érvénytelenségének esetére. Ennélfogva e következmények meghatározása a tagállamok eljárási autonómiájának körébe tartozik, azzal a megkötéssel, hogy a nemzeti bíróság köteles gondoskodni arról, hogy az érintett fogyasztó végső soron abba a helyzetbe kerüljön, amelyben akkor lett volna, ha a tisztességtelennek nyilvánított kikötés soha nem létezett volna.
- 31 Így a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy nem kell-e úgy tekinteni, hogy valamely szerződés a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében véve a tisztességtelen feltételek kihagyásával „is teljesíthető”, ha e szerződés egészének a valamely, tisztességtelennek minősített kikötésének elhagyását követő érvénytelensége esetén a nemzeti bíróság a nemzeti jogszabályai alapján az említett szerződést a szerződés megkötésének időpontjára visszamenőleges hatállyal érvényesnek nyilváníthatja oly módon, hogy az abban foglalt tisztességtelen kikötés semmilyen kötelezettséget nem ró az érintett fogyasztóra, míg ugyanezen szerződés egyéb, nem tisztességtelen kikötései továbbra is ugyanúgy kötik a feleket.
- 32 Az ilyen megoldás a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint nem jár az ítélkezési gyakorlat szerinti tiltott szerződésmódosítással, mivel az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés kiesik, és az alapügyben szóban forgó lízingszerződés e kikötés nélkül is fennmaradhat. E szerződés jellege sem módosul, mivel a kölcsön pénznevére alapuló elszámolás fennmarad, azzal, hogy az árfolyamkockázatot immár a hitelintézet viseli.
- 33 Egyébiránt a tisztességtelen kikötés egyszerű elhagyásához kapcsolódó visszatartó hatás a szankciók arányossága elvének tiszteletben tartása mellett biztosított, azaz az érintett kölcsön fogyasztóra nézve kedvezőbb, a devizához igazodó kamatmértékkel marad fenn, anélkül azonban, hogy a konstrukció szerinti „ellentételezés”, a fogyasztó által viselt árfolyamkockázat azt kompenzálná, mivel a hitelintézet köteles visszatéríteni az említett fogyasztónak az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés alapján beszedett összegeket.
- 34 A kérdést előterjesztő bíróság abban az esetben, ha az általa javasolt értelmezés nem egyeztethető össze az uniós joggal, arra kéri a Bíróságot, hogy adjon iránymutatást arra vonatkozóan, hogy milyen jogkövetkezményeket vonhat le közvetlenül e jogból egy érvénytelen szerződés esetén, amennyiben úgy véli, hogy ebben az esetben a belső jogát *contra legem* kellene értelmeznie.
- 35 Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy az alapügyben szóban forgó lízingszerződés a DH7 törvény hatálya alá is tartozik. E törvény értelmében az e szerződésből eredő követeléseket a jövőre nézve a 2015. augusztus 19. napján a Magyar Központi Bank által hivatalosan jegyzett devizaárfolyamon forintkövetelésre kell átváltani. E tekintetben a DH7 törvény szabályozásából és jogalkotói indokolásából nem következik, hogy a felek jogaiban és kötelezettségeiben az érvénytelenséggel előidézett egyenlőtlenség kiküszöbölését célozná, hanem éppen ellenkezőleg, a jogalkotó általános jelleggel a nagyszámú érvényes szerződés esetén kívánta a fogyasztókat mentesíteni az árfolyamkockázat jövőbeni viselése alól.
- 36 Mindemellett e bíróság hajlik annak megállapítására, hogy bár az olyan kötelező érvényű törvényi rendelkezéseket tükröző szerződési feltételek, mint amilyen rendelkezések a DH7 törvényben szerepelnek, nem tartoznak a 93/13 irányelv rendelkezéseinek hatálya alá, e törvény mindazonáltal ellentétes ezen

irányelvvel, mivel az bizonyos mértékű árfolyamkockázat viselését hárítja az érintett fogyasztóra, noha e fogyasztót teljes mértékben mentesíteni kell az alól, így az említett törvény alkalmazását mellőzni kell.

- 37 E körülmények között a Kúria úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1 Helyes-e a [93/13 irányelv] 6. cikk[e] (1) bekezdésének »a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető« fordulatát úgy értelmezni, amely szerint teljesíthető a devizaalapú fogyasztói szerződés főszolgáltatásának körébe tartozó, az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a fogyasztóra telepítő szerződési kikötés figyelmen kívül hagyásával a szerződés, tekintettel arra, hogy a tagállami jog a devizaátváltási mechanizmust kötelező törvényi rendelkezésekkel szabályozza?

Összeegyeztethető-e a 93/13 irányelv 1. cikk[ének] (2) bekezdésével, 6. cikk[ének] (1) bekezdésével, valamint 7. cikk[ének] (1) bekezdésével az olyan tagállami bírósági jogalkalmazás, amely (a tagállami jog irányelv fényében történő értelmezése alapján és az Európai Unió Bírósága által adott jogértelmezési elveket követve) a jogalap nélküli gazdagodás elveinek figyelembevételével

a) úgy rendeli el visszatéríteni (vagy elszámolni) a fogyasztónak azokat az összegeket, amelyeket a hitelező a tisztességtelennek ítélt feltétel alapján szedett be, hogy erről nem *in integrum restitutio* keretében rendelkezik, mert a tagállami jog speciális rendelkezése az érvénytelenség e lehetséges jogkövetkezményét kizárja, és nem önállóan a jogalap nélküli gazdagodás szabályait alkalmazza, mert ilyen jogkövetkezményt a tagállami jog nem fűz a szerződés érvénytelenségéhez, hanem [e] fogyasztót úgy mentesíti a számára különösen hátrányos következménytől[,] és egyben a szerződő felek közötti szerződéses egyensúlyt úgy állítja helyre a semmisség tagállami jog szerinti elsődleges jogkövetkezményének, a szerződés érvényessé nyilvánításának alkalmazásával, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, ugyanakkor a szerződés további (nem tisztességtelen) elemei (beleértve a szerződéses kamatot és egyéb díjakat is) változatlan feltételekkel továbbra is kötik a feleket[;]

b) abban az esetben, ha az érvényessé nyilvánítás nem lehetséges, az érvénytelenség jogkövetkezményét úgy vonja le, hogy a szerződést az elszámolás érdekében az ítélethozatalig hatályossá nyilvánítja, és a felek között a jogalap nélküli gazdagodás elveinek alkalmazásával számol el?

2) A fenti okból érvénytelen szerződés jogkövetkezményének levonásakor félretehető-e az utóbb hatályba lépett tagállami jogszabály jövőre nézve történő forintosítást előíró rendelkezése, mivel az, az átváltási árfolyam meghatározásának következtében bizonyos mértékű árfolyamkockázat viselését hárítaná arra a fogyasztóra is, akit az árfolyamkockázat viselése alól – a tisztességtelen szerződési kikötés miatt – teljes egészében mentesíteni kellene?

3) Amennyiben az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonására az uniós joggal összhangban sem az érvényessé, sem a hatályossá nyilvánítással nem kerülhet sor, úgy *contra legem*, függetlenül a tagállam jogkövetkezményekre vonatkozó szabályozásától, kizárólag uniós jogi alapon milyen dogmatikai alapon, milyen jogkövetkezmény levonására kerülhet sor annak figyelembevételével, hogy a 93/13 irányelv az érvénytelenség jogkövetkezményét nem szabályozza?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első és a harmadik kérdésről

- 38 Az első és a harmadik kérdés arra vonatkozik, hogy a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése, 6. cikkének (1) bekezdése és 7. cikkének (1) bekezdése milyen módon határozza meg azokat a részletes szabályokat, amelyek alapján értékelni kell azon, devizában nyilvántartott lízingszerződés fennmaradásának lehetőségét, amelyből az e devizához kapcsolódó árfolyamkockázatot teljes egészében az érintett fogyasztóra terhelő kikötést mint tisztességtelent eltávolították.

- 39 Előjáróban pontosítani kell, hogy mivel e kérdések a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése alapján tisztességtelennek nyilvánított feltételt tartalmazó szerződésre vonatkoznak, e kérdések szükségképpen azt feltételezik, hogy e kikötés ezen irányelv hatálya alá tartozik, tehát az irányelv 1. cikkének (2) bekezdése alapján – amely kizárja ezen irányelv hatálya alól többek között a kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket tükröző szerződési feltételeket – nem vonható ki az irányelv hatálya alól.
- 40 E tekintetben, noha a kérdést előterjesztő bíróság az első kérdésében „törvényi rendelkezések[ben előírt]” „devizaátváltási mechanizmusra” hivatkozik, a Bíróság rendelkezésére álló iratokban semmi nem utal arra, hogy az említett feltétel, amely magára az árfolyamkockázatra, nem pedig a deviza átváltásának módjára vonatkozik, tükrözné az ilyen rendelkezések tartalmát, mivel e bíróság egyébiránt nem fejti ki azokat az okokat, amelyek miatt mindemellett szükséges lenne, hogy a Bíróság értelmezze a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdését.
- 41 E körülmények között meg kell állapítani, hogy az együttesen vizsgálendő első és harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését – ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben – úgy kell-e értelmezni, hogy az lehetővé teszi annak megállapítását, hogy a devizában nyilvántartott olyan lízingszerződés, amely az e devizához kapcsolódó árfolyamkockázatot az érintett fogyasztóra hárító kikötés mint tisztességtelen kikötés elhagyása folytán érvénytelenné vált, az első rendelkezés értelmében „a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető”, ha e szerződés olyan nemzeti jogszabály hatálya alá tartozik, amely az ilyen szerződések érvénytelenségének jogkövetkezményeként azt írja elő, hogy e fogyasztót kizárólag a tisztességtelen kikötés hátrányos hatásai alól kell teljes mértékben mentesíteni, miközben e szerződés többi elemének érvényessége és kötelező jellege fennmarad. Nemleges válasz esetén e bíróság ezenkívül azon jogkövetkezmények tisztázását kéri, amelyeket ugyanezen szerződés érvénytelenségéből le kell vonnia, miközben rámutat, hogy ebben az esetben lehetséges, hogy belső jogát *contra legem* kell értelmeznie.

A szerződéseknél a tisztességtelen feltételek kihagyása esetén való fennmaradására vonatkozó lehetőségről

- 42 Az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy tekintettel arra, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első tagmondata előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. E szabály olyan kógens rendelkezés, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse (2024. április 9-i Profi Credit Polska [Jogerős határozattal befejezett eljárás újraindítása] ítélet, C-582/21, EU:C:2024:282, 73. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 43 Egyébiránt a fogyasztóvédelemhez fűződő közérdek jellegére és fontosságára tekintettel a 93/13 irányelv – amint az 7. cikkének az irányelv huszonnegyedik preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett (1) bekezdéséből következik – arra kötelezi a tagállamokat, hogy rendelkezzenek megfelelő és hatékony eszközökről annak érdekében, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását (2024. április 9-i Profi Credit Polska [Jogerős határozattal befejezett eljárás újraindítása] ítélet, C-582/21, EU:C:2024:282, 73. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 44 Ehhez a nemzeti bíróságoknak mellőzniük kell a tisztességtelen szerződési feltételek alkalmazását annak érdekében, hogy azok ne váltsanak ki kötelező joghatásokat a fogyasztó vonatkozásában, kivéve ha ezt a fogyasztó ellenzi (2020. július 9-i Raiffeisen Bank és BRD Groupe Société Générale ítélet, C-698/18 és C-699/18, EU:C:2020:537, EU:C:2019:537, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 45 Ebből következik, hogy egy tisztességtelennek min  s  tott szerződési feltételt főszabály szerint   gy kell tekinteni, mint amely nem is létezett, úgyhogy a fogyasztóra nézve nem fejthet ki joghatást. Ennélfogva egy ilyen kikötés tisztességtelen jellege bírósági megállapításának főszabály szerint azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett kikötés hiányában lenne (2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmisségének következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 46 A nemzeti bíróság azon kötelezettsége, hogy mell  zza az olyan tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazását, amely jogalap nélkül kifizetettnek bizonyuló összegek fizetésére kötelez, főszabály szerint ezzel egyező összegű visszafizetési kötelezettséget eredményez, amennyiben az ilyen visszafizetési kötelezettség hiánya k  ts  g  ss   tehetné azt a visszatart  t hatást, amelyet a 93/13 írányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 6. cikkének (1) bekezdése kívánt f  zni a fogyasztók és az

- eladók vagy szolgáltatók között megkötött szerződésekben foglalt kikötések tisztességtelen jellegének megállapításához (2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmisségének következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 47 Ezenkívül, bár az említett irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első tagmondata pontosítja, hogy a tagállamok előírják, hogy „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint” a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztókra nézve, az ugyanezen irányelvben a fogyasztók számára garantált védelemnek a nemzeti jog által történő átvétele ugyanakkor nem változtathat e védelem terjedelmén, és ennél fogva lényegén (2024. december 12-i Kutxabank ítélet, C-300/23, EU:C:2024:1026, 160. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 48 Következésképpen, bár a tagállamok feladata az, hogy a nemzeti joguk által meghatározzák a valamely szerződésben foglalt kikötés tisztességtelen jellege megállapításának és e megállapítás konkrét joghatásai érvényesülésének módját, a tisztességtelen jelleg megállapításának lehetővé kell tennie azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó ezen tisztességtelen feltétel hiányában találná magát; többek között azzal, hogy a fogyasztó számára biztosítja az eladó vagy szolgáltató jogalap nélküli – a fogyasztó kárára az említett tisztességtelen feltétel alapján való – gazdagodásának visszatérítéséhez való jogot (2024. április 25-i Caixabank [Elévülési idő] ítélet, C-484/21, EU:C:2024:360, 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 49 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság által nyújtott magyarázatokból az következik, hogy az olyan devizaalapú lízingszerződéseket illetően, amelyek az árfolyamkockázatra vonatkozó tisztességtelen kikötést tartalmaznak, és amelyek e kikötés elhagyása következtében érvénytelenné váltak, a magyar jog olyan megoldást ír elő, amely nem más, mint a DH2 törvény 37. §-ának (1) bekezdése szerinti „érvényessé” vagy „a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá” nyilvánítás. Ennek keretében a DH1 törvény 3. §-a olyan devizaátvételi mechanizmust ír elő, amely biztosítja, hogy az érintett szerződés alapján nyújtandó szolgáltatások értékét az árfolyamkockázatra vonatkozó tisztességtelen kikötés elhagyását követően továbbra is ki lehessen számítani.
- 50 E bíróság, amint azt kifejti, abból az előfeltevésből indul ki, hogy az ilyen megoldás tiszteletben tartja a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első tagmondatából eredő, a jelen ítélet 42–48. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatban értelmezett követelményeket, mivel e megoldás egyszerre teszi lehetővé azt, hogy az érintett fogyasztók teljes mértékben mentesüljenek az általuk kötött szerződésben szereplő, árfolyamkockázatra vonatkozó tisztességtelen kikötés alól, miközben e szerződés összes többi kikötése hatályban marad, és e megoldás egyúttal biztosítja az e tisztességtelen kikötés elhagyásához kapcsolódó visszatartó hatást. Az említett megoldás végrehajtását követően ugyanis már nem e fogyasztók, hanem az érintett hitelintézet viseli az említett tisztességtelen feltétel által kiváltott pénzügyi következményeket, míg az említett fogyasztók továbbra is részesülnének az említett szerződésben kikötött, devizához kapcsolódó kedvező kamatláb előnyeiben, anélkül hogy ugyanezen kikötés bármilyen módosítására szükség lenne.
- 51 Márpedig a Bíróság rendelkezésére álló iratok nem tartalmaznak olyan elemeket, amelyek kétségbe vonnák, hogy az ilyen eredmény főszabály szerint alkalmas annak biztosítására, hogy az e hitelintézet által ugyanezen tisztességtelen kikötés alapján jogalap nélkül megszerzett összegeket e rendelkezésnek megfelelően ugyanezen fogyasztóknak visszatérítsék.
- 52 Mindemellett a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata úgy rendelkezik, hogy a tisztességtelen feltételek mellőzését követően az érintett szerződés „[e] feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket”.
- 53 E tekintetben igaz, hogy maga a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata nem határozza meg az annak lehetőségét szabályozó kritériumokat, hogy a szerződés a „tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető” legyen, hanem a nemzeti jogrendre bízta azoknak az uniós jog tiszteletben tartásával történő megállapítását. Így egy konkrét helyzetben főszabály szerint a nemzeti jog által előírt szempontokra tekintettel kell megvizsgálni azon szerződés fennmaradásának lehetőségét, amelynek egyes kikötéseit érvénytelenné nyilvánították (2019. október 3-i Dziubak ítélet, C-260/18, EU:C:2019:819, 40. pont).
- 54 Ráadásul a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének célja a felek közötti egyensúly helyreállítása, főszabály szerint egy szerződés egésze érvényességének fenntartásával, nem pedig a tisztességtelen feltételeket tartalmazó valamennyi szerződés semmissé nyilvánítása (2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 55 Mindazonáltal megvannak a határai annak a mérlegelési mozgástérnek, amellyel a tagállamok valamely szerződés tisztességtelen feltételek nélküli fennmaradásának lehetőségét szabályozó kritériumok meghatározását illetően rendelkeznek.

- 56 Így egyrészt a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdése második tagmondatának szövegéből az következik, hogy az érintett szerződésnek főszabály szerint úgy kell fennmaradnia, hogy kizárólag csak a tisztességtelen kikötések elhagyása jelentsen módosulást, ha a nemzeti jogszabályok értelmében a szerződés fennmaradása jogilag lehetséges, és a nemzeti bíróságok ennél fogva kizárólag arra kötelesek, hogy mellőzzék a tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazását annak érdekében, hogy az ne váltson ki kötelező joghatásokat az érintett fogyasztó tekintetében, de nem jogosultak arra, hogy e feltétel tartalmát módosítsák (lásd ebben az értelemben: 2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélet, C-618/10, EU:C:2012:349, 65. pont).
- 57 A Bíróság e vonatkozásban megállapította, hogy ha a nemzeti bíróság jogosult lenne arra, hogy az ilyen szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek tartalmát módosítsa, e lehetőség sérthetné a 93/13 irányelv 7. cikke által elérni kívánt hosszú távú cél megvalósulását. E lehetőség ugyanis elősegítené annak a visszatartó erőnek a megszüntetését, amely az eladók vagy szolgáltatók tekintetében jelentkezik az ilyen tisztességtelen feltételeknek a fogyasztók vonatkozásában való pusztán és egyszerű alkalmazhatatlansága következtében, mivel az eladók vagy szolgáltatók továbbra is alkalmazni próbálnák e feltételeket annak tudatában, hogy még ha azok érvénytelenségét meg is állapítanák, a szerződést a nemzeti bíróság a szükséges mértékben továbbra is kiegészíthetné oly módon, hogy ezen eladók vagy szolgáltatók érdekei biztosítottak legyenek (2019. március 26-i Abanca Corporación Bancaria és Bankia ítélet, C-70/17 és C-179/17, EU:C:2019:250, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 58 Másrészt, feltéve hogy a jelen ítélet 56. pontjában említett feltétel teljesül, annak lehetőségét, hogy a szóban forgó szerződés a nemzeti jog szabályainak megfelelően a tisztességtelen feltételei nélkül is fennmaradhasson, objektív megközelítésből kell vizsgálni (2023. november 23-i Provident Polska ítélet, C-321/22, EU:C:2023:911, 81. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Így ezen szerződés felei egyikének helyzete nem tekinthető a szerződés jövője szabályozásában meghatározó szempontnak (2012. március 15-i Pereničová és Perenič ítélet, C-453/10, EU:C:2012:144, 32. pont).
- 59 Így felmerül a kérdés, hogy a jelen ítélet 49. és 50. pontjában említett megoldás összhangban áll-e ezen irányelvnek az ezen ítélet 53–58. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat szerint értelmezett 6. cikke (1) bekezdése második tagmondatával.
- 60 A kérdést előterjesztő bíróság hajlik annak megállapítására, hogy ez a helyzet áll fenn, mivel a jelen ügyben az árfolyamkockázatra vonatkozó tisztességtelen kikötést álláspontja szerint egyszerűen elhagyják az alapügyben szóban forgó lízingszerződésből, így e feltétel már nem jelent kötelezettséget a két fogyasztó számára. E szerződés így a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata értelmében vett „tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető” a DH1 és a DH2 törvényben előírt átváltási mechanizmus révén, és ennél fogva e rendelkezés értelmében „változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket”.
- 61 Ugyanakkor a nemzeti jog által alkalmazott ilyen megoldás önmagában nem elegendő annak megállapításához, hogy valamely szerződés a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata értelmében „tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető”.
- 62 E célból ugyanis bizonyítani kell, hogy – amint az a jelen ítélet 56. és 58. pontjában említett ítélkezési gyakorlatból következik – az érintett szerződés ilyen fennmaradása jogilag lehetséges, és hogy az nem jár azon túlmenő módosítással, mint ami az e kikötések elhagyásából ered, aminek hiányában e szerződés fennmaradása ellentétes lenne e rendelkezéssel.
- 63 Márpedig ha a kérdést előterjesztő bíróság korábban már megállapította – mint a jelen ügyben is –, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés határozza meg az alapügyben szóban forgó szerződés elsődleges tárgyát, és annak megszüntetése e szerződés érvénytelenségét vonná maga után, a szerződés fennmaradása jogilag nem tűnik lehetségesnek, amit ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróságnak kell adott esetben értékelnie (lásd ebben az értelemben: 2019. június 5-i GT ítélet, C-38/17, EU:C:2019:461, 43. pont; 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 52. pont).
- 64 Ezenkívül a Bíróság kimondta, hogy a nemzeti bíróság nem orvosolhatja a szerződésnek az abban szereplő valamely kikötés tisztességtelen jellegéből eredő érvénytelenségét oly módon, hogy e szerződést érvényesnek nyilvánítja, és egyidejűleg módosítja annak pénznemét. A bíróság ilyen beavatkozása végeredményben e kikötés tartalmának megváltoztatását jelentené (2023. április 27-i AxFin Hungary ítélet, C-705/21, EU:C:2023:352, 41. pont).
- 65 Márpedig, ellentétben azzal, amit a kérdést előterjesztő bíróság sugall, ezt az értékelést nem kérdőjelezi meg a jelen ítélet 49. és 50. pontjában összefoglalt kiegészítő pontosítások, amelyeket a bíróság az általa végrehajtani kívánt „érvényessé nyilvánításra” vonatkozóan adott, és amellyel kapcsolatban jelzi, hogy adott esetben felválthatja azt az érvénytelenséget megállapító határozat meghozataláig „terjedő időre történő hatályossá nyilvánítással”.

- 66 Tekintettel ugyanis arra, hogy e további pontosítások szerint az ilyen megoldás végső soron azzal a következménnyel jár, hogy az árfolyamkockázatot és annak pénzügyi következményeit, amelyek eredetileg az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés alapján az érintett fogyasztókra hárultak, immár a hitelintézet viseli, meg kell állapítani, hogy ezek szükségszerűen e kikötés módosítását eredményezik.
- 67 Ebből következik, hogy nem állapítható meg, hogy a szóban forgó szerződés a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata értelmében a „tiszteességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető” lenne.
- 68 Kétségtelen, hogy a Bíróság kimondta, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével ilyen helyzetben nem ellentétes az, ha a nemzeti bíróság a szerződések jogára vonatkozó elvek alkalmazásával a szerződésben szereplő tiszteességtelen feltételt úgy semmisíti meg, hogy azt a nemzeti jog valamely diszpozitív vagy az ezen szerződés feleinek megállapodása esetén alkalmazandó rendelkezésével helyettesíti olyan helyzetekben, amelyekben e tiszteességtelen kikötés érvénytelenségének megállapítása arra kötelezi a bíróságot, hogy az említett szerződést teljes egészében semmisítse meg, és ezzel a fogyasztót különösen káros következményeknek teszi ki, és így őt ezáltal bünteti (lásd ebben az értelemben: 2019. március 26-i Abanca Corporación Bancaria és Bankia ítélet, C-70/17 és C-179/17, EU:C:2019:250, 56., 59. és 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 69 E vonatkozásban hangsúlyozni kell, hogy a szerződés teljes érvénytelenségének megállapítása következtében a fogyasztó helyzetére gyakorolt, az ezen ítélkezési gyakorlat szerinti következmények értékelése szempontjából a fogyasztó e tekintetben kinyilvánított szándéka döntő jelentőséggel bír (2022. szeptember 8-i D. B. P. és társai [Devizában nyilvántartott jelzáloghitel] ítélet, C-80/21–C-82/21, EU:C:2022:646, 74. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 70 Márpedig a jelen ügyben, függetlenül attól, hogy létezik-e az említett ítélkezési gyakorlat értelmében a magyar jogban valamely diszpozitív vagy az érintett szerződés feleinek megállapodása esetén alkalmazandó rendelkezés, a két fogyasztó mind a kérdést előterjesztő bíróság előtt, mind pedig a Bírósághoz benyújtott írásbeli észrevételeiben egyértelműen kifejezte azon kívánságát, hogy az alapügyben szóban forgó lízingszerződést teljes egészében nyilvánítsák semmisnek. E körülmények között a jelen ügyben nem állapítható meg azon feltétel teljesülése, amely szerint a szerződés egészének megsemmisítése folytán az érintett fogyasztókat különösen káros következmények érik, ami ahhoz szükséges, hogy a nemzeti bíróság a megsemmisített tiszteességtelen kikötést a belső jogának valamely diszpozitív vagy az ezen szerződés feleinek megállapodása esetén alkalmazandó rendelkezésével helyettesíthesse (lásd ebben az értelemben: 2022. szeptember 8-i D. B. P. és társai [Devizában nyilvántartott jelzáloghitel] ítélet, C-80/21–C-82/21, EU:C:2022:646, 78. pont).
- 71 Másodszor, a Bíróság megállapította, hogy a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése nem képezi akadályát annak, hogy a tagállamok jogszabállyal vessenek véget a tiszteességtelen szerződési feltételek fogyasztók és eladók vagy szolgáltatók közötti szerződésekben történő használatának, megőrizve ezzel e szerződések érvényességét, azzal a megkötéssel, hogy a nemzeti jogalkotó e vonatkozásban köteles tiszteletben tartani az ugyanezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdéséből eredő követelményeket (lásd ebben az értelemben: 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 40. és 42. pont; 2021. április 29-i Bank BPH ítélet, C-19/20, EU:C:2021:341, 77. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 72 Ugyanakkor a Bíróság rendelkezésére álló iratokból nem tűnik ki, hogy a jelen ügyben létezne ilyen szabályozás az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötést illetően, mivel a kérdést előterjesztő bíróság ennek keretében kizárólag az árfolyamrésre vonatkozó kikötésekkel kapcsolatos nemzeti jogszabályokra hivatkozik, amelyek célja az, hogy „a nagyszámú érvényes szerződés esetén a fogyasztókat mentesítsék az árfolyamkockázat jövőbeni viselése alól”.
- 73 E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy az árfolyamrésre vonatkozó kikötésekkel kapcsolatos problémák orvoslására irányuló jogszabály fennállása nem érinti azt a vizsgálatot, amelyet a 93/13 irányelvre tekintettel az érintett szerződések más feltételei, mint például az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötések tekintetében kell elvégezni (lásd ebben az értelemben: 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 46. pont; 2021. szeptember 2-i OTP Jelzálogbank és társai ítélet, C-932/19, EU:C:2021:673, 45. pont).

Annak következményeiről, hogy valamely szerződés a tiszteességtelen kikötések kihagyásával nem teljesíthető

- 74 Az azon megállapításból eredő következményeket illetően, amely szerint a tiszteességtelen kikötést tartalmazó szerződés a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata értelmében e kikötés

- kihagyásával nem teljesíthető, emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelv nem szabályozza kifejezetten az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződésnek az abban foglalt tisztességtelen feltételek elhagyását követő érvénytelenségéből eredő következményeket. Ennélfogva a tagállamok feladata meghatározni az ilyen megállapítás következményeit, azzal, hogy az általuk e tekintetben alkalmazott szabályoknak összeegyeztethetőknek kell lenniük az uniós joggal, és különösen az ezen irányelv által követett célokkal (2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmisségének következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 64. pont).
- 75 Ugyanakkor ebben az összefüggésben a Bíróság emlékeztetett arra is, hogy a tisztességtelen kikötéseknek a fogyasztókra való pusztán és egyszerű alkalmazhatatlanságának visszatartó hatást kell gyakorolnia, mivel ezen alkalmazhatatlanságból a fogyasztó ahhoz való jogának kell keletkeznie, hogy visszatérítsék számára az érintett eladó vagy szolgáltató által az ilyen kikötések alapján jogalap nélkül megszerzett előnyöket. A Bíróság megállapította tehát, hogy mivel az ilyen visszatérítési kötelezettség hiánya megkérdőjelezhetné a visszatartó hatást, hasonló visszafizetési kötelezettséget kell elismerni, amennyiben a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződés kikötéseinek tisztességtelen jellege nemcsak a feltételek semmisségét, hanem e szerződés teljes egészének érvénytelenségét is maga után vonja (2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmissé nyilvánításának következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 65. és 66. pont).
- 76 Ebből következik, hogy a jelzáloghitel-szerződések tisztességtelen feltételek megléte miatti semmisségének gyakorlati következményeire vonatkozó nemzeti szabályok uniós joggal való összeegyeztethetősége attól a kérdéstől függ, hogy e szabályok egyrészt lehetővé teszik-e a fogyasztó azon jogi és ténybeli helyzetének helyreállítását, amelyben az érintett fogyasztó akkor lett volna, ha nem köti meg e szerződést, másrészt nem veszélyeztetik-e a 93/13 irányelv által elérni kívánt visszatartó hatást (2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmissé nyilvánításának következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 68. pont).
- 77 Az ilyen jogi és ténybeli állapot helyreállítása érdekében az olyan lízingszerződés esetében, mint amelyről az alapügyben szó van, a fogyasztóknak egyrészt jogosultnak kell lenniük a hitelintézettől legalább az e szerződés teljesítése címén megfizetett havi törlesztőrészeket és költségek visszatérítését, valamint a felszólítástól számított törvényes késedelmi kamatok megfizetését követelni (lásd ebben az értelemben: 2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmissé nyilvánításának következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 74. pont).
- 78 Így a jelen ügyben nem elegendő, ha kizárólag az érintett hitelintézet által az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés alapján kapott összegeket térítik vissza a két fogyasztónak, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság javasolja, mivel e fogyasztóknak – éppen ellenkezőleg – az alapügyben szóban forgó lízingszerződés alapján megfizetett havi törlesztőrészeket és költségek teljes összegének visszatérítése jár.
- 79 Másrészt, ami az érintett eladót vagy szolgáltatót, vagyis a jelen ügyben a hitelintézetet illeti, az nem lehet jogosult arra, hogy a fogyasztóktól a lízingszerződés teljesítése címén a rendelkezésükre bocsátott vagyontárgy visszaszolgáltatásán vagy az annak megfelelő érték visszafizetésén túlmenő ellentételezést, valamint adott esetben késedelmi kamatok megfizetését követelje. Az a tény ugyanis, hogy e hitelintézetnek ilyen jogot biztosítanak, és ennélfogva az ahhoz való jogot biztosítják, hogy díjazásban részesüljön e fogyasztási cikk e fogyasztók általi használatáért, elősegítené azon visszatartó hatás megszüntetését, amelyet az eladókra vagy szolgáltatókra az e szerződés semmisségének megállapítása gyakorol (lásd ebben az értelemben: 2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmissé nyilvánításának következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 76. és 78. pont).
- 80 Ezt az értelmezést nem kérdőjelezi meg a kérdést előterjesztő bíróság által említett azon követelmény, hogy biztosítani kell, hogy a kiszabott szankció „arányos legyen”. Egyrészt ugyanis a Bíróság kimondta, hogy azon szerződés érvénytelenné nyilvánítása, amelynek valamely feltétele tisztességtelen jellegét megállapították, nem minősül a 93/13 irányelvben előírt szankciónak (2024. május 30-i Deutsche Bank Polska végzés, C-325/23, EU:C:2024:453, 74. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 81 Másrészt, bár azon jogi és ténybeli állapot helyreállításának célját, amelyben az érintett fogyasztó az általa kötött szerződésben szereplő tisztességtelen feltétel hiányában lett volna, az arányosság elvének tiszteletben tartása mellett kell követni, ezen elvvel csak akkor ellentétes e szerződés egészének érvénytelenné nyilvánítása, ha azon következmények objektív megközelítés alapján történő meghatározása, amelyeket valamely kikötés tisztességtelen jellegének megállapításából az e kikötést tartalmazó szerződés fennmaradásának kérdését illetően a nemzeti jog alapján kell levonni, mérlegelési vagy értelmezési mozgásteret hagy a nemzeti bíróság számára (lásd ebben az értelemben: 2023. november 23-i Provident Polska ítélet, C-321/22, EU:C:2023:911, 85. és 86. pont).
- 82 Márpedig olyan körülmények között, mint amelyekről az alapügyben szó van, ki kell zárni az ilyen mozgáster fennállását, amint az a jelen ítélet 67. pontjából következik.

- 83 Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy belső jogára tekintettel csak úgy lehetséges azon jogi és ténybeli állapot helyreállítása, amelyben az érintett fogyasztók a megkötött szerződés hiányában lettek volna, ha e jogot *contra legem* értelmezi, emlékeztetni kell arra, hogy ha a Bíróság ítélkezési gyakorlata egyértelmű választ adott az uniós jog értelmezésével kapcsolatos valamely kérdésre, a nemzeti bíróságnak meg kell tennie mindent, ami az uniós jog ezen értelmezésének érvényre juttatásához szükséges (2022. március 10-i Grossmania ítélet, C-177/20, EU:C:2022:175, 42. pont).
- 84 Márpedig a jelen ügyben az irányelvi rendelkezéseket illetően igaz, hogy azok önmagukban nem keletkeztetnek magánszemélyekre vonatkozó kötelezettségeket, következésképpen azokra önmagukban nem is lehet nemzeti bíróság előtt magánszemélyekkel szemben hivatkozni (2022. január 18-i Thelen Technopark Berlin ítélet, C-261/20, EU:C:2022:33, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 85 Mindemellett a nemzeti jog uniós joggal összhangban álló értelmezésének elve a Szerződések rendszeréből következik, amennyiben lehetővé teszi a nemzeti bíróságoknak, hogy az előttük folyamatban lévő ügyek elbírálása során hatáskörüknek megfelelően biztosítsák az uniós jog teljes érvényesülését (2024. április 9-i Profi Credit Polska [Jogerős határozattal befejezett eljárás újraindítása] ítélet, C-582/21, EU:C:2024:282, 61. pont).
- 86 E tekintetben a Bíróság több alkalommal kimondta, hogy kizárólag magánszemélyek közötti jogvita esetén a valamely irányelv által meghatározott kötelezettségeknek a nemzeti jogába való átültetése érdekében hozott rendelkezések alkalmazása során egy tagállami bíróság a nemzeti jogrend valamennyi szabályát köteles figyelembe venni, és azt a lehetőségekhez képest, az irányelv szövegét és célját figyelembe véve köteles úgy értelmezni, hogy az irányelv céljával összhangban lévő eredményre jusson (2022. január 18-i Thelen Technopark Berlin ítélet, C-261/20, EU:C:2022:33, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 87 Kétségtelen, hogy a nemzeti jog uniós joggal összhangban álló értelmezése ezen elvének vannak bizonyos korlátai. Így a nemzeti bíróság azon kötelezettségét, hogy a belső joga irányadó szabályainak értelmezésekor és alkalmazásakor figyelembe kell vennie az irányelv tartalmát, az általános jogelvek korlátozzák, továbbá e kötelezettség nem szolgálhat a nemzeti jog *contra legem* értelmezésének alapjául (2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítélet, C-26/13, EU:C:2014:282, 65. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 88 Mindazonáltal a Bíróság azt is kimondta, hogy az összhangban álló értelmezés követelménye a nemzeti bíróságok azon kötelezettségével jár, hogy adott esetben módosítaniuk kell az állandó ítélkezési gyakorlatot, amennyiben az a belső joguknak valamely irányelv céljaival összeegyeztethetetlen értelmezésén alapul, és hogy – bírói hatalmuknál fogva – mellőzniük kell valamely felsőbb bíróság által elfogadott minden olyan értelmezés alkalmazását, amely e bíróságra nézve e jog értelmében kötelező lenne, amennyiben ezen értelmezés nem egyeztethető össze ezen irányelvvel (lásd ebben az értelemben: 2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2017:503, 78. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 89 Következésképpen valamely nemzeti bíróság nem tekintheti megalapozottan úgy, hogy csupán azon okból kifolyólag lehetetlen a kérdéses nemzeti rendelkezést az uniós joggal összhangban értelmezni, hogy e rendelkezést korábban állandó jelleggel e joggal összeegyeztethetetlen módon értelmezték (2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2017:503, 79. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 90 Mindazonáltal abban az esetben, ha ez a lehetetlenség bizonyítást nyer, a két fogyasztónak – mint a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetlensége miatt sérelmet szenvedett feleknek – lehetőséget kell biztosítani arra, hogy az 1991. november 19-i Francovich és társai ítéletből (C-6/90 és C-9/90, EU:C:1991:428) eredő ítélkezési gyakorlatra hivatkozzanak annak érdekében, hogy adott esetben kártérítést kapjanak (lásd ebben az értelemben: 2022. január 18-i Thelen Technopark Berlin ítélet C-261/20, EU:C:2022:33, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 91 A fentiek összességére tekintettel az első és a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését – ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben – úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezés nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a devizában nyilvántartott olyan lízingszerződés, amely az e devizához kapcsolódó árfolyamkockázatot az érintett fogyasztóra hárító kikötés mint tisztességtelen kikötés elhagyása folytán érvénytelenné vált, az első rendelkezés értelmében „a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető”, ha e szerződés olyan nemzeti jogszabály hatálya alá tartozik, amely az ilyen szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeként azt írja elő, hogy e fogyasztót kizárólag a tisztességtelen kikötés hátrányos hatásai alól kell teljes mértékben mentesíteni, miközben e szerződés többi elemének érvényessége és kötelező jellege fennmarad. Ilyen esetben, mivel az említett szerződés az említett kikötés kihagyásával nem maradhat fenn, az említett rendelkezések azon jogi

és ténybeli állapot helyreállítását írják elő, amelyben az említett fogyasztó ugyanezen szerződés hiányában lett volna.

A második kérdésről

- 92 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a 93/13 irányelv lehetővé teszi-e a nemzeti bíróság számára, hogy eltérjen az olyan nemzeti szabályozástól, amely az ezen irányelv hatálya alá tartozó, devizában nyilvántartott lízingszerződéseket illetően előírja, hogy az érintett hitel összegét az e jogszabályban meghatározott időponttól nemzeti valutára kell átváltani annak érdekében, hogy az ilyen szerződéseket kötő fogyasztókat – függetlenül attól, hogy e szerződések érvényesek-e, vagy sem – a jövőre nézve mentesítsék az e szerződésekben szereplő, árfolyamkockázatra vonatkozó kikötéshez kapcsolódó pénzügyi következményektől, amennyiben az ilyen szabályozás azt eredményezi, hogy e fogyasztókra egy bizonyos szintű árfolyamkockázat hárul.
- 93 E tekintetben elegendő megjegyezni, hogy az első és a harmadik kérdésre adott válasza tekintettel a második kérdést nem szükséges megválaszolni.

A költségekről

- 94 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (tizedik tanács) a következőképpen határozott:

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezés nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a devizában nyilvántartott olyan lízingszerződés, amely az e devizához kapcsolódó árfolyamkockázatot az érintett fogyasztóra hárító kikötés mint tisztességtelen kikötés elhagyása folytán érvénytelenné vált, az első rendelkezés értelmében „a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető”, ha e szerződés olyan nemzeti jogszabály hatálya alá tartozik, amely az ilyen szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeként azt írja elő, hogy e fogyasztót kizárólag a tisztességtelen kikötés hátrányos hatásai alól kell teljes mértékben mentesíteni, miközben e szerződés többi elemének érvényessége és kötelező jellege fennmarad. Ilyen esetben, mivel az említett szerződés az említett kikötés kihagyásával nem teljesíthető, az említett rendelkezések azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását írják elő, amelyben az említett fogyasztó ugyanezen szerződés hiányában lett volna.

Aláírások

Devizás káosz és forró nyár margójára

KÖZJEGYZŐHÖZ, VÉGREHAJTÓHOZ (???) VH-FOGANATOSÍTÓ BÍRÓSÁGHOZ (???)

C-630/23 ítélettel hóna alatt csak az menjen közjegyzőhöz, végrehajtóhoz, akinek jogerős ítélettel megállapított érvénytelen szerződése van és a C-630/23 alapján eredeti állapot tőke mínusz törlesztések elszámolását akarja érvényesíteni és a vh-felfüggesztést is kérelmezni. Az más kérdés, hogy az 'irányított ellenállás' alapján egyesek a rendszer (közjegyző, végrehajtó, bíróságok) nagy nyomás alá helyezésével a megroppantásukat kívánják elérni. Ezt nem kommentálok, mert a piszkos politika világa és nem jogszakma. Ide másolom egy anonimizált mai levélváltásomat egy adóssal, abból kivehető a lényeg.

Tisztelt Adós!

Téves az álláspontja! C-630/23 a tisztességtelen feltétel elhagyásával már érvénytelen szerződés (!) eredeti állapota levonására és annak elszámolására vonatkozik (nem kell „bedőlni” sajátosan értelmező média kommunikációknak). Közjegyző, végrehajtó jogerős ítéletet (érvénytelen szerződést) kér és csak az alapján törli a végrehajtási záradékot és ez alapján a bírósági végrehajtó érdemben befejezi a végrehajtást. Bíróság előtt az Ön perében éppen az árfolyamrés miatt érvénytelen szerződés és elszámolása van érvényesítve többek között a C-630/23 felvonultatásával, és ha jogerős ítélettel érvénytelen lesz, akkor lehet kérelmezni a Vht. (Kjtv.) alapján közjegyzőtől a VH-záradék törlését (addig vh-felfüggesztést) és a végrehajtó is a VÜSZ alapján akkor érdemben befejezi a végrehajtást. Na de, nincs is végrehajtás Ön ellen, akkor milyen közjegyzői VH-záradékot akar törölni (vagy kapott VH-záradékot?). Bíróságon a pervezetés, tárgyalás vezetés (kitűzés is) a pervezető bíró jogköre, most megvannak zavarodva a bírák, várják a szokásos "központi utasítást", vélelmezhetően ezért tolt a perfelvételi tárgyalást őszre.

Tisztelettel:

Dr. Kriston István ügyvéd

Európai jogi szakjogász

E-mail: drkristonugyved@gmail.com

Járvás Éva – A szakértői kérdés

A bíróság szakértőt rendelt ki, aki simán lemásolta a bank elszámolását, és közölte, hogy az jó. Ilyen esetben avatatlan ügyvédnél a bíró ítéletet mond, adós bukik. Felkészült és szakmai támogatást szívesen fogadó ügyvédnél azonban olyan cáfolatok kerülnek a peranyagba, amiktől a bíró kellően elbizonytalanodik és ilyen kérdéseket tesz fel a bank felé elfogult szakértőnek:

"1. A szakértő pontosan határozza meg a könyvvizsgálat szakmai módszerét, különös tekintettel a kölcsön jogviszony deviza-nyilvántartásánál alkalmazandó értékelési szabály meghatározására;" (Itt ugrik a majom a vízbe először. Ezzel kiderül, hogy a bank tiltott elszámolást alkalmazott)

"2. A rendelkezésre álló – szükség esetén beszerzendő – számviteli bizonylatok alapján állapítsa meg a pontos gazdasági eseményeket kronológiai rendben;" (Itt ugrik másodszor a majom a vízbe. Ezzel kiderül, hogy nincs Kölcsönszerződés)

3. Készítse el a saját tőke-elszámolását a felek teljesítését és a vonatkozó jogszabályokat alapul véve; (Itt ugrik harmadszor majom a vízbe. Itt kötelező lesz a számviteli szabályok figyelembevétele)

4. A szakértő saját számításai alapján határozza meg a kölcsön egyenlegét, vagy ha a kölcsön számviteli bizonylata nem lelhető fel, akkor határozza meg a felek közötti elszámolást a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint, figyelemmel az EUB vonatkozó fogyasztóvédelmi 93/13 EGK irányelv hatékony érvényesülésére. (Ha a tortán. Ha nincs a kölcsön számviteli bizonylata, azaz kölcsönszerződés, akkor az elszámolás bizony a jogalap nélküli elszámolás szabályai szerint történik, szankciós jelleggel.)

És ehhez nem kellett 630/23, a kérdéseket még áprilisban küldte a szakértőnek a bíró.

Azért osztottam ezt meg veletek, hogy ne legyetek elkeseredve, mert ha a kockázati tájékoztatót ezentúl a bíróságok helyesnek fogják ítélni, akkor is van módszer a bank elszámoltatására. Módszer az van, csak készséges és felkészült ügyvéd nincs elég.

Aki ábrándozik, hogy erre már nincs szükség az téved. Már régen szükség lett volna és amíg a számviteli csalást mindenki a szőnyeg alá söpri, mert nehéz terep, addig a Kúria körberöhögi a tévutakon járó ügyvédek, és igaza is van. Ezt már a 630/23 szakmai elemzésében is előre vetítettem.

Azok az ügyvédek, akik ilyen károkat okoznak az adósoknak, mint pl. XXXXX is 15 éve harsogják, hogy hülye vagyok, hagyjam őket békén szakmai tanácsaimmal. Saját koncepciójukat képviselik, aminek sem a tényekhez, sem a törvényekhez nincs köze.

Az elmúlt 15 év alatt 2 ügyvéd volt hajlandó megérteni, hogy szakmai pert szakmai ismeretek és szakmai segítség nélkül nem lehet sikerre vinni. A küzdelem folyik, de ideje lenne félretenni azokat az önsztároló harsogó ügyvédek, akik nem megtagadták a pénzügyi-számviteli szakmai törvényeket és meghamisították a tényállásokat.

Dr. Balogh Zsigmond: Az okiratot záradékoló közjegyzőség mindennapjai (KK, 2010/5., 8-26. o.)

2010 izgalmas, kihívásokban gazdag esztendő a magyar közjegyzőség számára. Az élettársi nyilatkozatok nyilvántartása (ENYER) január óta része a munkánknak, ezt követően tavasszal még azt sem tudhattuk, hogy másnapról elővegyük-e az új [Ptk.](#)-t, vagy legalábbis annak személyi és családjogi könyvét (hozzáteszem, most már azt sem tudhatjuk teljes bizonyossággal, hogy valaha is elővegyük-e bármelyik könyvét), aminek megtanulására a törvényhozó bőséges felkészülési időt engedett számunkra. A május sem volt eseménytelen: izgatottan vártuk, hogy vajon június 1. napja előtt még lesz-e alkalmunk elolvasni [a fizetési meghagyásos eljárásról szóló törvény](#) végrehajtási rendeleteit, egyben aggodalommal kísértük figyelemmel, hogy a lehetetlen határidőre az informatikusok be tudják-e majd üzemelni a fizetési meghagyás rendszerét.

Visszatekintve az elmúlt fél esztendőre, joggal vethető fel, hogy e sok esemény közepette nem részesült kellő figyelemben, avagy szinte elsikkadt az a tény, hogy 2010. június 1. napjától nemcsak a fizetési meghagyásos eljárás, hanem egyes végrehajtás elrendelési hatáskörök is a közjegyzőkhöz kerülnek. Az azóta eltelt rövid idő is elégnek bizonyult ahhoz, hogy belássuk, ezzel nem kis feladat hárult a karra. E felfeztetés ellenére e dolgozatnak mégsem az oktan szánakozás a célja, hanem sokkal inkább annak hangsúlyozása, hogy ezzel a hatáskörbővítéssel a közjegyzőség újabb történelmi lehetőséget kapott a törvényhozótól.

Úgy vélem, tényként mondható ki, hogy a magyar közjegyzőség még soha nem érezhette ekkora súllyal azon jogszabálybéli mondat jelentőségét, amely szerint: "A közjegyző a jogszabály által meghatározott hatáskörében az állam igazságszolgáltató tevékenysége részeként jogszolgáltató hatósági tevékenységet végez."¹

Szemben azon új hatáskörökkel, amelyeknek Magyarországon előzménye nem volt (pl. az ENYER vezetése), a végrehajtás elrendelése tekintetében a közjegyzőknek szembesülniük kell azzal a ténnyel, hogy annak ezidáig a bíróságok által kialakított gyakorlata volt. Különös élel merül fel ilyenkor a kérdés: mennyiben van megköthető az eljáró közjegyző keze a korábban eljáró bíróságok gyakorlata által, és mennyire érdemes illetve szükséges saját magára hagyatkozni, és bizonyos esetekben saját, egységes jogértelmezés kialakítására törekednie? Amikor fentebb történelmi lehetőségről beszéltem, akkor éppen erre céloztam. Tapasztalati tény, hogy a bíróságok gyakorlata korántsem volt egységes egyes kérdésekben. Álláspontom szerint a kis létszámú közjegyzőség számára sokkal inkább adott a lehetőség, hogy az egyes vitás, heterogén megoldásokat szült eljárási, jogértelmezési problémákra egységes válasszal szolgáljon, s ezáltal a jogbiztonság érvényre juttatásában is közreműködjön. Egy ilyen kiszámítható, egységes gyakorlat kialakítása nemcsak a feleknek érdeke, hanem általában a jogalkalmazás minden szereplőjének.

Az első ezirányú lépés annak tudomásulvétele, hogy 2010. június 1. napjától tabula rasa van érvényben. A korábbi gyakorlatot a közjegyző - már csak saját munkája könnyítése érdekében is - nyilván alaposan áttanulmányozza, hasznosítja, ám ez nem jelenti szükségszerűen azt, hogy mindenben ugyanúgy fog eljárni. Mindemellett nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény sem, hogy a közjegyzői hatáskörbe helyezésével az eljárás jellege is némileg módosul, ami a közjegyzői nemperes eljárás sajátosságaiból fakad. Túl azon, hogy pl. az eljárás lefolytatásáért díjat, és nem illetéket kell fizetni, és így az [ltv.](#) rendelkezései még csak analóg sem alkalmazhatóak, vagy hogy költségkedvezmény nem érvényesíthető a közjegyző nemperes eljárásában, látni kell azt is, hogy a közjegyző a saját anyagi felelősségének tudatában nem lesz egykönnyen meggyőződhető, hogy pusztán azért járjon el a személyes

jogértelmezésével esetlegesen ellentétes módon, mert az ügyfél álláspontja szerint "volt bíróság, ahol ezt másként csinálták".

Más szemszögből vizsgálva e hatáskörbővülés jelentőségét, az sem elhanyagolható körülmény, hogy a közjegyzők most szembesülnek először a gyakorlatban azzal, hogy mit is jelent és milyen munkával jár az általuk készített okirat végrehajtása. Ehhez társul annak lehetősége is, hogy fontos gyakorlati tapasztalatokra is szert tehetnek az okiratok szerkesztése körében, amivel az esetleges későbbi végrehajtást és így végső soron saját munkájukat könnyítik meg, az eljárás pedig ezáltal még hatékonyabbá, gördülékenyebbé válhat.

A dolgozat célja, hogy a közjegyző által elrendelt végrehajtásos (ezen belül is az okirat záradékolási) eljárás lényegét, menetét vázlatosan áttekintse, egyben olyan, zömében gyakorlati kérdésekre is választ adjon, amelyek az elmúlt időszakban felmerültek, vagy akár a jövőben kihívás elé állíthatják a jogalkalmazót. E munkámban nem térek ki a fizetési meghagyásos eljárás végrehajtásának elrendelésére, tekintettel arra, hogy annak jellege elektronizáltsága miatt nagyban eltér az egyéb, közjegyzői végrehatásoktól.

A közjegyző, mint végrehajtást elrendelő hatóság, felek a végrehajtási eljárásban

A közjegyző 2010. júniusától végrehajtást elrendelő hatóságként is működik, így a bírósági végrehajtásról szóló [1994. évi LIII. törvénynek \(Vht.\)](#) a közjegyzők vonatkozásában érdemben módosult rendelkezéseit alapvetően a végrehajtás elrendeléséről szóló [II. fejezetben](#) kell keresnünk. Hangsúlyozandó, hogy a közjegyző kizárólag végrehajtást elrendelő hatáskörrel rendelkezik, foganatosítóval nem. Ezt a [Vht. 23/C.§-a](#) mellett a [31/E.§-a](#) is egyértelművé teszi, amikor annak [\(1\) bekezdése](#) a bírósági végrehajtás elrendelésére hatáskörrel rendelkező közjegyzőt említi. Ezt követően, a [\(2\) bekezdés](#) kimondja: a közjegyző eljárása a bíróság eljárásával azonos hatályú, határozata pedig a helyi bíróság határozatával azonos hatályú. Az itt idézett § már csak azért is kulcsfontosságú, mert tartalommal tölti meg a közjegyző eljárását az [\(1\) bekezdésben](#) foglalt [Vht.](#) hivatkozásokkal, azaz kijelöli a közjegyző hatáskörét, rögzíti a rá vonatkozó szabályokat.

A [Vht. új, 23/C.§-a](#) mondja ki, hogy június 1. napjától az "okiratot készítő közjegyző" látja el végrehajtási záradékkal a közjegyzői okiratot, amennyiben az rendelkezik az ehhez szükséges tartalmi elemekkel (ezt meghaladóan a § szövege megegyezik a korábbi [Vht. 21. §-sal](#)). Az elsőre egyértelműnek tűnő fogalmazás a gyakorlatban már az első napokban problémát okozott: ki minősül okiratot készítő közjegyzőnek olyankor, amikor az eredeti okiratot más közjegyző közreműködésével már módosították a felek, és vajon benyújtható-e a kérelem annál a közjegyzőnél, aki a felmondást készítette (okiratba foglalta). Az ellentmondásos joggyakorlat elkerülése érdekében a Magyar Országos Közjegyzői Kamara (MOKK) közzétette a 29. számú Iránymutatását, amelyben rögzíti: okiratot készítő közjegyzőn mindig az alapokiratot készítő közjegyzőt kell érteni. A módosítások és az esetleges felmondás az illetékesség szempontjából figyelmen kívül maradnak. Amennyiben az ügyleti ajánlat és annak elfogadása elválik egymástól, úgy az ajánlatot magában foglaló okirat alapozza meg az illetékességet.²

A végrehajtást elrendelő közjegyző eljárása tehát megegyezik az ugyanezen hatáskörben eljáró bíróságéval. A [Vht.](#)-n kívül alkalmazandó jogszabályok között említendőek a teljesség igénye nélkül a [Pp.](#) (a [Vht. 9. §-a](#) alapján), a [37/2003. \(X.29.\) IM rendelet](#)³, és az annak [42.§\(6\) bekezdése](#) alapján alkalmazandó, a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről szóló [1/2002.\(I.17.\) IM rendelet 12-14.§-ai](#).

Mint arra korábban már utaltam, a [6/1986.\(VI.26.\)IM rendelet 4.§b\) pontja](#) alapján költségkedvezmény nem alkalmazható illetve nem engedélyezhető a feleknek a közjegyző által elrendelt végrehajtási eljárásban, az pusztán a végrehajtás elrendelését követően a foganatosító bíróságtól kérelmezhető.⁴ A

közjegyző határozata ellen benyújtott fellebbezésnél azonban a fél előterjeszthet ilyen kérelmet, és így akár mentesülhet is az illeték lerovása alól.

A végrehajtási eljárásban a felek: a végrehajtást kérő és az adós. Mindkét fogalom igen átfogó: végrehajtást kérő alatt értendő minden olyan (természetes vagy jogi) személy, aki végrehajtás elrendelése iránti kérelmet terjeszt elő, legyen akár pl. hitelező, vagy zálogjogosult. Ehhez hasonlóan adós fogalma alatt sem pusztán az anyagi jogi értelemben vett személyi kör értendő, hanem pl. a kezes, zálogkötelezett, vagy akár a meghatározott cselekmény kötelezettje is.⁵ A közjegyző az adóssal általában nem kerül kapcsolatba, ritkán kézbesít részére közvetlenül iratot, határozatot, hiszen a végrehajtás elrendelését követően a végrehajtó kézbesíti a végrehajtható okiratot az adós részére, és az adós által előterjeszthető jogorvoslatok elbírálására is túlnyomórészt a foganatosító bíróság ([Vht. 225.§\(6\) bekezdése](#)) rendelkezik hatáskörrel.

A [Pp.67.§-a](#) alapján meghatalmazott is eljárhat a fél képviselőjében, e jogosultságát természetesen megfelelően igazolnia kell. Amennyiben a jogi képviselő ezt elmulasztja, úgy az végső soron a kérelem elutasításához vezethet a [Vht.9.§-a](#) alapján alkalmazandó [Pp. 130. § \(1\) bekezdésének i\) pontja](#) alapján.

A felekről szólva érdemes kitérni a jogutódlás esetére, illetve az azzal kapcsolatban felmerülő egyes kérdésekre. A [Vht. 31/E § \(1\) bekezdése](#) alapján alkalmazandó [39. § \(1\) bekezdése](#) alapján, amennyiben bármelyik fél személyében változás állna be, úgy a jogutódlás megállapítására akkor van hatásköre a végrehajtást elrendelő közjegyzőnek, ha e változás a végrehajtható okirat kiállítása előtt derült ki. E fogalmazásból tehát az következik, hogy nem a jogutódlás alapjául szolgáló körülmény bekövetkeztének időpontja (pl. halál, engedményezés stb.), hanem az annak tényéről való hivatalos tudomásszerzés az irányadó annak eldöntésekor, hogy a közjegyző vagy a végrehajtást foganatosító bíróság fog-e határozatot hozni.

A jogutódlás bekövetkeztéről, illetve a jogutódlás megállapítása iránti kérelem elutasításáról minden esetben alakszerű határozatot (végzést) kell hozni, az ellen mindkét fél fellebbezéssel élhet. A végrehajtás elrendelésére csak akkor kerülhet sor, ha a jogutódlást megállapító végzés jogerőre emelkedett. Az irányadó bírói gyakorlat egységes abban, hogy a jogutódlás tárgyában való döntés akkor sem mellőzhető, ha a jogutódlás tényét közokirat tartalmazza. Ebből következően, ha egy gazdasági társaság átalakult, a cégkivonat tartalma nem helyettesítheti a jogutódlás formális megállapítását, de ugyanez az eljárás pl. akkor is, ha hagyatékátadó végzés áll rendelkezésre, vagy ha az engedményezésről szóló megállapodást közjegyzői okiratba foglalták.⁶ A határozathozatal különösen körültekintő eljárást igényel akkor, ha a jogelőd után több jogutód is van. Példa lehet erre gazdasági társaságok esetén pl. a kiválás, ahol megvizsgálandó, hogy a végrehajtási eljárásban érvényesíteni kívánt követelés tekintetében valóban a kérelemben megjelölt cég-e jogosult vagy kötelezett. A jogutódlás tárgyában hozott döntés meghozatalakor szükség esetén a felek meghallgatására is sor kerülhet ([Vht. 39.§\(1\) bekezdése](#)).

Más kihívások elé állíthat minket az engedményezés kérdése. A [Ptk. 328.§\(1\) bekezdése](#) alapján a jogosult követelését szerződéssel másra átruházhatja (engedményezés). A tapasztalat az, hogy különösen bankok, pénzüzetek élnek ezzel a lehetőséggel kintlévőségeik hatékonyabb behajtása érdekében. Amennyiben az engedményezésről szóló megállapodást a végrehajtást kérő engedményes csatolja a végrehajtás elrendelése iránti kérelméhez, úgy - álláspontom szerint - ez már önmagában a jogutódlás megállapítása iránti kérelemnek is tekinthető. Minden kétséget eloszlatandó, a [BH1999.77.](#) számú eseti döntése tisztázza azt aényt, hogy - az egyébként igen gyakori - faktorálásra az engedményezés szabályai az irányadók.⁷

A [Ptk. 328.§\(3\)-\(4\) bekezdése](#) rendelkezik arról, hogy az engedményezésről a kötelezettet értesíteni kell, aminek megtörténtekor a kötelezett még az engedményezés megtörténtének igazolását is kérheti

az engedménnyestől. Utóbbi hiányában csak saját veszélyére teljesíthet annak, aki engedménnyesként fellépett. Az értesítésig a kötelezett jogosult az engedményezőnek teljesíteni. Az engedményezés megtörténtéről szóló értesítés kérdésével több eseti döntés is foglalkozik. Ezekből, de a [Ptk.](#) itt idézett §-ából is levonható az a következtetés, hogy a jogutódlás megállapításának nem akadálya az, ha a kötelezett (adós) értesítése az engedményezésről elmaradt, illetve ha annak megtörténtét az engedményes nem igazolja. A [BH1997. 586.](#) számú döntés kifejezetten a végrehajtási eljárásban megállapított jogutódlással kapcsolatban kifejti, hogy: "Az engedményezésen alapuló jogutódlás az erre vonatkozó bírósági határozat jogerőre emelkedésével bekövetkezett. Így a [Ptk. 329.§-ának \(1\) bekezdése](#) szerint - amint arra az elsőfokú bíróság is jogszerűen utalt - a jogosult felperes helyébe az engedményezésre vonatkozó határozatban megállapított követelés tekintetében - a felszámoló P. Kft. lépett, függetlenül attól, hogy kapott-e erre vonatkozó értesítést az alperesi kötelezett vagy sem." A problémát tehát nem is a jogutódlás megállapítása okozza az értesítés elmaradása esetén. Álláspontom szerint a lényegét a [BH2004.183.](#) számú döntésének egy mondatán keresztül ragadhatjuk meg leginkább: "Az engedményezés jogszerűségét nem befolyásolja az a körülmény, hogy a kötelezett értesítése az engedményezésről elmaradt. A [Ptk. 328.§\(4\) bekezdése](#) értelmében az értesítés elmaradásának csak a kötelezett teljesítése szempontjából van jelentősége." Az engedményezés jogi természetéből adódóan ugyanis egy ilyen megállapodás alapján az engedményes jogosulttá válik a követelés teljesítését az adóstól (kötelezettől) követelni, ám az adós az értesítés megtörténtéig nem köteles az engedményesnek teljesíteni. Álláspontom szerint tehát igencsak kérdéses, hogy ilyen helyzetben a végrehajtás elrendelhető-e. A tapasztalat egyébként is az, hogy a végrehajtást kérők csatolni szokták az értesítés megküldéséről szóló tértivevények másolatát. Tekintettel arra, hogy az értesítés nincs alakisághoz kötve, az szóban is megtörténhet (ez persze bankok, ill. a gazdasági élet nagyobb szereplői esetében az ügyek jelentős számára figyelemmel kevésbé valószínű). Ebben az esetben legalább egy erre vonatkozó nyilatkozat a végrehajtást kérő részéről mindenképpen szükséges, egyben elegendő is. Felvethető, hogy az engedményezésről az adós a jogutódlást megállapító végzés útján is értesülhet, azonban véleményem szerint a közjegyző jogutódlást megállapító végzésének egyáltalán nem az a feladata, hogy a felek magánjogi jogviszonyában jognyilatkozatokat pótoljon, sokkal inkább hogy eljárásjogi tényt rögzítsen. Visszautalnék továbbá az adósra (kötelezettnek) a [Ptk. 328.§ \(4\) bekezdésében](#) rögzített azon jogára is, miszerint az engedményezésről még igazolást is kérhet a jogosulttól. Belátható, hogy a végrehajtást kérő számára sem szerencsés, ha mindezen jognyilatkozatokra egy már megindított végrehajtási eljárásban kerül sor pótlólag, ami egyben az eljárás elhúzására is okot szolgáltathat pl. különböző jogorvoslatok formájában. Meglehet természetesen, hogy a peres eljárásban, annak közvetlensége miatt ezek a kérdések nem vetődnek fel olyan hangsúlyosan, mint a nemperes végrehajtási eljárásban. A [BH1997.586.](#) számú eseti döntés utal továbbá arra is, hogy a [Pp. 61.§\(2\) bekezdése](#) (alperesi kötelezett hozzájárulása a jogutódláshoz) a végrehajtási eljárásban nem alkalmazható, ami ugyancsak az eljárás nemperes jellegével indokolható.

Az okirat záradékolása iránti kérelem

Örökérvényű kérdés minden hatósági, bírósági eljárásnál, hogy kinek miből hány példányt, milyen mellékletekkel és milyen kötelező tartalommal kell csatolni - nincs ez másként a végrehajtás elrendelésére irányuló kérelem esetében sem. A közjegyzők 2010. június 1. napját követően hamar megtapasztalhatták azt a tényt, hogy talán e kérdésben volt a legheterogénebb a bíróságok gyakorlata, már ha hihetünk a végrehajtási kérelmet előterjesztő ügyfelek előadásának. A fejezet indításaként utalnék a bevezetőben elmondottakra, miszerint a közjegyzőségnek nemcsak joga és lehetősége, de kötelessége is, hogy ezen változtasson, és legalább ilyen alapvető gyakorlati kérdésekben egységes álláspontra helyezkedjen. Ebben pedig nem a korábbi gyakorlat, hanem a saját jogértelmezése kell, hogy irányadó legyen. Éppen ezt a célt szolgálja a MOKK Jogi Bizottságának 1/2010. számú állásfoglalása, amire jelen részben még részletesebben kitérünk.

A végrehajtás elrendelése iránti kérelmet az arra rendszeresített úrlapon kell előterjeszteni ([Vht. 12. § \(1\) bekezdése](#)), és ahhoz csatolni kell záradékolni kért okiratot. Ebben az állapotában a csatolt közjegyzői okirat kiadmány a végrehajtandó okirat, ami tehát a kérelem szükségszerű [melléklete](#). Az eljáró közjegyző a kérelem megvizsgálását követően -amennyiben hiánypótlásra, elutasításra, a kérelem áttételére nincs szükség - a záradék nyomtatvány egy példányát aláírja. A többi példány hiteles kiadmányként kerül majd kiállításra, az eredeti, közjegyző által aláírt példány az iratoknál marad. Lényegében ezzel az aktussal jön létre a [Vht. 10. § b\) pontja](#) szerinti végrehajtható okirat, amit tehát a közjegyzői okirat kiadmánya és a közjegyző által kiállított záradék együttese alkot.⁸

A benyújtandó kérelmek, okirat kiadmányok számát illetően a [Pp.](#) vonatkozó szabályait ([93. § \(2\) bekezdése](#)) a [Vht. 20. § \(2\) bekezdése](#) alapján alkalmazandó [18. § \(3\) bekezdése](#) felülírja, ahhoz képest speciális szabályként fogalmazza meg, hogy a záradékból annyi kiadmányt kell készíteni, hogy a végrehajtó, a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara, minden végrehajtást kérő és az adós egy-egy példányt kapjanak. A fent már idézett 1/2010. számú állásfoglalás [6. és 7. pontja](#) - a [Vht. 10. b\) pontjára](#) utalva - kifejti, hogy a záradéknak "melléklete" a közjegyzői okirat kiadmány, és a közjegyzői okirat és a záradék együtt az ügy érdemében hozott határozat.⁹ Önmagában a záradék-nyomtatvány tehát nemcsak hogy nem értelmezhető, de érdemi joghatás kiváltására sem lehet alkalmas. Idézi továbbá az állásfoglalás a közjegyzőkről szóló [1991. évi XLI. törvény \(Kjtv.\) 111. § \(2\) bekezdését](#), miszerint csak a közjegyzői okirat, annak hiteles kiadmánya minősül közokiratnak, így értelemszerűen az arról készült egyszerű fénymásolatot nem lehet záradékkal ellátni, hiszen akkor a közjegyző határozata sem lenne közokirat. Amikor tehát a közjegyző végrehajtható okiratot készít a záradék kiállításával, akkor mindenképpen eredeti okirat kiadmányokra van szüksége, azok fénymásolt példánnyal nem pótolhatók. Ebből pedig az következik, hogy ugyanannyi okirat kiadmányt kell benyújtania a végrehajtást kérőnek, mint ahány záradék nyomtatványt.

Szám szerint ez összesen 5 példány kitöltött záradék nyomtatványt és ugyanennyi okirat kiadmányt jelent, amit az alábbiak indokolnak. Egy-egy példány a közjegyző iratainál marad (az eredeti aláírt záradék nyomtatvány és okirat kiadmány), a [Vht. 18. § \(3\) bekezdése](#) alapján egy példányt ki kell adni a záradék kiadmányból és az annak [mellékletét](#) képező okiratból a végrehajtást kérőnek a végrehajtás elrendelésekor. A közjegyző az önálló bírósági végrehajtónak 2-2 példányt küld meg az okiratból és az ahhoz tartozó záradék kiadmányból, hiszen az adós részére majd a végrehajtó fogja a végrehajtható okiratot kézbesíteni a [Vht. 36. §-a](#) alapján. A [37/2003. \(X.29.\) IM rendelet \(Küsz.\) 42. § \(6\) bekezdése](#) alapján alkalmazandó [1/2002. \(I.17.\) IM rendelet 14. § \(3\) bekezdése](#) alapján a közjegyző végrehajtható okirat egy példányát megküldi a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamarának.

Röviden említést érdemel, hogy amennyiben felmondással vált esedékessé a fennálló tartozás, úgy azt, illetve az annak bekövetkeztét tanúsító közokiratot ugyancsak csatolni kell a kérelemhez. Mivel azt a közjegyzőnek máshova már nem kell továbbítani, így elegendő azt egy eredeti példányban benyújtani.

A formai követelményeknél maradva a végrehajtási kérelem a fentiek teljesítésén túl is csak akkor hiánytalan, ha az eljárási díjat maradéktalanul megfizették. Ennek mértékéről a [Vht. 31/E. § \(3\)-\(5\) bekezdései](#) rendelkeznek. Hangsúlyozandó, hogy nem eljárási illetékről van szó, hanem az attól jogi természetében teljesen más megítélés alá eső díjról, amit közvetlenül a közjegyzőnek kell megfizetni. A MOKK Jogi Bizottságának már idézett állásfoglalása részletesen foglalkozik annak kérdésével, hogy mi számít végrehajtási ügynek, hogyan alakul a díjfizetési kötelezettség több - végrehajtási értelemben vett - adós esetén, illetve hogy befolyásolja-e a díjfizetés módját az adósok egyetemlegessége. Az alábbiakban ezt tekintem át röviden, néhány kiegészítéssel.

A [Vht. 31/E. § \(3\) bekezdése](#) alapján a végrehajtás elrendeléséért kell a díjat megfizetni a közjegyző részére. A közjegyző egy ügyben egy végrehajtást rendelhet csak el, így ebből adódóan a díjfizetési

kötelezettség ügyenként értendő. Ezt követően annak eldöntése lehet fontos a számunkra, hogy hogyan határozzuk meg a végrehajtási ügy fogalmát az okirat záradékolása iránti eljárásban.

A [Vht. 10. §-a](#) alapján a végrehajtás elrendelése a végrehajtható okirat kiállításával történik. A [Vht. 20. § \(2\) bekezdése](#) alapján megfelelően alkalmazandó [18. § \(2\) bekezdése](#) alapján ahány adóssal szemben kéri a végrehajtás elrendelését, annyszor kell az okiratot záradékkal ellátni, tehát végrehajtást elrendelni. Ez azonban azt jelenti, hogy adósonként külön ügy keletkezik, amit a [Küsz. 27. § \(1\) bekezdés g\) pontja](#) külön ügyként, külön ügyszámon rendel nyilvántartásba venni. Ennek megfelelően a díjfizetési kötelezettség is ehhez igazodik: adósonként, és ily módon ügyenként kell a közjegyző részére eljárási díjat fizetni. E szempontból közömbös az adósok esetleges egyetemlegessége is. Hasonlóan rendelkezik a végrehajtási díjszabásról szóló [14/1994. \(IX.8.\) IM rendelet 5. § \(1\) bekezdése](#), amely alapján a végrehajtók díját is ügyenként kell megállapítani, és "ez irányadó az egyetemlegesen felelős adósok ellen vezetett végrehajtási eljárásokra is." Jól láthatóan tehát a végrehajtási ügy fogalma a végrehajtás elrendelésének és foganatosításának különböző fázisaiban ugyanúgy értendő, és - legalábbis a díjfizetési kötelezettség szempontjából - ugyanazzal a következménnyel is jár. A probléma lezárásaként annyit érdemes tehát leszögezni, hogy egy okirat alapján több végrehajtási eljárás is indulhat, amennyiben az okiratban szereplő több - tágabb értelemben vett - adóssal szemben kéri a végrehajtás elrendelését. Így téves az a megközelítés is, hogy az egyetemleges adósokkal szembeni egyszerre történő végrehajtás elrendelés esetén elegendő volna egyszer kifizetni az eljárási díjat. Túl azon, hogy ennek a feltételezésnek jogszabályi alapja nincs, talán nem tűnne merész felvetésnek, ha egy ilyen felfogást nemcsak hogy diszkriminatívnek neveznénk, hanem egyben a végrehajtásban érvényesülő fokozatosság, arányosság elveit erősen sértőnek is. Ezzel ugyanis éppen azt támogatná a jogalkotó, hogy minél több végrehajtási eljárás induljon ugyanazon okirat alapján, és mindez ráadásul egy időben történjen, hisz az a díj megfizetése szempontjából kedvezőbb elbírálás alá esne.

A [Vht. 31/E. § \(4\) bekezdése](#) határozza meg, mi számít végrehajtási ügyértéknek, azaz mely összeg után számítható az eljárási díj. Ennek értelmében: "Az ügyérték a végrehajtandó követelésnek az eljárás megindításakor fennálló, járulékok nélkül számított értéke. Az ügyérték megállapításánál a [Pp. 24. §-át](#) megfelelően alkalmazni kell." A [Pp. 24. § \(1\) bekezdése](#) alapján: "A pertárgy értékének megállapításánál a keresettel érvényesített követelés vagy más jog az irányadó." Altalános tapasztalat, hogy a végrehajtást nem pusztán tőke összegre, hanem a felmondással lejárttá tett, és ily módon tőkésített kamatokra, kezelési és más költségekre, járulékokra is kéri elrendelni, a felmondás időpontját követően pedig a késedelemi kamatot is érvényesíteni kívánják. Ilyen esetben előfordul, hogy a végrehajtást kérő pusztán a tőke összeget veszi az ügyérték és így a díjfizetés alapjául, a tőkésített járulékokat nem.

Ezzel szemben az idézett jogszabályhelyek következetesen a végrehajtandó követelésről beszélnek, ami - az adós korábbi részteljesítése folytán - lehet kevesebb, mint a szerződéses tőke összeg, de lehet több is annál, amennyiben ahhoz a tőkésített járulékokat is kéri végrehajtani. Arra kell tehát figyelemmel lenni az ügyérték megállapításakor, hogy milyen lejárt, esedékessé vált összegre kéri a végrehajtás elrendelését a végrehajtást kérő, amibe az ezt meghaladóan végrehajtani kért késedelmi kamat vagy végrehajtás elrendelésével járó költségek már nem számítanak bele. A [Pp. 25. § \(4\) bekezdése](#), miszerint a "főkövetelés" járulékai az ügyérték megállapításánál figyelmen kívül maradnak, a [Vht. 31/E. §](#) alapján nem alkalmazható. Említést érdemlő tény, hogy a bírósági végrehajtási eljárásban közreműködő jogi képviselő díjazásáról szóló [12/1994. \(IX.8.\) IM rendelet 2. § \(1\) bekezdése](#) a végrehajtási ügyértéket a végrehajtható okiratban feltüntetett főkövetelés, járulék és költség együttes összegeként határozza meg.¹⁰

A kérelem (értsd a kitöltött záradék-nyomtatvány) tartalmi követelményeivel kapcsolatban elsősorban a [Vht. 11. § \(2\)-\(3\) bekezdése](#) ad eligazítást, miszerint a végrehajtást kérő közölni köteles az adós nevét,

az azonosításához szükséges adatokat, és az ügy körülményeitől függően közölni kell az adós lakóhelyét, székhelyét, telephelyét; a végrehajtás alá vonható vagyontárgyak helyét, de utóbbiak közül legalább egyet. A végrehajtás alá vonható vagyontárgyak megjelölése például zálogkötelezettség esetén bírhat jelentőséggel, általánosságban azonban feltüntetésük nem elvárás. A végrehajtandó okirattal szemben támasztott tartalmi követelményekről a későbbiekben szólnunk részletesen.

Ezt meghaladóan természetesen fontos, hogy a végrehajtandó követelés pontosan legyen meghatározva. Itt az okirat szövege szolgál alapul, a végrehajtást kérő feladata abban áll, hogy a jogcím feltüntetésével határozott összeget jelöljön meg, kamat esetében ez történhet százalékban, a kezdő időpont rögzítésével.

A végrehajtás elrendelése

Miután az előzőekben áttekintettük a kérelem szükséges formai, és egyes tartalmi elemeit, érdemes kitérni néhány olyan a kérdésre, ami a kérelem előterjesztését követően, a végrehajtás elrendelése körében vetődhet fel.

Amikor a közjegyző az előterjesztett kérelmet a kezébe veszi, tisztában kell lennünk azzal, hogy a vizsgálódását, mozgásterét jelentősen befolyásolja (szűkíti) az a körülmény, hogy nemperes eljárást folytat le. Ennek megfelelően bizonyításra sem alkalma, sem lehetősége nincs, kizárólag a kérelem és az annak alapjául szolgáló okirat (illetve az ahhoz esetlegesen kapcsolódó felmondás) áll rendelkezésére. Van ugyan eset, amikor a törvényhozó maga említi a felek meghallgatásának lehetőségét, mint pl. a jogutódlásnál, bár rögtön hozzá kell tennünk, hogy ott egy eljárási kérdésben kell a közjegyzőnek tényeket feltárnia, nem pedig az ügy érdemében. Ennél érdekesebb eset az, amikor az ingatlan közös tulajdonának árveréssel történő megszüntetéséről szóló közjegyzői okiratot kéri záradékoltatni, ahol - elviekben - a [Vht. 162. § \(3\) bekezdése](#) alapján a közjegyzőnek kellene szakértő kirendelése útján az ingatlan becsértékét megállapítania. Álláspontom szerint jogalkotói következtetés eredménye, hogy az okirati záradékolás közjegyzői hatáskörbe kerülésével 2010. június 1. napjával kikerült ugyan a [Vht. 22. § d\) pontjából](#) a "közokirat" szó, mivel az adott § a bíróság általi záradékolásról szól, ellenben e változás dacára a [31/E. § \(1\) bekezdéséből](#) a [162. §-ra](#) utalás kimaradt. Tehát a most hatályos rendelkezések szerint, ha a közjegyzői okirat szolgál alapjául a közös tulajdon árverés útján történő megszüntetésének, a [23/C. §](#) alapján végrehajtást elrendelő közjegyző elviekben nem lesz jogosult a becsérték [162. § \(3\) bekezdése](#) szerinti megállapítására.

Elsőre talán aggályosnak is tűnhet, hogy anélkül, hogy a végrehajtási eljárást megelőzően a felek között bármilyen bírósági, hatósági eljárás lett volna folyamatban, végrehajtás rendelhető el a közjegyző okirata alapján. Bár e kérdés megvitatása meghaladja jelen dolgozat kereteit, a kétségek eloszlatása érdekében mégis utalnék a [Kjtv.](#)-ben foglalt garanciákra, amelyek az okirat készítését szigorú szabályok közé szorítják, valamint arra, hogy az okirat záradékolásánál az adós szélesebb körben jogosult végrehajtás korlátozási és megszüntetési pert kezdeményezni.¹¹

Visszatérve a végrehajtási kérelemre, annak vizsgálatakor a közjegyző a [Vht. 23/C. §-a](#) alapján áttekinti, hogy a csatolt közjegyzői okirat megfelel-e az ott sorolt tartalmi kritériumoknak: kötelezettségvállalást kell tartalmaznia, fel kell tüntetni abban a felek nevét, a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét), jogcímét és a teljesítés módját és határidejét. Úgy vélem, nem szorul különösebb magyarázatra, hogy ezek bármelyikének hiánya a végrehajtás megtagadásához vezet.

Mint arra már korábban utaltam, a felek személyében történt változás nem akadály a végrehajtás elrendelésének. Ugyancsak életszerű, hogy az eredeti, okiratban foglalt követeléstől eltérő összegre kéri a végrehajtás elrendelését a fél. A közjegyzőnek nincs lehetősége a kértnél magasabb összegre elrendelni a végrehajtást, hiszen az a [Vht. 9. §](#) alapján alkalmazandó [Pp. 3. § \(2\) bekezdése](#) szerinti

kérelemhez kötöttség elvébe ütközne. Értendő ez arra az esetre is, amikor a fél az őt a szerződés (okirat) alapján megillető ügyleti kamatot vagy más járulékot nem tünteti fel kérelmében. A fél kérelme az általa kitöltött nyomtatvány, nem pedig az ahhoz csatolt okirat.

Amennyiben a végrehajtást kérő magasabb összeget jelöl meg kérelmében, mint ami őt az okirat alapján megilletné, a közjegyző a végrehajtási záradékot a [Vht. 19. § \(2\) bekezdése](#) alapján a kérelemtől eltérően állítja ki. Ennek tárgyában a közjegyző végzést hoz, amely a [Vht. 213. § \(2\) bekezdése](#) alapján fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható. E végzés a záradék elválaszthatatlan részének tekinthető, hisz egyik sem értelmezhető a másik nélkül. Ebből következően a végzést is a végrehajtó kézbesíti az adós részére, nem pedig a végrehajtást elrendelő közjegyző. Tekintettel a kézbesítés e módjára, a közjegyző nem lesz abban a helyzetben, hogy a végzés jogerejét meg tudja állapítani, hiszen az adósi oldalról nem rendelkezhet az átvétel (kézbesítés) megtörténtét igazoló okirattal. Valószínűbb azonban, hogy e határozat ellen inkább a végrehajtást kérő él jogorvoslattal, hiszen az ő kérelme szenved általa csorbát.

A kérelemtől eltérő végrehajtás elrendelés egyik speciális esete az, amikor az ügyvédi munkadíj összegét mérsékeli a közjegyző. A bírósági végrehajtási eljárásban közreműködő jogi képviselő díjazásáról szóló [12/1994. \(IX.8.\) IM rendelet](#) részletesen szabályozza ennek módját. Lényeges, hogy az ügyvédnek legkésőbb a díj megállapításáig nyilatkoznia kell arra, hogy általános forgalmi adó fizetésére köteles-e. Amennyiben a végrehajtási kérelemhez díjmegállapodást is csatolnak, úgy az abban foglalt összeg tekintendő irányadónak, ám ez is mérsékelhető a közjegyző által, ha az nem áll arányban a végrehajtási ügyértékkel. Díjmegállapodás hiányában, vagy ha a végrehajtást kérő ezt kéri, ügyvédi díjként a rendeletben foglalt munkadíj, költségátalány és készkiadás állapítandó meg.

A rendelet kimondja továbbá, hogy az ügyvéd a végrehajtható okirat díjmegállapító része ellen ugyanazokkal a jogorvoslatokkal élhet, mint amelyek a [Vht.](#) alapján a végrehajtást kérő részére is nyitva állnak (ld.: rendelet [11. § \(1\) bekezdése](#)), ami esetünkben a záradékot kérelemtől eltérően kiállító végzés. A [11. § \(2\) bekezdése](#) alapján természetesen e végzés ellen a felek is élhetnek fellebbezéssel.

A végrehajtás elrendelésekor a közjegyző a végrehajtható okiratot kézbesíti a korábbiakban már említett személyeknek, megfelelő példányszámban. A végrehajtónak emellett 2 példány kísérlőjegyzéket is meg kell küldenie,12 amelyből a végrehajtó egyet köteles visszaküldeni, feltüntetve rajta az átvétel időpontját és azt a végrehajtói ügyszámot, amelyen nála a nyilvántartásba vétel történt. Ugyancsak kísérlőjegyzékkel (1 példány) küldi meg a végrehajtható okiratot a közjegyző a tárgyhónapot követő hónap 10. napjáig a végrehajtói kamarának.

Az eddig említetteken kívül fontos kitérni a cégekkel szemben elrendelt végrehajtás esetében arra, hogy a [Ctv. 26. § \(1\) bekezdés i\) pontja](#) alapján a cég elleni végrehajtás elrendelését és megszüntetését is fel kell tüntetni a cégjegyzékben, amit a cégbíróság a végrehajtást elrendelő hatóság elektronikus értesítése alapján hivatalból jegyez be ([26. § \(4\) bekezdése](#)). Az egyelőre a jövőben megoldandó kérdés, hogy az értesítés megküldésének e módja mikor és milyen módon lesz megvalósítható.

A szükséges iratok végrehajtónak történő megküldésekor eldöntendő kérdés a végrehajtók illetékessége. A [Vht. 32. § \(1\) bekezdése](#) főszabályként mondja ki, hogy az adós lakóhelye (székhelye) szerint illetékes végrehajtó jár el az adott ügyben, kivételesen, a végrehajtást kérő kérelmére vagy akkor, ha az adós lakóhelye, székhelye ismeretlen, a végrehajtás alá vonható vagyontárgy fekvése szerinti végrehajtó jár el ([Vht. 32. § \(2\) bekezdése](#)).

A végrehajtás irányulhat pénzkövetelésre vagy meghatározott cselekmény teljesítésére. Amennyiben az ugyanazon okirat alapján előterjesztett kérelem egyszerre irányul pénzkövetelés és meghatározott cselekmény teljesítésére, úgy nincs akadálya, hogy ugyanazon nyomtatványon terjessze elő a fél

kérelmét, a megfelelő mezők értelemszerű kitöltésével. Tipikus példája lehet az itt említett esetnek, amikor a korábbi bérleti jogviszony alapján elmaradt bérleti díjat és helyiség kiürítést is kér a végrehajtást kérő.

Abban az esetben, ha a végrehajtást kérő felmondással tette lejárttá az adós hátralékos tartozását, úgy csatolnia kell magát a felmondást is, valamint annak az adóssal történt közlését tanúsító közokiratot, figyelemmel a [Vht. 23/C. § \(2\) bekezdésében](#) foglaltakra. Az [EBH2008. 1786.](#) számú döntés megerősíti, hogy "a közokirat végrehajtási záradékkal való eltátásához nem követelhető meg a felmondás közokiratba foglalása, illetőleg ez utóbbi hiánya az elrendelt végrehajtás megszüntetése okaként a végrehajtás megszüntetése iránti perben hivatalból nem vehető figyelembe". A jogi irodalom is rámutat, hogy elegendő annak közokirati tanúsítása, hogy a felmondást az adóssal szerződészerűen közölték.¹³

Tény, hogy a felmondások közjegyzői okiratba foglalása, valamint a közlés megtörténtének közokirati tanúsítása során többféle gyakorlat alakult ki. Abban az esetben, ha a közjegyző a [Kjt. 111. § \(1\) bekezdése](#) szerinti ténytanúsító okiratba (jegyzőkönyvbe) foglalja a felmondást a [Kjt. 142. \(2\) bekezdése](#) alapján,¹⁴ akkor annak a törvény alapján szükségszerű következménye, hogy "az okiratot postán ajánlott vagy tértivevényes küldeményként a másik fél lakására továbbítja", majd "erről a megbízó félnek tanúsítványt ad, amelyben feltünteti a nyilatkozat vagy értesítés szó szerinti szövegét, a felek nevét, lakóhelyét, a feladás helyét, évét, hónapját, napját, a megbízó fél kívánságára óráját is." Más, ettől eltérő gyakorlat szerint a közjegyző ügyleti okiratban, egyoldalú nyilatkozatként veszi fel a - későbbi - végrehajtást kérő felmondását, a kézbesítést igazoló tértivevényekről hiteles másolatot készít. Álláspontom szerint bár mindkét megoldás alkalmas a kívánt joghatás kiváltására, az előbbi a felmondás jogi természetére figyelemmel inkább mondható optimálisnak. Mindkét esetben adott azonban a tény, hogy megtörténik a felmondás közokiratba (közjegyzői okiratba) foglalása, ami - bár nem elvárt - hasznos a végrehajtás elrendelése során. A jól megszerkesztett felmondás ugyanis alapvető feltétele annak, hogy a végrehajtás elrendelhető legyen. Világosan ki kell derülnie belőle a nyilatkozó szándékának: milyen összegre (tőke, kamat, egyéb költségek, járulékok) és milyen határidővel (felmondási idővel) kívánja lejárttá tenni követelését. A közjegyző ugyanis csakis a lejárt és esedékes követelésre rendelhet el végrehajtást. A felmondással a jogosult a tőke összegén felül követelt járulékokat is tőkésíti, és ezen követelése után a felmondás kézbesítését követő naptól kezdődően késedelmi kamatot is igényelhet. Mivel a [Ptk. 301. §-a](#) alapján a törvényes kamat külön kikötés hiányában is megilleti a jogosultat, így tehát azt szerződéses rendelkezés hiányában is kérhet a végrehajtási kérelmében.¹⁵

A deviza alapú kölcsönök a felmondással lejárttá tett követelés tekintetében más problémákat is felvetnek. Előfordulhat ugyanis, hogy az árfolyam változása folytán a végrehajtást kérő jogosulttá válik magasabb tőke összeg követelésére, mint amennyi eredetileg a szerződésben szerepelt. Megjegyzendő, hogy a szerződési gyakorlat bankonként igen eltérő a tekintetben, hogy deviza alapú kölcsönöknél hogyan tüntetik fel annak összegét: devizában és forintban egyaránt, olykor csak devizában, vagy éppen csak forintban a devizanem egyidejű meghatározása mellett, és teszik mindezt ráadásul úgy, hogy a kölcsön devizában számított összege egyébként is tudhatóan más lesz, mint amit az okirat rögzít, hiszen azt folyósítási árfolyamon, a folyósítás napján rögzítik. Belátható, hogy a közjegyző egyáltalán nincs abban a helyzetben, hogy egy több év után felmondott kölcsönügyletnél a fennálló tartozás összegét az elmúlt évek árfolyamváltozásai alapján kiszámolja. Ezt ellensúlyozandó, az adós széles körű végrehajtás megszüntetési perlési jogosultsággal rendelkezik, ahol lehetősége van perben, bíró előtt vitatni a fennálló tartozás összegét. Éppen azért biztosít ilyen eljárási garanciát az adós számára a törvényhozó, mert egyfelől a nemperes végrehajtási eljárás ilyen kérdések érdemi eldöntésére amúgy is alkalmatlan volna, másrészt pedig okirat záradékolása esetén nem volt egy azt megelőző hatósági

vagy bírósági eljárás, ami erre lehetőséget teremtett volna a feleknek.¹⁶ Éppen ezért nyomatékosítja a kommentár a [Pp. 369. §-hoz](#) fűzött magyarázatában, hogy: "A végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben ugyanazokat a körülményeket kell a bíróságnak vizsgálnia, mint amelyeket akkor vizsgálna, ha a végrehajtást kérő követelésének érvényesítése iránt pert indított volna a végrehajtás elrendelésére irányuló kérelem előterjesztése helyett."¹⁷ Hasonló megállapítást tartalmaz a [BH2006.255.](#) számú jogeset, amely kimondja, hogy "Végrehajtás megszüntetési perben a záradékolt közokirattal szemben is helye van ellenbizonyításnak ([1952. évi III. törvény 164. §, 195. §, 275. §, 369. § és 1994. évi LIII. törvény 21. §](#))." Más esetben ezt olvashatjuk: "A végrehajtást elrendelő bíróságnak (közjegyzőnek - kiegészítés a szerzőtől) nem feladata az adós magatartásának értékelése, illetve annak eldöntése, hogy a követelés alapos-e, erre végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránti perben van lehetőség. (...) Így e ténnyel kapcsolatban elég és megfelelő a végrehajtást kérő egyoldalú előadása".¹⁸

Bár szem előtt kell tartani, hogy minden ügy egyedi kérdéseket vet fel, és mint láthattuk, az egyes szerződések is különböző megoldásokat tartalmaznak, álláspontom szerint az itt taglalt esetben nem kizárt a végrehajtás elrendelése a szerződésben foglaltnál nagyobb tőkeösszegre. Az adós a szerződés megkötésekor tisztában volt azzal, hogy árfolyamkockázata keletkezik, aminek ez egy alapvető következménye. Ugyancsak tudnia kell az adósnak, hogy a bank a fennálló tartozás összegét saját nyilvántartásai alapján állapítja meg, mint ahogyan ezt a szerződések is tartalmazni szokták. Felmondás közjegyzői okiratba foglalásakor a közjegyző sem tehet mást, mint hogy az elé tárt adatokat, összegeket rögzíti.

A [Vht. 23/C. § \(2\) bekezdésére](#) visszatérve röviden említést érdemel az a körülmény, hogy "a közjegyzői okiratban meghatározott teljesítési határidő, illetve határnap elteltének ténye önmagában elég ahhoz, hogy a végrehajthatóság megállapítható legyen."¹⁹ Ebből következően a gyakorlat nem követeli meg a közokirati tanúsítást akkor, amikor az időpont bekövetkeztével válik esedékessé a követelés.

E fejezet lezárásául röviden visszatérnék az oly sok kérdést felvető engedményezéshez, ezúttal azonban sokkal inkább a végrehajtás elrendelését érintő vonatkozásában. A bírósági gyakorlatot tanulmányozva ugyanis érdemes tüzetesebben megvizsgálni a kamat engedményezésével foglalkozó néhány határozatot. A [BH1993.95.](#) számú eseti döntés igen lényeges megállapítást tett akkor, amikor rámutatott: "A követelés engedményezése külön kikötés hiányában nem terjed ki a kamatokra is." Máshol kifejti, hogy "A kamat a pénzkövetelés járuléka ugyan, ebből a jellegéből azonban nem következik az, hogy az engedményezett pénzkövetelés kamatára kiterjed az engedményezés, erre vonatkozó kifejezett megállapodás nélkül is. Ebből következik, hogy a kamatok engedményezéséről meg kell állapodni". Ennek indokát a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága abban látta, hogy: "Az engedmény tárgya nem maga a jogviszony, hanem az abból eredő meghatározott követelés" Hasonló végkövetkeztetésre jut a Legfelsőbb Bíróság a [BH1997.449.](#) számú határozatában, amelyben megerősíti: "Ha az engedményezési szerződés az engedmény összegét meghatározza, de nem szól a már esedékessé vált késedelmi kamatokról, azok összege - a kamat járulékos jellege ellenére - automatikusan nem tárgya az engedménynek" Más a helyzet azonban az engedményezés időpontjában még le nem járt követelésnél, ahogy arra a [BH1996.31.](#) eseti döntés rámutat: "Az engedményezés után esedékessé váló kamatok az engedményest külön kikötés hiányában is megilletik."

A közjegyző tehát, amikor az engedményezési szerződés alapján a jogutódlást megállapítja, véleményem szerint megteheti, hogy a jogutódlás megállapítása iránti kérelmet a kamat tekintetében elutasítja, és kifejezetten csak a főkövetelés tekintetében állapítja meg a jogutódlás beálltát, amennyiben az engedményezés a kamatra nem terjedt ki. A másik lehetséges megoldás az, ha kérelemtől eltérően csak a főkövetelésre rendeli el a végrehajtást. Nehézséget jelent, hogy a gyakorlatban a végrehajtást kérő csupán az engedményezési megállapodást csatolja a kitöltött záradék

nyomtatvány és a végrehajtandó okirat mellett, a jogutódlás megállapítására irányuló kérelemre ily módon következtetni lehet csupán.

A végrehajtási kérelem elutasítása és megtagadása

A kérelem alaki vagy tartalmi hibája esetén a közjegyző végső soron a kérelmet elutasíthatja vagy megtagadhatja. Fontos látnunk a két jogintézmény közötti különbséget, mert azon kívül, hogy adott esetben csak az egyik alkalmazható, a jogkövetkezményük is eltérő.

A kérelmet a közjegyző a [Vht. 9. §](#) alapján alkalmazandó [Pp. 130. § \(1\) bekezdésében](#) meghatározottak szerint utasíthatja el, és ezen eljárásra megfelelően alkalmazandók a [Pp. 130.](#) és [132. §-ai](#). Az elutasító végzést a közjegyző mind a végrehajtást kérőnek, mind az adósnek kézbesíti, sőt, a [Pp. 130. § \(2\) bekezdésének](#) értelmében az adós példányához csatolja magát a végrehajtási kérelmet is (záradék nyomtatványt). A [Pp. 132. § \(1\) bekezdése](#) alapján a kérelem beadásának jogi hatályai fennmaradnak, amennyiben a végzés jogerőre emelkedését követő 30 napon belül a kérelmet szabályszerűen ismételtelen előterjesztik.

Általánosságban elmondható, hogy elutasításnak nem is annyira tartalmi, mint inkább alaki hiányosságok miatt van helye. Nem véletlenül emeli ki az irodalom is a [Pp. 130. § \(1\) bekezdésének j\) pontján](#) alapuló elutasítási okot, a hiánypótlás elmulasztását, ami a végrehajtás elrendelése körében a legvalószínűbben előforduló eset. 20 Szót érdemlő probléma, hogy helye van-e elutasításnak a [Pp. 130. § \(1\) bekezdés d\) pontja](#) (res iudicata) alapján. A kérdést megvizsgálva látnunk kell, hogy e jogszabályhely alkalmazásának dogmatikai és gyakorlati akadályai is vannak. A végrehajtási eljárásban ugyanis a szó eljárásjogi értelmében a közjegyző nem hoz érdemi döntést, már csak azért sem teheti ezt, mert jogvita sincs. Éppen ezért - mint arra már korábban részletesen kitértem - bizonyítást sem folytat le, lényegében a felek előadására és a benyújtott iratokban foglaltakra hagyatkozik. Ilyen értelemben a perfüggőség vagy res iudicata fogalmai tehát nem is értelmezhetőek. A gyakorlati szempont, ami a res iudicata okán történő elutasítást kizárja, az annak a lehetősége, hogy a végrehajtást kérő kérelmére lehet ugyan, hogy ugyanazon adóssal szemben ugyanarra a követelésre már elrendelték a végrehajtást, ám előfordulhat, hogy a végrehajtó díját mégsem fizette meg, és ezáltal az eljárás a [Vht. 54. § \(3\) bekezdése](#) alapján ipso iure megszűnt. Erre vonatkozóan a közjegyzőnek azonban semmilyen adata nem lehet. Ha tehát a fél egy évvel később újabb kérelmet terjeszt elő e tárgyban, úgy lehet, hogy azt azért teszi, mert azon eljárás keretein belül már nincs jogi lehetősége, hogy igényét érvényesítse.

A res iudicata tárgyában való döntés tehát tipikusan végrehajtás megszüntetési (korlátozási) kérdés, ami meghaladja a közjegyző hatáskörét. Utalnék továbbá a [Vht.](#) azon kifejezett rendelkezésére amely alapján az egyébként erős pozícióban lévő végrehajtást kérő köteles a köteles a végrehajtandó követelés megszűnését és csökkenését bejelenteni a végrehajtónak, aminek elmulasztásáért kártérítési felelőssége is keletkezik ([Vht. 40. § \(1\) bekezdése](#)). Véleményem szerint az itt kifejtettek ellenére feltételezhető, hogy e kérdés az évek során még teremthet majd olyan helyzeteket, egyedi eseteket, ahol az ismételtelen előterjesztett kérelmek körében a közjegyzői "beavatkozás" indokoltsága esetlegesen felvetődhet, vagy legalábbis ahol a közjegyző nem rendelné el nyugodt lelkiismerettel a végrehajtást.

A [Pp. 130. § \(1\) bekezdésének b\) pontja](#) szerinti elutasításra adhat okot az a körülmény, ha az adós időközben felszámolás alatt áll, hiszen a [Cstv. 38. § \(3\) bekezdése](#) alapján a felszámolás kezdő időpontja után a gazdálkodó szervezet ellen a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos pénzkövetelést csak a felszámolási eljárás keretében lehet érvényesíteni.²¹

A végrehajtási kérelem megtagadásának alapjául szolgáló körülmények már sokkal inkább a kérelem tartalmára vezethetők vissza. A [Vht. 19. § \(1\) bekezdése](#) alapján a bíróság a végrehajtási lap kiállítását

megtagadja, ha a végrehajtási kérelem teljesen alaptalan. Már a törvény megfogalmazásból is érzékelhető, hogy - bár nem érdemi elbírálásról van ugyan szó - a közjegyző a kérelem alaposságát vizsgálja. Ehhez árnyaltan fogalmazva rögvest hozzá is fűzhetjük, hogy nem a megalapozottság a vizsgálat tárgya. Hogy a különbség érzékelhető legyen, utalnék a [BH1997.347.](#) és 348. számú eseti döntésekre, aholis az utóbbiban a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága rámutatott: "Az okiratban meghatározott teljesítési határidő, illetőleg határnap elteltének ténye elégséges ahhoz, hogy ebből a szempontból a végrehajthatóság megállapítható legyen, miután a végrehajtást kérő állítja, hogy a kötelezett nem teljesített."²²

A megtagadásról a közjegyző végzést hoz, és azt - szemben az elutasítással - csupán a végrehajtást kérőnek kézbesíteti. Annak eldöntésében, hogy mikor minősül teljesen alaptalannak a kérelem, a 23/C. §-ban foglalt feltételekből kell kiindulnunk. Lényeges tartalmi eleme a végrehajtható közjegyzői okiratnak a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalás, hiszen ennek hiányában az okirat, illetve az annak alapján előterjesztett kérelem nem is tartozik végrehajtási útra (23/C. § (5) bekezdése). Nem igényel hosszas fejtegetést, hogy kötelezettség tárgyának, mennyiségének, jogcímének ugyancsak meghatározhatónak kell lennie. Korábban, a felmondás kapcsán már láthattuk, hogy a teljesítési határidő letelte, a követelés lejártá is lényeges és vizsgálandó körülmény.

A közjegyzőnek figyelemmel kell lennie arra a törvényi követelményre is, hogy a végrehajtani kért követelésnek bírósági végrehajtási útra kell tartoznia (az elévülés azonban nem vehető hivatalból figyelembe). Nem nagy persze a valószínűsége, hogy a közjegyző a [Ptk. 204. §-a](#) szerinti szerződést foglaljon okiratba, ám nem végrehajtható a követelés akkor sem, ha az közigazgatási végrehajtási útra tartozik.²³

Rövid magyarázatra szorulhat még a 23/C. § (3) bekezdése, amely alapján a közjegyző a követelés teljesítési határidejének letelte esetén végrehajtási záradékkal látja el a "zálogszerződésről szóló közokiratot". A fogalmazás alapján tehát egyértelmű, hogy mint ahogyan az a főkövetelés (pl. kölcsönszerződés) esetében sem kötelező, úgy a zálogszerződés esetén sem elvárt, hogy a teljes szerződés közokirati formát nyerjen.²⁴ A zálogszerződésről szóló közokirat is lehet tehát a zálogkötelezett egyoldalú nyilatkozata. A végrehajthatósághoz azonban a felek megjelölésén túl tartalmaznia kell zálogjoggal biztosított követelés megjelölését, annak lejártát, a végrehajtás túrésére és az ingatlan kiürítésére irányuló kötelezettségvállalást. Az önálló zálogjogról szóló közokirat záradékolásánál a kérelem előterjesztésekor a fenti tartalmi követelményeken túl feltétel a [Ptk. 269. § \(2\) bekezdése](#) szerinti felmondás, és az annak közlését tanúsító közokirat csatolása is.

Abban az esetben, ha a kérelem csak részben alaptalan, úgy a végrehajtási záradék kérelemtől eltérő kiállításának van helye. E törvényi rendelkezésből adódóan kimondhatjuk tehát, hogy ha a részbeni alaptalanság miatt nincs helye a kérelem megtagadásának, a közjegyző "részben elrendeli" a végrehajtást (eltérő végzéssel), nem pedig "részben megtagadja". A közjegyző ilyenkor végzéssel határozza meg a korábban elmondottak szerint azt a követelést, amelyre a végrehajtást elrendeli, tehát aminek tekintetében a kérelem alaposnak bizonyult. A végzés kézbesítésére a végrehajtás elrendelésére irányadó szabályok az irányadók azzal, hogy a végrehajtásra nincs halasztó hatálya a végzés elleni esetleges fellebbezésnek.

A végrehajtás elrendelésével szemben előterjeszthető jogorvoslatok

A [Vht. XIV. fejezetében](#) meghatározott jogorvoslatokat a törvényt akként rendszerezi hogy azok a végrehajtás elrendelésével vagy foganatosításával kapcsolatosak-e. Ezt meghaladóan érdemes megvizsgálni azt is, hogy hol kell azokat előterjeszteni, illetve szempont lehet még, hogy ki rendelkezik

hatáskörrel azok elbírálására. A jogorvoslatokról szólva tehát különös jelentősége van annak, hogy az okiratot záradékoló közjegyző mint végrehajtást elrendelő hatóság jár el (ld. még: [Vht. 224/A. §](#)).

A törvény megsértésével kiállított végrehajtási záradék törlésére irányuló kérelmet a felek bármelyike határidő nélkül benyújthatja a közjegyzőnél, de lehetősége van erre a végrehajtónak is, illetve a közjegyző hivatalból is elrendelheti azt. A záradék törlése végzéssel történik, amely ellen a felek fellebbezhetnek. A végrehajtási záradék törlésére okot adó törvénysértés a [Vht. 23/C. §-ában](#) foglalt valamely feltétel hiánya (pl. a teljesítési határidő nem telt le). Fontos, hogy amennyiben a céggel szemben elrendelt végrehajtás esetén a záradék törlését rendeli el a közjegyző, úgy erről a cégbíróságot is értesíti, hiszen a végrehajtás elrendelésének ténye is feltüntetésre kerül a cégnyilvántartásban (ennek természetesen ugyanúgy kérdéses a módja, kivitelezése, mint a végrehajtás elrendeléséről szóló közlésnek).

A végrehajtás elrendelésével szemben a felek bármelyike akkor élhet fellebbezéssel, ha az végzéssel történt. A közjegyző eljárásában az okirat záradékolásánál ez a kérelemtől eltérő végrehajtás elrendeléséről szóló végzést jelenti. Következik emellett a törvény szövegéből az is, hogy ha a kérelemnek megfelelően állítja ki a végrehajtási záradékot a közjegyző, úgy pusztán a záradékkal szemben nincs helye fellebbezésnek. Bár a végzés elleni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya a végrehajtás foganatosítására, ám a lefoglalt dolog nem értékesíthető, a végrehajtás során befolyt összeget nem lehet a végrehajtást kérőnek kiadni. A végrehajtást megtagadó végzéssel szemben kizárólag a végrehajtást kérő fellebbezhet (a végzést is csak neki kell kiadni). Természetesen azon végzéseknél, amelyekre a [Pp.](#) fellebbezést enged, ugyanerre a végrehajtási eljárásban is lehetőség van. Ilyenek lehetnek a teljesség igénye nélkül a jogutódlást megállapító végzés, igazolási kérelmet elutasító végzés, kijavítás tárgyában hozott végzés stb. A végrehajtási eljárásban benyújtott fellebbezés tehát a [Vht. 9. §-a](#) (illetve [224. § \(1\) bekezdése](#)) alapján alkalmazandó [Pp.](#) szerinti rendes jogorvoslat amit a közjegyzőnél kell benyújtani kézbesítéstől számított 15 napon belül, a közjegyzői nemperes eljárásokra irányadó illeték leróásával ([Itv. 47. § \(2\) bekezdése](#)) és a közjegyző székhelye szerint illetékes megyei bíróság bírálja azt el.

Ugyan nem jogorvoslat, hanem a [Pp. XXV. Fejezetében](#) foglalt különleges eljárás a végrehajtás megszüntetési és korlátozási per, az logikailag mégis a dolgozat ezen részébe illeszkedik, s így ehelyütt röviden említést érdemel. A [Pp. 369. §](#) alapján az adós hivatkozhat arra, hogy a követelés érvényesen nem jött létre, a követelés egészen, illetőleg részben megszűnt vagy a végrehajtást kérőtől halasztást kapott a teljesítésre illetve annak időtartama nem járt le, vagy hogy beszámítható követelést kíván érvényesíteni a követeléssel szemben.

A gyakorlatban előforduló probléma lehet, hogy a jogban járatlan ügyfél egyes jogorvoslati (tipikusan végrehajtási kifogás), vagy éppen végrehajtás megszüntetési, szünetelési, felfüggesztési kérelmeket, amelyek elbírálására a foganatosító bíróság ([Vht. 225. § \(6\) bekezdése](#)) illetékes, tévedésből a végrehajtást elrendelő közjegyzőnél terjeszt elő. Állás-pontom szerint nem osztható az a vélemény, ami alapján ilyen esetben a kérelem áttételének volna helye. Ezen beadványoknál ugyanis elsősorban arra kell az eljáró hatóságnak (közjegyzőnek) figyelemmel lennie, hogy jelentős érdeksérelemmel járhat, és az eljárás indokolatlan elhúzódtásához vezethet, ha végzéssel áttételt rendel el, s így akár hetekig is eltarthat (a végzés elleni esetleges fellebbezés esetét nem is említve), míg a kérelem az annak elintézésére hatáskörrel rendelkező bírósághoz megérkezik. Megjegyzendő, hogy a tévesen benyújtott fellebbezéseknél is bevett gyakorlat, hogy azt egyszerűen megküldik az annak felterjesztésére illetékes bíróságnak.

Zárszó

Mint arra munkám elején is utaltam, szinte példátlan az a törvényhozói bizalom és felhatalmazás, aminek következményeként 2010. júniusától az okiratok záradékolása (és más nemperes) eljárások a közjegyzőség hatáskörébe kerültek. Az itt leírtakkal azt kívántam azonban demonstrálni, hogy e feladat ellátása nemcsak hogy jelentős felelősséggel jár, de szakmai szempontból is új kihívások elé állítja e jogász közösséget.

Tapasztalati tény, hogy az ilyen horderejű jogszabályi változásokra rendelkezésre álló rövid felkészülési idő, az olykor kapkodónak tűnő jogalkotás még tovább nehezíti a felkészülést. Ehhez társul az az eljárás jellegéből fakadó körülmény, hogy az ügyfelek (felek) a végrehajtási kérelmeiket soron kívül, haladéktalanul kérik elintézni, tehát már kezdettől nagy nyomás nehezedik az egyelőre még "új cipőben" járó, vagy azt még éppen csak "próbálgató" közjegyzőkre. Mindezek ellenére meggyőződésem, hogy a kezdeti nehézségeken túljutva megvalósíthatóak lesznek azok a törvényhozói törekvések, amelyek a bíróságok tehermentesítését, az eljárás gyorsítását, az egységes gyakorlat kialakítását célozzák. E dolgozatommal is ahhoz kívántam hozzájárulni, hogy az egyes vitás kérdéseket feltárva, illetve azokra válaszokat nyújtva e munkát elősegítsem. ■

JEGYZETEK

1 [1991. évi XLII. törvény](#) a közjegyzőkről, [1. § \(4\) bekezdés](#)

2 A végrehajtási eljárásban tehát az eljáró közjegyző illetékessége szempontjából a felek lakcíme, a végrehajtás alá vonni kért vagyontárgy fekvése figyelmen kívül marad, ezen körülményeknek csak az eljáró önálló bírósági végrehajtó kiválasztásánál van jelentősége.

3 E rendelet további módosítása várható többek között a közjegyző által elrendelt végrehajtásra tekintettel is.

4 Az erre vonatkozó tájékoztatást a végrehajtási lap és végrehajtási záradék nyomtatványok is megfelelően tartalmazzák.

5 Az adós a [Vht. 5. § \(1\) bekezdése](#) alapján "adós a pénzfizetésre illetve az egyéb magatartásra kötelezett" személy.

6 Ld. még: Balogh-Körök-Császti-Juhász: A bírósági végrehajtás. HVGOrac, Budapest, 2009. 145. oldal

7 "A faktoring szerződés valamely jövőben esedékessé váló követelés átruházását, megvásárlását jelenti, ez tehát engedményezésnek fogható fel. Jogszabályi előírás hiányában az engedményezési szerződés érvényességéhez - s ezzel a faktoring szerződés érvényességéhez - nem szükséges annak írásba foglalása. A faktoring szerződésről szóló értesítést követően a kötelezett csak az "engedményesnek" teljesíthet [\[Ptk. 328. § \(1\) bek., 329. § \(1\) és \(3\) bek.\]](#)."

8 Más a helyzet a végrehajtási lappal történő végrehajtás esetén, ami a 10. § a) pontja értelmében önmagában végrehajtható okirat.

9 Ld. még: Németh-Vida: A bírósági végrehajtás magyarázata. Budapest, 2004. KJK Kerszöv 258. old.

10 Tévedések elkerülésére, a közjegyzői eljárásban számítandó ügyérték nem azonos a [14/1994. \(IX.8.\) IM rendelet](#) alapján az önálló bírósági végrehajtó eljárásában számított ügyértékkel, ahol az összes, a végrehajtható okiratban feltüntetett követelés, járulékos és költség alapul szolgál a végrehajtói munkadíj számításánál. Ez érthető is, hiszen egyedül a végrehajtás utolsó, záró szakaszában eljáró végrehajtó van abban a helyzetben, hogy a végrehajtandó teljes követelést (benne pl. a lejárat utáni, kifizetésig járó kamatokkal) kiszámítsa.

11 Ld.: [Pp. 369. §](#); HVG Orac kommentár: 78. oldal

12 A [37/2003. \(X.29.\) IM rendelet \(Küsz.\) 42. § \(6\) bekezdése](#) alapján alkalmazandó [1/2002. \(I.17.\) IM rendelet 12. § \(2\) bekezdése](#)

13 HVG Orac kommentár: 78. oldal; Ismert azonban ezzel ellentétes tartalmú döntés is, ld.: [BH2002.491](#).

14 Hiszen a felmondás tipikusan olyan jognyilatkozat, amely közlésének elmaradása jogkövetkezménnyel járhat (142. § (1) bekezdése).

15 Sőt, továbbfejtvé e gondolatot eljuthatunk a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának [PK 226. számú állásfoglalásához](#), amely az ítélet alapján történő végrehajtás elrendelése körében ekként rendelkezik: "A késedelmi kamat a hitelezőt a [Ptk. 301. §-a](#) szerint akkor is megilleti, ha a bíróság határozata az adóst annak fizetésére kifejezetten nem kötelezi. A bíróság határozatában meghatározott teljesítési határidő lejártától esedékes késedelmi kamatot tehát - a hitelező kérelmére - akkor is fel kell tüntetni a végrehajtási lapon, ha az ítélet erről nem rendelkezik."

16 Ld. még: Németh-Vida: A bírósági végrehajtás magyarázata. Budapest, 2004. KJK-Kerszöv. 258-259. oldal

17 Ld: Complex Jogtár Plusz, [Pp. 369. §-hoz](#) fűzött kommentárját

18 [BH 2002. 491](#).

19 Németh-Vida: A bírósági végrehajtás magyarázata. Budapest, 2004. KJK-Kerszöv. 262. oldal

20 HVG Orac kommentár: 69. oldal

21 Ld. pl.: [BH2002. 148.](#), [BH2001. 282.](#), [BH1999. 572.](#), stb.

22 Ld. még: HVG Orac kommentár: 77. oldal

23 KJK Kerszöv kommentár: 261. oldal

24 A főkötelelem tekintetében a 23/C § (1) bekezdés a) pontjának megfogalmazásából adódik, hogy a kötelezettségvállalás lehet egyoldalú nyilatkozat is, amely a gyakorlatban tipikusan a magánokirati kölcsönszerződésről szóló közokirat.

Fővárosi Ítéltábla- 2.Kf.27.121/2007/8. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla az OTP Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank Nyrt. (Budapest) felperesnek a Gazdasági Versenyhivatal (Budapest, hivatkozási szám: Vj-111/2005.) alperes ellen versenyügyben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indult perében a Fővárosi Bíróság 2007. évi január hó 24. napján kelt 11.K.31.309/2006/9. számú ítélete ellen a felperes által 10. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán az alulírott helyen a 2007. évi november hó 7. napján megtartott nyilvános tárgyalás alapján meghozta a következő ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 10.000 (azaz tízezer) forint másodfokú perköltséget, valamint az államnak - az illetékügyekben eljáró hatóság külön felhívására - 24.000 (azaz huszonnégyezer) forint fellebbezési illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen további fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A felperes a 2005. évi április hó 15. és május hó 15. napjai közötti időszakra (forint, Euró, illetve CHF alapú) személyi kölcsön-akciót hirdetett, amelyben kizárólag a CHF (svájci frank) alapú személyi kölcsön esetén engedte el az 1%-os hitelkeret-beállítási jutalékot, azaz adott 1%-os kedvezményt, de azt is csak akkor, ha a személyi kölcsönt a fogyasztó nála vezetendő (vezetett) lakossági folyósámlájára folyósíthatta. A reklámkampány számos országos és megyei napi- és hetilapban, illetve országos és regionális rádióadón folyt. A sajtóban 2005. április 16-ától május 12-éig, a rádióban 2005. április 12-étől április 30-áig jelentek meg az egyes reklámok.

Az alperes a fogyasztói panaszra indult eljárásában a fenti reklámtevékenység jogszerűségét vizsgálta a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tptv.) 8.§-a alapján. Az alperes a banki termékek, a pénzpiac sajátos szabályai és jellemzői, a fogyasztói tájékoztatás, tájékozódás, valamint reklámtevékenység elemzését követően, és a jogi szabályozás áttekintése után arra a következtetésre jutott, hogy a reklámkampány sem elemeiben, sem összességében nem volt versenyjogszerű. Nem a hiányos tájékoztatást róta fel a felperesnek, hanem azt a körülményt, hogy amit állított, az elemeiben és összefüggéseiben is a fogyasztók megtévesztésére alkalmas volt. A sajtóreklámnál kifogásolta, hogy a népszerűsített személyi kölcsön konstrukció svájci frank alapú, de az 1% kedvezmény hozzákapcsolása és a folyósámlára való folyósítás feltétele - két lapot kivéve - rejtve maradt, azt a hamis látszatot keltve, hogy az 1% kedvezmény a kölcsön alapjától függetlenül jár. A rádióreklám kapcsán arra mutatott rá, hogy az nem szólt a svájci frank alapú kölcsönről és törlesztő részletről, viszont közölte a lakossági folyósámlára való folyósítás feltételét, ami azt a hamis látszatot keltette, hogy az akció időtartama alatt a forint vagy euró alapú kölcsönfelvétel esetén a feltételek azonosak a svájci frank alapú kölcsönnel. Mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a felperes a magatartásával megsértette a Tptv. 8.§-ának (2) bekezdés a) pontját, ezért a 2005. évi december hó 8. napján kelt Vj-111/205/14. számú határozatával a jogsértés megállapítása mellett a felperest 10.000.000 forint bírság megfizetésére kötelezte. A bírság kiszabás kapcsán értékelte a felperes piaci súlyát, a reklámköltséget, a szolgáltatás bizalmi jellegét, a reklámkampánnyal összefüggésbe hozható forgalomnövekedést, valamint azt a tényt, hogy a felperest korábban már felhívta a jogszerűség érdekében teendő intézkedésekre.

A felperes keresetében az alperesi határozat megváltoztatását és annak megállapítását kérte, hogy jogsértést nem követett el. Állította, hogy a tévesen feltárt tényekből helytelen jogi következtetést vont

le az alperes. A tényfeltárásból hiányolta a lakossági hitelnyújtásban betöltött piaci szerepének és szerzett tapasztalatainak értékelését, a devizahitelezés gyakorlatának részletes ismertetését, a jogi szabályozás bemutatását, az ügyfelek tényleges tájékoztatói szokásainak részletes feltárását. Állította, hogy a teljes ügyféltájékoztatás vizsgálatára lett volna szükség. Specializáltnak tartotta a pénzügyi és befektetési szolgáltatások értékesítését és a kapcsolódó tájékoztatást. Hiányolta a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvénynek (a továbbiakban: Hpt.) a szerződés megkötésére és a tevékenység gyakorlásával kapcsolatos tájékoztatásra vonatkozó rendelkezéseinek (ezen belül is a fogyasztóvédelmi, ügyfél tájékoztatói, üzletszabályzati rendelkezések) értékelését. Állította, hogy az általános szerződési feltételek, a bankfiókokban elhelyezett hirdetések, továbbá az egyedi kölcsönszerződés részletesen tartalmazza a szolgáltatás feltételrendszerét, valamennyi tulajdonságát, így a kellő gondosság mellett eljáró fogyasztó megtévesztésére a reklám, a hirdetés objektíve nem volt alkalmas. Hivatkozott reklámszakmai kutatások eredményére is, mely szerint a banki termékek értékesítésénél a reklámok, hirdetések csekély szerepet töltenek be. Vitatta az alperesi reklámkategóriákat. A reklámot - a banki szolgáltatások esetén - a figyelemfelhívással azonosította és kétségbe vonta, hogy annak az adott termék minden lényegesnek tartott tulajdonságát kellene tartalmaznia. E körben utalt a gazdasági reklámtevékenységről szóló 1997. évi LVIII. törvényben (a továbbiakban: Grtv.) használt gazdasági reklám fogalomra, valamint a Hpt. hirdetés fogalmára (201. § (6) bek.). Az alperes érvelése kapcsán annak szubjektivitására, illetőleg a reklám terjedelmi korlátaira utalt. „Az OTP személyi kölcsönhöz most akár 30 perc alatt hozzájuthat!” reklámszöveg nyelvtani értelmezéséből levont alperesi következtetést sem fogadta el állítva, hogy az nem a fogyasztót, hanem a bankot készítette a gyors cselekvésre.

Az üzletszabályzata és hirdetménye jogszerűségére figyelemmel állította, hogy a szolgáltatásról teljeskörű tájékoztatást adott, így magatartása nem volt a fogyasztók megtévesztésére alkalmas. Kifogásolta és sértőnek tartotta a reklám becsali jellegének megállapítását. Indokolás nélkül mellőzöttnek találta azokat a korábbi döntésekre való hivatkozásait, amelyekkel jogi álláspontját kívánta alátámasztani. A bírságszankció kapcsán értékelni kérte, hogy a forgalomnövekedés 10%-os emelkedése jelentősnek nem tekinthető, és az adott magatartással kapcsolatosan előzetes figyelmeztetése nem történt meg.

Összességében állította, hogy a szankció tekintetében a határozati rendelkezések nem kellően alátámasztottak, jelentősen eltúlzott rendelkezést tartalmaznak.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. A felperes kereseti kérelme kapcsán rámutatott arra, hogy nem a felperes bankfióki, ügyfél tájékoztatói magatartását, hanem reklámtevékenységét, annak jogszerűségét vizsgálta. Álláspontja az volt, hogy a banki szolgáltatási tevékenység, ezen belül is a hitelezés olyan mértékben érinti általában és különösen a sajátos magyar viszonyok között az egyén életének alakulását, hogy a tájékoztatással kapcsolatosan e körben lényegesen nagyobb követelményeket kell állítani, mint a kiskereskedelmi árú reklámozásával szemben. Kiemelte, hogy eljárása során az volt a feladata, hogy versenyjogi szempontból vizsgálja és értékelje a felperes reklámtevékenységét, ezért reklámszakmai megoldásokat, illetőleg ügyfél-tájékoztatási gyakorlatot nem bírálhatott el. Utalt a Legfelsőbb Bíróság Kfv.27.188/1999. számú határozatára, amely alátámasztja a figyelemfelhívás és részletes tájékoztatást adó reklám megkülönböztetésével kapcsolatos határozati megállapításokat. Változatlanul fenntartotta a határozatában megállapított tényeket és az abból levont jogi következtetéseket.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 339.§-ának (1) bekezdése alapján. Az elsőfokú bíróság az alperessel egyetértve állapította meg, hogy a felperesi szolgáltatásról közzétett reklámokból a fogyasztók nem ismerhették meg az akciós személyi kölcsön nyújtásának olyan lényeges tulajdonságait, amelyek

megalapozott döntésük kialakításában szerepet játszhattak volna. A rádió- és sajtóreklámokat elemezve levonta azt a következtetést, hogy a népszerűsítő kampány sem elemeiben, sem összességében nem biztosította a fogyasztók megalapozott termék-választáshoz szükséges piaci ismereteit. Irrelevánsnak tartotta a magatartás versenyjogi megítélése szempontjából, hogy a fogyasztóknak módjukban állt a teljes körű tájékoztatás megszerzése, miután véleménye szerint a jogsérelem a jogsértő információ közreadásával befejeződött. Mint ahogy annak sem tulajdonított jelentőséget a cselekmény jogi megítélését illetően; hogy a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) a felperes ügyfél-tájékoztatását (hirdetményeit és üzletszabályzatát) a jogszabályoknak megfelelőnek minősítette. E körben kiemelte, hogy az alperes versenyjogi vizsgálódása eltér a PSZÁF jogszerűségi vizsgálatától. Nem fogadta el a felperes azon érvelését sem, hogy az alperes az ügy megítélése szempontjából lényegtelen tényállási elemeket vont be értékelési körébe, és az ügy megítélése szempontjából jelentős tényeket pedig figyelmen kívül hagyott.

A bíróság szankcióval kapcsolatosan rögzítette, hogy a Tpvt. 78.§-ának rendelkezése folytán a jogsértő magatartás objektív következménye lehet a bíróság kiszabása. A mérték megállapítása körében értékelésre kerülő enyhítő, illetőleg súlyosító körülmények tekintetében a Tpvt. 78.§-ának (2) bekezdésére utalt. Megállapította, hogy a bíróság mértékének alapjául szolgáló mérlegelési szempontokat az alperesi határozat tartalmazta, annak felülvizsgálatára csak abban az esetben lenne jogosult, ha a mérlegelés nem helytálló tényeken, vagy azok kirívóan okszerűtlen mérlegelésén alapulna, ilyen körülményt azonban nem talált.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását és annak megállapítását kérte, hogy versenyjogsértést nem követett el. Állította, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást tévesen, hiányosan, iratellenesen állapította meg, a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket helytelenül értelmezte, továbbá indoklás nélkül figyelmen kívül hagyta az elé tárt bizonyítékokat. Kifogásolta, hogy a határozat és az elsőfokú ítélet is csupán egyes reklámok vizsgálatára koncentrált, nem téve említést a szektorális jogszabály által előírt más ügyfél-tájékoztatási eszközök (üzletszabályzatok, hirdetmények) megfelelőségére, azok fogyasztói döntésre gyakorolt hatására. Kiemelte, hogy a döntési folyamat egészének vizsgálata hiányában nem tehető megalapozott megállapítás a fogyasztók megtévesztésével kapcsolatosan. Tisztességtelennek azt a magatartást tartotta, amely alkalmas az átlagfogyasztó gazdasági magatartásának jelentős torzítására. Nem fogadta el, hogy a jogsértés az információk közreadásával befejeződött, és hogy ez okból irreleváns lenne, hogy a fogyasztónak módjában állt az információ teljes körű megszerzése. Állította, hogy a reklám mint tájékoztatási eszköz rendeltetéséből adódó terjedelmi korlátok eleve nem teszik lehetővé valamennyi lényeges tulajdonság közzétételét. Hivatkozott továbbá arra, hogy szubjektív megítélésű az, hogy ki és mit tart a szolgáltatás lényeges tulajdonságának. Vizsgálandónak tartotta, hogy megfelelő volt-e információ közlése, beavatkozott-e a fogyasztók információ szerzési folyamatába, másrészt a fogyasztó lefolytatta-e a megfelelő mértékű információkeresést a fogyasztói döntése előtt. Kérte a kereseti állításait alátámasztó eseti döntések figyelembevételét. Állította, hogy a bíróság szankció kapcsán a mérlegelés okszerűtlen volt, az ezzel kapcsolatos érveit az elsőfokú bíróság sommásan értékelte.

Előkészítő iratában - fellebbezése kiegészítéseként, alátámasztásaként - arra hivatkozott, hogy az alperes számos döntésében elismerte, hogy a fogyasztók megalapozott piaci döntései meghozatalához sokféle tájékoztatási eszköz szolgáltat információt, ezek egyik forrása a reklám. A különböző reklámeszközök pedig különböző információk átadására alkalmasak, teljes körű tájékoztatásra egyetlen eszköz sem képes. Továbbra is szükségesnek találta a termékkel kapcsolatos valamennyi, a piacon rendelkezésre álló tájékoztatását azok összefüggésében vizsgálni. Az Európai Bíróság hatályos gyakorlatára utalva megjelölte a megtévesztő kereskedelmi gyakorlat fogalmát és ebből kiemelte, hogy azok a lényeges, versenyjogilag releváns információk, amelyek nélkül a fogyasztó nem jutott volna üzleti

elhatározásra. Ilyen releváns információ megtévesztésre alkalmas közzétételét értette a tilalmazott magatartás alatt. A versenyjogilag releváns döntés meghozatalát folyamatként kezelte, amely indul a figyelemfelhívással (reklám) és zárul az egyedi szerződés megkötésével. Az egyes piaci helyzetek egyediségét, konkrétságát hangsúlyozta azok értékelése kapcsán.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte, a határozatban foglaltak alapján.

A felperes fellebbezése nem alapos.

A Fővárosi Ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (3) bekezdése szerinti terjedelemben, az előterjesztett fellebbezés és ellenkérelem korlátai között bírálta felül.

Ennek során megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a Pp. 206.§-ában foglaltaknak megfelelően a rendelkezésre álló peradatok alapján a tényállást helyesen rögzítette, az abból levont jogi következtetése a jogsértés és a szankció tekintetében teljes mértékben helytálló volt. A felperes fellebbezésében olyan érveket felsorakoztatni nem tudott, amelyek az elsőfokú ítélet megváltoztatását vagy hatályon kívül helyezését eredményezhették volna.

Azt a felperes sem vitatta az eljárás során, hogy reklámjaiban a perbeli banki szolgáltatás tekintetében nem nyújtott teljes körű tájékoztatást. Álláspontja szerint integrált (több tájékoztatási eszközt felhasználó) kommunikációs kampányt folytatott. Vagyis ha az egyes tájékoztatási eszközökben - így a különböző médiumokban megjelenő hirdetésekben, de ugyanígy az üzletekben kihelyezett hirdeteményekben, az ügyintézőktől megszerezhető tájékoztatásban, valamint az általános szerződési feltételekben - szereplő információkat a fogyasztó összeállítja, akkor a szükséges és elégséges tájékoztatást a kínált pénzügyi termékekről megkapja.

Ezzel a felperesi érveléssel a másodfokú bíróság nem értett egyet. A tájékoztatás és a reklám fogalma ugyanis nem azonos, ekként egybemosva nem is tehetők vizsgálat tárgyává. Az előbbi az utóbbinál tágabb fogalom, azt magában foglalja. A Grtv. 2.§-ának h) pontja szerint a reklám olyan tájékoztatás, amely termék, szolgáltatás, ingatlan, jog és kötelezettség értékesítését vagy más módon történő igénybevitelét és a vállalkozás nevének, megjelölésének, tevékenységének népszerűsítését, továbbá áru vagy árujelző megismertetését mozdítja elő.

A tájékoztatás és a reklám között fontos különbség tehát, hogy nem azonos célt szolgálnak, hiszen a reklám célja nem csupán információátadás, hanem ezen túlmenően egy adott termék igénybevitelére vonatkozó vásárlási hajlandóság növelése, vagyis a fogyasztónak a még meg nem lévő konkrét szerződési akaratának kialakítása.

A Grtv. 2.§-ának o) pontja szerint megtévesztő reklám minden olyan reklám, amely bármilyen módon - beleértve a megjelenítését is - megtéveszti vagy megtévesztheti azokat a személyeket, akik felé irányul, vagy akiknek a tudomására juthat, és megtévesztő jellege miatt befolyásolhatja e személyek gazdasági magatartását, vagy ebből eredően a reklámozóval azonos vagy ahhoz hasonló tevékenységet folytató más vállalkozás jogait sérti vagy sértheti.

A reklám megtévesztő jellegét - az eddig kifejtettekből következően, a fogalmak különbözősége folytán - a másodfokú bíróság álláspontja szerint attól függetlenül kell vizsgálni, hogy az azt közzétevő vállalkozás más jogszabály - így egyebek mellett a Ptk. 205.§-ának (3) bekezdése, illetve 205.8.§-ának (2) bekezdése, vagy a Hpt. 203.§a - alapján egyébként milyen módon köteles a vele (adott esetben éppen egy sikeres reklámkampány hatására) szerződni kívánó fogyasztókat tájékoztatni a megkötendő szerződést érintő minden lényeges körülményről.

A reklám jogsértő jellege akkor is megállapítható, ha a fogyasztónak utóbb módja van a teljes körű valós információ megismerésére, vagyis ha a vállalkozás a külön jogszabályokban foglalt tájékoztatási kötelezettségeinek eleget tesz. A Grtv. 7.§-ának (1) bekezdése a megtévesztő reklám közzétételét, míg a Tptv. 8. §-ának (1) és (2) bekezdései a fogyasztók tisztességtelen befolyásolására alkalmas tájékoztatást tilalmazzák, így a sérelem a megtévesztésre alkalmas információk közreadásával megvalósul. Így ha a fogyasztóban a megvételre kínált termékkel, annak lényeges tulajdonságaival kapcsolatban téves képzet alakul vagy alakulhat ki, a jogsértés megállapítható. Ehhez nincs szükség arra, hogy a megtévesztettségéből eredően a fogyasztó ténylegesen szerződést kössön.

A reklám céljának elérésére, a vásárlási szándék, a fogyasztói döntés befolyásolására különösen alkalmas, ha a reklámban az áru kelendőségének fokozása érdekében - mint a jelen esetben - akciót hirdet a vállalkozás. Az árengedmény és az erről való tájékoztatás ugyanis a fogyasztó érdeklődését felkelti, it vásárlásra ösztönzi. Ekként az a kínált termék lényeges tulajdonságának tekinthető. Ha a vállalkozás a reklámban feltüntetett kedvezmények körét ténylegesen a meghirdetettél szűkebb körben nyújtja kétségtelenül a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsít reklámtevékenysége során. E körben hangsúlyozza a másodfokú bíróság, hogy a reklám nem csak akkor megtévesztő, ha nem nyújtja azt a kedvezményt a reklámozó, amelyet megígért, hanem akkor is, ha a kedvezményt nem a meghirdetett körülményekkel, feltételekkel és mértékben érvényesíti.

A jelen ügyben megállapítható, hogy a nyomtatott sajtóban megjelent hirdetésekéből nem derült ki, hogy folyószámlát kell a nyitni annak érdekében, hogy a svájci frank alapú hitelnél a fogyasztó az 1%-os kedvezményhez hozzájusson; a rádióreklámokban pedig nem hangzott el, hogy a forint-, illetve az euróalapú hitel esetén nem jár a kedvezmény, csak és kizárólag a svájci frank alapú hitel igénybevétele során.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy ez a reklám alkalmas volt a fogyasztók megtévesztésére, mert a három (svájci frank alapú, euróalapú és forintalapú) hitel esetében három csaknem azonos szolgáltatásról volt szó; az viszont nem derült ki a reklámból, hogy a három szolgáltatás közül kettő esetében nem jár a meghirdetett akciós kedvezmény.

Utal arra a másodfokú bíróság, hogy a jogsértés - mint az adott ügyben - nem csupán téves információk adásával, hanem valamely lényeges körülmény elhallgatásával, illetőleg hiányos tájékoztatással is megvalósítható. A Legfelsőbb Bíróság a Kf.II.27.254/1998/5. számú eseti döntésében kimondta, hogy a valós adatokat tartalmazó és előnyös tulajdonságokat kiemelő reklám is lehet félrevezető, ha elhallgat olyan adatokat, amelyek a közölt tulajdonságok értelmezéséhez elengedhetetlenül szükségesek.

E körben rámutat a Fővárosi Ítéltábla arra, hogy a jelen ügyben speciális tudást igénylő, bonyolult pénzügyi szolgáltatásról van szó. A vásárlók nagy része nem bankszakember, így különösen lényeges kérdés, hogy a fogyasztók a kínált hitelkonstrukciókról teljes és valós tájékoztatást kapjanak. Töretlen a bírói gyakorlat abban a kérdésben, hogy a pénzügyi szolgáltatások esetében kiemelkedően fontos a fogyasztók pontos, megfelelő tájékoztatása. Annál is inkább, mert - éppen a termék sajátosságai következtében - az értékesítési folyamatban a felek közötti bizalomnak is meghatározó szerepe van. A fogyasztók ismereteinek a banki szolgáltatások területén lévő hiányosságai, valamint a pénzügyi szervezetek szakmai hozzáértése iránti kényszerű bizalom igen hangsúlyossá teszi a fogyasztókat tájékoztató vállalkozások versenyjogi felelősségét. Miután a szolgáltatás - jellegéből fakadóan - a fogyasztói oldalt kiszolgáltatottá teszi, alappal várható el a vállalkozásoktól a teljes, alapos, korrekt, megbízható tájékoztatás. Csak így kerülhet a fogyasztó olyan helyzetbe, hogy megalapozottan hozzon döntést az adott banki szolgáltatás esetleges igénybeviteléről.

A megalapozott fogyasztói döntés meghozatalának pedig kiemelkedő jelentősége van, hiszen e pénzügyi szolgáltatások érzékeny pontot érintenek: gyakran jelentős értékű (több millió forint értékű)

szolgáltatásról van szó, amely a felek között általában hosszabb időtartamra - akár több évtizedre - szóló jogviszonyt hoz létre. Ezen túlmenően a jelen reklám tárgyát képező személyi kölcsönök rendszerint labilis anyagi helyzete miatt azonnali finanszírozási segítségre szoruló, és ezért kiszolgáltatott élethelyzetben lévő fogyasztók veszik igénybe. Így még hangsúlyozottabban kell jelentkeznie a felperesi vállalkozás azon kötelezettségének, hogy szolgáltatásairól teljes körű, valós és pontos információkat bocsásson a fogyasztók rendelkezésére.

Nem értett egyet a másodfokú bíróság a felperes azon érvelésével, amely szerint nem csak lehetséges, hanem a fogyasztótól el is várható, hogy amennyiben az adott hirdetés felkeltette a figyelmét, tájékozódjon az akció részleteiről. A reklámot megjelentető vállalkozásnak ugyanis - a fent kifejtettek szerint - elől kell járnia a fogyasztók pontos, valóságnak megfelelő, tisztességes tájékoztatásában. Kétségtelen, hogy a fogyasztótól is elvárható, hogy döntése során haszon-maximalizálásra törekedjék, és ennek érdekében ésszerű mértékű információkeresést folytasson. Ugyanakkor ez nem jelentheti a tájékozódás kötelezettségének parttalan áthárítását - az adott döntési folyamatban hangzatos szlogenek által tisztességtelenül befolyásolt - fogyasztóra.

A felperes azzal is érvelt, hogy a reklám a figyelem felkeltését szolgálja, nem lehet különbséget tenni „figyelemfelhívó” és „részletesebb információt adó” reklám között. A másodfokú bíróság álláspontja szerint - bár jogszabályi alapja az elhatárolásnak valóban nincs - de ilyen különbségek ténylegesen tapasztalhatók az egyes reklámtípusok között.

Továbbmenően az is leszögezhető, hogy a perbeli reklám az utóbbi kategóriába sorolható - tekintettel arra, hogy abban tényszerű adatok közlése történt meg. Márpedig, ha a reklámozó bármiféle tényközlésébe belebocsátkozik, akkor a reklámnak a fogyasztói döntést megalapozó lényeges, releváns információkat tartalmaznia kell. A fogyasztó ugyanis a megjelenő, illetve elhangzó információkat értékeli, és adott esetben nem méri fel azt, hogy a tájékoztatás nem teljes körű. Ilyenkor a reklámozó a felelősség, hogy a reklám terjedelmi korlátai között meghatározza az átlagfogyasztó számára a tájékozott fogyasztói döntés meghozatalához elengedhetetlenül szükséges minimális információk körét.

Ha ezen feltétlenül szükséges információk átadása elmarad, sérül a fogyasztó döntési szabadsága. A fogyasztók tájékozott döntés meghozatalára való képességét feltétlenül biztosítani kell, ellenkező esetben a fogyasztók gazdasági magatartása jelentős mértékben torzulhat, ez pedig jogilag tilalmazott. Csakis a zavartalanul lefolytatott döntési folyamat eredményeként állhat elő megfelelően tájékozott döntés. A hirdetésben megjelölt állításnak tehát igaznak, valósnak és a tájékozott fogyasztói döntéshez szükséges releváns információkat tartalmazónak kell lennie és igazodnia kell a tisztességes verseny követelményeihez. Vagyis nem tartalmazhat olyan állítást, amely valótlan és alkalmas a fogyasztó döntési folyamatába való tisztességtelen beavatkozásra, egyben sérti a versenytársak törvényes érdekeit.

A felperesnek az európai uniós joggyakorlatra vonatkozó érvelésével összefüggésben indokolt rámutatni arra a tényre, hogy a kapcsolódó magyar szabályozás az uniós joggal teljes mértékben harmonizált.

Az üzleti vállalkozásoknak a fogyasztókkal szemben a belső piacon folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005/29/EK számú Irányelv szabályozási modellje szerint biztosítani kell, hogy a piac a végső felhasználók döntéséhez szükséges információkat rendelkezésre bocsássa, valamint garantálni kell, hogy a fogyasztók a döntéseiket a piacon lévő ellenérdekű félnek a megfélemlítő, illetve agresszív, vagyis manipulatív értékesítési stratégiáitól mentesen hozzák meg.

A kereskedelmi gyakorlat tisztességtelenségének ellenőrző mércéje e vonatkozásban az átlagfogyasztó modellje, azaz az átlagosan tájékozott, figyelmes és körültekintő fogyasztó - értékelve természetesen a konkrét esetben érintett fogyasztói csoportok sajátos tulajdonságait is.

Az Irányelv szerint megtévesztő az olyan kereskedelmi gyakorlat, amely bármilyen formában félrevezeti vagy félrevezetheti az átlagos fogyasztót, úgy, hogy az ténylegesen vagy valószínűleg olyan üzleti döntést hozzon, amelyet egyébként nem hozott volna meg.

Továbbmenően az olyan kereskedelmi gyakorlat is megtévesztő amely elmulasztja a fogyasztó számára szükséges és lényeges információ közlését amelyre az átlagos fogyasztónak szüksége lenne ahhoz hogy tájékozott üzleti döntést hozhasson.

A bíróság kiszabásával összefüggésben arra mutat rá a másodfokú bíróság, hogy az alperesi határozat ezen része ugyan valóban sommásan indokolt, de a Tptv. 78.§-a szerinti körülményeket a határozat első része részletesen elemezte, valójában ezen megállapításokon alapul a bíróság kiszabása.

A felperes sérelmezte, hogy az alperes egyebek mellett nem vizsgálta a piaci részesedését sem. Ám a felperes erre vonatkozóan - keresetlevelében - maga is közölt információkat. Ezen kívül a rendelkezésre álló (részben üzleti titkot képező) iratok alapján is aggálytalanul megállapítható, hogy a felperes piaci részesedése jelentős.

Az is kétségtelen, hogy 2004-ben egész évben összesen annnyival növekedett a felperesi cég ügyfeleinek száma, mint az akció egy hónapja alatt. A reklám tehát elérte a célját, forgalomnövekedést hozott. Erre figyelemmel nem csupán kommunikációs akció volt – ahogy a felperes állította -, hanem valójában akció-kommunikáció, és mint ilyen, sikeres volt, mert a felperes által kínált pénzügyi termékek forgalmát jelentős mértékben növelte.

A bíróságkiszabás körében indokolt figyelembe venni azt a körülményt is, hogy a perbeli akció-kommunikáció több országos és regionális lapban jelent meg, számos rádióadón hangzott el a kampány ideje alatt. Ez pedig a felperesi vállalkozás részéről nagyobb költségfordítást feltételez.

Az eset összes körülményeire - így különösen a jogsérelem súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő felperes piaci helyzetére, és a magatartás felróhatóságára is tekintettel - a másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy a felperessel szemben kiszabott bírság összege eltúlzottnak nem tekinthető mértéke a törvényes célokkal arányban áll, azok eléréséhez szükséges és egyben elégséges is.

Mindezek folytán a másodfokú bíróság a Pp. 253.§-ának (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A sikertelenül fellebbező felperes a Pp. 78.§-ának (1) bekezdése alapján köteles az alperes másodfokú perköltségének megfizetésére, és a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13.§-ának (2) bekezdése alapján a fellebbezési illeték viselésére.

Budapest, 2007. évi november hó 7. napján

Teendők, hogyan tovább, mit vegyek figyelembe

1. Eldönteni, hogy ki melyik úton halad tovább – nemlétező szerződés, vagy C630/23

2. Egyedi lépések, ezek egyike sem árt:

Jogfenntartó nyilatkozatot tenni?

- bank – finanszírozó
- közjegyző
- végrehajtó
- követeléskezelő

Megállapítási kereset indítása

- Ne lehessen marasztalásit indítani
- Védendő jog
- Nincs más pertípus sem
- Megállapítható vagy nem az összeg - pertárgy értéke 50% ha ingatlan a fedezet

Megállapítási kereset indítása

- annak megállapítását kérni, hogy a bankkal érvényesen hitelszerződés jött létre.
- ez önmagában nem keletkeztet visszafizetési kötelezettséget.

Levél bankhoz

- Adatigénylés, jogszerűségi felülvizsgálat és jogellenes végrehajtási eljárás megállapításának kérése

Hivatkozott EUB ítéletek számai a teljesség igénye nélkül:

- C25/13
- C905/19
- C932/19 DH tv akkor alkalmazható, ha az a fogyasztó érdekében áll, azaz az egyösszegű visszafizetéstől óvta az adóst
- C19/20
- C472/20
- C520/21
- C705/21 - nincs érvényessé nyilvánítás, de van MNB alapkamat visszafizetésig - EU: nincs
- C6/22 - az érvénytelenségről tájékoztatni kell az ügyfelet, ahogyan a jogkövetkezményekről is, az őt megillető védelmi rendszerről - ezt értelmezte úgy a kúria, hogy szabad kezet kaptak az érvényessé nyilvánításban. A fogyasztónak joga van tiltakozni az érvényessé nyilvánítás ellen. Az érvénytelen szerződések esetében nem lehet azonnal érvényessé nyilvánítani, hanem meg kell kérdezni a fogyasztót, hogy akarja -e ezt. Ha nem akarja, nem lehet.
- C630/23

Vegyük figyelembe (vegyes érvek – attól függően, ki melyik utat választja)

- Az adósnak nem volt lehetősége szerződést módosítani az árfolyamkockázat miatt
- Szerződéses egyensúly megbomlása
- A banknak mindenre volt jogosultsága, adósnak nem – pld. szerződésmódosításra
- Teljes érvénytelenség – ha bevállalják, hogy mégis volt szerződés

- Árfolyamkockázati tájékoztatás tisztességtelensége - nem biztosított védelmet a szerződés az adós részére, hogy szerződést módosítson - teljes érvénytelenség
- Külön nemű árfolyamok kockázata tisztességtelen
- 142/2
- 5/2024 ténytanúsítvány
- 2/2012 minden körülményt értékelni kellene - reklámokra tekintettel például
- **A kölcsönszerződés elmulasztásával a bank jogalap nélküli követelést hozott létre, ami jogi úton NEM érvényesíthető, NEM végrehajtható. Ez egy SZÁMVITELI bizonylat is egyben, a Ptk, a Sztv és a Hpt is vonatkozik rá. Pénzügyi bizonylatot a bíróság nem hozhat létre UTÓLAG, mert ezzel mentesítené az elkövető pénzügyi eljárást a tette következményei alól – ami egyértelműen hivatali visszaélés és nem utolsó sorban bűnpártolás.**
- **A jogalap nélküli követelést a finanszírozó svarchban vezette, swappolt, profitot szerzett vele. Ennek a műveletnek nincs köze az eredeti adósi akarathoz vagy a hitelszerződéshez.**
- **Ez a csalás – az ügyfeleket megtévesztette a finanszírozó, amikor a visszafizetést követelte, nem teljesítés esetén jogi útra terelte, végrehajtotta a nem létező követelését.**
- **A jogász társadalom 99%-a nem ismerte fel ebben a bűncselekményt**
- **A kínált hitelt nem hitel volt, hanem pénzügyi ügylet**
- **A pénz VISSZAKÖVETELÉSÉNEK alapja a kölcsönszerződés LETT VOLNA.**
- **A DH törvényekben egyetlen szó nem esik hitelszerződésről, csupán kölcsönszerződésről – de ilyen nem volt.**

2012/29 EU irányelv

(1) Ezen irányelv alkalmazásában:

a) „áldozat”:

- olyan természetes személy, aki közvetlenül bűncselekmény következtében sérelmet szenvedett – ideértve a fizikai, szellemi vagy érzelmi sérülést, vagy gazdasági hátrányt;
- a közvetlenül bűncselekmény következtében életét veszített személy családtagjai, akik e személy elhalálása folytán sérelmet szenvedtek;

Btk 345§: Aki jog vagy kötelezettség létezésének, megváltozásának vagy megszűnésének bizonyítására hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú magánokiratot felhasznál, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A magánokirat-hamisítás tényállásának hatályos szövege, valamint címe nincs egymással összhangban, ezért indokolt volt a tényállás címének olyan irányú megváltoztatása (hamis magánokirat felhasználása), amely alapján az elkövetési magatartás és a tényállás címe jobban illeszkedik egymáshoz. A bűncselekmény elkövetési tárgya a magánokirat, amelynek fogalmát csak a közokirathoz viszonyítva lehet meghatározni. A magánokirat olyan okirat, amely a közokiratok kellékeivel nem rendelkezik. Azt, hogy egy okirat mikor minősíthető magánokiratnak, a Pp. 196. § (1) bekezdése határozza meg. A magánokiratok is bizonyító erővel bírnak, tehát alkalmasak jog vagy kötelezettség létezésének, megváltoztatásának vagy megszűnésének bizonyítására. Minden magánokirat büntetőjogi védelemben részesül, függetlenül attól, hogy teljes bizonyító erejű-e vagy sem. Hamis a magánokirat, ha az azon feltüntetett személy nem azonos azzal, aki azt kiállította. Hamisított a magánokirat, ha a már létező magánokiraton – jogosulatlanul – tartalmi, formai változtatást végeztek, így az már nem a kiállítójának a nyilatkozatát rögzíti. Valótlan tartalmú a magánokirat, ha az abban feltüntetettek nem felelnek meg a valóságnak attól függetlenül, hogy az a kiállító nyilatkozatát tartalmazza-e. A csak szándékosan elkövetendő bűncselekmény elkövetési magatartása a felhasználás, azon minden olyan, a joghatás kiváltása érdekében történt átadást, továbbítást érteni kell, amelynek folytán a magánokirat az elkövetői körön kívül álló más személyekhez kerül. A nem joghatás kiváltására alkalmas felhasználás – ha a magánokiratot nem jog vagy kötelezettség létezésének, megváltozásának vagy megszűnésének bizonyítására használják fel – nem valósítja meg a bűncselekményt.

Btk 403§:

403. § (1) Aki a számvitelről szóló törvényben vagy a felhatalmazásán alapuló jogszabályokban előírt bizonylati rendet megsérti vagy könyvvézetési, beszámoló készítési kötelezettségét megszegi, és ezzel a) a megbízható és valós képet lényegesen befolyásoló hibát idéz elő, vagy b) az adott üzleti évet érintően vagyoni helyzete áttekintését, illetve ellenőrzését megghiúsítja, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő az egyéni vállalkozó, valamint a számvitelről szóló törvény hatálya alá nem tartozó más gazdálkodó is, aki jogszabályban meghatározott nyilvántartási, bizonylatolási kötelezettségét megszegi, és ezzel vagyoni helyzetének áttekintését, illetve ellenőrzését megghiúsítja.

(3) A büntetés az (1) bekezdés esetén két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt pénzügyi intézmény, befektetési vállalkozás, árutőzsdei szolgáltató, befektetési alapkezelő, kockázati tőkealap-kezelő, tőzsdei, elszámolóházi, központi értéktári vagy központi szerződő fél tevékenységet végző szervezet, biztosító, viszontbiztosító vagy független biztosításközvetítő, önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, magánnyugdíjpénztár vagy foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmény vagy szabályozott ingatlanbefektetési társaság körében követik el.

(4) E § alkalmazásában a megbízható és valós képet lényegesen befolyásoló a hiba, ha egy adott üzleti évet érintően feltárt hibák és hibahatások - eredményt, saját tőkét növelő-csökkentő - értékének együttes, előjeltől független összege meghaladja a hiba elkövetésének üzleti évére vonatkozó számviteli beszámolóban kimutatott nettó árbevétel húsz százalékát és mérlegfőösszeg húsz százalékát is. Minden esetben megbízható és valós képet lényegesen befolyásoló a hiba, ha egy adott üzleti évet érintően feltárt hibák és hibahatások - eredményt, saját tőkét növelő-csökkentő - értékének együttes, előjeltől független összege meghaladja az ötszázmillió forintot.

9000/1946. (VII. 28.) ME rendelet

9. § Az 1946. évi augusztus hó 1. napjától kezdve a külön közhatósági felügyelet alatt álló vagy közcélokat szolgáló testületek, alapítványok, alapok, vagyontömegek, egyesületek és intézetek, továbbá a kereskedelmi könyvek vezetésére kötelezett kereskedők – ideértve a kereskedelmi társaságokat is – kötelesek könyveiket, számadásaikat (a leltárt és a mérleget is) és minden egyéb üzleti feljegyzésüket forintértékben vezetni. Ez alól a kötelezettség alól indokolt esetben a pénzügyminiszter felmentést adhat.

Ha a tartozáselismerő nyilatkozatot tevő személy tévedett vagy megtevesztették a nyilatkozat megtételekor, esetleg fenyegették, ugyanúgy megtámadhatja azt, mint egy szerződéses nyilatkozatot. Az akaratát kizáró körülmények esetében pedig a tartozáselismerő semmis.

A pénzt forintban utalta a bank, törleszteni is a bank által kötelezően nyitott FORINT bankszámlára kellett teljesíteni. Az adósok nem kaptak CHF-et és nem is törleszthettek CHF-ben. Ezért:

Jogos észrevétel:

Vajon a bankok elmagyarázták-e a hitelfelvevőknek, hogy mi az **annuitásos hitel**? Hiszen ez természetesen ugyanúgy része kell, hogy legyen a teljeskörű tájékoztatásnak, mint az árfolyamrás, a kölcsönszerződés megkötésének kötelezettsége, stb.

Jogos kérdés:

A bíróságon meg lehet kérdezni, hogy vajon mennyire életszerű az, hogy a bank teljeskörű tájékoztatást ad, neadjisten azt is elmondja, hogy a hitelszerződésben rögzített 19.000.000HUF összeg a futamidő végén (25) év kb. 250.000.000 visszafizetését jelenti, akkor én ebbe, mint hiteligénylő belemegyek? A hitel folyósításának egyik feltétele a keresetigazolás volt, az szigorúan korlátozta a felvehető hitel összegét. Ha lebontjuk a 250.000.000 Forintot 25 évre, akkor az átlagosan évi 10.000.000 Ft törlesztést jelentett volna egyenletes törlesztés mellett. Amennyiben ezt havi szintre bonjuk, ez 833.333 Ft. Figyelembe véve a jövedelem terhelhetőségét, ez egy havi 1.600.000-2.500.000 keresetet jelentett

volna. Az általam benyújtott keresetigazolás ezt nem tette lehetővé, azaz ez két dolgot jelenthet: az én esetemben nem vették figyelembe a banki előírásokat, a bank megtévesztett, hiszen messze nagyobb hitelkeretet állapítottak meg, mint amennyit a keresetem elbírt; vagy, ami még rosszabb szándékosan vittek bele a mókuserékbe, és eleve az volt az egyenes szándék, hogy minél hamarabb a hitel fedezetéhez, az ingatlanhoz jusson a bank.

Egyéni ügyet érintő elemzés

A jelenlegi joggyakorlat és jogszabályi környezet alapján – különösen a 2023-as bírósági döntés 2.Pkf.20.979/2023/3. tükrében, miszerint **nem volt közokirat** a végrehajtás alapjául – **komoly esélyek lehetnek jogérvényesítésre**. Elemzés az **esélyekről** a különböző szempontok szerint:

1. NEM VOLT ÉRVÉNYES KÖLCSÖNSZERZŐDÉS

Ez alapjaiban kérdőjelezi meg a teljes követelést.

- **Esély: Erős.**
- **Indok:** Ha nem volt kölcsönszerződés, akkor nem állt be jogviszony, így a bank (és utóbb a követeléskezelő) **nem alapozhatja meg követelését**, csak maximum a ténylegesen átadott összeg visszafizetését kérheti – azt is csak jogalap nélküli teljesítésként, **kamat és költség nélkül**.

2. A VÉGREHAJTÁS JOGALAPJA HIÁNYZOTT

A bíróság már kimondta, hogy **nem volt közokirat**, így a végrehajtás **jogellenes volt**.

- **Esély: Nagyon erős.**
- **Indok:** Ez megnyitja az utat **kártérítési igény, végrehajtási eljárás megszüntetése**, illetve a **visszafizetés iránti per** előtt. Visszaigényelhető:
 - elvett ingatlan piaci értéke,
 - letiltott jövedelem,
 - jogalap nélkül beszedett összegek, valamennyi költség, más ingó vagy ingatlan, amit a végrehajtás során elvettek, „betudtak”

3. KÖVETELÉSKÉZELŐVEL SZEMBENI IGÉNY

A követeléskezelő csak azt követelheti, amit a bank is követelhetett volna. Ha a bank követelése érvénytelen, **az övéké is az**.

- **Esély: Kedvező.**
- **Indok:** A polgári bíróságok egyre több ügyben ismerik el, hogy az érvénytelen vagy semmis szerződésre alapított követelést **a vevő (követeléskezelő) sem hajthatja be**, sőt vissza is kell térítenie a jogalap nélkül beszedett összeget, kamatokkal együtt.

4. VISSZAKÖVETELÉS / KÁRTÉRÍTÉS

Ha bizonyítható az elszenvedett vagyoni hátrány (pl. lakásvesztés, jövedelemcsökkenés, karrier vesztes, egészségromlás), jogosultság nyílhat **kártérítésre** is.

- **Esély: Közepesen erős.**
- **Indok:** A bizonyítás nehezebb, és a kártérítési igény érvényesítése időérzékeny, de a 2023-as ítélet már komoly előnyt ad, mivel a végrehajtás alapjának jogellenességét elismerte a bíróság.

5. ELÉVÜLÉS?

- **Kritikus kérdés:** Ha a **jogsértés csak 2023-ban (2025.4.30-án) vált nyilvánvalóvá** (bírósági döntés), akkor **attól indul az 5 éves elévülés**.

Összegzés:

Jogérvényesítési lehetőség	Esély	Megjegyzés
Szerződés hiánya miatti semmisség	Erős	Alapvetően megdönti a követelést
Jogalap nélküli végrehajtás	Nagyon erős	Bíróság már kimondta
Követeléskezelő elszámoltatása	Kedvező	A bank jogain alapul
Visszakövetelés, kártérítés	Közepesen erős	Bizonyítás fontos
Elévülés megkerülése	Jó esély	A C630/23 de a 2023-as ítélet új alap